

OP-Pohjola-ryhmän
toimintakertomus ja
tilinpäätös 2012

Sisältö

OP-Pohjola-ryhmän toimintakertomus 2012

Vuosi 2012 tiivistetysti.....	1
Toimintaympäristö	3
OP-Pohjola-ryhmän tulos ja tase.....	6
Vakavaraisuus	10
Riskien ja vakavaraisuuden hallinta sekä riskiasema.....	12
Vuoden 2013 näkymät.....	19
Toiminta ja tulos liiketoimintasegmenteittäin	20
OP-Pohjola-ryhmän rakenteessa tapahtuneet muutokset.....	32
Henkilöstö ja palkitseminen.....	33
OP-Pohjolan hallinto.....	34
Uudelleenjärjestelyohjelma	35
Vastuullisuus	36
Investoinnit ja palvelukehittäminen.....	37
Osuuspankkien ja OP-Pohjola-ryhmän juridinen rakenne	38
Keskeiset tuloslaskelma- ja tase-erät sekä taloudelliset tunnusluvut 2008–2012	42
Tunnuslukujen laskentakaavat.....	44

OP-Pohjola-ryhmän IFRS-tilinpäätös 2012

OP-Pohjola-ryhmän tuloslaskelma	46
OP-Pohjola-ryhmän tase.....	48
OP-Pohjola-ryhmän rahavirtalaskelma	50
Laskelma OP-Pohjola-ryhmän omien pääomien muutoksista.....	53
OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot	55
Liitetietojen sisällysluettelo	55
Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	103
Varoja koskevat liitetiedot.....	124
Velkoja ja omaa pääomaa koskevat liitetiedot.....	156
Muut tasetta koskevat liitetiedot	183
Vastuusitoumuksia ja johdannaisia koskevat liitetiedot	195
Muut liitetiedot.....	209
Riskienhallinnan liitetiedot	229
Tilinpäätöslausuma.....	319
Tilintarkastuskertomus.....	320

Vuosi 2012 tiivistetysti

- OP-Pohjola-ryhmän vuoden 2012 tulos ennen veroja oli 601 miljoonaa euroa (525). Vahinkovakuutus- ja varallisuudenhoitosegmentit paransivat tulostaan selvästi. Pankkitoiminnan tulos oli edellisen vuoden tasolla.
- Tulos käyvin arvoin nousi uuteen ennätykseen eli 1 299 miljoonaan euroon sijoitusten arvonnousujen johdosta.
- Ryhmän tuotot kasvoivat yhteensä 10 prosenttia. Korkokate supistui 3 prosenttia, mutta muut tuotot kasvoivat 21 prosenttia. Kulukasvu oli 9 prosenttia.
- Saamisten arvonalentumiset olivat 99 miljoonaa euroa (101).
- Viimeisen vuosineljänneksen tulos ennen veroa oli 108 miljoonaa euroa (37).
- Core Tier 1 -vakavaraisuus oli vahvalla 14,1 prosentin tasolla (14,0). Ilman riskiperusteisten laskentamenetelmien hyötyjä rajoittavan siirtymäsäännöksen vaikutusta vakavaraisuus oli 14,8 prosenttia (14,0).
- Pankki- ja vahinkovakuutustoiminnan yhteisten asiakkaiden määrä kasvoi ennätykselliset 126 000.
- Yritysluottokanta kasvoi 9, asuntoluottokanta 8 ja talletukset 9 prosenttia. Vahinkovakuutuksen maksutuotot kasvoivat katsauskaudella 10 prosenttia.
- Joulukuussa päättyivät keskusyhteisökonsernin uudelleenjärjestelyyn liittyneet yt-neuvottelut. Neuvottelujen lopputuloksena keskusyhteisökonserni päätti vähentää 561 työpaikkaa. Lisäksi 150 henkilön työtehtävät ulkoistetaan.
- Vuoden 2013 tuloksen arvioidaan muodostuvan samantasoiseksi tai vähän pienemmäksi kuin vuotta aiemmin. Tarkemmin kohdassa "Vuoden 2013 näkymät".

OP-Pohjola-ryhmän avainlukuja

	1-12/2012	1-12/2011	Muutos, %
Tulos ennen veroja, milj. e	601	525	14,5
Pankkitoiminta	437	447	-2,2
Vahinkovakuutus	92	8	
Varallisuudenhoito	101	47	
Palautukset omistajajäsenille ja OP- bonusasiakkaille	192	176	8,8
	31.12.2012	31.12.2011	Muutos, %
Omien varojen suhde omien varojen vähimmäismäärään (Rava)	1,90	1,80	0,10*
Vakavaraisuussuhde, Core Tier 1, %	14,1	14,0	0,1*
Järjestämättömät saamiset luotto- ja takauskannasta, %	0,46	0,47	-0,02*
Pankki- ja vakuutustoiminnan yhteiset asiakkaat (1 000)	1 425	1 299	9,7

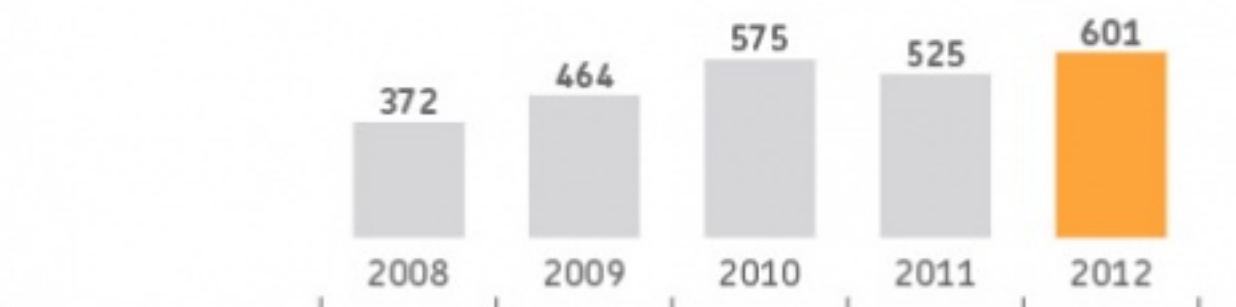
*) suhdeluvun muutos

Tuloksen vertailulukuina on käytetty vuoden 2011 vastaavien jaksojen lukuja. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten

erien vertailulukuina on käytetty vuoden 2011 lopun tilannetta, ellei toisin mainita.

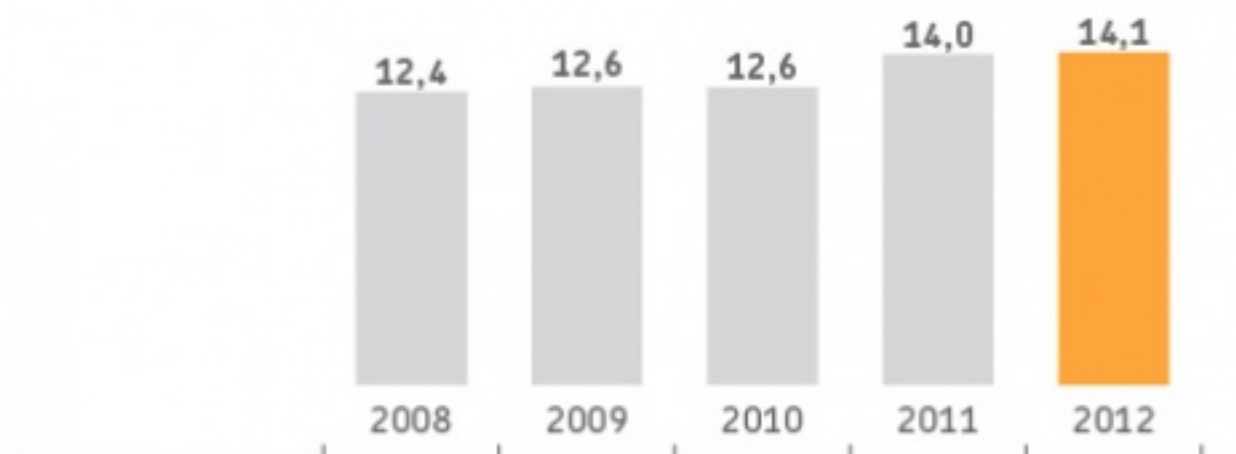
Tulos ennen veroja

milj. €

Vakavaraisuussuhde

Core Tier 1, %

Toimintaympäristö

Maailmantalouden kasvu hidastui vuonna 2012 ja jäi viime vuosikymmenen keskiarvoa hitaammaksi. Talouskehitys oli runsaan epävarmuuden värjittämää ja epätasaista. Yhdysvalloissa talous kasvoi kohtuullisesti ja työllisyys parani. Euroalue vajosi lievään taantumaan.

Euroalueen velkakriisi sävytti edelleen rahoitusmarkkinoiden kehitystä. Epävarmuus lisääntyi alkukesällä Kreikan vaalien seurauksena. Vuoden jälkipuoliskolla pahimmat velkakriisihuolet hälvenivät Euroopan keskuspankin ilmoitettua valtiolainaosto-ohjelmastaan.

EKP laski ohjaukorkonsa 0,75 prosenttiin ja lisäsi alkuvuonna voimakkaasti markkinoiden likviditeettiä poikkeuksellisilla pitkäaikaisilla rahoitusoperaatioilla. Markkinakorot laskivat vuoden aikana ennätysellisen alas.

Suomen talouskehitys jäi heikoksi vuonna 2012. Hyvän ensimmäisen neljänneksen jälkeen talouden toimeliaisuus vaimeni vuoden mittaan. Kotitalouksien kulutus tuki talouskasvua. Sen sijaan vienti ja investoinnit olivat vaisuja. Hidastuneen talouskasvun seurauksena työttömyys alkoi nousta loppuvuonna. Asuntojen hinnat nousivat muutaman prosentin, mutta asuntokauppa ja -rakentaminen vähenivät hieman.

Maailmantalouden kasvunäkymät ovat vuonna 2013 edelleen keskivertoa vaisummat. Euroalueen talouskehitys säilyy heikkona. Suomen talous kasvaa parhaimmillaankin hitaasti. Euroopan keskuspankki pitää ohjaukorkonsa alhaalla ja tarvittaessa tukee poikkeustoimin talouden vakautta. Euribor-korot pysyvät ennätysalhaalla.

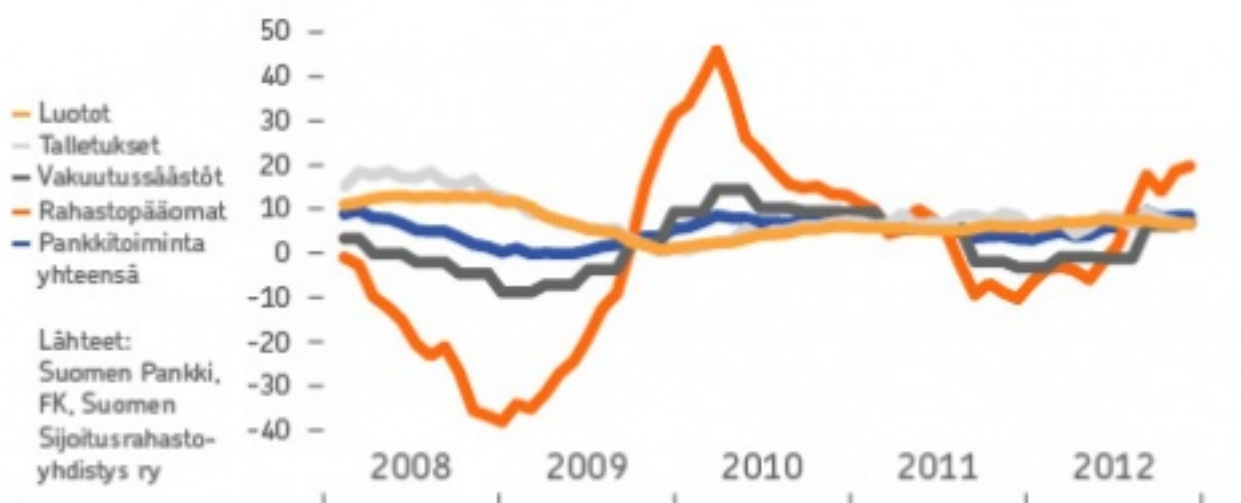
Pankkisektorin luottokanta kasvoi viime vuonna 7 prosenttia, mikä oli selvästi euromaiden keskimääräistä kasvua nopeampaa. Kotitalouksille myönnettyjen luottojen kehitys jatkui verrattain vakaana laskevien markkinakorkojen tukemana. Yritysluottojen kysyntä sitä vastoin vaimeni jälkimmäisellä vuosipuoliskolla talousnäkymien heikentymisen seurauksena. Luottokannan kasvunäkymät vuodelle 2013 ovat viime vuotta vaisummat.

Rahasto- ja vakuutussäästöt nousivat rahoitusmarkkinoiden myönteisen kehityksen seurauksena vuoden 2012 jälkimmäisellä vuosipuoliskolla. Osakekurssit kohosivat Suomessa vuoden aikana keskimäärin noin 10 prosenttia. Rahastojen nettomerkinnot lisääntyivät ja henkivakuutuksen maksutulo kääntyi nousuun. Talletuskannan kasvu hidastui hieman vuoden loppua kohden markkinakorkojen laskun ja riskinottohalukkuuden palautumisen seurauksena. Talletuskanta oli vuoden lopussa 6 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin.

Vahinkovakuutussektorin yhteenlaskettu maksutulo kasvoi edelleen vakaata noin 6 prosentin vuosivauhtia. Maksetut korvaukset lisääntyivät aiempaa hitaampaa 4 prosentin vauhtia. Korvausmenojen kasvun hidastumista selittävät erityisesti edellisvuotta suotuisammat sääolosuhteet.

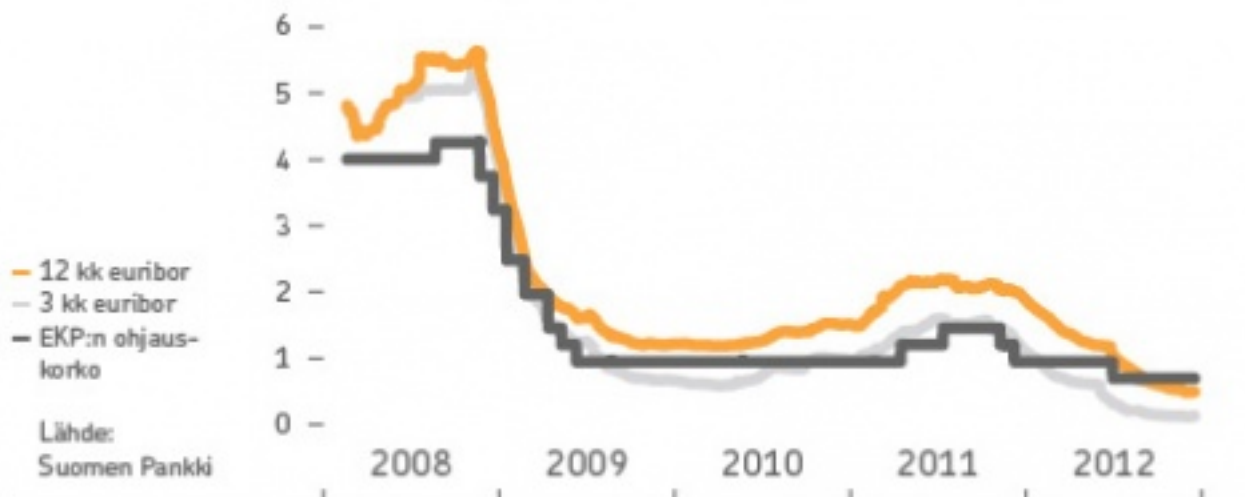
Pankkiliiketoiminnan 12 kk muutos

toimiala yhteensä, %

Euriborit ja ohjauskorko

%

BKT:n määrä

määrän muutos edellisestä vuodesta, %

Investoinnit

määrän muutos edellisestä vuodesta, %

Ryhmän tulos ja tase

Tulosanalyysi

Milj. e	1-12/2012	1-12/2011	Muutos, %
Pankkitoiminta	437	447	-2,2
Vahinkovakuutus	92	8	
Varallisuudenhoito	101	47	
Tulos ennen veroja	601	525	14,5
Käyvän arvon rahaston muutos, brutto	698	-400	
Tulos käyvin arvoin ennen veroja	1 299	125	
Taloudellisen pääoman tuotto, %*	14,9	13,7	1,2*
Taloudellisen pääoman tuotto käyvin arvoin, %*	27,8	6,3	21,5*
Tuotot			
Korkokate	1 003	1 030	-2,6
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	433	312	38,8
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	108	72	51,2
Palkkiotuotot, netto	584	574	1,8
Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot	132	80	65,7
Liiketoiminnan muut tuotot	111	93	18,6
Muut tuotot yhteensä	1 368	1 131	21,0
Tuotot yhteensä	2 371	2 160	9,7
Kulut			
Henkilöstökulut	749	689	8,7
Muut hallintokulut	378	351	7,7
Liiketoiminnan muut kulut	352	318	10,7
Kulut yhteensä	1 479	1 358	8,9
Arvon alentumiset saamisista	99	101	-2,6

Palautukset omistajajäsenille ja OP-bonusasiakkaille

Bonukset	173	163	6,7
Osuus- ja lisäosuuspääoman korot	19	14	33,9
Palautukset yhteensä	192	176	8,8

*) 12 kk liukuva, muutos suhdeluvun muutoksena

Muita avainlukuja

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011	Muutos, %
Saamiset asiakkailta	65 161	60 331	8,0
Henkivakuutustoiminnan varat	9 173	7 006	30,9
Vahinkovakuutustoiminnan varat	3 492	3 205	8,9
Velat asiakkaille	49 650	45 974	8,0
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	19 270	20 005	-3,7
Oma pääoma	7 134	6 242	14,3
Tase yhteensä	99 769	91 905	8,6
Ensisijaiset omat varat (Tier 1)	5 352	4 753	12,6

Tammi-joulukuu

OP-Pohjola-ryhmän tulos ennen veroja oli 601 miljoonaa euroa (525).

Katsauskauden tuloskehitystä tukivat vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan hyvä tulos, henkivakuuttamisen parantunut tulos ja kaupankäynnin nettotuottojen kasvu. Tulosta rasittivat matalan korkotason seurauksena laskenut korkokate, varallisuuden hoitoon liittyvien palkkiotuottojen supistuminen vertailukaudesta ja ryhmän kulujen kasvu. Tulokseen kirjatut, omistajajäsenille ja OP-bonusasiakkaille kertyneet bonukset kasvoivat vertailukaudesta 6,7 prosenttia 173 miljoonaan euroon.

Ryhmän käyvän arvon rahasto kasvoi katsauskaudella 698 miljoonaa euroa sijoitusmarkkinoiden kehityksen seurauksena, kun se vuotta aiemmin supistui 400 miljoonaa euroa. Tulos käyvin arvoin ennen veroja oli 1 299 miljoonaa euroa (125).

Pankkitoiminnan tulos ennen veroja, 437 miljoonaa euroa, oli 2,2 prosenttia pienempi kuin vuotta aiemmin kulujen kasvettua ja korkokatteen supistuttua. Korkokatteen laskusta huolimatta pankkitoiminnan tuotot kasvoivat yhteensä 3,5 prosenttia. Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot kasvoivat 84 miljoonaan euroon (11). Palkkiotuotot kasvoivat 543 miljoonaan euroon (538) luotonantoon ja maksuliikenteeseen liittyvien palkkioiden kasvettua. Pankkitoiminnan kulu- tuottosuhde oli 57,1 (56,3).

Vahinkovakuutuksen operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 90,5 prosenttia (89,8). Vahinkovakuutuksen tulos ennen veroja parani vuotta aiemmasta tuloslaskelmaan kirjattujen sijoitustoiminnan nettotuottojen ja vakuutusmaksutuottojen kasvettua. Varallisuudenhoitosegmentin tulos kasvoi vertailukaudesta henkivakuutustoiminnan vakuutusvelan täydennysten jäätyä matalammalle tasolle, ja Skandia Lifen Suomen liiketoimintojen (Aurum Sijoitusvakuutus Oy) hankinnan ansiosta. Hankinnassa tuloutui 19 miljoonan euron positiivinen kertaluonteinen arvioituihin tuotto- ja kulusynergioihin liittyvä erä. Vuoden aikana kirjattiin ryhmän tulosta heikentäviä vakuutustoiminnan laskuperustemuutoksia yhteensä 52 miljoonaa euroa (74). Sekä vahinkovakuutus- että varallisuudenhoitosegmenttien sijoitustoiminnan tuotot käyvin arvoin kasvoivat selvästi vertailukaudesta.

Kulut nousivat vertailukaudesta 8,9 prosenttia lähinnä liiketoiminnan kasvuun ja kehittämiseen liittyvien ict- ja henkilöstökulujen sekä Vallilan toimitilakiinteistöstä tehtyjen nopeutettujen poistojen kasvun seurauksena. Henkilöstökulujen kasvusta merkittävä osa aiheutui henkilöstön määrän ja eläkekulujen kasvusta. Lisäksi henkilöstökuluja nosti syyskuussa julkistettuun keskusyhteisökonsernin uudelleenjärjestelyohjelmaan liittyvä 14 miljoonan euron suuruinen kertaerä. Kulukasvu ilman uudelleenjärjestelykuluja ja edellä mainittuja nopeutettuja poistoja oli 5,6 %. Katsauskaudella henkilöstön määrä kasvoi 61:llä.

Katsauskaudella tulosta heikentäviä, eri tuloslaskelmaeriin kohdistuneita arvonalentumisia kirjattiin yhteensä 159 miljoonaa euroa (178), joista 99 miljoonaa euroa (101) kirjattiin luotoista ja muista saamisista. Nettomääräiset arvonalentumiset luotoista ja muista saamisista olivat 0,15 prosenttia (0,16) luotto- ja takauskannasta.

Katsauskauden lopussa oma pääoma oli 7 134 miljoonaa euroa eli 14,3 prosenttia suurempi kuin vuoden 2011 lopussa. Omaa pääomaa kasvatti katsauskauden tulos ja käyvän arvon rahaston kasvu. Omaa pääomaa vastaavasti pienensi voitonjako.

Pohjola Pankki Oyj:n hallitus esittää 0,46 (0,41) euron osinkoa A-sarjan osakkeelle ja 0,43 (0,38) euron osinkoa K-sarjan osakkeelle. Esityksen mukaan osingot ovat yhteensä 145 miljoonaa euroa (129), josta OP-Pohjola-ryhmän sisäisen voitonjaon osuus on 53 prosenttia.

Osuuspankkien omistajajäsenten osuuspääoma- ja lisäosuuspääomasijoitukset olivat katsauskauden lopussa 759 miljoonaa euroa (756).

OP-Pohjola-ryhmän asiakasmäärä Suomessa oli joulukuun lopussa 4 210 000. Henkilöasiakkaiden määrä oli 3 783 000 ja yritysasiakkaiden määrä 428 000. Pankki- ja vahinko-vakuutustoiminnan yhteisten asiakkaiden määrä kasvoi ristiinmyynnin seurauksena vuodenvaihteesta ennätyskellisellä 126 000:lla 1 425 000:een.

Tuloslaskelman pääerät vuosineljänneksittäin

Milj. e	2012				2012	2011	Muutos
	1-3	4-6	7-9	10-12			%
Korkokate	274	255	243	231	1 003	1 030	-2,6
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	100	129	105	99	433	312	38,8
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	32	16	27	33	108	72	51,2
Palkkiotuotot, netto	153	141	134	156	584	574	1,8
Muut tuotot	78	35	60	70	243	173	40,3
Tuotot yhteensä	637	576	569	588	2 371	2 160	9,7
Henkilöstökulut	199	190	184	176	749	689	8,7
Muut hallintokulut	93	99	82	104	378	351	7,7
Liiketoiminnan muut kulut	87	84	81	100	352	318	10,7
Kulut yhteensä	379	373	347	379	1 479	1 358	8,9
Saamisten arvonalentumiset	11	17	19	51	99	101	-2,6
Palautukset omistajajäsenille	44	52	46	50	192	176	8,8
Tulos ennen veroja	203	134	156	108	601	525	14,5

OP-Pohjola-ryhmän pitkän aikavälin taloudelliset tavoitteet

	31.12.2012	31.12.2011	Tavoite
Rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus	1,90	1,80	1,6
Taloudellisen pääoman tuotto, % (12 kk liukuva)	14,9	13,7	18
Tuottojen ja kulujen kasvuero, %-yks. (12 kk liukuva)	0,8	-6,1	>0 %-yks.

OP-Pohjola-ryhmän tavoitteena on kasvaa pitkäjänteisesti ja toimialaa nopeammin. Ryhmän luottokanta sekä vahinkovakuutuksen maksutulo kasvoi viimeisen vuoden aikana toimialan kasvua nopeammin. Sijoitusrahastojen kasvu ja sijoitussidonnaisen henkivakuutuksen kasvu ilman Aurum Sijoitusvakuutus Oy:n hankintaa jäivät sen sijaan toimialan kasvua hitaammiksi. OP-Pohjola-ryhmä kasvatti kuitenkin merkittävästi markkinaosuuttaan sijoitussidonnaisissa vakuutussäästöissä Aurum Sijoitusvakuutus Oy:n hankinnan myötä.

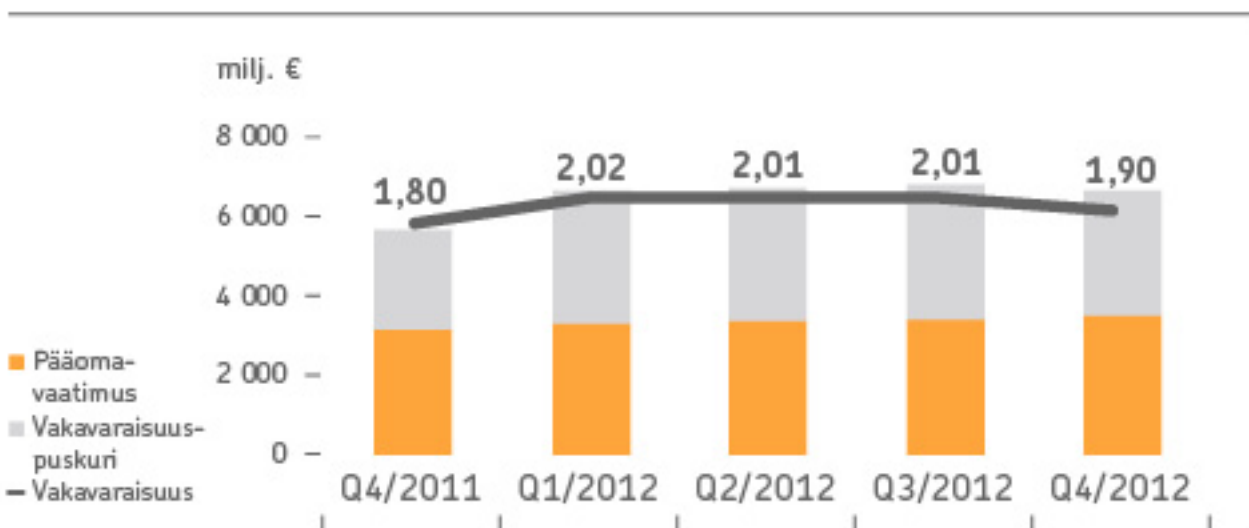
Vakavaraisuus

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain (Rava-laki) mukaan lasketut OP-Pohjola-ryhmän omat varat ylittivät katsauskauden lopussa laissa määritellyn vähimmäismäärän 3 112 miljoonalla eurolla (2 486), mikä oli 25 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin.

Rava-lain mukainen omien varojen vähimmäisvaade kasvoi katsauskaudella 11,5 prosenttia. Pankkitoiminnan vähimmäisvaateen 11,9 prosentin kasvu johtui pääosin luottokannan kasvusta ja vakavaraisuuslaskentaan liittyvistä siirtymäsäännöksistä. Vahinko- ja henkivakuutuksen yhteenlaskettu vähimmäisvaateen kasvu oli 8,4 prosenttia.

Omat varat kasvoivat katsauskaudella 18 prosenttia omien pääomien 14 prosentin kasvun sekä Tier 2 -lainaemission ansiosta. Helmikuussa 2012 Pohjola Pankki Oyj laski liikkeelle 500 miljoonan euron alemman Tier 2 -lainan. Viimeisellä vuosineljänneksellä Pohjola Pankki Oyj lunasti takaisin 150 miljoonan euron ja 100 miljoonan Englannin punnan (GBP) ylemmät toissijaiset oman pääoman ehtoiset Upper Tier 2 -lainat. Tier-lainojen muutokset paransivat ryhmän Rava-lain mukaista vakavaraisuutta nettomääräisesti 0,06 yksikköä.

Rava-lain mukainen vakavaraisuus

Finanssikriisin seurauksena pankkien vakavaraisuussäännöksiä ollaan tiukentamassa. Muutoksilla pyritään muun muassa parantamaan omien varojen laatua, kasvattamaan pääomapuskureita, vähentämään pääomavaateen syklisyyttä ja pankkien velkaantuneisuutta sekä asettamaan määrällisiä rajoitteita likviditeettiriskille. Muutokset tulevat voimaan tämän hetkisen näkemyksen mukaan vuosina 2014–2019. Muutoksiin liittyvä vakavaraisuusdirektiivi ja -asetus ovat edelleen valmisteltavana. Ryhmän näkökulmasta merkittävimmät muutokset uusissa säännöksissä liittyvät vakavaraisuusvaatimusten osalta vakuutusyhtiösijoitusten ja lisäosuuspääoman käsittelyyn vakavaraisuuslaskennan omilla varoilla sekä uusiin vähimmäisomavaraisuusaste- ja likviditeettivaatimuksiin. Viimeisimpien käytettävissä olevien säännösluonnosten pohjalta tehtyjen laskelmien perusteella OP-Pohjola-ryhmä arvioi pankkitoiminnan vakavaraisuusaseman pysyvän ennallaan tai parantuvan.

Myös vakuutussektorin vakavaraisuussäännökset ovat muuttumassa. Vakuutussektorin Solvenssi II -säännösmuutoksilla pyritään parantamaan vakuutusyhtiöiden omien varojen laatua, parantamaan yhtiöiden omaa riskienhallintaa, lisäämään pääomavaateen riskiperusteisuutta ja yhtenäistämään vakuutussektorin vakavaraisuussäännöksiä Euroopassa. Säännökset ovat vielä keskeneräiset ja niiden voimaantulo on avoimena. Nykytulkintojen mukaan Solvenssi II kasvattaa pääomavaateita, mutta toisaalta myös omien varojen määrää. Vahinkovakuutustoiminta täyttää OP-Pohjola-ryhmän

arvion mukaan Solvenssi II -ehdotuksen mukaisen vakavaraisuuspääomavaatimuksen jo nykyisin. Henkivakuutustoiminta täyttää arvion mukaan Solvenssi II -ehdotuksen mukaisen vakavaraisuuspääomavaatimuksen kun huomioidaan jo käynnistetyt sijoitusomaisuuden ja vakuutusvelan riskitason sopeutustoimenpiteet.

Riskien- ja vakavaraisuudenhallinta sekä riskiasema

Riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan keskeiset tavoitteet ja periaatteet sekä organisointi pääpiirteissään

Riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan tavoitteena on turvata OP-Pohjola-ryhmän ja sen yhteisöjen riskinkantokyky, ja varmistaa siten toiminnan jatkuvuus. Riskinkantokyky muodostuu toiminnan laajuuteen ja vaativuuteen suhteutetusta laadukkaasta riskienhallinnasta sekä kannattavaan liiketoimintaan perustuvasta riittävästä vakavaraisuudesta.

Riskien- ja vakavaraisuudenhallinta sisältää riskien tunnistamisen, mittaamisen, arvioinnin ja rajaamisen. Lisäksi siihen kuuluu eri riskien ja liiketoimintojen edellyttämän pääomatarpeen määrittäminen luotettavasti ja riippumattomasti sekä pääoman kohdentaminen suunnitelmallisesti nykyisen ja suunnitellun riskinoton mukaan. Myös ryhmän maksuvalmiuden hallinta on osa riskien- ja vakavaraisuudenhallintaa.

OP-Pohjola-ryhmän strategia linjaa ryhmän riskinottohalukkuuden ja riskienhallinnan painopisteet, joilla osaltaan varmistetaan strategian toteutuminen. Kesällä 2012 vahvistetun strategian mukaan ryhmän riskinkantokyky varmistetaan kaikissa olosuhteissa ja riskinotto suhteessa riskinkantokykyyn pidetään maltillisena. Jokainen ryhmän yhteisö keskittyy toteuttamaan palvelu- ja riskinkantokykynsä mukaista rooliaan ryhmän yhteisten liiketoimintamallien mukaisesti.

OP-Pohjola osk (keskusyhteisö) vastaa OP-Pohjolan ryhmätasoa koskevasta riskien ja vakavaraisuuden hallinnasta sekä OP-Pohjola-ryhmän riskienhallintajärjestelmän riittävydestä ja ajanmukaisuudesta. Keskusyhteisö antaa ryhmään kuuluville yhteisöille ohjeita riskienhallinnan turvaamiseksi ja valvoo, että ne toimivat viranomaissäännösten, omien sääntöjensä, keskusyhteisön antamien ohjeiden ja OP-Pohjola-ryhmän sisäisten sekä asiakassuhteissa asianmukaisten ja eettisesti hyväksyttävien menettelytapojen mukaisesti. OP-Pohjola-ryhmään kuuluvat yhteisöt vastaavat omasta riskien ja vakavaraisuuden hallinnastaan toimintansa laajuuden ja luonteen mukaisesti. Vuoden 2013 alussa toteutetussa keskusyhteisökonsernin organisaatiouudistuksessa riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan tehtäviä keskitettiin tytäryhteisöistä emoyhtiöön.

OP-Pohjola-ryhmässä mitattavissa olevat riskit rajoitetaan limiiteillä ja valvontarajoilla, jotka ohjaavat toimintaa niin ryhmätasolla kuin osuuspankeissa ja keskusyhteisökonsernin yhteisöissäkin. OP-Pohjola osk:n hallintoneuvosto on asettanut riskilimiitit vuodelle 2012 OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuudelle sekä luotto-, likviditeetti-, markkina- ja vakuutusriskeille. OP-Pohjolan johtokunta on asettanut ryhmätason limiiteistä johdetut valvontarajat osuuspankkien ja Helsingin OP Pankki Oyj:n vakavaraisuudelle, kannattavuudelle ja tehokkuudelle sekä eri riskilajeille. Näitä valvontarajoja niiden ei tule toiminnassaan ylittää. Valvontarajojen perusteella osuuspankit ja Helsingin OP Pankki Oyj puolestaan vahvistavat omat limiittinsä, jotka ovat keskusyhteisön asettamia valvontarajoja tiukemmat. Myös keskusyhteisökonsernin yhteisöjen vakavaraisuudelle ja keskeisimmille riskilajeille on käytössä vastaavanlaiset limiitit. Mittaristo vahvistetaan vuosittain.

OP-Pohjola-ryhmän riskiasema

Riskinkantokyky

OP-Pohjola-ryhmän riskiasema säilyi katsauskaudella vakaana. Riskinkantokyky on vahva ja riittävä turvaamaan ryhmän liiketoiminnan edellytykset.

OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuudelle on asetettu ryhmän strategiassa kaksi riskilimiittimittaria. Ensimmäinen mittareista on rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus. Ryhmän riskilimiitti tälle vakavaraisuussuhteelle on 1,2. Lain edellyttämä vähimmäistaso on 1. Vuoden lopussa omien varojen suhde vähimmäismäärään oli 1,90 (1,80). Vuoden lopussa ryhmän omat varat olivat 2 420 miljoonaa euroa (1 864) suuremmat kuin ryhmän sisäinen riskilimiitti olisi edellyttänyt ja 3 112 miljoonaa euroa (2 486) suuremmat kuin lakisääteinen raja.

Toinen strategiassa asetettu vakavaraisuuden riskilimiittimittari on omien varojen ja taloudellisen pääoman suhde, jolle riskilimiitti on 1,2. Vuoden lopussa omien varojen suhde taloudelliseen pääomaan oli 1,51 (1,54). Ryhmän sisäisen riskilimiitin ylittävä omien varojen puskuri oli 1 271 miljoonaa euroa (1 739). Vahva vakavaraisuus toimii puskurina ennakoimattomia tappioita vastaan ja luo edellytyksiä liiketoiminnan kasvulle.

OP-Pohjola-ryhmälle laaditaan säännöllisesti pääomasuunnitelma, jolla ennakoivasti varmistetaan vakavaraisuuden riittävyys poikkeuksellisissakin olosuhteissa. Pääomahallintaa ohjaa ryhmän riskilimiittijärjestelmä. Pääomasuunnittelun keskeisin riskimittari on rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus. Riskien kattamiseksi tarvittavien pääomien määrää arvioidaan OP-Pohjola-ryhmän sisäisellä taloudellisen pääomavaateen mallilla.

OP-Pohjola-ryhmässä laaditaan osana normaalia liiketoiminnan suunnittelua ja ohjausta erilaisia stressitestejä ja skenaarioanalyyssejä. Stressitestejä käytetään sen arvioimiseen, miten erilaiset poikkeuksellisen vakavat, mutta mahdolliset tilanteet voivat vaikuttaa ryhmän tai sen yhteisön maksuvalmiuteen, kannattavuuteen ja vakavaraisuuteen. Stressitestien tulosten mukaan OP-Pohjola-ryhmän tappionsietokyky on riittävä ja vakavaraisuus täyttäisi lähivuosina vakavankin taantuman oloissa nykyisen lainsäädännön vaatimukset.

Luottoriskit

Luottoriskiasemassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia, vaikka suhdannetilanne heikkeni selvästi vuoden loppua kohden.

Vuoden lopussa OP-Pohjola-ryhmän luotto- ja takauskanta oli 68,2 miljardia euroa (62,8), eli 9 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Kotitalouksien osuus luotto- ja takauskannasta oli 63 prosenttia (64) sekä yritysten ja asuntoyhteisöjen osuus 35 prosenttia (35).

OP-Pohjola-ryhmän toimiala- ja asiakasriskit ovat hajautuneita. Vuoden lopussa suurin yksittäisestä vastapuolesta muodostuva asiakasriski oli 6,9 prosenttia (7,2) ryhmän omista varoista. Merkittävien asiakasriskien yhteismäärä oli 12,0 prosenttia (24,4) ryhmän omista varoista. Merkittävien asiakasriskien laskennassa huomioidaan kaikki ne asiakasriskit, joiden määrä on vähintään viisi prosenttia ryhmän omista varoista. Riskilimiitti suurimmalle asiakasriskille on 15 prosenttia ja merkittävien asiakasriskien yhteismäärälle 100 prosenttia. OP-Pohjola-ryhmässä toimialariski lasketaan sisäisten päätoimialojen mukaan siten, että pankkitoiminnan saamisten ja sitoumusten lisäksi otetaan huomioon henki- ja vahinkovakuutustoiminnan suorat sijoitukset. Vuoden lopussa suurin toimialariski oli 10,4 prosenttia (10,4), joka muodostui asuntoyhteisöistä. Toimialariskin riskilimiitti on 16 prosenttia.

OP-Pohjola-ryhmässä asiakkaat luokitellaan riskin perusteella luottokelpoisuusluokkiin. Yritysvastuista 46 prosenttia (47) kuuluu 12 pääluokkaan jaetussa luottosalkussa viiteen parhaimpaan luottoluokkaan (ns. investointitaso). Neljään heikoimpaan luottoluokkaan kuuluvien yritysvastuiden osuus oli 5 prosenttia (5). Henkilöasiakkaiden vastuiden kuudesta pääluokasta kahteen parhaimpaan luokkaan kuului 74 prosenttia (74) ja kahteen heikoimpaan luokkaan 4 prosenttia (5) vastuista.

Vuoden lopussa OP-Pohjola-ryhmällä oli järjestämättömiä ja nollakorkoisia saamia yhteensä 311 miljoonaa euroa (296), joka oli 0,46 % (0,47) suhteessa luotto- ja takauskantaan. Riskilimiitti tälle tunnusluvulle on 1,5 prosenttia. Odotettujen tappioiden suhde vastuun määrään maksukyvyttömyyshetkellä (EAD) oli 0,4 prosenttia (0,5), kun tunnusluvun riskilimiitti oli 1,0 prosenttia. Odotetut tappiot on OP-Pohjola-ryhmän omilla luottoriskimalleilla laskettu arvio keskimääräisistä vuosittaisista luottoriskeistä aiheutuvista tappioista. Saamisten arvonalentumisia kirjattiin vuonna 2012 nettomääräisesti 99 miljoonaa euroa (101), mikä oli 0,15 prosenttia luotto- ja takauskannasta (0,16). Asiakkaiden maksuvaikeuksista johtuvien maksuohjelman muutosten määrä on säilynyt katsauskaudella vakaana.

Pääosa OP-Pohjola-ryhmän maavastuista on EU-maissa. Vastuut sisältävät kaikki tase-erät sekä taseen ulkopuoliset erät ja ne perustuvat vakavaraisuuslaskennassa käytettyihin arvoihin. GIIPS-maiden vastuista Espanjan vastuut olivat yhteensä 196 miljoonaa euroa ja Italian 184 miljoonaa euroa.

OP-Pohjola-ryhmä 31.12.2012, milj.e	Valtio- ja keskus- pankki- Luottolaitos-		Yritys- vastuut	Vähittäis- vastuut	Oman pääoman Vakuudelliset		Muut	Kokonais- vastuut
	vastuut	vastuut			ehtoiset sijoitukset ¹⁾	saamis- todistukset ²⁾		
Suomi	8 009	463	33 656	47 554	753	291	1 154	91 881
Muut Pohjoismaat	7	566	633	63	44	864	78	2 256
Baltia	67	2	412	11	4	-	-	496
GIIPS-maat	25	87	30	12	16	412	3	585
Muut EU-maat	1 026	2 036	855	64	1 387	1 802	408	7 577
Muu Eurooppa	-	411	93	39	59	37	25	665
USA	-	271	164	20	294	8	41	798
Aasia	-	263	57	13	71	-	-	405
Muut maat	10	78	85	7	765 ³⁾	6	57	1 008
Yhteensä	9 144	4 176	35 986	47 784	3 394	3 420	1 766	105 671

¹⁾ Sisältää myös korkorahastoja 1 065 milj.e

²⁾ Muodostuu RMBS, ABS ja Covered Bond sijoituksista

³⁾ Sisältää pääosin sijoituksia Emerging Markets ja Global rahastoihin

Luotto- ja takauskanta sektoreittain

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011	Muutos,%	Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset	% luotto- ja takauskannasta
				31.12.2012	
Koti- ja ulkomaiset yritykset ja asuntoyhteisöt	23 725	21 709	9,3	108	0,5 %
Asuntojen vuokraus ja hallinta ml. asuntoyhteisöt	4 831	4 195	15,2	3	0,1 %
Muiden kiinteistöjen hallinta	3 021	2 761	9,4	14	0,5 %
Kauppa	2 607	2 314	12,7	10	0,4 %
Palvelut	1 697	1 571	8,0	13	0,7 %
Rakentaminen	1 648	1 637	0,7	12	0,7 %
Kuljetus ja varastointi	1 550	1 411	9,8	8	0,5 %
Kone ja laitteollisuus (ml.huolto)	1 264	1 324	-4,5	4	0,3 %
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	1 095	695	57,5	8	0,8 %
Omien kiinteistöjen kauppa	1 064	1 034	3,0	4	0,4 %
Maatalous, metsätalous, kalatalous	823	773	6,5	6	0,7 %
Metsäteollisuus	657	718	-8,5	14	2,1 %
Metalliteollisuus	647	645	0,2	3	0,5 %
Energia	617	476	29,4	0	0,0 %
Elintarviketeollisuus	581	626	-7,1	3	0,6 %
Kemian teollisuus	345	382	-9,7	0	0,1 %
Muu teollisuus	336	425	-20,9	3	1,0 %
Muut yritykset	942	721	30,7	2	0,2 %
Julkisyhteisöt ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	1 262	1 132	11,5	1	0,1 %
Kotitaloudet	42 689	39 909	7,0	202	0,5 %
Oikaisuerät	484	37		0	
Yhteensä	68 160	62 788	8,6	311	0,46 %

Likviditeettiriski

OP-Pohjola-ryhmän rahoitus- ja maksuvalmiustilanne on hyvä. Talletusten ja joukkovelkakirjojen osuus varainhankinnasta on kasvanut katsauskaudella. Ryhmä on laskenut liikkeeseen pitkäaikaisia joukkovelkakirjalainoja vuoden aikana yhteensä 4,5 miljardia euroa. Liikkeeseen lasketuista joukkovelkakirjalainoista ryhmän keskuspankkina toimivan Pohjola Pankki Oyj:n osuus on 2,9 miljardia euroa ja loput on laskenut liikkeelle ryhmän kiinteistövakuudellisesta varainhankinnasta vastaava OP-Asuntoluottopankki Oyj. OP-Pohjola-ryhmän lyhyt ja pitkä tukkuvarainhankinta toimivat koko katsauskauden hyvin.

OP-Pohjola-ryhmä turvaa maksuvalmiutensa likviditeettireservillä, joka muodostuu pääasiassa talletuksista keskuspankkiin ja keskuspankkirahoituksen vakuudeksi kelpaavista saamisista. Likviditeettireservin vakuusarvo oli 13,7 miljardia euroa (14,0). Likviditeettireservi sisältää hyvän luottoluokituksen omaavien valtioiden, kuntien, rahoituslaitosten ja yritysten liikkeeseen laskemia saamistodistuksia, arvopaperistettuja saamia ja vakuuskelpoisia yritysluottoja.

Likviditeettireservi ja muut varautumissuunnitelman mukaiset lisärahoituslähteet riittävät kattamaan vähintään kahden vuoden rahoitustarpeen tilanteessa, jossa tukkuvarainhankinta ei toimisi ja talletuskanta supistuisi maltillisesti.

OP-Pohjola-ryhmän likviditeettiriskin riskilimiittimittareina käytetään sekä rakenteellista rahoitusriskiä ohjaavaa aikaluokittaisten nettokassavirtojen suhdetta pankkitoiminnan taseeseen että maksuvalmiusriskin mittaria. Rakenteellisen rahoitusriskin mittari kertoo kuinka suuri osuus ryhmän taseen nettokassavirroista saa enintään erääntyä alle vuoden, alle kolmen vuoden ja alle viiden vuoden aikana. Vuoden lopussa ryhmän taseen erääntyvät nettokassavirrat olivat kaikissa rajoitettavissa ajanjaksoissa selvästi riskilimiittien sallimia enimmäismääriä pienemmät.

Maksuvalmiusriskin mittari kertoo kuinka hyvin ensisijainen likviditeettireservi riittää kattamaan 30 päivän kuluessa OP-Pohjola-ryhmästä ulos maksettavat, tiedossa olevat ja ennakoidut nettokassavirrat sekä odottamattoman, mutta maltillisen talletuskannan laskun. Vuoden lopussa likviditeettireservi riitti kattamaan 30 päivän riskilimiittiä selvästi pidemmän selviytymisjakson.

Markkinariskit

OP-Pohjola-ryhmän markkinariskiasema oli katsauskaudella asetettujen limiittien puitteissa.

Pankkitoiminnan markkinariskeistä merkittävimmät ovat korkotason muutoksen vaikutus korkokatteeseen ja luottospredin muutoksen vaikutus likviditeettireservin arvoon. Pankkitoiminnan korkoriski mitattuna yhden prosenttiyksikön koronlaskun vaikutuksena 12 kuukauden korkokatteeseen ja sijoitusten arvoon pieneni merkittävästi korkotason laskun seurauksena. Luottosprediriski kohdistuu sekä valtioiden että yritysten liikkeeseen laskemiin joukkovelkakirjalainasijoituksiin. Pankkitoiminnassa luottosprediriski on merkitykseltään suurin likviditeettireserviin sisältyvissä saamistodistuksissa. Pankkitoiminnan luottosprediriski supistui, kun saamistodistusten määrää vähennettiin ja epävarmuus joukkovelkakirjamarkkinoilla hälveni.

Vakuutustoiminnan markkinariskien arvioinnissa keskeisimpiä ovat sijoituksiin liittyvät markkinariskit sekä vakuutusvelkaan liittyvät markkinariskit, joista tärkein on korkoriski. Henkivakuutuksen sijoitusten korkoriski kasvoi ja vakuutusvelan korkoriski pieneni. Henkivakuutuksen vakuutusvelan korkoriskiä pienennettiin suojausten avulla ja siitä oli vuoden lopussa suojattu noin puolet. Sijoitustoiminnan osakeriskiä vähennettiin sijoituksia myymällä.

Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan korkoriski yhden prosenttiyksikön koronnousulle pieneni hieman edellisestä vuodesta ja vakuutusvelan korkoriski kasvoi hieman. Sijoitustoiminnan herkkyys osakekurssien laskulle oli hieman edellisuotta pienempi ja luottoriskillisten jvk-lainojen herkkyys luottospredin kasvulle oli samalla tasolla kuin vuotta aiemmin.

OP-Pohjola-ryhmässä merkittävin valuuttakurssiriski on henki- ja vahinkovakuutuksen sijoituksissa. Sekä henki- että vahinkovakuutuksessa avoin nettovaluuttaposition euroa vastaan on kasvanut jonkin verran. OP-Pohjola-ryhmän pankkitoiminnassa valuuttakurssiriski on keskitetty Pohjola Pankki Oyj:hin, missä valuuttakurssiriski oli alhainen koko vuoden ja valuuttakaupankäynti keskittyi pääasiassa päivänsäiseen kaupankäyntiin.

Pohjola Pankki Oyj:hin keskitetyn hyödykeriskin ja optioliiketoiminnan volatilitteettiriskin merkitys OP-Pohjola-ryhmässä on vähäinen.

OP-Pohjola-ryhmän sijoitusvarallisuus käyvin arvoin oli vuoden lopussa 19,8 miljardia euroa (20,3). Pohjola Pankin osuus tästä sijoitusvarallisuudesta oli 11,9 miljardia euroa (12,6), ja se muodostuu suurimmaksi osaksi ryhmän likviditeettireservistä. Vahinkovakuutustoiminnan sijoitusvarallisuus oli vuoden lopussa 3,1 miljardia euroa (2,8) ja henkivakuutustoiminnan 3,6 miljardia euroa (3,7). Vakuutustoiminnan sijoitusvarallisuudesta ja tuotosta sekä vakuutusvelasta on kerrottu tarkemmin tämän toimintakertomuksen liiketoimintasegmenttejä koskevassa osuudessa. Osuuspankkien sijoitusvarallisuus oli 0,9 miljardia euroa (0,9) ja Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön 0,4 miljardia euroa (0,4).

Riskilimiittijärjestelmässä rahoitustoiminnan korkoriskiä, vakuutustoiminnan markkinariskiä ja kiinteistöriskiä

suhteutetaan omiin varoihin. Trading-toiminnan markkinariskiä rajoitetaan VaR-mittarilla (Value-at-Risk). Vuoden lopussa kaikkien edellä mainittujen ryhmätason limiittimittareiden riski oli selvästi asetettua limiittiä alhaisempi.

Operatiiviset riskit

Operatiivisten riskien riskiasemassa ei tapahtunut katsauskaudella merkittäviä muutoksia, mutta Vallila 2015 -rakennushankkeen käynnistyminen vuoden jälkimmäisellä puoliskolla kohotti riskiasemaa keskusyhteisökonsernissa. Riskikartoituksissa merkittävimmiksi operatiivisiksi riskeiksi on tunnistettu tietojärjestelmiin liittyvät ongelmat. Operatiivisista riskeistä aiheutuneet taloudelliset tappiot olivat vähäiset, noin 4,6 miljoonaa euroa.

Vakuutustekniset riskit

Vahinko- ja henkivakuutuksen vakuutusteknisissä riskeissä ei tapahtunut olennaisia muutoksia katsauskaudella. Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuus parani katsauskauden tuloksen ja sijoitusten markkina-arvon nousun ansiosta.

Vahinkovakuutuksen vakavaraisuuspääoma vuoden 2012 lopussa oli 914 miljoonaa euroa (787). Vakavaraisuuspääoma suhteessa vakuutusmaksutuottoihin (vastuunkantokyky) oli 81 prosenttia (77).

Vahinkovakuutuksen jälleenvakuutus on hoidettu keskitetysti. Sekä riskikohtaisten että katastrofijälleenvakuutusten omalla vastuulla oleva osuus on enintään 5 miljoonaa euroa. Kumulaatiosuojaa antavan katastrofijälleenvakuutuksen kapasiteetti on 120 miljoonaa euroa. Lisäksi korvausviiveeltään lyhythäntäisten vakuutuslajien suurvahinkojen omalle vastuulle jäävälle osalle on vuosiaggregaattisuoja, jonka kapasiteetti vuonna 2012 oli 10 miljoonaa euroa. Tämä suoja tulee käyttöön, kun vuoden suurvahinkomeno on tavallista suurempi.

Vahinkovakuutuksen vakuutusvelasta suuri osa on eläkevastuita, joiden määrään vaikuttaa, arvioitu kuolevuus ja käytetty diskonttauskorko. Keskimääräisen eliniän pidentyminen yhdellä vuodella pienentää omaa pääomaa noin 34 miljoonaa euroa (33). Arvioitu kuolevuus perustuu suomalaisten vakuutusyhtiöiden yleisesti käyttämään kuolevuusmalliin, joka olettaa havaitun elinikien pitenemisen jatkuvan. Mallia on päivitetty viimeksi vuonna 2011. Diskonttokoron lasku 0,1 prosenttiyksiköllä pienentää omaa pääomaa noin 18 miljoonalla eurolla (16).

Henkivakuutustoiminnan toimintapääoma oli vuoden lopussa 780 miljoonaa euroa (552), mikä oli 3,6-kertainen suhteessa toimintapääoman vähimmäismäärään. Vakavaraisuusaste, eli vakavaraisuuspääoman suhde painotettuun vastuovelkaan, oli 16,8 prosenttia (12,9). Henkivakuutustoiminnan keskeisimmät riskit liittyvät sijoitustoimintaan. Sijoitustoiminnalle on vahvistettu erilliset riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat. Sijoitustoiminnalle vahvistetaan vuosittain sijoitussuunnitelma, jossa määritellään sijoitustoiminnan taloudelliset tavoitteet sekä asetetaan sijoitustoiminnalle määrällisiä ja laadullisia rajoituksia.

Riskilimiittijärjestelmässä vakuutusteknistä riskiä rajoitetaan suhteuttamalla vahinkovakuutuksen ja henkivakuutuksen taloudellista pääomavaadetta omiin varoihin. Vuoden lopussa sekä vahinko- että henkivakuutuksen vakuutustekninen riski oli noin puolet niille asetetuista 10 % riskilimiiteistä.

Vakuutustoiminnan riskiasemasta on kerrottu myös tämän toimintakertomuksen liiketoimintasegmenttejä koskevassa osuudessa.

Luottoluokitukset

Luokituslaitos	Lyhyt varainhankinta	Pitkä varainhankinta
Fitch Ratings (OP-Pohjola-ryhmä ja Pohjola)	F1	A+
Standard & Poor's (Pohjola)	A-1+	AA-
Moody's (Pohjola)	P-1	Aa3

Fitch Ratings antaa luokituksen sekä OP-Pohjola-ryhmälle että Pohjola Pankki Oyj:lle. OP-Pohjola-ryhmän taloudellinen asema vaikuttaa myös pelkästään Pohjolalle annettaviin luottoluokituksiin.

Standard & Poor's vahvisti 16.5.2012 ja 20.11.2012 Pohjola Pankki Oyj:n pitkien luottojen luokituksen AA- ja lyhyiden luottojen luokituksen A-1+. S&P muutti 20.11.2012 luokitusten näkymät vakaista negatiivisiksi.

Fitch Ratings vahvisti 10.10.2012 Pohjola Pankki Oyj:n pitkien luottojen luokituksen A+ ja lyhyiden luottojen luokituksen F1 sekä säilytti näkymät vakaina.

Moody's laski 31.5.2012 Pohjola Pankki Oyj:n pitkien luottojen luokitusta yhdellä pykälällä Aa2:sta Aa3:een, säilyttäen luokituksen edelleen erittäin vahvalla tasolla. Pohjola Pankki Oyj:n lyhyiden luottojen luokitus (Prime-1) säilyi ennallaan. Näkymät asetettiin vakaiksi.

Vuoden 2013 näkymät

Maailman talouden kasvun arvioidaan jatkuvan vaisuna vuonna 2013. Euroalueen talous painui viime vuonna taantumaan. Euroalueen kasvun arvioidaan jäävän kuluvana vuonna negatiiviseksi tai nollassolle. Myös Suomen talous supistui loppuvuonna 2012. Sen arvioidaan kuitenkin kääntyvän vaatimattomaan kasvuun vuonna 2013.

Finanssialan toimintaympäristön arvioidaan muodostuvan alkaneena vuonna vaikeaksi. Historiallisen matala markkinakorkotaso rasittaa pankkien korkokatteita ja heikentää vakuutusyhteisöjen sijoitustoiminnan tuottoja, heikko suhdannetilanne vähentää finanssipalveluiden kysyntää ja viime vuoden lopussa vahvistettu pankkivero aiheuttaa suomalaisille pankeille merkittävän kustannusrasituksen. Kiristyvään finanssialan säätelyyn sopeutuminen laskee toimialan kannattavuutta edelleen. Viimeisen puolen vuoden aikana tapahtuneesta vakaantumisesta huolimatta euroalueen velkakriisiin liittyy edelleen riski sen kärjistymisestä uudelleen, mikä vaikuttaisi merkittävästi koko finanssialan toimintaedellytyksiin.

Taloudelliseen toimintaympäristöön sekä voimakkaasti muuttuvaan säätely-ympäristöön liittyvät epävarmuudet vaikeuttavat arvion tekemistä OP-Pohjola-ryhmän vuoden 2013 tuloksesta. Ilman toimintaympäristön merkittävää heikentymistä odotetusta OP-Pohjola-ryhmän tuloksen arvioidaan muodostuvan samantasoiseksi tai vähän pienemmäksi kuin vuonna 2012. Kuluvan vuoden tuloskehityksen merkittävimmät epävarmuustekijät liittyvät liiketoiminnan kasvuvauhtiin, saamisten arvonalentumisiin sekä sijoitusympäristön muutoksiin.

Kaikki tässä toimintakertomuksessa esitetyt ennusteet ja arviot perustuvat tämän hetkiseen näkemykseen talouden kehityksestä. Toteutuvat tulokset voivat olla merkittävästi erilaiset.

Toiminta ja tulos

liiketoimintasegmenteittäin

Uuden strategian vahvistamisen myötä henkivakuutustoiminnasta ja osana ryhmän pankkitoimintaa aiemmin esitetystä varainhoito- ja rahastoliiketoiminnasta muodostettiin uusi varallisuudenhoitosegmentti. Segmenttirakenteen muutos pienensi Pankkitoimintasegmentin tilikauden tulosta ennen veroja noin 42 miljoonaa euroa. Kolmannella vuosineljänneksellä hankitun Aurum Sijoitusvakuutus Oy:n luvut esitetään varallisuudenhoitosegmentissä. Uuden segmenttijaon mukainen raportointi on aloitettu kolmannelta vuosineljänneksestä alkaen. Vertailutiedot on muutettu vastaavasti.

OP-Pohjola-ryhmän liiketoimintasegmentit ovat Pankkitoiminta, Vahinkovakuutus ja Varallisuudenhoito. Segmentteihin kuulumaton toiminta esitetään ryhmässä "Muu toiminta". Segmenttiraportointi laaditaan noudattaen OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteita.

Liiketoimintasegmenttien tulostiivistelmä

Milj. e	Tuotot	Kulut	Muut erät *)	Tulos ennen veroja	Tulos ennen veroja	Muutos, %
				1-12/2012	1-12/2011	
Pankkitoiminta	1 692	967	-288	437	447	-2,2
Vahinkovakuutus	458	366	0	92	8	1 073,7
Varallisuudenhoito	237	136	0	101	47	114,4
Muu toiminta	441	449	-3	-10	32	-132,2
Eliminoinnit	-456	-439	0	-18	-9	96,8
Yhteensä	2 371	1 479	-291	601	525	14,5

*) Muissa erissä esitetty palautukset omistajajäsenille ja OP-bonusasiakkaille, sekä arvonalentumiset saamisista

Pankkitoiminta

- OP-Pohjola-ryhmä aloitti valtion maksuliikkeen päävälittäjänä 1.12.2012
- Tulos ennen veroja laski 2,2 prosenttia 437 miljoonaan euroon.
- Tuotot kasvoivat yhteensä 3,5 prosenttia. Korkokate supistui 1,5 prosenttia ja palkkiotuotot kasvoivat 1,0 prosenttia.
- Saamisten arvonalentumiset kasvoivat 6,3 prosenttia.
- Erytisen vahvaa vuositason kasvu oli talletuksissa sekä yritys- ja asuntoluotoissa.

Pankkitoiminnan avainlukuja

Milj. e	1-12/2012	1-12/2011	Muutos, %
Korkokate	969	984	-1,5
Arvonalentumiset saamisista	96	90	6,3
Muut tuotot	722	650	11,1
Henkilöstökulut	433	405	6,8
Muut kulut	534	516	3,5
Palautukset omistajajäsenille ja OP-bonusasiakkaille	192	176	8,8
Tulos ennen veroja	437	447	-2,2
Milj. e			
Nostetut asuntoluotot	7 601	7 435	2,2
Nostetut yritysluotot	7 375	6 699	10,1
Sijoitusrahastojen nettomerkinnot	-698	-1 709	-59,1
Välitetyt kiinteistökaupat, kpl	16 291	17 240	-5,5
Mrd. e			
Luottokanta	31.12.2012	31.12.2011	Muutos, %
Asuntoluotot	31,7	29,3	8,0
Yritysten luotot	17,0	15,6	9,3
Muut luotot	16,4	15,2	7,9
Luottokanta yhteensä	65,1	60,1	8,3
Takauskanta	3,1	2,7	13,9
Talletukset			
Käyttely- ja maksuliiketalletukset	23,7	21,6	9,7
Sijoitustalletukset	21,3	19,7	8,2
Talletukset yhteensä	45,0	41,3	9,0
Markkinaosuus,%			
Luottokannasta	33,4	32,9	0,5
Talletuskannasta (Suomen Pankin määritelmän mukaan)	34,1	34,4	-0,2

Pankkitoiminnan kasvu jatkui sekä luottojen että talletusten osalta hyvällä tasolla. Ryhmä voitti markkinaosuutta luotoissa. Erityisesti yritysluotoissa ryhmän markkinaosuus nousi selvästi. Luottomarginaalien nousu jatkui koko katsauskauden ajan pankkien siirtäessä kallistuneen varainhankinnan kustannusta antolainauksen marginaaleihin ja ennakoitua sääntelyn kiristymisen vaikutuksia. Määräaikaistalletusten marginaalien nousu taittui loppuvuoden aikana.

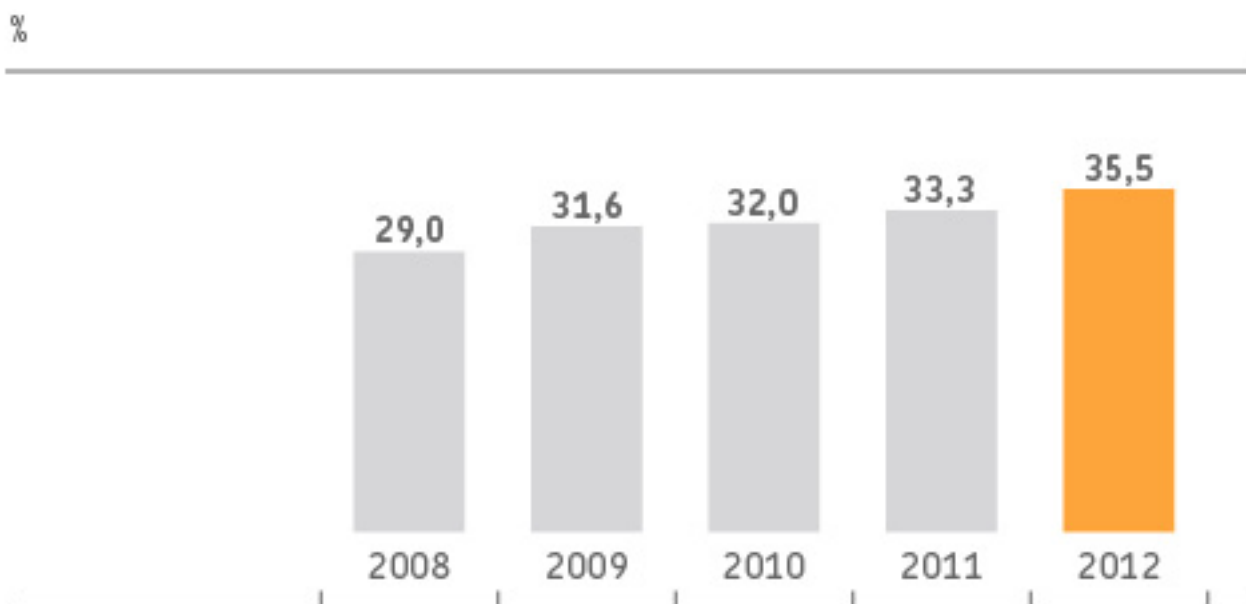
OP-Pohjola-ryhmän talletukset kasvoivat katsauskaudella 9,0 prosenttia. Maksuliiketililit kasvoivat katsauskaudella 9,7 prosenttia, ja sijoitustalletukset kasvoivat 8,2 prosenttia.

OP-Kiinteistökeskusten välittämien asuntokauppojen määrä oli katsauskaudella 16 291 eli 5,5 prosenttia pienempi kuin vuotta aiemmin (17 240).

Uusien nostettujen asuntoluottojen määrä kasvoi 2,2 prosenttia vuotta aiemmasta. Kysyntää tuki matala korkotaso. Luottojen kokonaiskorot ovat historiallisen matalalla tasolla, vaikka marginaalitaso onkin noussut selvästi edellisvuodesta. Uusien asuntoluottojen keskimarginaali nousi loppuvuonna selvästi yli yhden prosenttiyksikön rajan. Ryhmän markkinaosuus asuntoluottokannasta oli joulukuun lopussa 36,9 prosenttia (36,0). Kulutusluottokanta kasvoi 8,1 prosenttia vuoden takaisesta.

Yritysten luottokanta kasvoi katsauskaudella 9,3 prosenttia. Yritysassiakkaiden nostamien uusien luottojen määrä oli 10,1 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Uusien luottojen keskimarginaali oli 1,8 prosenttia. Ryhmän markkinaosuus yritysten luottokannasta kasvoi vuoden vaihteen 33,3 prosentista joulukuun lopun 35,5 prosenttiin.

Yritysluottojen markkinaosuus

Osuuspankeilla oli joulukuun lopussa 1,4 miljoonaa omistajajäsentä eli 43 000 enemmän kuin vuotta aiemmin. Osuuspankeilla ja pääkaupunkiseudulla toimivalla Helsingin OP Pankki Oyj:llä oli joulukuun lopussa yhteensä 1 285 000 OP-bonusasiakasta.

Pankkipalvelujen käytön keskittämisestä OP-bonusasiakkaille kertyneiden bonusten arvo oli yhteensä 173 miljoonaa euroa eli 6,7 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. OP-bonusasiakkaat käyttivät tammi-joulukuussa bonuksia pankkipalveluihin yhteensä 96,0 miljoonaa euroa (98,4) ja Pohjolan vahinkovakuutuslaitosten vakuutusmaksuihin 81,7 miljoonaa euroa (66,3). Bonuksia käytettiin 1 629 000 vakuutuslaskuun. Niistä 15 prosenttia maksettiin kokonaisuudessaan bonuksilla.

Eduskunta hyväksyi 28.12.2012 lain väliaikaisesta pankkiverosta. Tämä talletuspankkeja vuosina 2013–2015 koskeva, verotuksessa vähennyskelvoton vero koskee OP-Pohjola-ryhmässä kaikkia osuuspankkeja, Helsingin OP Pankkia, Pohjola Pankkia ja OP-Kotipankkia. Veron määrä on 0,125 prosenttia riskipainotettujen erien määrästä, mikä vastaa noin 46 miljoonan euron verotuksessa vähennyskelvotonta lisäkuluja ryhmälle vuonna 2013.

Tulos ja riskiasema

Pankkitoiminnan tulos ennen veroja supistui 2,2 prosenttia 437 miljoonaan euroon korkokatteen laskettua ja kulujen kasvettua.

Pankkitoiminnan tuotot kasvoivat 3,5 prosenttia 1 692 miljoonaan euroon. Korkokate supistui matalan markkinakorkotason seurauksena 1,5 prosenttia. Pankkitoiminnan nettopalkkiotuotot kasvoivat 1,0 prosenttia luotonantoon ja maksuliikenteeseen liittyvien palkkioiden kasvettua. Varallisuudenhoitoon liittyvät palkkiot jäivät vertailukaudesta. Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot kasvoivat yhteensä vertailukaudesta 74 miljoonaa euroa lähinnä johdannaisliiketoiminnan tuloksen kasvun ja sijoitusten positiivisen arvonmuutoksen seurauksena. Pankkitoiminnan kulu-tuottosuhte oli 57,1 (56,3).

Pankkitoiminnan luottoriskiasema säilyi vakaana ja riskitasoltaan maltillisena. Saamisten arvonalentumiset, 96 miljoonaa euroa, olivat odotusten mukaisesti samalla alhaisella tasolla kuin vuotta aiemmin. Ne olivat vuositasoisesti muutettuna vain 0,15 prosenttia luotto- ja takauskannasta. Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset olivat suhteessa luotto- ja takauskantaan samalla tasolla kuin vuotta aikaisemmin. OP-Pohjola-ryhmän yritys vastuista 46 prosenttia (47) kuuluu 12 pääluokkaan jaetussa luottosalkussa viiteen parhaimpaan luokkaan (ns. investointitaso).

OP-Pohjola-ryhmän ongelmasaamiset luotto- ja takauskannasta

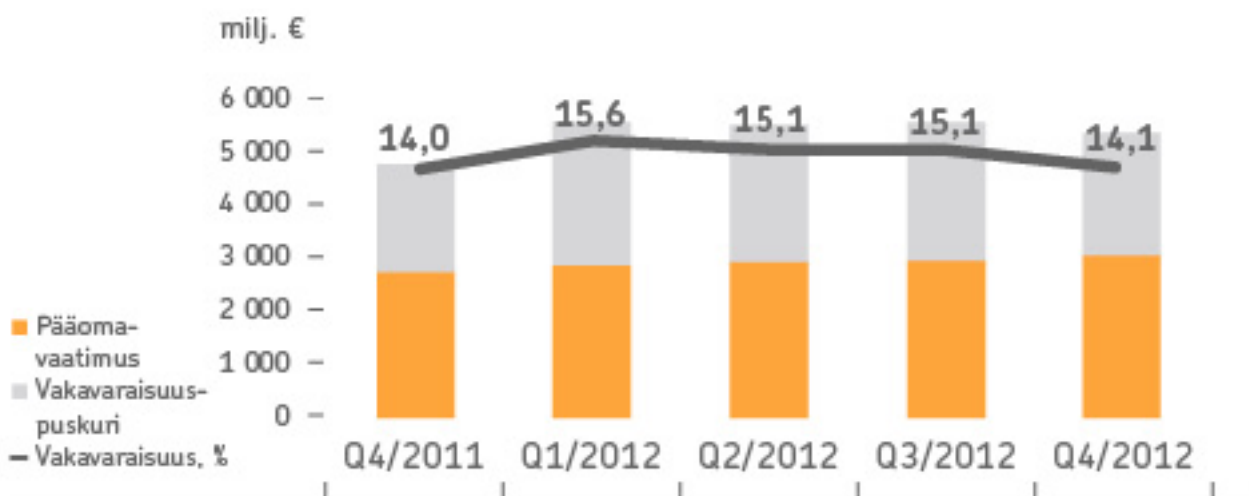
	31.12.2012		31.12.2011	
	Milj. e	%	Milj. e	%
Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset, netto	311	0,46	296	0,47
Saamisten arvonalentumiset vuoden alusta, netto	99	0,15	101	0,16

Vakavaraisuus

Finanssivalvonnalta saadun luvan mukaisesti yhteenliittymän vähittäis-, yritys- ja luottolaitos vastuissa siirryttiin käyttämään sisäisten luottoluokitusten menetelmää (IRBA) joulukuussa 2011. Yritys- ja luottolaitos vastuissa käytetään sisäisten luokitusten perusmenetelmää (FIRB).

OP-Pohjola-ryhmän luottolaitoslain mukainen vakavaraisuussuhde, ensisijaisilla omilla varoilla laskettu vakavaraisuussuhde ja vakavaraisuus rajoituksettomilla omilla varoilla (Core Tier 1) laskettuna olivat kaikki 14,1 prosenttia (14,0) katsauskauden lopussa. Ilman Basel I -lattiasäännön pääomavaadetta Core Tier 1 -vakavaraisuus, ensisijaisilla omilla varoilla laskettu vakavaraisuus ja luottolaitoslain mukainen vakavaraisuussuhde olisivat olleet 14,8 prosenttia (14,0 %). Lakisääteinen alaraja vakavaraisuussuhteelle on 8 prosenttia ja vakavaraisuudelle ensisijaisilla omilla varoilla 4 prosenttia. Euroopan pankkiviranomainen EBA asetti syksyllä 2011 merkittäville eurooppalaisille pankeille 9 prosentin vähimmäisvaatimuksen Core Tier 1 -vakavaraisuudelle.

Omat varat ja vakavaraisuus

Ryhmän ensisijaiset omat varat olivat katsauskauden lopussa 5 352 miljoonaa euroa (4 753). Omien varojen muutos johtui Pohjola Pankki Oyj:n helmikuussa liikkeeseen laskemasta 500 miljoonan euron alemmasta Tier 2 -lainasta, ylempiin toissijaisiin omiin varoihin luettujen 150 miljoonan euron ja 100 miljoonan Englannin punnan (GBP) lainojen takaisinlunastuksesta ja katsauskauden tuloksesta sekä käyvän arvon rahaston positiivisesta arvonmuutoksesta.

Ensi- ja toissijaisista omista varoista puoliksi vähennettävät sijoitukset vakuutusyhtiöihin ja rahoituslaitoksiin olivat 2 419 miljoonaa euroa (2 314). Odotettujen tappioiden ja arvonalentumisten alijäämänä omista varoista on vähennetty 498 miljoonaa euroa (542). Toissijaisiin omiin varoihin kohdistuvat vähennykset ylittivät toissijaiset omat varat 364 miljoonaa euroa (706), joka on vähennetty ensisijaisista omista varoista.

Omien varojen vaade oli katsauskauden lopussa 3 047 miljoonaa euroa (2 722), eli 11,9 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Luottokannan kasvu ja ryhmän vakavaraisuuslaskennassa käyttämään sisäisten luottoluokitusten menetelmään liittyvä pääomavaadetta kasvattava siirtymäsäännös (ns. Basel I -lattia) kasvattivat omien varojen vaadetta luottokannan laadun pysyessä aiemmalla tasollaan. Omien varojen vaade kasvoi yritys vastuissa 120 miljoonaa euroa ja vähittäisvastuissa 58 miljoonaa euroa. Luotto- ja vastapuoliriskin osuus pääomavaatimuksesta oli 85,5 prosenttia (89,8). Operatiivisen riskin osuus oli 7,8 prosenttia (8,5), Basel I -lattiasäännön osuus 4,8 prosenttia (-) ja markkinariskin osuus 1,9 prosenttia (1,7).

Vahinkovakuutus

- Vahinkovakuutuksen tulos ennen veroja oli 92 miljoonaa euroa (8); tulos käyvin arvoin oli 283 miljoonaa euroa (-39).
- Tuloslaskelmaan kirjatut sijoitustoiminnan nettotuotot kasvoivat 79 miljoonaa euroa.
- Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 10 prosenttia (6).
- Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 90,5 prosenttia (89,8).
- Etuasiakastalouksia oli katsauskauden lopussa 570 000. Määrä nousi 46 700 taloudella (42 700).
- Sijoitusten tuotto käyvin arvoin oli 10,8 prosenttia (-0,4).

Vahinkovakuutuksen avainlukuja

Milj. e	1-12/2012	1-12/2011	Muutos, %
Vakuutusmaksutuotot	1 126	1 024	10,0
Vakuutuskorvaukset	759	692	9,7
Sijoitustoiminnan nettotuotot	115	36	
Diskonttauksen purkautuminen ja muut nettotuottoihin luettavat erät	-45	-46	3,4
Vahinkovakuutuksen nettotuotot	438	321	36,2
Muut nettotuotot	20	23	-11,7
Henkilöstökulut	135	125	7,3
Muut kulut	231	211	9,7
Tulos ennen veroja	92	8	
Käyvän arvon rahaston muutos, brutto	191	-47	
Tulos käyvin arvoin ennen veroja	283	-39	
Vakuutusmaksutuotot			
Henkilöasiakkaat	566	503	12,5
Yritykset ja yhteisöt	513	472	8,7
Baltia	46	48	-3,5
Vakuutusmaksutuotot yhteensä	1 126	1 024	10,0
Vahinkovakuutuksen tunnusluvut			
Sijoitusten tuotto käyvin arvoin*, %	10,8	-0,4	
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde*, %	90,5	89,8	
Operatiivinen liikekulusuhde*, %	21,5	21,8	
Operatiivinen vahinkosuhde*, %	69,0	68,0	

* Operatiiviset tunnusluvut eivät sisällä laskuperustemuutoksia ja poistoja yrityskaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä.

Vakuutusten myynti kehittyi hyvin sekä henkilö- että yritysasiakkaissa. Vakuutusmaksutuotot henkilöasiakkailta kasvoivat 12,5 prosenttia ja yritysasiakkailta 8,7 prosenttia vertailukaudesta.

Etiasiakastalouksien määrän kasvu oli katsauskaudella ennätysellinen. Etiasiakastalouksia oli katsauskauden lopussa 570 000. Määrä nousi 46 700 taloudella (42 700). Etiasiakastalouksista jo 69 prosenttia on keskittänyt pankkiasiointinsa osuuspankkeihin. Ryhmän osuuspankkien ja Helsingin OP Pankin asiakkaat käyttivät pankki- ja vakuutusasiointinista kertyviä OP-bonuksia 1 629 000 vakuutuslaskuun (1 391 000), joista 251 000 laskua (209 000) maksettiin kokonaan bonuksilla. Bonuksilla maksettujen vakuutusmaksujen määrä oli 82 miljoonaa euroa (66). Vakuutusmaksutuottojen vahvan kasvun perusteella arvioidaan, että maksutulon markkinaosuudella mitattuna OP-Pohjola-ryhmä vahvisti edelleen asemaansa Suomen suurimpana vahinkovakuuttajana.

Tulos ja riskiasema

Tulos ennen veroja parani 92 miljoonaan euroon (8) pääosin sijoitustoiminnan hyvän tuloksen seurauksena. Eläkevastuiden diskonttokorkoa laskettiin 3,3 prosentista 3,0 prosenttiin matalan korkotason takia, mikä kasvatti vakuutusvelkaa 52 miljoonaa euroa. Vertailuvuonna vakuutusvelkaa kasvattivat diskonttokoron lasku ja eliniän odotteen kasvu yhteensä 59 miljoonaa euroa.

Vakuutusmaksutuottojen kasvu oli vahvaa sekä henkilö- että yritysasiakkaissa. Vakuutusmaksutuotot kasvoivat yhteensä 10 prosenttia (6). Vakuutustekninen kannattavuus ilman laskuperustemuutoksia säilyi hyvänä. Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 90,5 prosenttia (89,8).

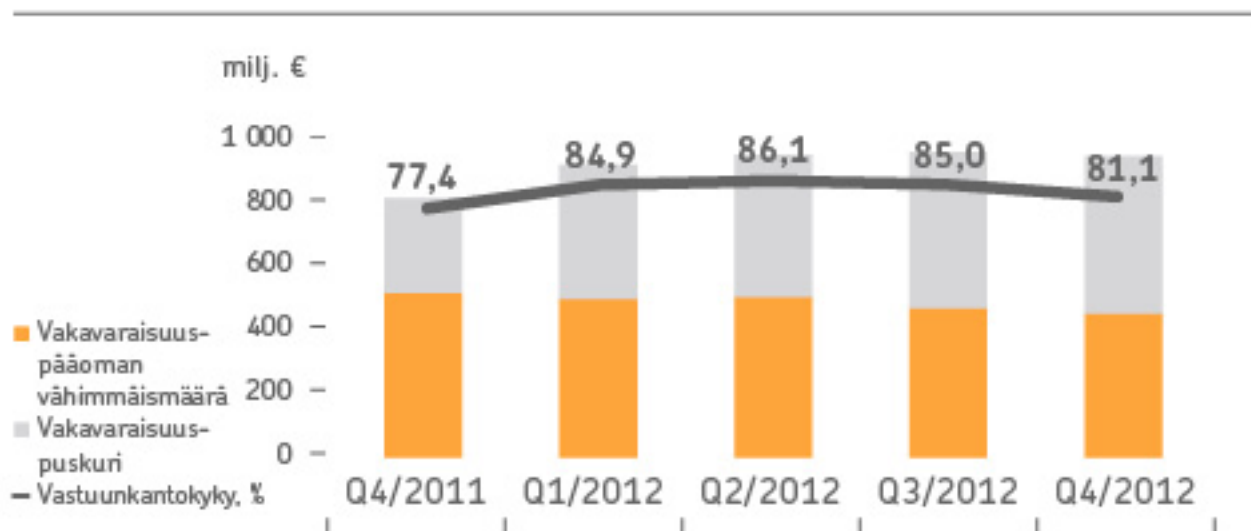
Korvauskulujen kasvu ilman laskuperustemuutoksia oli 12 prosenttia. Ilmoitettujen vahinkojen määrä kasvoi 8 prosenttia asiakasmäärän kasvun seurauksena. Uusista suurvahingoista aiheutuva korvausmeno oli vertailukautta suurempi. Operatiivinen riskisuhde ilman korvausten välillisiä hoitokuluja oli 62,8 prosenttia (61,9). Tammi-joulukuussa kirjattiin 291 uutta (234) suurta tai keskiuurta vahinkoa, joiden omalla vastuulla oleva korvausmeno oli yhteensä 120 miljoonaa euroa (92). Tähän luokkaan kuuluvat yli 0,1 miljoonan euron ja eläkevastuissa yli 0,5 miljoonan euron vahingot.

Kasvaneen myynnin palkkiot ja henkilömäärän kasvu lisäsivät liikekuluja. Henkilöresursseja lisättiin vuoden 2011 aikana niin myyntiin kuin korvauspalveluunkin kasvavan asiakaskunnan palvelun parantamiseksi.

Sijoitusten tuotto käyvin arvoin oli 10,8 prosenttia (-0,4). Sijoitusten tuotot käyvin arvoin olivat 306 miljoonaa euroa (-11). Tulokseen kirjattiin arvonalennuksia 13 miljoonaa euroa (42).

Vahinkovakuutustoiminnan riskinkantokyky oli hyvä. Vahinkovakuutustoiminnan vakavaraisuuspääoma oli katsauskauden lopussa 914 miljoonaa euroa (787). Vakavaraisuuspääomaan luettava tasoitusmäärä oli 273 miljoonaa euroa (353).

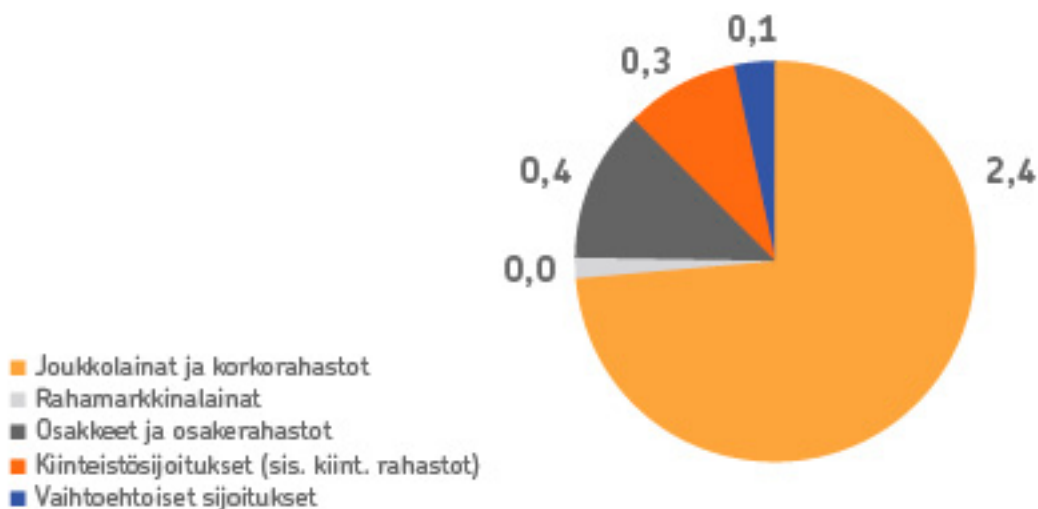
Vakavaraisuuspääoma ja vastuunkantokyky

Vahinkovakuutustoiminnan sijoituskanta oli katsauskauden lopussa 3,1 miljardia euroa (2,9) jakautuen seuraavasti:

Sijoitusomaisuus 31.12.2012

mrd. €

Korkosalkun luottoluokitusjakauma oli hyvä, investointitasolle luokiteltujen sijoitusten osuus oli 92 prosenttia (91) ja 73 prosenttia sijoituksista oli vähintään A- -luokitetuissa saamisissa. Korkosalkun jäljellä oleva keskimääräinen juoksuaika oli 4,2 vuotta (4,8) ja duraatio 4,2 vuotta (3,9).

Varallisuudenhoito

- Tulos ennen veroja oli 101 miljoonaa euroa (47); tulos käyvin arvoin oli 315 miljoonaa euroa (-144).
- OP-Pohjola-ryhmä kasvatti merkittävästi markkinaosuuttaan sijoitussidonnaisissa vakuutussäästöissä Aurum Sijoitusvakuutus Oy:n hankinnan myötä.
- Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus vakuutussäästöistä kasvoi 61,9 prosenttiin (48,3).
- Sijoitusten tuotto käyvin arvoin oli 9,2 prosenttia (-1,5).

Varallisuudenhoidon avainlukuja

Milj. e	1-12/2012	1-12/2011	Muutos, %
Henkivakuutuksen korko- ja riskiliikkeen nettotuotot	19	-6	429,1
Nettopalkkiotuotot			
Rahastoista ja omaisuudenhoidosta	99	101	-2,2
Henkivakuutuksista	98	89	10,7
Kulut	-25	-30	16,7
Nettopalkkiotuotot yhteensä	172	160	7,7
Muut tuotot	45	24	91
Henkilöstökulut	32	30	8
Muut kulut	104	101	3
Tulos ennen veroja	101	47	114
Käyvän arvon rahaston muutos, brutto	214	-191	
Tulos käyvin arvoin ennen veroja	315	-144	
Markkinaosuus, %	31.12.2012	31.12.2011	Muutos, %
Vakuutussäästöistä	25	21	4,1
Sijoitussidonnaisista vakuutussäästöistä	32	25	6,5
Sijoitusrahastojen pääomista	18	21	-2,7
Mrd. e			
Vakuutussäästöt	8,6	6,7	28,2
josta sijoitussidonnainen	5,3	3,3	64,3

Uuden varallisuudenhoitosegmentin palkkiotuotot muodostuvat varainhoito- ja rahastoliiketoiminnan sekä henkivakuutusten palkkioista.

Henkivakuutustoiminnan strategisena tavoitteena on sijoitussidonnaisten vakuutussäästöjen kasvattaminen. Osana strategiaa OP-Pohjola osk osti 31.8.2012 Old Mutual -ryhmään kuulualta Skandia Life Assurance Company:ltä Aurum Sijoitusvakuutus Oy:n koko osakekannan. Sijoitussidonnaiset säästöt kasvoivat vuoden alusta 64,3 prosenttia, josta ostetun Aurum Sijoitusvakuutus Oy:n osuus oli 41,0 prosenttiyksikköä. Kasvua tukivat myös sijoitussidonnaisten vakuutusten sijoituskohteiden arvojen palautuminen ja siirrot korkotuottoisista vakuutussäästöistä sijoitussidonnaisiin. Sijoitussidonnaisten vakuutussäästöjen osuus vakuutussäästöistä kasvoi 61,9 prosenttiin (48,3).

Tulos ja riskiasema

Tulos ennen veroja oli 101 miljoonaa euroa (47). Muihin tuottoihin sisältyy Aurum Sijoitusvakuutus Oy:n ostopaikkatuotot muodostunut 19 miljoonan euron kertaluonteinen tulo, joka perustuu kaupasta saataviin arvioituihin kulu- ja tuottosynergiahyötyihin. Kuluhyötyjä syntyy vakuutusten hoidon ja hallinnon tehostamisesta. Tuottohyötyjä saadaan laaja-alaisesta pankki- ja vakuutuspalveluiden myynnistä kertyvistä tuotoista.

Tulos käyvän arvon rahaston muutoksen jälkeen oli 315 miljoonaa euroa (-144). Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot ilman sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyviä tuottoja olivat 244 miljoonaa euroa (192). Vakuutusvelan korkoriskiä suojaavien johdannaisten sijoitustoiminnan kirjanpidon tulosta ja vakuutusvelan muutosta kasvattanut tulos oli 131 miljoonaa euroa (62).

Henkivakuutustoiminnan tehokkuus laski kulujen suhteellisen osuuden tuotoista kasvaessa. Kuluja kasvattivat mm.

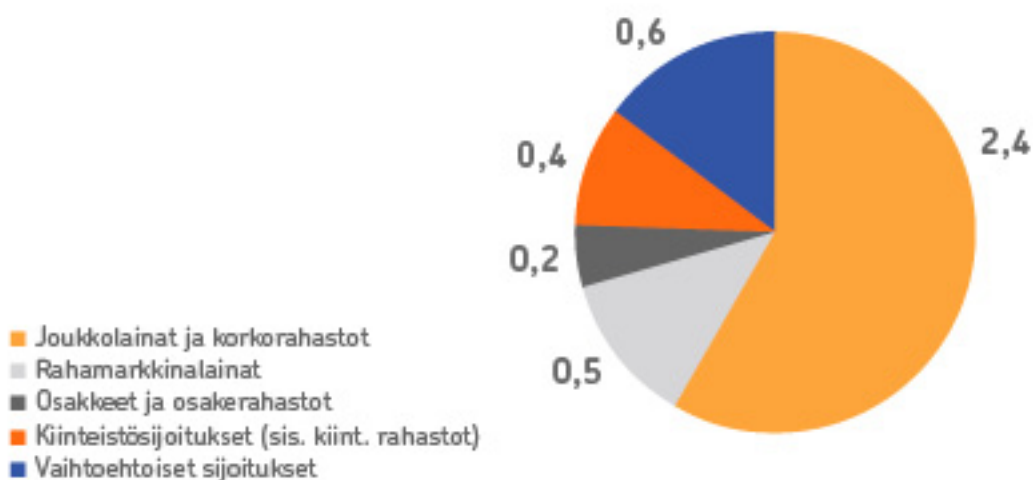
Aurum Sijoitusvakuutus Oy:n oston liittyvät kulut. Liikekustannussuhde, joka sisältää kaikki liikekulujen kattamiseen tarkoitetut tuotot ja josta on poistettu myyntikanavien palkkiot, nousi 34,6 prosenttiin (29,4).

Henkivakuutustoiminnan sijoitustoiminnan tuotto käyvin arvoin, ilman vakuutusvelan korkoriskiä suojaavien johdannaisten tuottoa, oli 9,2 prosenttia (-1,5).

Henkivakuutustoiminnan sijoitusomaisuus ilman sijoitussidonnaisen vakuutuksen katteena olevaa omaisuutta oli 4,2 miljardia euroa (4,1) jakautuen seuraavasti:

Sijoitusomaisuus 31.12.2012

mrd. €

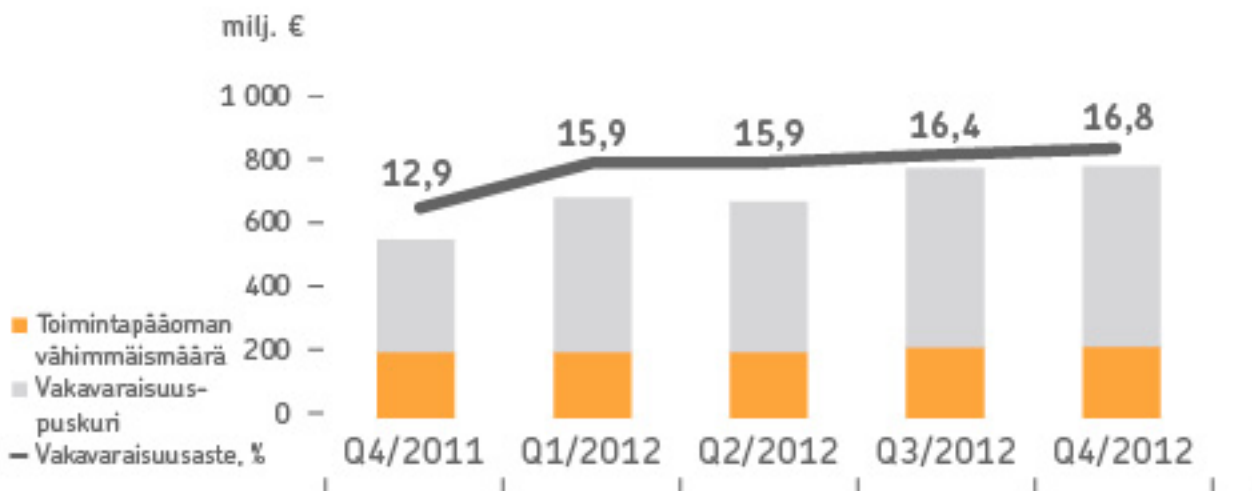
Investointitasolle luokiteltujen sijoitusten osuus korkosalkusta oli 90 prosenttia (76). Katsauskauden lopussa korkosijoitusten modifioitu duraatio oli 3,2 (3,0).

OP-Pohjola-ryhmän hallinnoimien sijoitusrahastojen pääoma oli 11,9 miljardia euroa (11,5). Pääomat kasvoivat 4,2 prosenttia katsauskaudella. Nettomerkinnot OP-Pohjola-ryhmän sijoitusrahastoihin olivat 698 miljoonaa euroa negatiiviset (-1 709).

OP-Pohjola-ryhmän varainhoidon hallinnoiman varallisuuden määrä oli joulukuun lopussa 41,1 miljardia euroa (37,5). Tästä ryhmän sijoitusrahastoissa olevien pääomien osuus oli 9,5 miljardia euroa (9,9) ja OP-Private-toimintamallissa hallinnoitujen varojen osuus oli 8,3 miljardia euroa (6,2). OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien yritysten osuus hallinnoitusta varallisuudesta oli 8,8 miljardia euroa.

Henkivakuutuksen vakavaraisuus parani sijoitusomaisuuden markkina-arvojen kasvaessa. Toimintapääoma oli 780 miljoonaa euroa, mikä oli 3,6-kertainen suhteessa toimintapääoman vähimmäismäärään. Vakavaraisuusaste, eli vakavaraisuuspääoman suhde painotettuun vakuutusvelkaan, oli 16,8 prosenttia (12,9).

Toimintapääoma ja vakavaraisuusaste

Muu toiminta

Muun toiminnan avainlukuja

Milj. e	1-12/2012	1-12/2011	Muutos, %
Korkokate	24	31	-22,8
Kaupankäynnin nettotuotot	1	2	-53,0
Sijoitustoiminnan nettotuotot	7	22	-69,9
Muut tuotot	409	365	12,1
Kulut	449	377	18,9
Arvonalentumiset saamisista	3	11	-73,7
Tulos ennen veroja	-10	32	-132,2
Mrd. e	31.12.2012	31.12.2011	Muutos, %
Saamiset luottolaitoksilta	8,5	7,0	20,4
Kaupankäynnin rahoitusvarat	-0,1	-0,1	-55,7
Sijoitusomaisuus	6,5	8,5	-23,5
Velat luottolaitoksille	4,9	5,2	-4,4
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	14,4	15,7	-8,3

Muun toiminnan tulos ennen veroja oli tammi–joulukuussa negatiivinen 10 miljoonaa euroa (32).

Korkokate supistui 22,8 prosenttia. Sijoitustoiminnan nettotuottoihin sisältyi myyntitappioita ja arvonalennuksia yhteensä 25 miljoonaa euroa (1). Muut tuotot ovat merkittävältä osin ryhmän sisäisiä palveluveloituksia, jotka vastaavasti esitetään liiketoimintasegmenttien kuluina. Muun toiminnan kuluista 149 miljoonaa (128) euroa oli henkilöstökuluja ja 127 miljoonaa euroa ict-kuluja (109). Kuluja kasvatti myös Vallilan toimitilakiinteistöstä tehdyt 31 miljoonan euron suuruiset kertapoistot.

OP-Pohjola-ryhmän rakenteessa tapahtuneet muutokset

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätökseen yhdistellään 196 osuuspankkia (205), OP-Pohjola keskusyhteisökonserni ja Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö.

Luvian Osuuspankki sulautui Nakkilan Osuuspankkiin 31.3.2012. Pankin nimi muuttui Nakkila-Luvian Osuuspankiksi. Maskun Osuuspankki sulautui Vakka-Suomen Osuuspankkiin 31.3.2012. Pankin nimi muutettiin samalla Lounaisrannikon Osuuspankiksi. Huhtamon Osuuspankki sulautui Vampulan Osuuspankkiin 30.4.2012. Haminan Seudun, Kotkan Seudun, Kouvolan Seudun, Kymijoen ja Virolahden Osuuspankit sulautuivat 31.5.2012 ja muodostivat uuden Kymenlaakson Osuuspankin. Lappo Andelsbank sulautui Andelsbanken för Ålandiin 31.8.2012. Sauvon Osuuspankki sulautui Lounais-Suomen Osuuspankkiin 30.9.2012.

OP-Palvelut Oy:n toimiluvan varaiset toiminnot siirrettiin 1.6.2012 alkaen perustettuun OP-Prosessipalvelut Oy:öön. Molemmat yhtiöt ovat OP-Pohjola osk:n täysin omistamia tytäryhtiöitä. Uuteen yhtiöön siirtyi noin 300 henkilöä. OP-Prosessipalvelut sai luottolaitostoimiluvan 7.5.2012 sekä selvitysosapuolen ja tilinhoitajayhteisön oikeudet 21.5.2012.

Vuoden 2011 joulukuussa julkistettu Skandia Lifen Suomen liiketoimintojen osto toteutettiin hankkimalla elokuussa 2012 Aurum Sijoitusvakuutus Oy:n osakekanta.

Henkilöstö ja palkitseminen

OP-Pohjola-ryhmän palveluksessa oli katsauskauden lopussa 13 290 henkilöä (13 229). Henkilöstöä oli keskimäärin 13 411 (12 858). Henkilöstölisäykset liittyivät liiketoiminnan laajenemiseen ja kehittämiseen. Katsauskauden aikana ryhmän palveluksesta siirtyi eläkkeelle 311 henkilöä (370). Eläkkeelle siirtyneiden keski-ikä oli 61,5 vuotta (61,5).

OP-Pohjola-ryhmän muuttuva palkitseminen jakautuu lyhyen aikavälin yrityskohtaiseen palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen.

OP-Pohjola-ryhmän ryhmätasoinen pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä muodostuu johdolle tarkoitettua kannustinjärjestelmästä, sekä muulle henkilöstölle tarkoitettua henkilöstörahosta.

Johdon kannustinjärjestelmä koostuu kolmen vuoden ansaintajaksosta, joista ensimmäinen on 2011–2013. Kannustinjärjestelmään kuuluvat henkilöt voivat saada tietyn määrän Pohjola Pankki Oyj:n A-sarjan osakkeita, mikäli kyseiselle ansaintajaksolle asetetut, OP-Pohjola-ryhmän strategiaan perustuvat tavoitteet saavutetaan. Järjestelmän mukainen palkkio maksetaan henkilölle osakkeiden ja rahan yhdistelmänä kolmessa erässä vuosina 2015–2017 ansaintajakson päätyttyä edellyttäen, että ryhmän vakavaraisuus ylittää sisäiset vähimmäisvaatimukset maksuhetkellä. Palkkion maksamiseen liittyy työ- tai toimituksen voimassaoloa koskevia ehtoja.

Johtokunnan jäsenten toimitusuhdetta koskevat tiedot

OP-Pohjola-ryhmän pääjohtajan, joka toimii myös OP-Pohjola osk:n toimitusjohtajana, ja muiden OP-Pohjola osk:n johtokunnan jäsenten palkasta, palkkioista ja muista eduista päättää OP-Pohjola osk:n hallintoneuvosto. Kunkin johtokunnan jäsenen toimitusuhdetta ehdot on määriteltävä kirjallisessa johtajasopimuksessa, jonka hallintoneuvosto on hyväksynyt.

OP-Pohjolan pääjohtajalle maksettiin vuonna 2012 palkkaa ja palkkioita 887 884 euroa sekä luontoisetuja 38 660 euroa eli yhteensä 926 544 euroa. Muiden johtokunnan jäsenten ja varajäsenten palkat ja palkkiot olivat 2 600 438 euroa ja luontoisedut 92 819 euroa eli yhteensä 2 693 257 euroa.

Palkat ja palkkiot sisältävät vuodelta 2011 ansaituista tulospalkkioista vuonna 2012 maksetun osuuden. Pääjohtajan ja johtokunnan jäsenten vuodelta 2011 ansaitsemista tulospalkkioista yhteensä 173 920 euroa on lykätty maksettavaksi kolmessa erässä vuosina 2013–2015. Lykkäämismenettely perustuu Valtiovarainministeriön luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten palkitsemisjärjestelmistä antaman asetuksen (1372/2010) mukaiseen toimintatapaan.

Pääjohtajan eläkeikä on 62 vuotta. Muiden johtokunnan jäsenten sekä varajäsenten ja tarkastusjohtajan eläkeikä on 63 vuotta. Eläke-etuudet määräytyvät eläkelakien ja OP-Pohjola-ryhmän omien eläkejärjestelmien mukaisesti. Sekä yllämainittujen henkilöiden että työnantajan noudattama irtisanomisaika on enintään 6 kuukautta. Työsuhteen päättyessä johtajasopimuksissa erikseen määritellyissä tilanteissa heille maksetaan irtisanomisajan palkan lisäksi enintään 12 kuukauden rahapalkkaa vastaava summa.

OP-Pohjola osk:n hallinto

OP-Pohjola-ryhmän keskusyhteisön (OP-Pohjola osk) varsinainen osuuskunnan kokous pidettiin 27.3.2012. Hallintoneuvostoon valittiin vuonna 2015 päättyväksi kaudeksi erovuorossa olleista jäsenistä uudelleen johtaja Jorma Vierula, professori Jarmo Partanen, toimitusjohtaja Kari Manninen ja toimitusjohtaja Juha Pullinen. Uutena jäsenenä hallintoneuvostoon valittiin apulaisjohtaja Jukka Kääriäinen. Lisäksi viimeistään vuonna 2015 päättyväksi kaudeksi valittiin erovuorossa olleista jäsenistä uudelleen toimitusjohtaja Jussi Ruuhela, maakuntaneuvos Jorma Pitkälä, toimitusjohtaja Markku Salomaa, FM Timo Viitanen, professori Paavo Pelkonen ja toimitusjohtaja Timo Levo. Uusina jäseninä valittiin hallintojohtaja Annukka Nikola, toimitusjohtaja Jari Himanen, toimitusjohtaja Tapani Eskola, toimitusjohtaja Tuomas Kupsala, toimitusjohtaja Seppo Pääkkö, tutkimus- ja kehitysjohtaja Ilmo Aronen, toimitusjohtaja Simo Kauppi, rehtori Juha Kiiskinen, professori Jarna Heinonen ja rehtori Ari Mikkola.

Hallintoneuvostossa on kaikkiaan 33 jäsentä.

Hallintoneuvosto valitsi järjestäytymiskokouksessaan puheenjohtajakseen uudelleen liikuntaneuvos Paavo Haapakosken. Varapuheenjohtajiksi valittiin uudelleen professori Jaakko Pehkonen ja toimitusjohtaja Vesa Lehikoinen.

Uudelleenjärjestelyohjelma

OP-Pohjola-keskusyhteisökonsernin uudelleenjärjestelyohjelmaan kuulunut kaikkia henkilöstöryhmiä ja yhteensä 6 500 henkilöä koskenut yhteistoimintalain mukainen neuvotteluprosessi saatiin päätökseen 10.12.2012.

Neuvottelujen tuloksena OP-Pohjola-keskusyhteisökonserni vähentää yhteensä 561 työpaikkaa. Näistä 247 henkilöä irtisanotaan ja 314 siirtyy pois konsernin palveluksesta muiden järjestelyjen kautta. Lisäksi 150 henkilön tehtävät ulkoistetaan.

Keskusyhteisökonsernin uudelleenjärjestelyohjelmalla haetaan yhteensä 150 miljoonan euron vuotuisia kustannussäästöjä vuoden 2015 loppuun mennessä. Vuoden 2012 loppuun mennessä toteutetuilla toimenpiteillä arvioidaan saavutetun jo 65 miljoonan euron säästöt. Uudistusohjelmassa keskusyhteisökonsernille ja osuuspankeille suunnattujen palveluiden tuotanto keskitetään merkittävästi uudistuvaan OP-Palveluihin. Henkilöstövähennykset tuovat noin kolmasosan tavoitteiksi asetetuista kokonaissäästöistä.

Vastuullisuus

Yhteiskuntavastuu on keskeinen osa OP-Pohjola-ryhmän arvoja ja strategiaa, ja OP-Pohjola-ryhmää on sitoutunut edistämään yhteiskuntavastuuta liiketoiminnossaan. Vastuullisuuden perusta rakentuu ryhmän arvoille, vahvalle vakavaraisuudelle ja osaavalle riskienhallinnalle. Strategian mukaisesti OP-Pohjolan vastuullisuus näkyy jokapäiväisessä toiminnassa niin asiakkaille kuin henkilöstölle. Yhteiskuntavastuun toimenpiteissä huomioidaan taloudellinen, sosiaalinen ja ympäristövastuu.

Yhteiskuntavastuun toimenpiteitä linjataan yhteiskuntavastuuohjelman avulla. Vastuu käytännön yhteiskuntavastuutyöstä on ryhmän yritysten hallituksilla ja johtoryhmillä, jotka toteuttavat yhteiskuntavastuuta omien päätöksentekoprosessiensa mukaisesti.

OP-Pohjola-ryhmän yhteiskuntavastuuohjelma käsittää viisi teemaa:

Paikallisuus ja yhteiskunta kiinnittää huomiota ryhmän liiketoimintaan paikallisesti ja alueellisesti sekä OP-Pohjolan asemaan suomalaisessa taloudellisessa infrastruktuurissa.

Vastuu sidosryhmistä sisältää toimenpiteet ja vuoropuhelun eri sidosryhmien kanssa ja huomioi henkilöstön ja asiakkaiden tyytyväisyyteen vaikuttavat asiat. Sidosryhmävastuuseen kuuluu myös läpinäkyvä ja selkeä viestintä ja markkinointi.

Vastuulliset tuotteet ja palvelut sisältävät vastuullisen sijoittamisen periaatteet, vastuullisen luotonantoprosessin kehittämisen sekä OP-Pohjolan tarjoamien pankki- ja vakuutuspalveluiden vastuullisuuden.

Eettisen liiketoiminnan alla käsitellään hyvän liiketavan periaatteita, erilaisia toimintaohjeita ja niiden jalkauttamista ryhmässä.

Ympäristö-teeman alla tarkastellaan ryhmän oman toiminnan vaikutuksia ympäristöön.

OP-Pohjola-ryhmä on sitoutunut noudattamaan lakien ja määräysten lisäksi myös kansainvälisiä, toimintaa ohjaavia sitoumuksia. OP-Pohjola-ryhmä kunnioittaa ja noudattaa YK:n Global Compact -aloitteen periaatteiden edistämistä. Lisäksi Pohjola Varainhoito ja OP-Rahastoyhtiö ovat allekirjoittaneet YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteet sekä kansainvälisen sijoittajayhteisön Carbon Disclosure Project ja Water Disclosure Project -asiakirjat.

Hyvän liiketavan periaatteet luovat eettisen perustan, minkä mukaan kaikkien OP-Pohjolassa työskentelevien tulee toimia roolista, asemasta tai toimipaikasta riippumatta.

OP-Pohjola-ryhmän yhteiskuntavastuuohjelmasta voi lukea lisää OP-Pohjola-ryhmän vuoden 2012 vuosikertomuksesta.

Investoinnit ja palvelukehittäminen

OP-Pohjola osk tytäryhtiöineen vastaa OP-Pohjola-ryhmän palvelutoiminnan kehittämisestä. Palvelutoiminnan kehittämiseen liittyvistä kustannuksista merkittävä osa muodostuu ict-investoinneista ja niihin liittyvistä määrittelyistä. Näistä kustannuksista taseeseen aktivoituja ict-investointeja oli tilikaudella 95 miljoonaa euroa (54). Investoinneista 66 miljoonaa euroa (30) kohdistui pankkitoimintaan, 20 miljoonaa euroa (18) vahinkovakuutukseen ja 8 miljoonaa euroa (6) varallisuudenhoitoon.

Osuuspankkien yhteenliittymän ja OP-Pohjola-ryhmän juridinen rakenne

Osuuspankkien yhteenliittymä ja OP-Pohjola-ryhmä

OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien osuuspankkien yhteenliittymän muodostavat yhteenliittymän keskusyhteisö OP-Pohjola osk, sen konsolidointiryhmään kuuluvat yritykset, keskusyhteisön jäsenluottolaitokset sekä niiden konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset sekä sellaiset luottolaitokset, rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joiden äänivallasta edellä mainitut yhteisöt yhdessä omistavat yli puolet.

Yhteenliittymä ei muodosta kirjanpitolaissa tarkoitettua konsernia eikä luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua konsolidointiryhmää. Yhteenliittymä on Suomessa ainutlaatuinen, talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa (yhteenliittymälaki) säädelty taloudellinen kokonaisuus.

OP-Pohjola-ryhmän muodostavat osuuspankkien yhteenliittymä sekä sellaiset yhteenliittymän ulkopuoliset yritykset, joiden äänivallasta yhteenliittymään kuuluvat yhteisöt omistavat yli puolet. OP-Pohjola-ryhmän laajuus eroaa osuuspankkien yhteenliittymän laajuudesta siten, että OP-Pohjola-ryhmään kuuluu myös muita yrityksiä kuin luottolaitoksia, rahoituslaitoksia tai palveluyrityksiä. Näistä merkittävimpiä ovat vakuutusyhtiöt, joiden kanssa yhteenliittymä muodostaa rahoitus- ja vakuutusryhmittymän.

OP-Pohjola-ryhmän keskuspankki Pohjola Pankki Oyj on sekä keskusyhteisön tytäryhtiö että sen jäsen. Keskusyhteisön johtokunnan puheenjohtaja toimii myös Pohjolan Pankki Oyj:n hallituksen puheenjohtajana.

Osuuspankkien yhteenliittymän ohjaus, riskienhallinta ja vakavaraisuus

Yhteenliittymälain mukaan yhteenliittymään kuuluvien yritysten yhdisteltyä omien varojen määrää ja maksuvalmiutta valvotaan konsolidoidusti yhteenliittymän tasolla. Keskusyhteisöllä on velvollisuus valvoa jäsenluottolaitosten toimintaa, antaa niille niiden maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi ohjeita riskien hallinnasta, luotettavasta hallinnosta ja sisäisestä valvonnasta sekä antaa niille ohjeita yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi yhdistellyn tilinpäätöksen laatimisessa. Keskusyhteisö voi lisäksi säännöissään määrättyllä tavalla vahvistaa jäsenluottolaitoksille yleisiä toimintaperiaatteita noudatettaviksi näiden yhteenliittymän kannalta merkittävässä toiminnassa.

Ohjeidenanto- ja valvontavelvollisuus ei kuitenkaan anna keskusyhteisölle valtaa määrätä jäsenluottolaitoksen liiketoiminnasta. Jokainen jäsenluottolaitos harjoittaa itsenäisesti liiketoimintaansa omien voimavarojensa puitteissa.

Yhteenliittymään kuuluva yritys ei saa ottaa toiminnassaan niin suurta riskiä, että siitä aiheutuu olennaista vaaraa yhteenliittymään kuuluvien yritysten yhdistellylle vakavaraisuudelle tai maksuvalmiudelle. Keskusyhteisöllä on lain mukaan oltava yhteenliittymän tehokkaan riskienhallinnan mahdollistava luotettava hallinto sekä yhteenliittymän toimintaan nähden riittävä sisäinen valvonta ja riittävät riskienhallintajärjestelmät. Osuuspankkien yhteenliittymän riskienhallinnassa noudatettavat periaatteet sisältyvät OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuden hallinnan ja riskienhallinnan periaatteisiin, joita on kuvattu yksityiskohtaisemmin muualla toimintakertomuksessa sekä OP-Pohjola-ryhmän IFRS-tilinpäätöksessä.

Yhteenliittymän on täytettävä luottolaitostoiminnasta annetun lain mukaiset konsolidoitujen omien varojen vähimmäismäärää koskevat vaatimukset. Yhteenliittymään kuuluvilla yrityksillä on oltava omia varoja yhteensä vähintään määrä, joka riittää kattamaan yhteenliittymään kuuluvien yritysten yhdistelty, luottolaitoslaissa tarkemmin määritellyt riskit. Yhteenliittymään kuuluvien yritysten omien varojen yhdistellyn määrän on lisäksi oltava riittävä suhteessa yhteenliittymään kuuluvien yritysten yhdisteltyihin asiakasriskeihin ja yhdisteltyihin huomattaviin omistusosuuksiin.

Jäsenluottolaitoksen vakavaraisuus ja sen valvonta

Keskusyhteisön suostumuksella jäsenluottolaitoksen omien varojen vähimmäismäärä voi olla alempi kuin luottolaitoslaki edellyttää. Keskusyhteisö ei saa antaa suostumusta luottolaitoslaissa säädetyn määrän alittamiseen sellaiselle jäsenluottolaitokselle, joka on laiminlyönyt noudattaa keskusyhteisön antamia, yhteenliittymälain 17 §:ssä tarkoitettuja ohjeita, ellei laiminlyönti ole vähäinen. Suostumus voidaan antaa enintään kolmeksi vuodeksi. Jäsenluottolaitoksella on kuitenkin oltava sen vakavaraisuuden turvaamiseksi omia varoja vähintään määrä, joka vastaa 80 prosenttia luottolaitoslaissa säädetystä määrästä.

Keskusyhteisö voi antaa jäsenluottolaitokselle myös suostumuksen poiketa luottolaitoslain asiakasriskejä koskevista rajoituksista. Jäsenluottolaitoksen yksittäisen asiakasriskin enimmäismäärä voi keskusyhteisön enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan antamalla suostumuksella olla enintään 40 prosenttia jäsenluottolaitoksen omista varoista, kun vastaava luottolaitoslain mukainen rajoitus on 25 prosenttia. Luottolaitoksiin ja sijoituspalveluyrityksiin kohdistuvia asiakasriskejä säännellään yhteenliittymälaiissa erikseen. Vastaavasti elinkeinoyhteisöjen omistusta koskevat enimmäismäärät voivat keskusyhteisön suostumuksella olla enintään 25 prosenttia ja 75 prosenttia omista varoista, kun ne luottolaitoslain mukaan olisivat 15 prosenttia ja 60 prosenttia.

Jäsenluottolaitoksella ei ole velvollisuutta julkistaa luottolaitostoiminnasta annetun lain 157 §:n mukaista osavuositilintä.

Osuuspankkien yhteenliittymään liittyminen ja siitä eroaminen

Keskusyhteisön jäsenenä voivat olla luottolaitokset, joiden säännöt tai yhtiöjärjestys vastaavat mitä yhteenliittymälaiissa säädetään, ja joiden säännöt tai yhtiöjärjestyksen keskusyhteisö on hyväksynyt. Jäseneksi ottamisesta päättää keskusyhteisön hallintoneuvosto.

Jäsenluottolaitoksella on oikeus erota keskusyhteisön jäsenyydestä. Yhteenliittymään kuuluvien yritysten omien varojen yhdistellyn määrän on jäsenluottolaitoksen eroamisesta huolimatta säilyttävä yhteenliittymälain edellyttämällä tasolla.

Jäsenluottolaitos voidaan myös erottaa keskusyhteisön jäsenyydestä osuuskuntalain mukaisesti. Lisäksi jäsenluottolaitos voidaan erottaa, jos tämä on laiminlyönyt noudattaa keskusyhteisön yhteenliittymälain 17 §:n nojalla antamia ohjeita tavalla, joka merkittävästi vaarantaa maksuvalmiuden tai vakavaraisuuden hallintaa taikka tilinpäätöksen laatimista koskevien yhtenäisten periaatteiden soveltamista tai niiden noudattamisen valvontaa yhteenliittymässä. Erottaminen on mahdollista myös jos jäsenluottolaitos toimii olennaisesti keskusyhteisön vahvistamien yhteenliittymän yleisten toimintaperiaatteiden vastaisesti.

Mitä yhteenliittymälaiissa säädetään jäsenluottolaitoksen maksuvelvollisuudesta, sovelletaan myös luottolaitokseen, joka on eronnut tai erotettu keskusyhteisön jäsenyydestä, jos sen kalenterivuoden päättymisestä, jolloin jäsenluottolaitos on eronnut tai erotettu, on kulunut vähemmän kuin viisi vuotta silloin, kun maksuvelvollisuutta koskeva vaatimus esitetään jäsenluottolaitokselle.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätös ja tilintarkastus

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätökseen yhdistellään kaikkien merkityksellisten OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien yritysten tilinpäätökset. Yhteenliittymälain mukaan OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätös on laadittava noudattaen kirjanpitolaiissa tarkoitettuja kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja. Finanssivalvonta on antanut yksityiskohtaisempia määräyksiä OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen laatimisesta. Tilinpäätöksessä noudatetut laadintaperiaatteet on esitetty OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Keskusyhteisöllä on velvollisuus antaa ohjeita jäsenluottolaitoksille yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen laatimisessa. Jäsenluottolaitoksilla on velvollisuus antaa keskusyhteisölle OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen yhdistelyä varten tarpeelliset tiedot. Keskusyhteisön tilintarkastajilla on oikeus saada OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen tarkastamista varten jäljennös jäsenluottolaitoksen tilintarkastusta koskevista asiakirjoista.

Keskusyhteisön tilintarkastajat tarkastavat OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen noudattaen soveltuvin osin luottolaitoslain säädöksiä. Tilinpäätös esitellään ja annetaan tiedoksi keskusyhteisön varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle.

Osuuspankkien yhteenliittymän valvonta

Yhteenliittymälain mukaan yhteenliittymän keskusyhteisöä valvoo Finanssivalvonta. Keskusyhteisön jäsenluottolaitoksia valvovat Finanssivalvonta ja keskusyhteisö.

Keskusyhteisö valvoo, että yhteenliittymään kuuluvat yritykset toimivat rahoitusmarkkinoita koskevien lakien, asetusten, viranomaisten antamien määräysten, sääntöjensä ja yhtiöjärjestyksensä sekä keskusyhteisön yhteenliittymälain 17 §:n nojalla antamien ohjeiden mukaisesti. Lisäksi keskusyhteisö valvoo yhteenliittymään kuuluvien yritysten taloudellista asemaa.

Finanssivalvonta valvoo, että keskusyhteisö ohjaa ja valvoo jäsenluottolaitosten toimintaa yhteenliittymälain säännösten mukaisesti ja että yhteenliittymään kuuluvat yritykset täyttävät niille laissa asetetut vaatimukset.

Keskusyhteisön ja sen jäsenluottolaitosten tarkastusta suorittaa keskusyhteisön johtokunnan puheenjohtajan alainen Tarkastustoiminto. Sen tehtäviin kuuluvat keskusyhteisön jäsenluottolaitosten ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvien yritysten sekä keskusyhteisön ja sen tytäryhtiöiden sisäinen tarkastus. Jäsenluottolaitoksissa voi olla tämän lisäksi oma sisäinen tarkastus.

Tarkastustoiminto varmistaa, että jäsenluottolaitokset ja niiden konsolidointiryhmät noudattavat lakeja, asetuksia, viranomaisten antamia ohjeita ja määräyksiä, keskusyhteisön ohjeita sekä omia sääntöjään ja yhtiöjärjestyksiään ja että ne toimivat tuloksellisesti ja turvallisesti. Tarkastustoiminto varmistaa myös, että jäsenluottolaitosten ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvien yritysten hallintoa ja niiden liiketoimintaa hoidetaan tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti ja että niiden riskien valvontajärjestelmät vastaavat toiminnan asettamia vaatimuksia. Tarkastukset toimitetaan tehokkaan valvonnan edellyttämällä tavalla ja hyvän sisäisen tarkastustavan mukaisesti.

Keskusyhteisön maksuvelvollisuus ja jäsenluottolaitosten keskinäinen vastuu

Keskusyhteisö on velvollinen suorittamaan yhteenliittymälaisissa tarkoitettuna tukitoimena jäsenluottolaitokselle määrän, joka on tarpeen jäsenluottolaitoksen selvitystilän estämiseksi. Lisäksi keskusyhteisö vastaa jäsenluottolaitoksen niistä veloista, joita ei saada suoritetuksi jäsenluottolaitoksen varoista.

Jäsenluottolaitos on velvollinen suorittamaan keskusyhteisölle osuutensa määrästä, jonka keskusyhteisö on suorittanut joko toiselle jäsenluottolaitokselle tukitoimena taikka toisen jäsenluottolaitoksen velkojalle maksuna erääntyneestä velasta, johon velkoja ei ole saanut suoritusta jäsenluottolaitokselta. Jäsenluottolaitoksella on lisäksi keskusyhteisön maksukyvyttömyystilanteessa osuuskuntalaisia tarkoitettu rajaton lisämaksuvelvollisuus keskusyhteisön veloista.

Jäsenluottolaitoksen vastuu määrästä, jonka keskusyhteisö on jonkin jäsenluottolaitoksen puolesta tämän velkojalle suorittanut, jakautuu jäsenluottolaitosten kesken niiden viimeksi vahvistettujen taseiden loppusumman mukaisessa suhteessa. Jäsenluottolaitokselta toisen jäsenluottolaitoksen selvitystilän ehkäisemiseksi käytettäviin tukitoimiin perittävien maksujen vuotuinen yhteenlaskettu määrä saa kunakin tilikautena olla yhteensä enintään viisi tuhannesosaa kunkin jäsenluottolaitoksen viimeksi vahvistetun taseen loppusummasta.

Talletussuojarahaston ja sijoittajien korvausrahaston suoja

Talletussuojarahastoa koskevan lainsäädännön mukaan osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvia talletuspankkeja pidetään talletussuojan osalta yhtenä pankkina. Talletussuojarahaston varoista korvataan tallettajan saamiset osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvilta talletuspankeilta yhteensä enintään 100 000 euroon asti.

Myös sijoittajien korvausrahastoa koskevan lainsäädännön mukaan osuuspankkien yhteenliittymää pidetään korvaussuojan osalta yhtenä pankkina. Korvaussuojarahaston varoista korvataan sijoittajan saamiset osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvilta yhteisöiltä yhteensä enintään 20 000 euroon saakka.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymä

OP-Pohjola-ryhmä muodostaa rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa (RavaL) määritellyn rahoitus- ja vakuutusryhmittymän. Yhteenliittymän keskusyhteisö toimii RavaL:n 3 §:n perusteella ryhmittymän johdossa olevana yrityksenä.

RavaL:ssa säädetään rahoitus- ja vakuutusryhmittymälle oma vakavaraisuusvaatimus. OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuus ilmoitetaan vähimmäispääoman ylittävänä omien varojen määränä sekä omien varojen kokonaismäärän suhteena omien varojen vähimmäismäärään.

RavaL:ssa säädetään myös rahoitus- ja vakuutusryhmittymän asiakasriskeistä. Lisäksi OP-Pohjola-ryhmän muodostamaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymään sovelletaan, mitä yhteenliittymälain 19 §:ssä säädetään yhteenliittymän asiakasriskeistä.

RavaL:n tilinpäätöstä koskevaa normistoa ei sovelleta lain 30 §:n perusteella OP-Pohjola-ryhmään, koska ryhmän tilinpäätös laaditaan noudattaen kansainvälisiä IFRS-tilinpäätösstandardeja.

Keskeiset tuloslaskelma- ja tase-erät sekä taloudelliset tunnusluvut 2008–2012

Milj. e	2008	2009	2010	2011	2012
Keskeiset tuloslaskelmaerät, milj. e					
Korkokate	1 189	1 070	917	1 030	1 003
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	345	396	382	312	433
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	-139	-120	100	72	108
Palkkiotuotot, netto	433	496	563	574	584
Muut tuotot	-5	208	210	173	243
Henkilöstökulut	598	622	643	689	749
Muut kulut	640	625	643	669	730
Saamisten arvonalentumiset	58	179	149	101	99
Palautukset omistajajäsenille	154	160	163	176	192
Tulos ennen veroja	372	464	575	525	601
Keskeiset tase-erät - vastaavaa, milj. e					
Saamiset luottolaitoksilta	2 450	1 982	1 121	1 104	840
Saamiset asiakkailta	51 708	52 992	56 834	60 331	65 161
Vahinkovakuutustoiminnan varat	2 670	3 101	3 164	3 205	3 492
Henkivakuutustoiminnan varat	5 093	6 331	7 544	7 006	9 173
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja sijoitusomaisuus	5 754	7 731	7 958	8 624	6 954
Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	1 973	1 941	1 875	1 871	2 030
Muut erät	6 097	6 354	5 220	9 765	12 120
Vastaavaa yhteensä	75 746	80 430	83 715	91 905	99 769
Keskeiset tase-erät - vastattavaa, milj. e					
Velat luottolaitoksille	693	2 174	1 696	1 783	1 965
Velat asiakkaille	37 082	37 606	39 205	45 974	49 650
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	18 164	19 945	19 577	20 005	19 270
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	1 874	1 872	1 825	1 555	1 736
Muut vieraan pääoman erät	12 717	12 646	14 873	16 346	20 014
Oma pääoma	5 215	6 187	6 539	6 242	7 134
Vastattavaa yhteensä	75 746	80 430	83 715	91 905	99 769

Taloudelliset tunnusluvut, %

Oman pääoman tuotto, ROE	4,1	5,9	6,9	6,8	7,2
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin	-6,0	14,7	9,5	0,0	1,0
Koko pääoman tuotto, ROA	0,3	0,4	0,5	0,5	0,5
Omavaraisuusaste	6,9	7,7	7,8	6,8	7,2
Kulujen osuus tuotoista	68	61	59	63	62
Vakavaraisuussuhde	12,6	12,6	12,8	14,0	14,1
Vakavaraisuussuhde ensisijaisilla omilla varoilla	12,6	12,6	12,8	14,0	14,1
Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus	1,40	1,58	1,70	1,80	1,90

Tunnuslukujen laskentakaavat

$$\text{Oman pääoman tuotto (ROE), \%} = \frac{\text{Tilikauden voitto}}{\text{Oma pääoma (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

$$\text{Oman pääoman tuotto käyvin arvoin, \%} = \frac{\text{Tilikauden voitto + käyvän arvon rahaston muutos laskennallisella verovelalla vähennettynä (vuoden alun ja lopun erotus)}}{\text{Oma pääoma (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

$$\text{Koko pääoman tuotto (ROA), \%} = \frac{\text{Tilikauden voitto}}{\text{Taseen loppusumma (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

$$\text{Omavaraisuusaste, \%} = \frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$$

$$\text{Kulujen osuus tuotoista, \%} = \frac{\text{Henkilöstökulut + muut hallintokulut + liiketoiminnan muut kulut}}{\text{Korkokate + vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot + henkivakuutustoiminnan nettotuotot + palkkiotuotot, netto + kaupankäynnin nettotuotot + sijoitustoiminnan nettotuotot + liiketoiminnan muut tuotot + osuus osakkuusyriyten tuloksesta}} \times 100$$

$$\text{Core Tier 1, \%} = \frac{\text{Ensisijaiset omat varat yhteensä pl. pääomalainat ja pääomalainoilla katettava toissijaisten omien varojen alijäämä}}{\text{Omien varojen vähimmäisvaatimus yhteensä}} \times 100$$

$$\text{Vakavaraisuussuhde ensisijaisilla omilla varoilla, \%} = \frac{\text{Ensisijaiset omat varat}}{\text{Riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset erät}} \times 100$$

$$\text{Vakavaraisuussuhde, \%} = \frac{\text{Omat varat yhteensä}}{\text{Riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset erät}} \times 100$$

$$\text{Rahoitus- ja vakuutus-ryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuussuhde} = \frac{\text{Ryhmittymän omat varat yhteensä}}{\text{Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä yhteensä}} \times 100$$

Muulla toimintakertomuksessa esiintyy lisäksi seuraavia tunnuslukuja:

Vahinkovakuutus:

OP-Pohjola-ryhmä

Yhdistetty kulusuhde (ilman perustekorkokulua), %	Vahinkosuhde + liikekulusuhde Riskisuhde + toimintakulusuhde
Vahinkosuhde (ilman perustekorkokulua), %	$= \frac{\text{Korvaukset ja korvausten hoitokulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto)}} \times 100$
Liikekulusuhde, %	$= \frac{\text{Liikekulut + poistot/oikaisut yrityskaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto)}} \times 100$
Riskisuhde (ilman perustekorkokulua), %	$= \frac{\text{Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto)}} \times 100$
Toimintakulusuhde, %	$= \frac{\text{Liikekulut ja korvausten selvittelykulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto)}} \times 100$
Henkivakuutus:	
Liikekustannussuhde, %	$= \frac{\text{Liikekulut ennen vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen muutosta + korvausten selvittelykulut}}{\text{Kuormitustulo}} \times 100$
Pankkitoiminta:	
Kulujen osuus tuotoista %	$= \frac{\text{Henkilöstökulut + muut hallintokulut + liiketoiminnan muut kulut}}{\text{Korkokate + vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot + henkivakuutustoiminnan nettotuotot + palkkiotuotot, netto + kaupankäynnin nettotuotot + sijoitustoiminnan nettotuotot + liiketoiminnan muut tuotot + osuus osakkuusyriyten tuloksesta}} \times 100$

OP-Pohjola-ryhmän IFRS-tilinpäätös 2012

OP-POHJOLA-RYHMÄN TULOSLASKELMA

Milj. e	Liitetieto	2012	2011	Muutos-%
Korkotuotot		3 174	3 294	-4
Korkokulut		2 171	2 264	-4
Korkokate ennen arvonalentumisia	5	1 003	1 030	-3
Saamisten arvonalentumiset	6	99	101	-3
Korkokate arvonalentumisten jälkeen		904	928	-3
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	7	433	312	39
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	8	108	72	51
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	9	584	574	2
Kaupankäynnin nettotuotot	10	81	17	
Sijoitustoiminnan nettotuotot	11	52	63	-17
Liiketoiminnan muut tuotot	12	109	90	21
Henkilöstökulut	13	749	689	9
Muut hallintokulut	14	378	351	8
Liiketoiminnan muut kulut	15	352	318	11
Palautukset omistajajäsenille	16	192	176	9
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta		2	4	-43
Tulos ennen veroja		601	525	15
Tuloverot	17	119	89	33
Tilikauden tulos		483	436	11
Jakautuminen, milj. e				
Omistajien osuus tilikauden tuloksesta		483	436	11
Määräysvallattomien omistajien osuus tilikauden tuloksesta		-1	0	
Yhteensä		482	436	10

OP-Pohjola-ryhmän laaja tuloslaskelma

Milj. e	Liitetieto	2012	2011	Muutos-%
Tilikauden tulos		483	436	11
Käyvän arvon rahaston muutos				
Käypään arvoon arvostamisesta		648	-422	
Rahavirran suojauksesta		50	22	
Etuuspohjaisista järjestelyistä johtuvat vakuutusmatemaattiset voitot/(tappiot)		-90	-137	
Muuntoerot		0	0	
Tuloverot				
Käypään arvoon arvostamisesta		158	-106	
Rahavirran suojauksesta		12	5	
Etuuspohjaisista järjestelyistä johtuvista vakuutusmatemaattisista voitoista/(tappioista)		-22	-30	
Tilikauden laaja tulos		942	28	
Jakautuminen, milj. e				
Omistajien osuus tilikauden laajasta tuloksesta		941	28	
Määräysvallattomien omistajien osuus tilikauden laajasta tuloksesta		1	-	
Yhteensä		942	28	
Tunnusluvut				
Oman pääoman tuotto (ROE), %		7,2	6,8	
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin, %		14,1	0,4	
Koko pääoman tuotto (ROA), %		0,50	0,50	
Kulujen osuus tuotoista, %		62	63	
Henkilöstö keskimäärin		13 411	12 858	
josta kokoaikaisia		12 393	11 701	
josta osa-aikaisia		1 018	1 157	

OP-POHJOLA-RYHMÄN TASE

Milj. e	Liitetieto	31.12.2012	31.12.2011	1.1.2011
Käteiset varat	18	5 784	4 376	1 628
Saamiset luottolaitoksilta	19	840	1 104	1 121
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat	20	358	281	519
Johdannaissopimukset	21	4 436	3 307	1 933
Saamiset asiakkailta	22	65 161	60 331	56 834
Vahinkovakuutustoiminnan varat	23	3 492	3 205	3 164
Henkivakuutustoiminnan varat	24	9 173	7 006	7 544
Sijoitusomaisuus	25	6 596	8 343	7 438
Sijoitukset osakkuusyrityksissä	27	39	40	38
Aineettomat hyödykkeet	28	1 320	1 169	1 159
Aineelliset hyödykkeet	29	710	702	716
Muut varat	30	1 745	1 884	1 496
Verosaamiset	31	115	158	125
Varat yhteensä		99 769	91 905	83 715
Velat luottolaitoksille	32	1 965	1 783	1 696
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvelat	33	3	1	0
Johdannaissopimukset	34	4 162	3 232	1 951
Velat asiakkaille	35	49 650	45 974	39 205
Vahinkovakuutustoiminnan velat	36	2 592	2 508	2 350
Henkivakuutustoiminnan velat	37	8 970	6 932	7 290
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	38	19 270	20 005	19 577
Varaukset ja muut velat	39	3 297	2 840	2 332
Verovelat	40	990	834	948
Osuuspääoma	41	622	624	647
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	42	1 114	931	1 178
Velat yhteensä		92 635	85 663	77 176

Oma pääoma**OP-Pohjola-ryhmän omistajien osuus**

Osake- ja osuuspääoma	336	333	368
Osakeanti	-	-	-
Muuntoerot	0	0	0
Rahastot	3 022	2 433	2 768
Kertyneet voittovarot	3 752	3 474	3 403
Määräysvallattomien osuus	24	3	-
Oma pääoma yhteensä	43	7 134	6 539
Velat ja oma pääoma yhteensä	99 769	91 905	83 715

OP-POHJOLA-RYHMÄN RAHAVIRTALASKELMA

Milj. e	2012	2011
Liiketoiminnan rahavirta		
Tilikauden tulos	483	436
Oikaisut tilikauden tulokseen	874	432
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-3 151	-4 757
Saamiset luottolaitoksilta	262	40
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	172	161
Johdannaissopimukset	30	-8
Saamiset asiakkailta	-4 941	-3 581
Vahinkovakuutustoiminnan varat	-205	-181
Henkivakuutustoiminnan varat	-252	419
Sijoitusomaisuus	1 742	-1 070
Muut varat	41	-537
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	4 081	6 936
Velat luottolaitoksille	153	66
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	2	1
Johdannaissopimukset	-21	33
Velat asiakkaille	3 676	6 769
Vahinkovakuutustoiminnan velat	10	102
Henkivakuutustoiminnan velat	22	-358
Varaukset ja muut velat	240	323
Maksetut tuloverot	-99	-108
Saadut osingot	118	131
A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	2 306	3 071
Investointien rahavirta		
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen lisäykset	-49	-66
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen vähennykset	334	297
Tytäryritysten hankinnat hankintahetken rahavaroilla vähennettynä	-76	-6
Tytäryritysten myynnit myyntihetken rahavaroilla vähennettynä	4	1
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-194	-109
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	9	3
B. Investointien rahavirta yhteensä	28	119

Rahoituksen rahavirrat

Velat, joilla on huonompi etuoikeus, lisäykset	500	181
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	-313	-430
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	24 457	39 026
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	-25 484	-38 837
Osuus- ja osakepääoma, lisäykset	221	216
Osuus- ja osakepääoman vähennykset	-219	-238
Maksetut osingot ja osuuspääoman korot	-78	-84
Palautukset omistajajäsenille	-12	-22
Määräysvallattomilta omistajilta hankittu osuus Pohjola Pankki Oyj:stä	-	-227
Sijoitetun vapaan oman pääoman lisäykset	-	-
Muut	-	-

C. Rahoituksen rahavirta yhteensä	-927	-415
--	-------------	-------------

Rahavarojen nettomuutos (A+B+C)	1 407	2 776
--	--------------	--------------

Rahavarat tilikauden alussa	4 465	1 689
------------------------------------	--------------	--------------

Rahavarat tilikauden lopussa	5 872	4 465
-------------------------------------	--------------	--------------

Milj. e	2012	2011
----------------	-------------	-------------

Saadut korot	3 634	2 979
---------------------	--------------	--------------

Maksetut korot	-2 277	-1 927
-----------------------	---------------	---------------

Tilikauden tulokseen tehdyt oikaisut**Erät, joihin ei liity maksutapahtumaa ja muut oikaisut**

Saamisten arvonalentumiset	113	112
Vahinkovakuutustoiminnan realisoitumaton nettotulos	164	147
Henkivakuutustoiminnan realisoitumaton nettotulos	325	-71
Kaupankäynnin käyvän arvon muutos	191	70
Valuuttatoiminnan realisoitumaton nettotulos	-254	142
Sijoituskiinteistöjen käyvän arvon muutos	-15	2
Poistot	151	119
Osuus osakkuusyritysten tuloksista	1	-2
Muut	170	-120

Erät, jotka esitetään muualla kuin liiketoiminnan rahavirrassa

Myyntivoitot, investointien rahavirtaan kuuluva osuus	-3	-2
Osuuspääoman korot	19	14
Muut palautukset omistajajäsenille	12	22
Oikaisut yhteensä	874	432

Rahavarat

Käteiset varat	5 798	4 381
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	74	84
Yhteensä	5 872	4 465

LASKELMA OP-POHJOLA-RYHMÄN OMIEN PÄÄOMIEN MUUTOKSISTA

OP-Pohjola-ryhmän omistajille kuuluva oma pääoma

Käyvän arvon rahasto

Milj. e	Osake- ja		Rahavirran	Muut	Kertyneet		Oma pääoma yhteensä
	osuus- pääoma	Käypään arvoon arvostamisesta			voitto- varat	Määräysvallattomien omistajien osuus	
Oma pääoma 1.1.2011, vanha laatimisperiaate	368	118	-6	2 656	3 590	0	6 726
Laatimisperiaatteen muutos IAS 19	-	-	-	-	-187	-	-187
Oma pääoma 1.1.2011, uusi laatimisperiaate	368	118	-6	2 656	3 403	0	6 539
Osuuspääoman siirto omaan pääomaan	1	-	-	-	-	-	1
Määräysvallattomilta omistajilta hankittu omistusosuus Pohjola Pankki Oyj:stä*	-31	-	-	-79	-117	-	-227
Rahastosiirrot	-	-	-	43	-43	-	-
Voitonjako	-	-	-	-	-74	-	-74
Tilikauden laaja tulos	-	-316	16	-	322	0	22
Laatimisperiaatteen muutoksen vaikutus tilikauden tulokseen	-	-	-	-	6	-	6
Omana pääomana suoritettavat osakeperusteiset liiketoimet	-	-	-	-	2	-	2
Muut	-4	-	-	1	-26	3	-26
Oma pääoma 31.12.2011	333	-198	10	2 621	3 474	3	6 242

OP-Pohjola-ryhmän omistajille kuuluva oma pääoma

Käyvän arvon rahasto

Milj. e	Osake- ja osuus- pääoma	Käypään arvoon arvostamisesta	Rahavirran suojauksesta	Kertyneet		Määräysvallattomien omistajien osuus	Oma pääoma yhteensä
				Muut rahastot	voitto- varat		
Oma pääoma 1.1.2012	333	-198	10	2 621	3 474	3	6 242
Osuuspääoman siirto omaan pääomaan	4	-	-	-	-	-	4
Rahastosiirrot	-	-	-	61	-61	-	-
Voitonjako	-	-	-	-	-62	-	-62
Tilikauden laaja tulos	-	489	38	-	414	1	942
Omana pääomana suoritettavat osakeperusteiset liiketoimet	-	-	-	-	0	-	0
Muut	-1	-	-	1	-13	21	8
Oma pääoma 31.12.2012	336	291	48	2 683	3 752	24	7 134

*OP-Pohjola osk osti kaikki Keskinäisen Henkivakuutusyhtiö Suomen omistamat Pohjola Pankki Oyj:n A-osakkeet 6.5.2011. Hankitut osakkeet vastasivat 7,26 prosenttia Pohjola Pankin osakekannasta ja 3,91 prosenttia äänimäärästä.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

LIITETIETOJEN SISÄLLYSLUETTELO

Liite 1. OP-Pohjola-ryhmän IFRS-tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Liite 2. OP-Pohjola-ryhmän riskien ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet

Liite 3. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteen muutos

Liite 4. Tilikauden aikana hankitut liiketoiminnot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 5. Korkotuotot ja -kulut

Liite 6. Saamisten arvonalentumiset

Liite 7. Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot

Liite 8. Henkivakuutustoiminnan nettotuotot

Liite 9. Palkkiotuotot ja -kulut, netto

Liite 10. Kaupankäynnin nettotuotot

Liite 11. Sijoitustoiminnan nettotuotot

Liite 12. Liiketoiminnan muut tuotot

Liite 13. Henkilöstökulut

Liite 14. Muut hallintokulut

Liite 15. Liiketoiminnan muut kulut

Liite 16. Palautukset omistajajäsenille

Liite 17. Tuloverot

VAROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 18. Käteiset varat

Liite 19. Saamiset luottolaitoksilta

Liite 20. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Liite 21. Johdannaissopimukset

Liite 22. Saamiset asiakkailta

Liite 23. Vahinkovakuutustoiminnan varat

Liite 24. Henkivakuutustoiminnan varat

Liite 25. Sijoitusomaisuus

Liite 26. Uudelleenluokitellut saamistodistukset

Liite 27. Sijoitukset osakkuusyrytyksissä

Liite 28. Aineettomat hyödykkeet

Liite 29. Aineelliset hyödykkeet

Liite 30. Muut varat

Liite 31. Verosaamiset

VELKOJA JA OMAA PÄÄOMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 32. Velat luottolaitoksille

Liite 33. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat

Liite 34. Johdannaissopimukset

Liite 35. Velat asiakkaille

Liite 36. Vahinkovakuutustoiminnan velat

Liite 37. Henkivakuutustoiminnan velat

Liite 38. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Liite 39. Varaukset ja muut velat

Liite 40. Verovelat

Liite 41. Osuuspääoma

Liite 42. Velat, joilla on huonompi etuoikeus

Liite 43. Oma pääoma

MUUT TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 44. Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset

Liite 45. Huonommalla etuoikeudella olevat saamistodistukset

Liite 46. Annetut vakuudet

Liite 47. Saadut rahoitusvakuudet

Liite 48. Taseen luokittelu

Liite 49. Käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän muka

VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 50. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Liite 51. Ehdolliset velat ja varat

Liite 52. Muut vuokrasopimukset

Liite 53. Johdannaissopimukset

MUUT LIITETIEDOT

Liite 54. Omistukset muissa yrityksissä

Liite 55. Lähipiiritapahtumat

Liite 56. Muuttuva palkitseminen

Liite 57. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

Liite 58. Segmenttiraportointi

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

OP-POHJOLA-RYHMÄN RISKIASEMA

Liite 59. OP-Pohjola-ryhmän riskilimiittijärjestelmä OP-Pohjola 2012-liiketoimintastrategian mukaan sekä limiittimittareiden arvot

Liite 60. OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuus

Liite 61. Pankkitoiminnan luottoriski

Liite 62. Likviditeettiriski

Liite 63. Markkinariskit

Liite 64. Vakuutusriskit

PANKKITOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 65. Rahoitusvarat ja niistä tilikaudella kirjatut arvonalentumistappiot

Liite 66. Vastuut

Liite 67. Vastuut sektoreittain

Liite 68. Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset

Liite 69. Saamisten arvonalentumiset

Liite 70. Henkilövastuut rating-luokittain

Liite 71. Yritysvastuut toimialoittain

Liite 72. Yritysvastuut rating-luokittain

Liite 73. Yritysvastuiden jakauma asiakkaan vastuun määrän mukaan

Liite 74. Toissijainen maariski maariskiryhmittäin pl. Suomi

Liite 75. OP-Pohjola-ryhmän varainhankinnan rakenne

Liite 76. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan

Liite 77. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteetit erääntymisen tai uudelleenhinnoittelun mukaa

Liite 78. Markkinariskien herkkyyshanalyysi

PILARI III MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 79. Omat varat

Liite 80. Omien varojen vähimmäisvaatimus

Liite 81. Vakavaraisuuden tunnusluvut

Liite 82. Vastuiden kokonaismäärä vastuuryhmittäin

Liite 83. Vastuiden maantieteellinen jakautuminen vastuuryhmittäin

Liite 84. Vastuiden jäljellä oleva juoksu-aika vastuuryhmittäin

Liite 85. Erääntyneet ja arvonalentuneet vastuut vastuuryhmittäin

Liite 86. Yritysvastuut toimialoittain

Liite 87. Erääntyneet ja arvonalentuneet yritys vastuut toimialoittain

Liite 88. Erääntyneiden ja arvonalentuneiden vastuiden maantieteellinen jakautuminen

Liite 89. Luottoriskin standardimenetelmän vastuut riskipainoittain ennen ja jälkeen luottoriski

Liite 90. Vähittäisvastuut rating-luokittain (IRBA)

Liite 91. Yritysvastuut rating-luokittain (FIRB)

Liite 92. Luottolaitosvastuut rating-luokittain (FIRB)

Liite 93. Oman pääoman ehtoiset sijoitukset rating-luokittain

Liite 94. Odotetut tappiot ja toteutuneet arvonalentumiset

Liite 95. Oman pääoman ehtoiset sijoitukset, yksinkertainen menetelmä

Liite 96. Vakavaraisuuslaskennassa hyödynnetyt vakuudet

Liite 97. Johdannaissovimukset ja vastapuoliriski

Liite 98. Arvopaperistetut erät

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 99. Vahinkovakuutustoiminnan riskinkantokyky

Liite 100. Vahinkovakuutustoiminnan riskiherkkyys

Liite 101. Vakuutusmaksutulon ja vakuutusmäärien luokkajakaumia

Liite 102. Suurvahinkojen kehitys

Liite 103. Vakuutusliikkeen kannattavuus

Liite 104. Vakuutusvelan luonnetta kuvaavia tietoja

Liite 105. Vakuutusvelan arvioitu maturiteettijakauma

Liite 106. Sijoitustoiminnan riskiasema

Liite 107. Sijoitusriskien herkkyyshanalyysi

Liite 108. Korkoriski

Liite 109. Valuuttariski

Liite 110. Vastapuoliriski

VARALLISUUDENHOIDON RISKIASEMA

Liite 111. Varainhoito

Liite 112. Henkivakuutustoiminnan luonnetta kuvaavia tietoja ja vakuutusvelan herkkyyshanalyysi

Liite 113. Vakuutusvelan purkautuminen kassavirroiksi

Liite 114. Henkivakuutusliikkeen kannattavuus

Liite 115. Sijoitustoiminnan riskiasema

Liite 116. Sijoitusriskien herkkyyshanalyysi

Liite 117. Korkoriski

Liite 118. Valuuttariski

Liite 119. Vastapuoliriski

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

Liite 1. OP-Pohjola-ryhmän IFRS-tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

1. Yleistä

Pankki- ja vakuutustoimintaa harjoittava osuuspankkien yhteenliittymä (jäljempänä OP-Pohjola-ryhmä) on osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista (jäljempänä osuuspankkilaki) sekä talletuspankkien yhteenliittymästä annetuissa laeissa määritelty taloudellinen kokonaisuus, jossa OP-Pohjola osk ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat viime kädessä yhteisvastuullisesti toistensa veloista ja sitoumuksista. OP-Pohjola-ryhmä ei muodosta kirjanpitolaissa määriteltyä konsernia eikä luottolaitostoiminnasta annetussa laissa määriteltyä konsolidointiryhmää. OP-Pohjola osk:lla ja sen jäsenosuuspankeilla ei ole toisiinsa nähden yleisten konsernilaskentaperiaatteiden tarkoittamaa määräysvaltaa, minkä vuoksi OP-Pohjola-ryhmälle ei voida määritellä emoyhtiötä.

OP-Pohjola osk toimii koko OP-Pohjola-ryhmän strategisena omistusyhteisönä ja ryhmäohjauksesta ja valvonnasta vastaavana keskusyhteisönä.

Laissa talletuspankkien yhteenliittymästä määrätään, että OP-Pohjola-ryhmän keskusyhteisön OP-Pohjola osk:n on laadittava OP-Pohjola-ryhmän yhdistelty tilinpäätös. OP-Pohjola osk:n johtokunta on vastuussa tilinpäätöksen laatimisesta sitä koskevien säännösten mukaisesti.

OP-Pohjola osk:n kotipaikka on Helsinki, ja sen rekisteröity osoite on Teollisuuskatu 1 b, PL 308, 00101 Helsinki.

Jäljennös OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksestä on saatavissa Internet-osoitteesta www.op.fi tai ryhmän pääkonttorista käyntiosoitteesta Vääksyntie 4, PL 308, 00101 Helsinki.

OP-Pohjola osk:n johtokunta hyväksyi tilinpäätöksen julkaistavaksi 6.2.2013.

1.1 Laatimisperusta

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätös on laadittu kansainvälisten IFRS-standardien (International Financial Reporting Standards) mukaisesti. Tilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan niitä IAS- ja IFRS-standardeja ja SIC- ja IFRIC-tulkintoja, jotka olivat voimassa 31.12.2012. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla viitataan niihin standardeihin ja tulkintoihin, jotka on hyväksytty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1606/2002 mukaisesti. OP-Pohjola-ryhmän velvollisuus laatia tilinpäätös kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti perustuu lakiin talletuspankkien yhteenliittymästä.

OP-Pohjola-ryhmä otti vuonna 2012 käyttöön seuraavat IFRS standardit, tulkinnat ja optiot:

OP-Pohjola-ryhmä päätti vuoden 2012 alusta lähtien vapaaehtoisesti luopua ns. putkimenetelmän käytöstä etuuspoijaisten eläkejärjestelyiden vakuutusmatemaattisten voittojen ja tappioiden kirjaamisessa. Nyt käyttöön otetun IAS 19 kirjaamistavan mukaisesti vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot kirjataan muihin laajan tuloksen eriin sillä kaudella, jonka aikana ne syntyvät. Kirjattaessa vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot muihin laajan tuloksen eriin näitä voittoja ja tappioita ei siirretä tulosvaikutteisesti enää myöhemmillä tilikausilla. Tätä muutosta on käsitelty

jäljempänä yksityiskohtaisemmin liitetiedossa 3 Laatimisperiaatteen muutos.

Seuraavilla käyttöön otetuilla standardeilla ei ollut olennaista vaikutusta OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätökseen:

- Muutos IAS 12 Tuloverot (voimaan 1.1.2012)
- Muutos IFRS 7 Rahoitusinstrumentit: Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot: "Rahoitusvarojen siirrot" (voimaan 1.1.2012)

OP-Pohjola-ryhmän yhdistelty tilinpäätös on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja, myytävissä olevia rahoitusvaroja, suojauskohteita käyvän arvon suojauksessa, sijoituskiinteistöjä ja velaksi luokiteltuja osakepalkkioita, jotka on arvostettu käypään arvoon.

Tilinpäätöstiedot esitetään miljoonina euroina.

Talletuspankkien yhteenliittymälain sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, kirjanpidollisten arvioiden muutoksia ja virheitä käsittelevän IAS 8 -standardin periaatteiden mukaisesti OP-Pohjola osk:n johtokunnan on vahvistettava sellaiset sovellettavat tilinpäätösperiaatteet, joihin ei ole saatavissa ohjausta kansainvälisistä tilinpäätösstandardeista. Tämän mukaisesti OP-Pohjola osk:n johtokunta on vahvistanut periaatteen, jonka mukaan OP-Pohjola-ryhmän laskentateknistä emoyhtiötä muodostettaessa Pohjola Pankki Oyj:n sisäinen omistus eliminoidaan hankintamenetelmästä poiketen. Sisäisen omistuksen eliminointia on selostettu kohdassa Yhdistelyperiaatteet.

OP-Pohjola-ryhmä esittää Finanssivalvonnan standardin 4.5 mukaiset Pilari 3 -vakavaraisuustiedot osana tilinpäätöstään ja soveltuvin osin toimintakertomuksessaan.

1.2 Arvioiden käyttö

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää johdolta arvioiden tekemistä ja harkintaa laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Johdon arvioita ja harkintaa edellyttäviä laatimisperiaatteita on käsitelty jäljempänä yksityiskohtaisemmin kohdassa "Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin sisältyvät keskeiset epävarmuustekijät".

1.3 Yhdistelyperiaatteet

1.3.1 Laskentatekninen emoyhtiö

Laissa talletuspankkien yhteenliittymästä määrätään, että OP-Pohjola-ryhmän yhdistelty tilinpäätös on laadittava keskusyhteisö OP-Pohjola osk:n ja sen jäsenluottolaitosten tilinpäätösten tai konsernitilinpäätösten yhdistelmänä. Yhdistelty tilinpäätös käsittää myös sellaiset yhteisöt, joissa edellä tarkoitetuilla yhteisöillä yhdessä on kirjanpitolaissa tarkoitettu määräysvalta. Aiemmin yhteenliittymän tilinpäätöstä säädelleen osuuspankkilain pohjana olleen hallituksen esityksen (HE 47/1996) perusteluissa todetaan, että yhdisteltyyn tilinpäätökseen sisältyvien yhteisöjen oman pääoman muodostavat osuuspankkien omat pääomat ja OKO:n (nykyinen Pohjola Pankki Oyj) omasta pääomasta se osa, joka on muiden kuin yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen omistuksessa. Edellä mainitun periaatteen mukaan OP-Pohjola-ryhmälle on muodostettu ns. laskentatekninen emoyhtiö.

Laskentateknisen emoyhtiön keskinäinen omistus, sisäiset liiketapahtumat, keskinäiset saamiset ja velat, sisäinen voitonjako ja sisäiset katteet eliminoidaan. OP-Pohjola osk:n ja jäsenosuuspankkien omistamat Pohjola Pankki Oyj:n osakkeet eliminoidaan hankintamenetelmästä poiketen osakkeiden nimellisarvon osalta Pohjola Pankki Oyj:n osakepääomaa vastaan ja nimellisarvon ylittävältä tai alittavalta osalta osakkeita omistavan ryhmään kuuluvan yhtiön arvostuskäytännöstä riippuen joko käyvän arvon rahastosta tai edellisten tilikausien tuloksesta.

IFRS-tilinpäätöksessä OP-Pohjola-ryhmän osake- ja osuuspääoma muodostuu OP-Pohjola-ryhmän ulkopuolisten osakkaiden sijoituksista Pohjola Pankki Oyj:n osakepääomaan sekä osuuspankkien jäsenten sellaisista osuusmaksuista, joita pankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä lunastamasta.

1.3.2 Tytäryhtiöt, osakkuus- ja yhteisyritykset

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätökseen yhdistellään laskentateknisen emoyhtiön sekä sen määräysvallassa olevien yhtiöiden

tilinpäätökset. Määräysvalta syntyy, kun ryhmä omistaa yli puolet äänivallasta tai sillä muutoin on määräysvalta. Määräysvallalla tarkoitetaan oikeutta määrätä toisen yhtiön talouden ja liiketoiminnan periaatteista hyödyn saamiseksi sen toiminnasta.

Ryhmän keskinäinen omistus on eliminoitu hankintamenetelmällä. Luovutettu vastike ja hankitun yhtiön yksilöitävissä olevat varat ja vastattavaksi otetut velat arvostetaan käypään arvoon hankintahetkellä. Nettovarat ylittävä osuus hankintamenosta esitetään liikearvona. Mikäli hankintameno on pienempi kuin nettovarojen käypä arvo, erotus tuloutetaan välittömästi.

Hankintaan liittyvät menot kirjataan kuluksi. Mahdollinen lisäkauppahinta arvostetaan käypään arvoon ja luokitellaan joko velaksi tai omaksi pääomaksi. Velaksi luokiteltu lisäkauppahinta arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti raportointikauden päättymispäivänä.

Osakkuusyhtiöt, joissa OP-Pohjola-ryhmään kuuluvilla yhtiöillä on huomattava vaikutusvalta, yhdistetään pääomaosuusmenetelmällä. Huomattava vaikutusvalta syntyy pääsääntöisesti silloin, kun ryhmä omistaa yli 20 prosenttia toisen yhtiön äänivallasta tai kun ryhmällä muutoin on huomattava vaikutusvalta, mutta ei määräysvaltaa.

Keskinäiset kiinteistöyhtiöt yhdistellään IAS 31 -standardin mukaisen yhteisessä määräysvallassa olevan omaisuuserän tavoin omistuosuuden mukaan suhteellisesti.

Tilikauden aikana hankitut tytär-, osakkuus- tai yhteisytykset yhdistellään siitä hetkestä lähtien, kun OP-Pohjola-ryhmä on saanut määräysvallan tai huomattavan vaikutusvallan. Vastaavasti tilikauden aikana myytyt tytär-, osakkuus- tai yhteisytykset yhdistellään siihen saakka, kunnes määräysvalta tai huomattava vaikutusvalta lakkaa.

Sisäiset liiketapahtumat, saamiset, velat ja voitonjako eliminoidaan tilinpäätöstä laadittaessa.

1.3.3 Määräysvallattomien omistajien osuudet

Tilikauden tuloksen jakautuminen laskentateknisen emoyhtiön omistajien osuuteen ja määräysvallattomien omistajien osuuteen esitetään tuloslaskelmassa ja laajan tuloksen jakautuminen esitetään erillisessä laajassa tuloslaskelmassa. Tilikauden tulos sekä laaja tulos kohdistetaan määräysvallattomille siinäkin tapauksessa, että se johtaisi siihen, että määräysvallattomien omistajien osuudesta tulisi negatiivinen. Määräysvallattomien omistajien osuus omasta pääomasta esitetään taseessa osana omaa pääomaa.

Määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa arvostetaan joko käypään arvoon tai suhteellisena osuutena hankinnan kohteen nettovarallisuudesta. Arvostamisperiaate määritetään erikseen kullekin hankinnalle.

1.4 Ulkomaan rahan määräiset erät

OP-Pohjola ryhmän tilinpäätös laaditaan euroina, joka on emoyhtiön toiminta- ja esittämisvaluutta. Ulkomaan rahan määräiset liiketoimet kirjataan euromääräisiksi tapahtumapäivän kurssiin tai kirjauskuukauden keskikurssiin. Tilinpäätöspäivänä ulkomaan rahan määräiset monetaariset tase-erät muutetaan euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Eimonetaariset tase-erät, jotka arvostetaan alkuperäiseen hankintamenuon, esitetään tapahtumapäivän kurssiin.

Ulkomaan rahan määräisten liiketapahtumien ja monetaaristen tase-erien muuttamisesta euroiksi syntyvät kurssierot kirjataan valuuttakurssivoittoina tai -tappioina tuloslaskelman erään Kaupankäynnin nettotuotot.

Ulkomaisten tytäryritysten, joiden toimintavaluutta ei ole euro, tuloslaskelmat muutetaan euroiksi tilikauden keskikurssiin ja taseet tilinpäätöspäivän kurssiin. Syntyvät kurssierot kirjataan muuntoeroksi muihin laajan tuloksen eriin. Ulkomaisten tytäryritysten hankintamenuon eliminoinnista ja hankinnan jälkeen kertyneiden oman pääoman erien muuntamisesta syntyneet muuntoerot kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Kun tytäryritys myydään, kertyneet muuntoerot kirjataan tuloslaskelmaan osana myyntivoittoa tai -tappiota.

1.5 Rahoitusinstrumentit

1.5.1 Käyvän arvon määrytyminen

Käypä arvo on se rahamäärä, johon omaisuuserä voitaisiin vaihtaa tai jolla velka voitaisiin suorittaa asiaa tuntevien, liiketoimeen halukkaiden, toisistaan riippumattomien osapuolten välillä.

Rahoitusinstrumentin käypä arvo määritellään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerauksien avulla tai jos toimivia markkinoita ei ole, omia arvostusmenetelmiä käyttäen. Markkinoiden katsotaan olevat toimivat, jos hintanoteerauksia on helposti ja säännönmukaisesti saatavissa ja ne kuvastavat todellisia ja säännönmukaisesti toistuvia, toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatransaktioita. Rahoitusvarojen noteerattuna markkinahintana käytetään senhetkistä ostokurssia.

Mikäli markkinoilla on vakiintunut arvostuskäytäntö rahoitusinstrumentille, jolle ei saada suoraan markkinahintaa, niin käypä arvo perustuu markkinoilla yleisesti käytettyyn markkinahinnan laskentamalliin ja mallin käyttämien syöttötietojen markkinanoteerauksiin.

Mikäli arvostuskäytäntö ei ole markkinoilla vakiintunut, käytetään markkina-arvon määrittämisessä asianomaiselle tuotteelle laadittua omaa arvostusmallia. Arvostusmallit pohjautuvat yleisesti käytettyihin laskentamenetelmiin ja ne kattavat kaikki ne osatekijät, jotka markkinaosapuolet ottaisivat huomioon hintaa asettaessaan sekä ovat yhdenmukaisia rahoitusinstrumenttien hinnoittelussa käytettävien hyväksytyjen taloudellisten menetelmien kanssa.

Arvostusmenetelminä käytetään markkinatransaktioiden hintoja, diskontattujen rahavirtojen menetelmää, sekä toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa. Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskoroista, ennenaikaisen takaisinmaksun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin käyvän arvon määrittämiseen luotettavasti.

Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot jaetaan kolmeen eri tasoon sen mukaan, miten niiden käypä arvo on määritelty:

- täysin samanlaisille varoille tai veloille toimivilla markkinoilla noteeratut käyvät arvot (taso 1)
- käyvät arvot, jotka on määritetty käyttäen syöttötietoina muita kuin tason 1 noteerattuja hintoja, jotka ovat todennettavissa varoille tai veloille, joko suoraan (esim. hintoina) tai välillisesti (esim. johdettuina hinnoista) (taso 2)
- käyvät arvot on määritetty käyttäen varoille tai veloille syöttötietoja, jotka eivät perustu todennettavissa oleviin markkinahintoihin (taso 3).

Epälikvideille tuotteille on tyypillistä, että hinnoittelumallilla laskettu hinta poikkeaa toteutuneesta kauppahinnasta. Toteutunut kauppahinta on kuitenkin paras osoitus tuotteen käyvästä arvosta. Toteutuneen kauppahinnan ja markkinahintoja käyttävän hinnoittelumallin avulla lasketun hinnan erotuksena saatu tulos, Day 1 profit/loss, jaksotetaan tuloslaskelmaan sopimuksen voimassaoloajalle. Jaksottamatta oleva osuus tuloutetaan kuitenkin heti, mikäli tuotteelle on saatavilla aito markkinahinta tai markkinoille muodostuu vakiintunut hinnoittelukäytäntö.

Epälikvidien rahoitusvarojen määrä OP-Pohjola-ryhmän taseessa on epäolennainen.

Skandia Lifen Suomen toimintojen (Aurum Sijoitusvakuutus Oy) kaupassa hankitut epälikvidit rahoitusvelat (sijoitussopimukset) arvostetaan IAS 39:n perusteella käypään arvoon. Sijoitussopimusten käyvän arvon laskennassa käytetään arvostusmenetelmää, joka ottaa huomioon mm. rahan aika-arvon ja katteena olevien rahoitusvarojen käyvän arvon. Velan arvo ei voi kuitenkaan alittaa sopimuksen takaisinostoarvoa. Nämä sopimukset on luokiteltu tasolle 3 käyvän arvon hierarkiassa.

1.5.2 Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Jokaisen raportointikauden päättyessä arvioidaan, onko objektiivista näyttöä siitä, että muun kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavan rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut.

Rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut, jos arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä yhden tai useamman, omaisuuserän alkuperäisen kirjaamisen jälkeen toteutuneen tapahtuman seurauksena ja tällä on luotettavasti arvioitavissa oleva vaikutus rahoitusvaroista tulevaisuudessa saataviin arvioituihin rahavirtoihin.

Arvonalentumisen objektiivisena näyttönä voidaan pitää mm:

- merkittävää heikkenemistä liikkeeseenlaskijan tuloksessa, luottoluokituksessa, taseessa, maksukäyttäytymisessä tai liiketoimintasuunnitelmissa sekä epäedullisia muutoksia liikkeeseenlaskijan taloudellisessa tai toiminnallisessa ympäristössä
- bona fide -tarjoustusta ostaa sama tai samanlainen sijoitus markkinoilta alle hankinta-arvon

- tapahtumia tai olosuhteita, jotka heikentävät merkittävästi liikkeeseenlaskijan toimintamahdollisuuksia ja jatkuvuutta (going concern), esim. toiminnasta aiheutuneet negatiiviset kassavirrat, pääomien riittämättömyys, käyttöpääoman vähäisyys
- velallisen sopimusrikkomusta
- velalliselle annettua myönnytystä
- aikaisemmin kirjattua arvonalennusta
- rahoitusinstrumentin toimivien markkinoiden häviämistä.

Oman pääoman ehtoisen instrumentin osalta merkittävä tai pitkäaikainen arvonalentuminen alle sen hankintamenon on objektiivinen näyttö arvonalentumisesta.

Arvonalentumisten kirjaamista on käsitelty tarkemmin eri rahoitusinstrumenttiryhmien kohdalla.

1.5.3 Arvopapereiden osto- ja myyntisopimukset

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinmyyntiehdoin ostettujen arvopapereiden ostohinta merkitään taseeseen saamiseksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Ostohinnan ja takaisinmyyntihinnan erotus jaksotetaan korkotuotoksi sopimuksen voimassaoloajalle.

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinostoehdoin myytyjen arvopapereiden myyntihinta kirjataan rahoitusvelaksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Myyntihinnan ja takaisinostohinnan erotus jaksotetaan korkokuluksi sopimuksen voimassaoloajalle. Takaisinostovelvollisuuksin myydyt ja vastaavat marginaalivakuudeksi annetut arvopaperit sisällytetään alkuperäiseen tase-erään sopimuksesta huolimatta.

1.5.4 Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja kirjaaminen OP-Pohjola-ryhmän taseessa

Rahoitusvarat ja -velat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä seuraaviin ryhmiin: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin ja -velkoihin, lainoihin ja muihin saamisiin, eräpäivään saakka pidettäviin sijoituksiin, myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sekä muihin rahoitusvelkoihin. Luokittelu riippuu siitä, mihin tarkoitukseen kyseiset rahoitusvarat ja -velat on hankittu.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen ja -velkojen, eräpäivään asti pidettävien sijoitusten ja myytävissä olevien rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan taseeseen kauppapäivänä eli päivänä, jolloin sitoudutaan ostamaan tai myymään kyseinen rahoitusvaroihin tai velkoihin kuuluva erä. Lainat ja muut saamiset ryhmään luokitellut saamistodistukset kirjataan rahoitusvaroiksi kauppapäivänä ja annetut lainat sinä päivänä, jolloin asiakas nostaa lainan.

Rahoitusvaroja ja -velkoja ei netoteta, jollei niiden kuittaamiseen ole lakisääteistä oikeutta ja jollei kuittausta aiota käyttää.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle niin, että omistukseen liittyvät riskit ja edut on siirretty olennaisilta osin. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden veloitteet on täytetty ja niiden voimassaolo on lakannut.

1.5.4.1 Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia tase-eriä ovat kaupankäynnin rahoitusvarat ja -velat, kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset, alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat sekä velat vakuutusyhtiöiden myöntämistä sijoitussopimuksista, joilla ei ole oikeutta harkinnanvaraiseen lisäetuun. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat kirjataan alun perin käypään arvoon ja transaktiomenot kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan.

1.5.4.1.1 Kaupankäynnin rahoitusvarat ja -velat sekä johdannaissopimukset

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin varoihin luokitellaan saamistodistukset sekä osakkeet ja osuudet, jotka on

hankittu tarkoituksena hyötyä lyhyen aikavälin markkinahintojen muutoksista. Kaupankäyntivelat ovat veloitteita toimittaa vastapuolelle arvopapereita, jotka on myyty, mutta joita ei ole ollut omistuksessa myyntihetkellä (lyhyeksi myynnit). Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävänä käsitellään myös kaikki johdannaissopimukset, paitsi tehokkaaseen suojaussuhteeseen määritetyt johdannaiset ja takaussopimusjohdannaiset.

Kaupankäynnin rahoitusvarat ja -velat sekä johdannaissopimukset arvostetaan taseessa käypään arvoon ja käyvän arvon muutos samoin kuin myyntivoitot ja -tappiot, korkotuotot ja -kulut sekä osinkotuotot kirjataan tuloslaskelmaan.

1.5.4.1.2 Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi luokitellaan rahoitusvarat, jotka alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä peruuttamattomasti määritellään sellaisiksi. Tällaiset rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon ja käyvän arvon muutos samoin kuin myyntivoitot ja -tappiot, korkotuotot ja -kulut sekä osingot kirjataan tuloslaskelmaan.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi määritetyt rahoitusvarat ovat joukkovelkakirjalainoja, joita hallinnoidaan ja niiden tuloksellisuutta arvioidaan ryhmän riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti käyvin arvoon mahdollisimman oikean ja ajantasaisen kuvan saamiseksi sijoitustoiminnasta. Raportointi ryhmän johdolle tehdään käyvin arvoon. Liiketoiminnan luonne on pitkän aikavälin sijoitustoimintaa, joten rahoitusvarat esitetään erillään kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvaroista.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen rahoitusvarojen ryhmään luokitellaan myös sellaiset yhdistetyt instrumentit, joissa kytketyn johdannaisten käypää arvoa ei pystytä määrittämään erikseen sekä sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät sijoitukset.

1.5.4.2 Lainat ja muut saamiset

Lainoiksi ja saamisiksi luokitellut rahoitusvarat ovat muita kuin johdannaissopimuksiin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määriteltävissä olevat maksuvirrat ja joita ei noteerata aktiivisilla markkinoilla. Vakuutus sopimukseen, korvaustenhoidon sopimukseen sekä sijoitusten myyntiin liittyvät saamiset esitetään tässä ryhmässä.

Lainat ja muut saamiset merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa hankintamenoon, joka on annetun vastikkeen käypä arvo, johon on lisätty välittömästi kohdistettavissa olevat transaktiomenot. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon.

Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumisia kirjataan saamiskohtaisesti ja saamisryhmäkohtaisesti. Arvonalentumiset arvioidaan saamiskohtaisesti, mikäli asiakkaan vastuiden määrä on merkittävä. Muilta osin arvonalentumiset arvioidaan saamisryhmäkohtaisesti.

Arvonalentuminen kirjataan silloin, kun on saatu objektiivista näyttöä asiakkaan maksukyvyyn heikkenemisestä sen jälkeen, kun saaminen alun perin kirjattiin taseeseen. Saamisen arvo on alentunut, jos siitä kertyvät tulevat rahavirrat – vakuuden käypä arvo huomioon otettuna – ovat pienemmät kuin luoton ja sen maksamattomien korkojen yhteenlaskettu kirjanpitoarvo. Tulevat rahavirrat diskontataan lainan alkuperäisellä korolla. Jos laina on vaihtuvakorkoinen, diskonttauskorkona käytetään tarkasteluhetken sopimuksen mukaista korkoa. Arvonalentumisena kirjataan lainan kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman kerrytettävissä olevan rahavirran erotus. Lainat ja saamiset -ryhmään luokiteltujen saamistodistusten arvonalentumisena kirjataan saamistodistuksen kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman arvioidun kerrytettävissä olevan rahavirran erotus.

Saamisryhmäkohtaista arvonalentumistarkastelua varten saamiset jaetaan luottoriskin mukaisesti luottoluokkiin. Kustakin luottoluokasta kirjataan ryhmäkohtainen arvonalentuminen, joka perustuu kokemusperäiseen keskimääräiseen arvioon tulevien tappioiden määrästä ja niiden todennäköisyyksistä.

Jos luoton maksusuunnitelmaa muutetaan, muutoksen syy ja vakavuusaste luokitellaan sisäisellä asteikolla. Osa maksusuunnitelmien muutoksista tehdään asiakassuhteiden hoidon perusteella eivätkä ne johdu asiakkaan maksukyvyyn heikkenemisestä. Nämä muutokset eivät vaikuta arvonalentumisen kirjaamiseen. Maksusuunnitelman muutokset, jotka johtuvat asiakkaan heikentyneestä maksukyvyistä vaikuttavat yhdessä muiden kriteerien kanssa asiakkaan luottoluokitusta heikentävästi ja siten lisäävät ryhmäkohtaisen arvonalennuksen määrää. Korkeimman vakavuusasteen maksusuunnitelman muutoksella on vaikutus myös luoton ohjautumiseen saamiskohtaisen arvonalentumistestauksen

piiriin. Maksusuunnitelmien muutosten kehitystä raportoidaan säännöllisesti johdolle asiakkaiden maksukykyä ennakoivana mittarina.

Arvonalentumiset kirjataan luottojen tase-erän vähennykseksi ja tuloslaskelmassa erään Saamisten arvonalentumiset. Arvonalentumisen jälkeen koron tulouttamista jatketaan arvonalennetulle määrälle.

Laina kirjataan pois taseesta, kun kaikki perintätoimet on suoritettu loppuun tai muutoin johdon päätöksellä. Taseesta pois kirjaamisen jälkeen saadut suoritukset kirjataan saamisten arvonalentumisten oikaisuksi. Mikäli asiakkaan maksukyvyyn palautumisesta saadaan objektiivista näyttöä, aiemmin kirjattujen arvonalentumisten määrä arvioidaan uudelleen ja maksukyvyyn parantumisesta aiheutuvat muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

1.5.4.3 Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määriteltävissä olevat maksuvirrat ja jotka on hankittu aikomuksella pitää ne eräpäivään saakka. Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset kirjataan alun perin käypään arvoon, johon lisätään transaktiomenot. Myöhemmin ne käsitellään kirjanpidossa jaksotetun hankintamenon määräisinä.

Eräpäivään asti pidettävien sijoitusten arvonalentumista tarkastellaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin lainojen ja saamisten arvonalentumista. Saamistodistuksen arvonalentumisena kirjataan sen kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman kerrytettävissä olevan rahavirran erotus.

Jos eräpäivään asti pidettävien rahoitusvarojen ryhmästä myydään sijoituksia ennen niiden eräpäivää standardissa mainittuja poikkeustilanteita lukuun ottamatta, joudutaan kaikki kyseissä ryhmässä olleet sijoitukset siirtämään myytävissä olevien arvopapereiden ryhmään eikä tähän ryhmään saa kahteen seuraavaan vuoteen luokitella arvopapereita eräpäivään asti pidettäviksi.

1.5.4.4 Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä olevat rahoitusvarat ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joita ei sisällytetä edellä mainittuihin rahoitusvarojen luokkiin, mutta jotka saatetaan myydä ennen eräpäivää. Myytävissä olevat rahoitusvarat koostuvat saamistodistuksista, osakkeista ja osuuksista.

Myytävissä olevat rahoitusvarat kirjataan ostohetkellä taseeseen hankintamenoön, joka on niistä maksetun vastikkeen käypä arvo lisättyä hankintaan suoraan kohdistettavilla transaktiomenoilla. Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon. Arvonmuutokset kirjataan muihin laajan tuloksen eriin, josta ne kirjataan tuloslaskelmaan, kun omaisuuserä kirjataan pois taseesta tai on objektiivista näyttöä siitä, että sen arvo on alentunut.

Myytävissä olevan rahoitusvarojen kohdalla objektiiviseksi näytöksi katsotaan saamistodistusten osalta esimerkiksi liikkeeseenlaskijan luottoriskiluokituksen huomattava negatiivinen muutos tai oman pääoman ehtoisen instrumentin osalta sen käyvän arvon merkittävä tai pitkäaikainen aleneminen alle sen hankintamenon.

Jos arvopaperin markkina-arvo arvonalentumiskirjauksen jälkeen edelleen alentuu, kirjataan arvonalennus tuloslaskelmaan.

Jos myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitetun, arvonalentuneen saamistodistuksen käypä arvo myöhemmin nousee ja nousun voidaan objektiivisesti todeta liittyvän arvonalentumistappiokirjauksen jälkeiseen tapahtumaan, arvonalentumistappio peruutetaan ja kirjataan tuloslaskelmaan. Jos arvonalentuneen oman pääoman ehtoisen instrumentin käypä arvo myöhemmin nousee, arvonnousu kirjataan muihin laajan tuloksen eriin.

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin liittyvät korkotuotot ja osingot kirjataan tuloslaskelmaan.

Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan korkotuottoihin lainan arvioidulle juoksuajalle efektiivisen koron menetelmää käyttäen.

1.5.5 Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisistä varoista ja vaadittaessa maksettavista saamisista luottolaitoksilta.

1.5.6 Muut rahoitusvelat

Muut rahoitusvelat -luokkaan sisällytetään muut kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi luokitellut rahoitusvelat. Muita rahoitusvelkoja ovat talletukset ja muut velat luottolaitoksille ja asiakkaille sekä liikkeeseen lasketut velkakirjat ja muut rahoitusvelat. Muut rahoitusvelat kirjataan taseeseen selvityspäivänä ja käsitellään kirjanpidossa alkuperäisen kirjaamisen jälkeen jaksotetun hankintamenon määräisinä.

Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan korkokuluihin lainan arvioidulle juoksuajalle.

1.5.7 Johdannaissopimukset

Johdannaissopimukset luokitellaan suojaaviin ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin ja ne sisältävät korkojohdannaiset, valuuttajohdannaiset, osakejohdannaiset, hyödykejohdannaiset ja luottojohdannaiset. Johdannaiset arvostetaan aina käypään arvoon.

OP-Pohjola-ryhmässä riskienhallinta on laatinut suojauslaskennassa käytettävät menetelmät ja sisäiset periaatteet, joiden mukaisesti rahoitusinstrumentti voidaan määritellä suojaavaksi.

Suojausperiaatteiden mukaisesti OP-Pohjola-ryhmässä voidaan suojautua korkoriskiltä, valuuttakurssiriskiltä ja hintariskiltä soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta. Käyvän arvon suojauksella suojaudutaan suojattavan kohteen käyvän arvon muutoksilta ja rahavirran suojauksella suojaudutaan tulevien rahavirtojen vaihtelulta.

Sopimuksia ei voi käsitellä suojauslaskennan sääntöjen mukaisesti kirjanpidossa, mikäli IAS 39:n edellyttämä suojausinstrumentin ja siihen liittyvän suojauskohteen välinen suojaussuhde ei täytä standardin kriteerejä. OP-Pohjola-ryhmässä tehdään myös johdannaissopimuksia, joilla tosiasiaassa suojaudutaan taloudellisilta riskeiltä, mutta jotka eivät täytä näitä kriteerejä.

1.5.7.1 Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä koronvaihtosopimuksista saatujen ja niistä maksettujen korkojen erotus merkitään korkokatteeseen ja niitä vastaavat siirtyvät korot muihin varoihin ja muihin velkoihin. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien johdannaisten arvonmuutokset kirjataan tuloslaskelman erään "Kaupankäynnin nettotuotot", "Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot" tai "Henkivakuutustoiminnan nettotuotot". Johdannaissopimuksista taseeseen merkityt positiiviset arvonmuutokset kirjataan varoiksi erään "Johdannaissopimukset, varat", "Vahinkovakuutustoiminnan varat" tai "Henkivakuutustoiminnan varat" ja negatiiviset erään "Johdannaissopimukset, velat", "Vahinkovakuutustoiminnan velat" tai "Henkivakuutustoiminnan velat".

Liikkeeseen laskettuihin strukturoituihin lainoihin ja tiettyihin luottosopimuksiin liittyvät ns. kytketyt johdannaiset erotetaan pääsopimuksesta ja arvostetaan taseessa käypään arvoon. Näiden kytkettyjen johdannaisten ja niitä suojaavien johdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan Korkokatteeseen.

1.5.8 Suojauslaskenta

Suojauslaskennalla todennetaan, että suojaussuhteessa olevan suojaavan instrumentin käyvän arvon tai rahavirtojen muutokset kumoavat suojatun kohteen vastaavat muutokset kokonaan tai osittain.

Suojaavien ja suojattavien instrumenttien välinen yhteys dokumentoidaan määrämuotoisesti. Dokumentaatio sisältää tiedot riskienhallinnan periaatteista, suojausstrategiasta ja menetelmistä, joilla suojauksen tehokkuus osoitetaan. Suojauksen tehokkuus osoitetaan suojauksen tehoketkellä ja suojausperiodin aikana vertailemalla suojaavan ja suojattavan instrumentin käypien arvojen tai rahavirtojen muutoksia keskenään. Suojaus katsotaan tehokkaaksi, kun suojaavaan instrumentin käyvän arvon tai rahavirtojen muutos eliminoi suojauksen kohteena olevan sopimuksen tai portfolion käyvän arvon tai rahavirtojen muutoksesta 80–125 prosenttia.

1.5.8.1 Käyvän arvon suojauslaskenta

Korkoriskin käyvän arvon suojaus kohdistuu pitkäaikaisiin, kiinteäkorkoisiin velkoihin (kuten omat emissiot ja erät määräaikaistalletusten emissiot), yksittäisiin joukkovelkakirjalaina- ja luottoportfolioihin sekä yksittäisiin luottoihin. Suojausinstrumentteina käytetään koronvaihtosopimuksia sekä koron- ja valuutanvaihtosopimuksia (OTC swap-

sopimuksia). Osake- ja valuuttariskin suojaus kohdistuu vahinko- ja henkivakuutuksen osakerahastosijoituksiin.

Johdannaissovimusten, jotka on dokumentoitu käypää arvoa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksena tehokkaita, käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Myös suojauksen kohteena olevat omaisuus- ja velkaerät arvostetaan suojauksen aikana suojatun riskin osalta käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Käyvän arvon suojauslaskennassa suojaavan ja suojattavan instrumentin arvonmuutokset kirjataan tuloslaskelman Korkokatteeseen (luotot ja omat emissiot) ja Sijoitustoiminnan nettotuottoihin (myytävissä oleviin rahavaroihin sisältyvät joukkovelkakirjalainat) tai Vahinko- ja Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuottoihin (myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyvät rahastosijoitukset).

1.5.8.2 Rahavirran suojauslaskenta

Rahavirran suojauksella suojataan vaihtuvakorkoisten velkakirjalainojen tai muiden vaihtuvakorkoisten varojen ja velkojen korkorahavirtoja. Suojaavina instrumentteina käytetään muun muassa koronvaihtosopimuksia.

Johdannaissovimukset, jotka on dokumentoitu rahavirtaa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksessa tehokkaita, arvostetaan käypään arvoon. Käyvän arvon muutoksesta tehokkaan suojauksen osuus kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Tehoton osuus kirjataan tulokseen. Omaan pääomaan kertyneet käyvän arvon muutokset kirjataan tulokseen sille tilikaudelle, jona suojauksen kohteena olevat rahavirrat toteutuvat.

1.6 Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistö on maa-alue ja/tai rakennus tai rakennuksen osa, joka omistetaan vuokratuoton tai omaisuuden arvonnousun hankkimiseksi. Myös sellaiset kiinteistöt, joista vähäinen osuus on omistajayhtiön omassa tai sen henkilökunnan käytössä luetaan sijoituskiinteistöiksi. Omassa tai henkilökunnan käytössä olevaa osuutta ei kuitenkaan lueta sijoituskiinteistöksi silloin, kun tämä osa on myytävissä erikseen. OP-Pohjola-ryhmän taseessa sijoituskiinteistöt esitetään sijoitusomaisuutena, vahinkovakuutustoiminnan varoina tai henkivakuutustoiminnan varoina.

Sijoituskiinteistöt merkitään taseeseen alun perin hankintameno, joka sisältää transaktiomenot. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen sijoituskiinteistöt arvostetaan käypään arvoon. Myös rakenteilla olevat sijoituskiinteistöt arvostetaan käypään arvoon edellyttäen, että käypä arvo on luotettavasti määritettävissä. Käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan joko vahinkovakuutuksen, henkivakuutuksen tai sijoitustoiminnan sijoituskiinteistöjen nettotuottoihin.

Jos vertailukelpoista markkinatietoa sijoituskiinteistöjen toteutuneista kauppahinnoista ei ole saatavilla, käytetään liike-, toimisto- ja teollisuuskiinteistöjen käyvän arvon määrittelyn pohjana tuottoarvolaskentaa ja kohdekohtaiseen nettotuottoon perustuvia sisäisiä laskentamalleja. Tuottoarvon laskennassa hyödynnetään sekä ryhmän sisäistä että ulkoista tietoa. Kohteen nettotuotto muodostuu vuokratuottojen ja hoitokulujen erotuksesta ja se perustuu voimassa olevien vuokrasopimusten mukaiseen tuottoon tai, sikäli kuin voimassa olevaa vuokrasopimusta ei ole, markkinavuokriin. Tuotoista vähennettävät kulut perustuvat pääosin toteutuneisiin kuluihin. Laskennassa huomioidaan myös oletus kohteen vajaakäytöstä. Tuottoarvon laskentaa varten markkinavuokra- ja kustannustasoista hankitaan tietoa ryhmän oman asiantuntemuksen lisäksi ulkopuolisista lähteistä. Sijoituskiinteistöjen tuottovaatimukset määräytyvät kohteen käyttötarkoituksen, sijainnin ja kunnon/ajanmukaisuuden perusteella ja ne perustuvat KTI Kiinteistötieto Oy:n toimittamiin markkinatietoihin.

Asuntojen ja maa-alueiden käypä arvo arvioidaan pääasiassa kauppa-arvomenetelmällä perustuen vastaavanlaisten kohteiden toteutuneisiin kauppahintatietoihin ja OP-Pohjola-ryhmän sisäiseen asiantuntemukseen. Rakentamattomien tonttien arvossa on huomioitu arviointihetken kaavoitus- ja markkinatilanne. Merkittävimpien kohteiden käypä arvo perustuu ulkopuolisten, AKA-auktorisoitujen arvioitsijoiden laatimiin arviokirjoihin. Ulkopuoliset arvioitsijat käyttävät arviointinsa pohjana kassavirta-analyysia.

1.7 Aineettomat hyödykkeet

1.7.1 Liikearvo

1.1.2010 jälkeen tapahtuneiden liiketoimintojen yhdistämisissä syntyvä liikearvo kirjataan määrään, jolla luovutettu vastike, määräysvallattomien omistajien osuus käyvin arvoin hankinnan kohteessa ja aiemmin omistettu osuus yhteenlaskettuna ylittävät ryhmän osuuden hankitun nettovarallisuuden käyvästä arvosta.

1.1.2004–31.12.2009 välillä tapahtuneissa hankinnoissa liikearvo vastaa sitä osaa hankintamenosta, joka ylittää ryhmän osuuden hankittujen yksilöitävissä olevien varojen, velkojen ja ehdollisten velkojen nettomääräisestä käyvästä arvosta hankinta-ajankohtana.

Liikearvo testataan vuosittain mahdollisen arvonalentumisen varalta. Arvonalentumistestausta varten liikearvo kohdistetaan rahavirtaa tuottaville yksiköille, jotka ovat joko liiketoimintasegmenttejä tai niihin kuuluvia yrityksiä. Liikearvo arvostetaan alkuperäiseen hankintamenuon vähennettynä kertyneillä arvonalentumistappioilla.

1.7.2 Hankitun vakuutuskannan arvo

Hankitusta vakuutuskannasta kirjataan hankitun vakuutuskannan arvoa vastaava aineeton hyödyke silloin, kun vakuutuskanta hankitaan joko suoraan toiselta vakuutusyhtiöltä tai tytäryhtiön hankinnan kautta. Hankittujen vakuutus sopimusten käypä arvo määritetään arvioimalla tulevien rahavirtojen nykyarvo hankintahetken vakuutuskannan mukaan. Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä hankittujen vakuutus sopimusten käypä arvo jaetaan kahteen osaan eli vakuutus sopimukseen liittyvään velkaan, joka arvostetaan siihen hankintahetkellä sovellettavia periaatteita noudattaen, ja aineettomaan hyödykkeeseen. Hankinnan jälkeen aineeton hyödyke kirjataan liiketoiminnasta riippuen joko etupainotteisina poistoina tai tasapoistoina kuluksi hankittujen sopimusten arvioituna vaikutusaikana. Vaikutusaika tarkistetaan vuosittain ja arvo poistetaan vahinkovakuutuksessa 1–4 vuodessa ja henkivakuutuksessa 15 vuodessa. Aineeton hyödyke testataan vuosittain vakuutus sopimukseen liittyvän velan riittävyystestin yhteydessä.

1.7.3 Vakuutus sopimusten aktivoitujen hankintamenot

OP-Pohjola-ryhmässä aktivoidaan Baltian vahinkovakuustoinnassa palkkio- ym. menoja, jotka liittyvät uusien vakuutus sopimusten hankintaan tai olemassa olevien sopimusten uudistamiseen. Syntyvä aineeton hyödyke poistetaan tasapoistoin sopimusten vaikutusaikana. Aineeton hyödyke arvioidaan vuosittain arvonalentumisen varalta vakuutus sopimukseen liittyvän velan riittävyystestin yhteydessä.

1.7.4 Asiakassuhteet

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut yksilöitävissä olevat asiakassuhteet arvostetaan hankinnan yhteydessä käypään arvoon. Asiakassuhteista muodostuva aineeton hyödyke kirjataan tasapoistoina kuluksi arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. OP-Pohjola-ryhmässä hankittujen asiakassuhteiden taloudelliseksi vaikutusajaksi on arvioitu 5–13 vuotta. Asiakassuhteiden arvo testataan tarvittaessa arvonalentumisen varalta.

1.7.5 Tuotemerkit

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut yksilöitävissä olevat tuotemerkit arvostetaan hankinnan yhteydessä käypään arvoon. Tuotemerkkien taloudellinen vaikutusaika on arvioitu rajoittamattomaksi, koska ne vaikuttavat rahavirtojen kerryttämiseen määrittelemättömän ajan. Tuotemerkkien arvoa testataan vuosittain arvonalentumisen varalta.

1.7.6 Muut aineettomat hyödykkeet

Muut aineettomat hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. Poistot kirjataan kuluksi tietokoneohjelmistojen ja lisenssien osalta 2–10 vuodessa ja muiden aineettomien hyödykkeiden osalta pääsääntöisesti 5 vuodessa. Hyödykkeiden taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa hyödykkeiden arvoa testataan arvonalentumisen varalta.

Sisäisesti aikaansaatuisten aineettomien hyödykkeiden (ohjelmistot) kehittämisestä johtuvat menot aktivoidaan siitä lähtien, kun on todettu, että ohjelmistosta saadaan tulevaisuudessa taloudellista hyötyä. Hyödykettä poistetaan siitä lähtien, kun se on valmis käytettäväksi. Poistoaika on pääosin 3–10 vuotta. Hyödyke, joka ei ole vielä valmis käytettäväksi, arvioidaan vuosittain arvonalentumisen varalta.

1.8 Aineelliset hyödykkeet

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. Hyödykkeet poistetaan tasapoistoin arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Maa-alueista ei tehdä poistoja. Hyödykkeeseen liittyvät alkuperäisen hankinnan jälkeen syntyvät menot aktivoidaan hyödykkeen kirjanpitoarvoon vain, jos on todennäköistä, että hyödykkeestä kertyy alun perin arvioitua suurempaa taloudellista hyötyä.

Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat pääosin seuraavat:

Rakennukset	20–50 vuotta
Varavoimalaitteet ja generaattorit	15 vuotta
Koneet ja kalusto	3–10 vuotta
Atk-laitteistot	3–5 vuotta
Autot	5–6 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	3–10 vuotta

Hyödykkeiden jäännösarvo ja taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

1.8.1 Aineellisen ja aineettoman omaisuuden arvonalentumiset

Jokaisen tilinpäätöksen yhteydessä arvioidaan, onko omaisuuden arvonalentumisesta viitteitä. Jos viitteitä on, arvioidaan kyseisestä omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Viitteiden olemassaolosta riippumatta kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan vuosittain keskeneräisistä hyödykkeistä, liikearvosta ja niistä aineettomista hyödykkeistä, joiden taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton (tuotemerkit). Jos omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin arvio sen tulevaisuudessa kerryttämästä rahamäärästä, ylitys kirjataan kuluksi.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä myynnistä johtuvilla menoilla (nettomyyntihinta) tai sitä korkeampi käyttöarvo. Kerrytettävissä oleva rahamäärä pyritään lähtökohtaisesti määrittämään omaisuuserän nettomyyntihinnan kautta. Jos nettomyyntihintaa ei voida määrittää, omaisuuserälle määritellään käyttöarvo. Käyttöarvo on niiden vastaisten rahavirtojen nykyarvo, jonka omaisuuserän odotetaan kerryttävän. Diskonttokorkona käytetään ennen veroa määritettyä korkoa, joka kuvastaa markkinoiden näkemystä rahan aika-arvosta ja omaisuuserään liittyvistä erityisriskeistä. Edellä mainittujen vuosittain testattavien omaisuuserien arvonalentumistarve määritellään aina käyttöarvon laskennan kautta.

Mikäli omaisuuserälle ei voida määrittää nettomyyntihintaa eikä se kerrytä itsenäistä, muista eristä riippumatonta rahavirtaa, määritellään arvonalentumistarve sen rahavirtaa tuottavan yksikön eli liiketoimintasegmentin tai siihen kuuluvan yrityksen kautta, johon omaisuuserä kuuluu. Tällöin verrataan yksikköön sisältyvien omaisuuserien kirjanpitoarvoja koko rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä olevaan rahamäärään.

Arvonalentumistappio peruutetaan, jos olosuhteissa on tapahtunut muutos ja hyödykkeen kerrytettävissä oleva rahamäärä on muuttunut arvonalentumisen kirjaamisajankohdasta. Arvonalentumistappiota ei peruuteta enempää kuin mikä hyödykkeen kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappion kirjaamista. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruuteta missään tilanteessa.

1.9 Vuokrasopimukset

Vuokrasopimukset samoin kuin eri järjestelyihin sisältyvät vuokrasopimukset luokitellaan sopimuksen syntymisajankohtana rahoitusleasingsopimuksiksi tai muiksi vuokrasopimuksiksi liiketoimen tosiasiallisen sisällön mukaan. Vuokrasopimus on rahoitusleasingsopimus, mikäli se siirtää vuokralaiselle olennaisilta osin omistamiselle ominaiset riskit ja edut. Muutoin se on muu vuokrasopimus. Vuokrasopimukset luokitellaan sopimuksen syntymisajankohtana.

Rahoitusleasingsopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet esitetään taseessa saamisina asiakkailta. Saaminen kirjataan määrään, joka on yhtä suuri kuin vuokrasopimuksen nettosijoitus. Sopimuksesta saatava rahoitustuotto kirjataan korkotuottoihin siten, että se tuottaa vuokralle antajan jäljellä olevalle nettosijoitukselle kultakin tilikaudelta samansuuruisen tuottoasteen.

Rahoitusleasingsopimuksella vuokralle otetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä ja vastaava rahoitusleasingvelka muissa veloissa. Vuokralle otetut hyödykkeet merkitään sopimuksen alkamisajankohtana taseeseen varoiksi ja veloiksi määrään, joka on yhtä suuri kuin vuokratun hyödykkeen käypä arvo tai sitä alempi vähimmäisvuokrien nykyarvo. Poistot aineellisiin hyödykkeisiin kirjatusta varoista tehdään taloudellisen pitoajan tai

lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa. Rahoitusmenot kirjataan korkokuluihin siten, että jäljellä olevalle velalle tulee kullakin tilikaudella samansuuruinen korkoprosentti.

Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä, ja vuokratuotot kirjataan tasaerinä vuokra-ajan kuluessa. Muulla vuokrasopimuksella otettujen hyödykkeiden vuokrat merkitään tuloslaskelmaan kuluiksi tasasuuruusina erinä vuokra-ajan kuluessa.

1.10 Työsuhde-etuudet

1.10.1 Eläke-etuudet

OP-Pohjola-ryhmän yhtiöiden työntekijöiden lakisääteinen eläketurva hoidetaan joko OP-Eläkekassassa tai vakuutusyhtiöiltä otetuina vakuutusina. Eräät OP-Pohjola-ryhmän yritykset ovat järjestäneet työntekijöille lisäeläketurvan joko OP-Eläkesäätiön tai vakuutusyhtiön kautta.

OP-Pohjola-ryhmässä on sekä etuuspohjaisia että maksupohjaisia eläkejärjestelyjä. OP-Eläkekassassa hoidetut eläkejärjestelyt työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeiden rahastoidulta osin katsotaan etuuspohjaisiksi järjestelyiksi. Vakuutusyhtiöissä hoidetut järjestelyt voivat olla joko etuus- tai maksupohjaisia. OP-Eläkesäätiössä hoidetut järjestelyt ovat kokonaisuudessaan etuuspohjaisia.

Eläkejärjestelyistä johtuvat kulut kirjataan tuloslaskelman erään ”Henkilöstökulut”. Maksupohjaisissa järjestelyissä vakuutusmaksut maksetaan vakuutusyhtiölle ja kirjataan kuluksi sille tilikaudelle, jota veloitus koskee. Maksupohjaisissa järjestelyissä muita maksuvelvoitteita ei ole.

Etuuspohjaiset järjestelyt vakuutusyhtiöissä, OP-Eläkekassassa ja OP-Eläkesäätiössä rahoitetaan suorituksilla, jotka perustuvat vakuutusmatemaattisiin laskelmiin.

Etuuspohjaisissa järjestelyissä omaisuuseränä esitetään järjestelystä johtuvien velvoitteiden nykyarvo tilinpäätöspäivänä vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen käyväällä arvolla.

Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen velvoitteet on laskettu kustakin järjestelystä erikseen. Laskenta on suoritettu ennakoituun etuusoikeyksikköön perustuvalla menetelmällä (project unit credit method). Eläkemenot kirjataan kuluksi henkilöiden palvelusajalle auktorisoitujen vakuutusmatemaattikkojen suorittamien laskelmien perusteella. Eläkevelvoitteen nykyarvoa laskettaessa käytetty diskonttauskorko on määritelty yritysten liikkeeseen laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen raportointikauden päättymispäivän markkinatuoton perusteella.

Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot kirjataan muihin laajan tuloksen eriin sillä kaudella, jonka aikana ne syntyvät. Kirjattaessa vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot muihin laajan tuloksen eriin näitä voittoja ja tappioita ei siirretä tulosvaikutteisesti enää myöhemmillä tilikausilla.

Eläkejärjestelyn supistaminen kirjataan tapahtumahetkellä.

1.10.2 Osakeperusteiset työsuhde-etuudet

OP-Pohjola-ryhmässä on käytössä johdon lyhyt- ja pitkäaikainen palkitsemisjärjestelmä, joiden perusteella niihin kuuluvat henkilöt voivat saada osittain Pohjola Pankki Oyj:n A-osakkeita ja osittain rahana selvitettävän palkkion ns. ansainta- ja sitouttamisjakson aikana suorittamistaan työsuorituksista. Nämä palkitsemisohjelmat kirjataan suoritustavasta riippuen joko omana pääomana tai käteisvaroina maksettavina osakeperusteisina liiketoimina.

Omana pääomana maksettavat osakeperusteiset työsuhde-etuudet arvostetaan käypään arvoon niiden myöntämishetkellä. Kuluksi kirjattava määrä jaksotetaan henkilöstökuluihin ja oman pääoman lisäykseksi oikeuden syntymisajanjakson kuluessa. Rahana maksettavat osakeperusteiset palkkiot ja niitä vastaava velka arvostetaan käypään arvoon kunkin kauden päättyessä. Kuluksi kirjattava määrä jaksotetaan henkilöstökuluihin ja siirtovelkoihin oikeuden syntymisajanjakson kuluessa.

Toteutettavien osakkeiden arvioitu lukumäärä tarkastetaan neljännesvuosittain. Alkuperäisiin arvioihin tehtävien tarkistusten mahdolliset vaikutukset kirjataan henkilöstökuluna tuloslaskelmaan, ja vastaava oikaisu tehdään omaan pääomaan ja siirtovelkoihin.

Avainhenkilöiden osakeomistus tytäryhtiöissä on osakassopimuksissa määriteltyjen ehtojen perusteella luokiteltu konsernitilinpäätöksessä IFRS 2:n mukaiseksi velaksi. Velkaa vastaava osuus osingoista on käsitelty henkilöstökuluina. Nämä omistukseen perustuvat palkitsemisjärjestelyt on lopetettu.

1.11 Vakuutustoiminnan varat ja velat

1.11.1 Vakuutustoiminnan rahoitusvarojen luokittelu

Vakuutustoiminnan rahoitusvarojen luokittelu on esitetty kohdassa Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja kirjaaminen OP-Pohjola-ryhmän taseessa.

1.11.2 Vakuutusyhtiöiden myöntämien sopimusten luokittelu ja ryhmittely

Vakuutusopimuksia ovat sopimukset, joilla siirretään sopimuksen omistajalta vakuutusyhtiölle merkittävä vakuutusriski, siten kuin se on määritelty IFRS 4 -standardissa. Muut sopimukset, joita yhtiö saa toimitilunsa perusteella myöntää, ovat sijoitussopimuksia. Jos sopimuksessa ei ole tilinpäätöshetkellä merkittävää vakuutusriskiä, mutta sopimuksen omistajalla on oikeus muuttaa sopimusta siten, että sopimus siirtää merkittävän vakuutusriskin yhtiölle, niin sopimus luokitellaan vakuutusopimukseksi. Sopimukset luokitellaan sopimuksittain tai sellaisien sopimuslajien mukaan, joiden sisältämät riskit ovat homogeenisia. Jos useampi sopimus tehdään samanaikaisesti saman vastapuolen kanssa tai sopimukset riippuvat toisistaan, nämä sopimukset käsitellään kuitenkin yhdessä.

Vakuutusopimuksissa säästö- ja vakuutusosaa ei eroteta toisistaan erikseen käsiteltäviksi.

Vahinkovakuutusyhtiöiden myöntämät sopimukset ovat lähes kaikki vakuutusopimuksia. Sopimukset, joissa toteutuneiden ja ennakoitujen vahinkojen erotus tasataan lisämaksulla, on luokiteltu sijoitussopimukseksi.

Henkivakuutusyhtiöiden myöntämät kapitalisaatiosopimukset eivät sisällä vakuutusriskiä, joten ne luokitellaan sijoitussopimukseksi. Aurum Sijoitusvakuutuksen eläkesopimukset ovat kaikki sijoitussopimuksia, sillä ne eivät sisällä merkittävää vakuutusriskiä eikä niissä ole vakuutuksenottajalla oikeutta muuttaa sopimukset sellaisiksi.

Vakuutusopimukset jaetaan sopimuksen riskin mukaan ryhmiin siten, että kussakin ryhmässä sopimusten riskit ovat homogeenisia. Vahinkovakuutusopimusten ryhmittelyssä otetaan huomioon vakuutettu kohde, eroavuudet sopimuskausien pituuksissa tai siinä kuinka kauan keskimäärin kuluu vakuutustapahtuman sattumisesta siihen, että se on kokonaan korvattu (vahingon selviämisenopeus). Henkivakuutuksessa otetaan huomioon kertykö vakuutukseen säästöä, miten kertyneen säästön tuottokomponentti määräytyy sekä onko sopimus elämän- vai kuolemanvaran vakuutus tai työkyvyttömyysvakuutus.

Vakuutusopimusten pääryhmät ovat lyhytkestoiset vahinkovakuutusopimukset, pitkäkestoiset vakuutusopimukset sekä henkivakuutusopimukset.

Lyhytkestoisten vahinkovakuutusopimusten voimassaoloaika on yleensä 12 kuukautta tai vähemmän, hyvin harvoin yli kaksi vuotta. Etenkin yksityishenkilöiden vakuutukset, ajoneuvovakuutukset ja lakisääteiset tapaturmavakuutukset ovat yleensä jatkuvia vuosivakuutuksia, jotka luetaan lyhytkestoisiksi.

Pitkäkestoisiksi vahinkovakuutusopimukseksi luokitellaan ne vakuutusopimukset, joiden keskimääräinen voimassaoloaika on vähintään kaksi vuotta. Näitä ovat ainaisvakuutukset sekä asuntokauppalain mukaiset rakennusvirhevakuutukset.

Henkivakuutusopimuksia ovat säästöpainotteiset kerta- ja jatkuvamaksuiset henkivakuutukset, joissa on tarkoitus maksaa vakuutussumma vakuutuksen päättyessä, yksilölliset eläkevakuutukset, ryhmäeläkevakuutukset, jotka täydentävät lakisääteistä eläketurvaa, sekä riskivakuutukset, jotka on myönnetty pääosin kuoleman tai työkyvyttömyyden varalta. Henki- ja eläkevakuutusten säästöt voivat olla joko takuukorkoisia ja, joilla on oikeus harkinnanvaraiseen osuuteen yhtiön ylijäämästä, tai sijoitussidonnaisia, joissa sijoitusriski on siirretty vakuutuksenottajille.

1.11.3 Vakuutusyhtiöiden myöntämien sopimusten kirjaaminen ja arvostaminen

Sopimukset kirjataan silloin, kun yhtiöllä alkaa velvollisuus maksaa niistä korvaus mahdollisen vakuutustapahtuman sattuessa.

Vakuutus sopimukset ja sijoitus sopimukset, joissa sopimuksen omistajalla on oikeus siirtää säästönsä takuukorkoiseksi ja siten oikeus saada harkinnanvaraista lisäetua, arvostetaan ja käsitellään vakuutus sopimus standardin IFRS 4 mukaan. Muut sijoitus sopimukset arvostetaan IAS 39 -standardin mukaan.

Vakuutus yhtiöiden myöntämien vakuutus sopimus standardin mukaan arvostettavista sopimuksista aiheutuva velka lasketaan pääosin kansallisin laatu periaattein. Tasoitus määrää ei kuitenkaan lueta velkaan. Lisäksi henkivakuutuksessa osa vakuutus velasta arvostetaan huomioiden tarkasteluhetken markkinakorko.

Velka koostuu vakuutus maksuvastuusta ja korvaus vastuusta. Henkivakuutuksen vakuutus maksuvastuu on nettoperusteinen voimassa olevien sopimusten jäljellä olevien vakuutus aikojen odotettavissa olevista korvauksista ja liikekuluista sekä tulevien vakuutus maksujen vähentämisen jälkeen aiheutuva velka. Vahinkovakuutuksen vakuutus maksuvastuu on voimassa olevien sopimusten jäljellä olevien vakuutus kausien odotettavissa olevista korvauksista ja muista kuluista aiheutuva velka. Korvaus vastuu on jo sattuneiden tunnettujen tai tuntemattomien vakuutus tapahtumien aiheuttamista korvaus- ja selvittely kuluista aiheutuva velka.

1.11.3.1 Vahinkovakuutus yhtiöiden myöntämien sopimusten arvostaminen

Vakuutus maksut tuloutetaan vakuutus sopimuksen voimassaoloaikana pääsääntöisesti ajan kulumisen suhteessa. Rakennusvirhevakuutuksissa ja ainaisvakuutuksissa tuloutus tapahtuu kuitenkin vakuutus riskin jakautumisen suhteessa. Tilinpäätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus vakuutus maksutulosta merkitään taseeseen vakuutus maksuvastuuna.

Asiakkaalle maksettavat korvaukset ja vahingon selvittelystä aiheutuvat välittömät ja välilliset kustannukset kirjataan kuluksi vahingon sattumishetken perusteella. Jo sattuneista vahingoista tilinpäätöshetkellä vielä maksamatta olevat korvaukset ja niiden selvittelykulut, myös vielä ilmoittamatta olevien vahinkojen osalta, varataan korvaus vastuuseen. Korvaus vastuu muodostuu sekä tapauskohtaisesti varatuista vahingoista että tilastollisesti varatuista vahingoista. Korvaus vastuuseen sisältyvä varaus jo sattuneiden vahinkojen vielä toteutumattomia vahingon selvittelykuluja varten perustuu korvaus käsittelyn arvioituihin kustannuksiin.

Lakisääteisen rakennusvirhevakuutuksen ja ainaisvakuutusten vakuutus maksuvastuu sekä eläkemutoisiin korvauksiin liittyvä korvaus vastuu lasketaan diskonttausta käyttäen. Konsernin soveltama diskonttokorko on luonteeltaan kiinteä. Sen määrittämisessä otetaan huomioon yleinen korkokehitys. Korko ei saa ylittää vastuuta kattavan omaisuuden tuotto-odotusta eikä viranomais määräyksillä säädettyä tasoa. Ajan kulumisesta johtuva velan lisäys (diskonttauksen purkautuminen) esitetään tulos laskelmassa omana eränä vakuutus velan nettotuotoissa muissa vahinkovakuutuksen erissä.

1.11.3.2 Henkivakuutus yhtiöiden myöntämien sopimusten arvostaminen

Riskivakuutusten tilinpäätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus vakuutus maksutulosta vähennettynä mahdollisesti saamatta olevilla vakuutus maksuilla, merkitään taseeseen vakuutus maksuvastuuna.

Säästömuotoisten vakuutus sopimusten velka lasketaan tulevien etuuksien, sopimuksen hallinnointiin liittyvien kulujen ja tulevien vakuutus maksujen pääoma-arvona. Pääoma-arvon laskennassa käytetään pääosin hinnoittelun korkoutuvuutta, kuolevuutta, työkyvyttömyyden todennäköisyyttä ja liikekuluoletuksia. Päätetyt asiakashyvitykset huomioidaan velkaa laskettaessa.

Korvaus vastuu on jo sattuneiden tunnettujen tai tuntemattomien vakuutus tapahtumien aiheuttamista korvaus- ja selvittely kuluista aiheutuva velka.

Velan diskonttauskorko on vakuutus yhtiölain mukaan enintään se korko, jota on käytetty vakuutuksen hinnoittelussa. Korko ei saa ylittää vastuuta kattavan omaisuuden tuotto-odotusta eikä viranomais määräyksillä säädettyä tasoa.

Yhtiön riskillä on säästöjä, joissa on korkotakuu 1,5 %–4,5 %. Niiden sopimusten, joiden korkotakuu on 4,5 %, vakuutus velkaa on täydennetty niin, että kansallisen tilinpäätöksen vastuuvelan diskonttokorkona on perustekorko 3,5 % ja muuten diskonttauksen perustekorko on korkotakuu. Henkivakuutuksen korvaus vastuuta ei diskontata.

Vuoden 2011 aikana henkivakuutuksessa on muutettu liiketoimintamallia siten, että velan taattujen etujen korkoriskiä on ryhdytty aktiivisesti pienentämään hankkimalla koronvaihtosopimuksia, jotka arvostetaan taseessa käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Johdannaisten arvo sisältyy velkaan koska johdannaisista saatava etu käytetään sopimusten

taattuihin etuihin.

Sijoitussidonnaisten vakuutus sopimusten ja sijoitus sopimusten velkaa arvostettaessa keskeinen oletus on, että vakuutukselle hyvitetään tuottona vastuovelkaa kattavien varojen markkinaehtoinen tuotto.

Sijoitus sopimuksista osa arvostetaan IAS 39 -standardin mukaan. Suurin sijoitus sopimusluokka on Aurum Sijoitusvakuutuksen myöntämät eläkesopimukset. Sijoitus sopimukset esitetään tase-erässä "Henkivakuutus toiminnan velat" osana muita velkoja.

1.11.4 Vakuutus sopimukseen liittyvän velan riittävyystesti

Tilinpäätöspäivänä arvioidaan, onko taseeseen merkitty velka riittävä. Testauksessa käytetään tarkasteluhetken arvioita vakuutus sopimusten tulevista rahavirroista. Jos arviointi osoittaa, että vakuutus sopimuksista aiheutuvan velan kirjanpitoarvo vähennettynä vakuutus sopimusten aktivoituihin hankintamenoihin ja hankittuihin vakuutuskantoihin liittyvillä aineettomilla hyödykkeillä ei ole riittävä, vajeus kirjataan tulokseen ensisijaisesti tekemällä lisäpoisto aineettomista hyödykkeistä ja toissijaisesti kasvattamalla velan määrää.

1.11.5 Vakuutus maksutulo

Vakuutus maksutulo on tuloslaskelman vakuutus toiminnan nettotuottoihin sisältyvä erä.

Vakuutus maksutulosta vähennetään vakuutus maksuvero ja ulkopuolisten puolesta perityt julkiset maksut, mutta ei palkkioita eikä vakuutus maksusaamisten luottotappioita.

Vahinkovakuutus sopimusten vakuutus maksut kirjataan vakuutus maksutuloksi veloituserusteisesti vakuutuskauden maksun erääntyessä.

Henkivakuutuksen vakuutus- ja sijoitus sopimusten maksut kirjataan vakuutus maksutuloon maksuperusteisesti. Vakuutus maksutulosta ei vähennetä palkkioita eikä luottotappioita.

1.11.5.1 Vakuutus sopimukseen liittyvät saamiset ja velat

Vahinkovakuutuksen vakuutus maksusaamiset kirjataan vakuutuskauden alkaessa, kun oikeus saamiseen syntyy. Saamiset ovat pääasiassa saamia vakuutuksenottajilta ja vain vähäisessä määrin vakuutusedustajilta. Etukäteen maksetut vakuutus maksut merkitään Vahinkovakuutus- ja Henkivakuutus toiminnan velkoihin erään "Velat ensivakuutus toiminnasta".

Vahinkovakuutuksen vakuutus sopimukseen perustuvat saamiset testataan tilinpäätöksen yhteydessä arvonalentumisen varalta. Jos on objektiivista näyttöä saamisen arvonalentumisesta, saamisen kirjanpitoarvo alennetaan tulosvaikutteisesti. Saamisista vähennetään sekä lopullisiksi todetut arvonalentumiset (luottotappiot) että veloituksen perimisvaiheen perusteella tilastollisesti todetut arvonalentumiset.

1.11.6 Vahinkotavara ja regressisaamiset

Yhtiön omistukseen siirtynyt vahinkotavara kirjataan käyvästä arvostaan korvauskulujen vähennyseräksi ja taseen "Vahinkovakuutus toiminnan varoihin". Regressisaamiset otetaan huomioon sattuneiden vahinkojen korvausvastuuta vähentävänä eränä. Kun korvaus suoritetaan, merkitään saaminen tase-erään "Vahinkovakuutus toiminnan varat". Takausvakuutuksen vastavakuus arvostetaan käypään arvoon ja siitä korvausvastuuta tai maksettua korvausta vastaava osuus merkitään tase-erään "Vahinkovakuutus toiminnan varat". Saaminen vahingon aiheuttajalta kirjataan vasta, kun suoritus saadaan tai sen saaminen on muutoin käytännössä varmaa.

1.11.7 Jälleenvakuutus sopimukset

OP-Pohjola-ryhmän ottamalla jälleenvakuutuksella tarkoitetaan sopimusta, joka täyttää vakuutus sopimuksen määritelmän ja jonka perusteella OP-Pohjola-ryhmä voi saada korvauksia toiselta vakuutusyhtiöltä, mikäli OP-Pohjola-ryhmä joutuu itse muiden vakuutus sopimusten perusteella korvausvelvolliseksi.

Jälleenvakuutus sopimukseen perustuvat saamiset testataan tilinpäätöksen yhteydessä arvonalentumisen varalta. Jos on objektiivista näyttöä siitä, että OP-Pohjola-ryhmä ei saa mahdollisesti kaikkia rahamääriä, joihin sillä on oikeus sopimuksen ehtojen mukaan, saamisen kirjanpitoarvo alennetaan tulosvaikutteisesti kerrytettävissä olevaa rahamäärää

vastaavalle tasolle.

Vahinkovakuutuksessa jälleenvakuutus sopimusten perusteella saatavat suoritukset merkitään taseessa joko "Lainoihin ja muihin saamisiin" tai "Saamisiin jälleenvakuutus sopimuksista". Viimeksi mainitut saamiset vastaavat jälleenvakuuttajien osuutta OP-Pohjola-ryhmän jälleenvakuuttamien vakuutus sopimusten vakuutusmaksu- ja korvausvastuusta. "Lainoihin ja muihin saamisiin" merkityt erät ovat lyhyempiaikaisia saamisia. Jälleenvakuuttajille maksamatta olevat vakuutusmaksut kirjataan Vahinkovakuutustoiminnan velkoihin erään "Velat jälleenvakuutustoiminnasta".

Henkivakuutuksessa jälleenvakuutukseen liittyvät saamiset ja velat arvostetaan yhdenmukaisesti jälleenvakuutettujen sopimusten velkojen ja saamisten kanssa ja merkitään taseeseen joko "Henkivakuutustoiminnan varoihin" tai "Henkivakuutustoiminnan velkoihin".

1.11.8 Rinnakkaisvakuutus ja poolit

OP-Pohjola-ryhmä osallistuu joihinkin rinnakkaisvakuutusjärjestelyihin yhdessä muiden vakuutusenantajien kanssa. Rinnakkaisvakuutus sopimuksista OP-Pohjola-ryhmä käsittelee vakuutus sopimuksena vain sopimuksessa tarkoitetun ryhmän oman osuuden. Ryhmän vastuu rajoittuu tähän osuuteen.

OP-Pohjola-ryhmä merkitsee osuuksia vakuutus sopimuksista myös poolien kautta. Poolin jäsenet ovat ensisijaisesti vastuussa omasta suhteellisesta osuudestaan. Osuudet perustuvat sopimukseen, jotka vahvistetaan vuosittain. OP-Pohjola-ryhmä käsittelee vakuutus sopimuksina oman suhteellisen osuutensa poolien hoitamasta ensivakuutusliikkeestä ja poolilta jäsenille tulevasta jälleenvakuutusliikkeestä.

Poolin osuus näistä vakuutus sopimuksista käsitellään jälleenvakuutuksena. Eräissä pooleissa poolin jäsenet vastaavat maksukyvyttömän poolijäsenen velvoitteista omien osuuksiensa suhteessa. OP-Pohjola-ryhmä kirjaa yhteisvastuun kautta tulevat vastuut ja saamiset, mikäli yhteisvastuun realisoituminen on todennäköistä.

1.11.9 Henkivakuutuksen kohtusperiaate

Henkivakuutus sopimusten sijoitussidonnaisia osia lukuun ottamatta lähes kaikki henkivakuutukset ja osa kapitalisaatiosopimuksista ovat oikeutettuja taattujen etujen lisäksi harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä, joka voi olla merkittävä osa sopimuksen mukaisista kokonaiseduista, mutta jonka määrä ja ajoittuminen ovat sopimuksen mukaan yhtiön harkittavissa. Osalla sijoitussidonnaisia vakuutuksia on mahdollisuus harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä. Lisäetuja jaetaan lisätuottoina laskuperustekorona päälle, lisäetuina kuolemantapaussummiin tai maksunalennuksina.

Ylijäämä perustuu vakuutusyhtiölain kohtusperiaatteeseen, joka edellyttää, että kohtuullinen osa lisäetuihin oikeutettujen sopimusten tuottamasta ylijäämästä palautetaan lisäetuina näille vakuutusnottajille, mikäli vakavaraisuusvaatimukset eivät estä lisäetujen antamista. Lisäetujen tason suhteen on pyrittävä jatkuvuuteen. Kohtusperiaatteesta ei kuitenkaan muodostu velkasaamisoikeutta vakuutusnottajille. OP-Henkivakuutus on julkaissut lisäetuperiaatteensa ja sen toteutumisen Internet-verkkosivuillaan. Myönnettävät lisäedut päättää OP-Henkivakuutus Oy:n hallitus.

1.12 Varaukset ja ehdolliset velat

Veloitteen perusteella kirjataan varaus, mikäli velvoite perustuu aiempaan tapahtumaan ja sen toteutuminen on todennäköistä, mutta toteutumisajankohta tai toteutuva määrä on epävarma. Lisäksi veloitteen pitää perustua joko tosiasialliseen tai oikeudelliseen veloitteeseen ulkopuolista kohtaan. Jos osasta veloitetta on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi, mutta vasta siinä vaiheessa, kun korvauksen saaminen on käytännössä varmaa.

1.13 Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot

Pitkäaikainen omaisuuserä (tai luovutettavien erien ryhmä) luokitellaan myytävänä olevaksi, mikäli sen kirjanpitoarvoa vastaava määrä tulee kertymään pääasiassa omaisuuserän myynnistä jatkuvan käytön sijaan. Tällaisen omaisuuserän arvostusperuste on kirjanpitoarvo tai sitä alempi myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennetty käypä arvo. Tämä arvostusperiaate ei kuitenkaan koske myytäväksi luokiteltuja rahoitusinstrumentteja, vakuutus sopimuksia eikä sijoituskiinteistöjä. Myytävänä olevaksi luokiteltu pitkäaikainen omaisuuserä sekä siihen liittyvät velat esitetään omana eränä taseessa.

1.14 Tuloverot

Tuloslaskelman veroihin sisältyvät OP-Pohjola-ryhmän yhtiöiden tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verot, aikaisempien tilikausien verot ja laskennallinen verokulu tai -tuotto.

Laskennallinen verovelka lasketaan kirjanpidon ja verotuksen välisistä veronalaisista väliaikaisista eroista. Laskennallinen verosaaminen lasketaan kirjanpidon ja verotuksen välisistä vähennyskelpoisista väliaikaisista eroista ja verotuksessa vahvistettavista tappioista. Mikäli verotettavan tulon kertymisen ansiosta on todennäköistä, että saaminen voidaan hyödyntää, se kirjataan.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset netotetaan yhtiöittäin. Yhdistelytoimenpiteistä aiheutuneita laskennallisia verovelkoja ja -saamisia ei netoteta. Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan sen säädetyn verokannan mukaan, jonka ennakoidaan olevan voimassa väliaikaisen eron purkauksessa. Mikäli laskennallinen vero aiheutuu tase-eristä, joiden muutokset eivät vaikuta tuloslaskelmaan, myöskään laskennallisen veron muutosta ei kirjata tuloslaskelmaan, vaan muihin laajan tuloksen eriin.

1.15 Tuloutusperiaatteet

Korollisten omaisuus- ja velkaerien korkotuotot ja -kulut kirjataan suoriteperusteisesti. Myös sellaisten saamisten korot tuloutetaan, joiden erääntyneitä maksuja on hoitamatta. Tällainen korkosaaminen sisällytetään arvonalentumistestaukseen. Saamisen hankintamenon ja sen nimellisarvon välinen ero jaksotetaan korkotuottoihin ja velasta saadun määrän ja sen nimellisarvon erotus korkokuluihin. Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan lainan juoksuajalle korkotuottoihin ja -kuluihin.

Palkkiotuotot ja -kulut palveluista kirjataan palvelun suorittamisen yhteydessä. Sellaisista kertamaksuisista palkkioista, jotka koskevat useita vuosia ja joita mahdollisesti joudutaan palauttamaan myöhemmin, tuloutetaan vain tilikaudelle kuuluva osuus.

Osingot tuloutetaan pääsääntöisesti silloin, kun osinkoa jakavan yhtiön yhtiökokous on tehnyt osingonjakopäätöksen.

Tuloslaskelmassa esitetään tuotto- ja kuluerät erikseen niitä toisistaan vähentämättä, jollei tuoton ja kulun yhdistäminen yhdeksi eräksi ole perusteltua oikean ja riittävän kuvan antamiseksi.

Yhteenveto tuloslaskelmaerien esittämisestä tilinpäätöksessä:

Korkokate	Korkoinstrumenttien saadut ja maksetut korot, jaksotettu nimellisarvon ja hankinta-arvon välinen erotus, korkojohdannaisten korot sekä arvonmuutos käyvän arvon suojauksessa
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	Vakuutusmaksutulo, vakuutusvelan muutos, sijoitustoiminnan tuotot, kulut (korot, osingot, realisoituneet myyntivoitot ja -tappiot) ja arvonalentumiset
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	Vakuutusmaksutulo, vakuutusvelan muutos, sijoitustoiminnan tuotot, kulut (korot, osingot, realisoituneet myyntivoitot ja -tappiot) ja arvonalentumiset
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	Palkkiotuotot ja -kulut sekä epälikvideihin johdannaisiin liittyvän ns. Day 1 profiitin jaksotus
Kaupankäynnin nettotuotot	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusinstrumenttien käyvän arvon muutokset ilman kertyneitä korkoja, myyntivoitot ja -tappiot sekä osingot
Sijoitustoiminnan nettotuotot	Myytäviksi olevien rahoitusvarojen realisoituneet myyntivoitot ja -tappiot, arvonalentumiset, osingot sekä sijoituskiinteistöjen käyvän arvon muutokset, myyntivoitot ja -tappiot, vuokrat ja muut kiinteistöihin liittyvät kulut
Liiketoiminnan muut tuotot	Muut liiketoiminnan tuotot
Henkilöstökulut	Palkat, palkkiot, osakeperusteiset henkilöstöetuudet, eläkekulut, henkilösivukulut
Muut hallintokulut	Toimistokulut, atk-kulut, muut hallintokulut
Liiketoiminnan muut kulut	Poistot, vuokrat ja muut kulut

1.16 Segmenttiraportointi

Toimintasegmenttien määrittelyn lähtökohtana on taloudellinen informaatio, jota toiminnasta vastaava päättäjä säännöllisesti seuraa.

OP-Pohjola-ryhmä raportoi tuloslaskelmat ja taseet seuraavista segmenteistä: Pankkitoiminta, Vahinkovakuutus ja Varallisuudenhoito. Segmentteihin kuulumaton toiminta esitetään ryhmässä Muu toiminta. Segmentit raportoidaan tavalla, joka on yhdenmukainen johdolle toimitettavan sisäisen raportoinnin kanssa. Vuonna 2012 hyväksytyn uuden strategian seurauksena muodostetussa Varallisuudenhoitosegmentissä raportoidaan ryhmän rahastoliiketoiminta, henkivakuutustoiminta sekä Pohjola-konsernin varainhoito. Vertailutiedot on muutettu vastaamaan uutta segmenttijakoa. Pohjola-konsernin keskuspankkitoiminta raportoidaan segmenttiraportoinnissa osana liiketoimintasegmentteihin kuulumatonta Muuta toimintaa, kuten myös varsinaiseen liiketoimintaan kuulumattomat tuotot, kulut, sijoitukset ja pääomat.

Kuvaus toimintasegmenteistä ja segmenttiraportoinnin laatimisperiaatteet on kerrottu segmenttikohtaisten tietojen yhteydessä.

1.17 Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät

Tilinpäätöstä laadittaessa tehdään tulevaisuutta koskevia arvioita ja oletuksia, joiden lopputulemat voivat poiketa toteumasta. Lisäksi joudutaan käyttämään harkintaa tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa.

Vakuutusopimuksista aiheutuvan velan määrään sisältyy useita harkinnanvaraisia tekijöitä ja epävarmuustekijöitä. Vahinkovakuutuksen osalta ulkoista toimintaympäristöä koskevien oletusten lisäksi arviointi pohjautuu pääosin omien vahinkotilastojen vakuutusmatemaattiseen analysointiin. Johdon harkintaa edellytetään erityisesti velan diskonttokoron määrittämisessä sekä arvioitaessa jo sattuneiden vahinkojen lopullista korvausmenoa.

Henkivakuutusopimuksista aiheutuvan velan määrään sisältyy useita harkinnanvaraisia tekijöitä ja epävarmuustekijöitä. Henkivakuutuksen velkaa laskettaessa käytetään pääasiassa sopimuksen myöntöhetken oletuksia vakuutusriskien toteutumisesta, liikekuluista ja sijoitustoiminnan tuotoista. Tehtyjä oletuksia seurataan jatkuvasti ja, jos ilmenee, että näillä oletuksilla laskettava velka on liian pieni, velkaa täydennetään vastamaan uusia havaintoja. Johdon harkintaa edellytetään erityisesti velan diskonttokoron, ihmisten kuolevuusoletuksen sekä vakuutusten hoidosta tulevaisuudessa aiheutuvien liikekulujen määrittämiseen.

Liiketoimintojen yhdistymisissä hankittujen vakuutusopimusten, asiakassuhteiden ja tuotemerkkien arvot perustuvat arvioihin muun muassa tulevista rahavirroista sekä käytettävästä diskonttokorosta.

Liikearvo, taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomat hyödykkeet sekä keskeneräiset aineettomat hyödykkeet testataan vuosittain arvonalentumisen varalta. Arvonalentumistestauksessa määriteltävä kerrytettävissä oleva rahamäärä pohjautuu usein käyttöarvoon, jonka laskemisessa on tehtävä arvioita tulevista rahavirroista ja käytettävän diskonttokoron suhteen.

Saamisten arvonalentumistestaus laaditaan joko saamiskohtaisesti tai saamisryhmäkohtaisesti. Saamiskohtainen arvonalentumistestaus perustuu johdon arvioon tulevaisuuden rahavirroista lainakohtaisesti. Kriittisimpänä tekijänä lainakohtaisessa arvonalentumistestauksessa on määrittää rahavirta, jonka toteutuminen on todennäköisintä.

Saamisryhmäkohtaista arvonalentumistarkastelua varten saamiset jaetaan luottoriskiltään samanlaisiin ryhmiin. Saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiskirjaukset perustuvat historiatietoon pohjautuvaan arvioon tulevista tappioista. Tällöin johdon harkintaa tarvitaan siihen, kuinka hyvin historiatietoon perustuvat arviot tulevaisuuden tappioista vastaavat toteutuneita tappioita ja tarvitaanko mahdollisia oikaisuja historiatietoon perustuviin arvioihin tulevista tappioista.

Myytavissä olevien rahoitusvarojen, lainoihin ja saamisiin sisältyvien saamistodistusten sekä eräpäivään asti pidettävien sijoitusten arvonalentumisen testaus on tehtävä jokaisena tilinpäätöspäivänä. Mikäli arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä, arvon alentuminen kirjataan tuloslaskelmaan. Objektiivisen näytön todentamiseen sisältyy johdon harkintaa. Oman pääoman ehtoisten instrumenttien osalta arvonalentuminen on lisäksi kirjattava, mikäli arvonalentuminen on merkittävä tai pitkäaikainen. Merkittävän ja pitkäaikaisen arvonalennuksen määrittäminen on osa normaalia johdon

harkintaa. Määrittäminen tehdään instrumenttikohtaisesti, ottaen huomioon tilinpäätöksen yleiset periaatteet sekä standardien edellytykset.

Johdon on arvioitava, milloin rahoitusinstrumenttien markkinat eivät ole toimivat. Johdon on lisäksi arvioitava, onko yksittäinen rahoitusinstrumentti aktiivisen kaupankäynnin kohteena ja markkinoilta saatava hintatieto luotettava indikaatio instrumentin käyvästä arvosta. Muutoin rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritellään arvostusmenetelmän avulla. Johdon harkintaa tarvitaan tällöin sovellettavan arvostusmenetelmän valintaan. Siltä osin, kun mallien tuottamiin tuloksiin ei ole käytettävissä markkinoilta saatavia syöttötietoja, johdon on arvioitava kuinka paljon käytetään muita tietoja.

Etuuspohjaisissa eläkejärjestelyissä omaisuuseränä esitetään järjestelystä johtuvien velvoitteiden nykyarvo vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen käyvillä arvoilla. Laskennassa on käytetty tulevaisuutta koskevia vakuutusmatemaattisia oletuksia muun muassa diskonttauskorkoa, varojen tuotto-odotusta, tulevia palkkojen ja eläkkeiden korotuksia, työvoiman vaihtuvuutta ja inflaatiota koskien. Asia on esitelty tarkemmin Etuuspohjaisia eläkejärjestelyjä koskevassa liitetiedossa.

Sijoituskiinteistöjen arvostaminen käypään arvoon pohjautuu tietyiltä osin johdon tekemiin arvioihin kohteiden markkina-arvoista. Sijoituskiinteistöjen arvostuksessa on käytössä myös tuottoarvomenetelmään pohjautuva laskentamalli, jossa hyödynnetään arvioita kohteiden tulevista nettotuotoista. Asia on esitelty tarkemmin sijoituskiinteistöjä koskevissa liitetiedoissa.

1.18 Uudet standardit ja tulkinnat

OP-Pohjola-ryhmä ottaa käyttöön vuonna 2013 seuraavat standardit ja tulkinnat:

- IFRS 13 Käyvän arvon määrittäminen. Standardin tavoitteena on lisätä yhdenmukaisuutta käypään arvoon arvostamisessa. Standardi ei lisää käyvän arvon käyttöä tilinpäätöksessä mutta sisältää ohjeen miten käypä arvo määritetään silloin kun joku toinen IFRS-standardi edellyttää käyvän arvon käyttöä tai sallii sen. Standardin käyttöönotto vaikuttaa lähinnä tilinpäätöksen liitetiedoissa esitettyihin tietoihin.
- Muutettu IAS 19 Työsuhde-etuudet. Muutoksen seurauksena tuloslaskelmaan kirjattava järjestelyyn kuuluvien varojen odotettu tuotto määritetään etuuspohjaisen veloitteen diskonttauskorkoon perustuen. Putkimenetelmän poistumisen osalta OP-Pohjola-ryhmä on luopunut vapaaehtoisesti putkimenetelmän käytöstä vuoden 2012 alusta alkaen.
- Muutokset IFRS 7:ään Rahoitusinstrumentit: Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot "rahoitusvarojen ja -velkojen vähentäminen toisistaan". Muutos laajentaa liitetietovaatimuksia, jotka koskevat taseessa nettomääräisesti esitettyjä rahoitusinstrumentteja sekä yleisiä nettotusjärjestelyjä ja vastaavanlaisia sopimuksia. Samassa yhteydessä on tarkennettu myös IAS 32 Rahoitusinstrumentit: Esittämistapa: "rahoitusvarojen ja -velkojen vähentäminen toisistaan" soveltamisohjeistusta, joka tulee voimaan 1.1.2014.
- IFRS-standardien vuosittaiset parannukset (2009-2011). Muutoksilla saattaa olla vähäinen merkitys OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätökseen.
- Muutettu IAS 1 Tilinpäätöksen esittäminen. Muutoksen seurauksena ne muut laajan tuloksen erät, jotka voidaan vastaisuudessa uudelleenluokitella tulosvaikutteisesti, esitetään erillään niistä muun laajan tuloksen eristä, joita ei vastaisuudessa voida luokitella tulosvaikutteisesti.

IASB (International Accounting Standards Board) on julkaissut myös muita tulevia standardimuutoksia. Vuonna 2014 otetaan EU:ssa käyttöön konsernitilinpäätökseen ja yhteisjärjestelyihin liittyvät uudet standardit. Muut merkittävät myöhemmin voimaan tulevat standardimuutokset koskevat rahoitusinstrumenttien luokittelua ja arvostamista, arvonalentumisten käsittelyä, suojauslaskentaa sekä vakuutus sopimuksia ja vuokrasopimuksia. Lisäksi IASB on ennakoinut julkaisevansa myös muita tilinpäätösinformaatiota koskevia muutoksia. OP-Pohjola-ryhmässä seurataan muutosten etenemistä aktiivisesti.

Liite 2. OP-Pohjola-ryhmän riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteet

1 Riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan yleiset periaatteet

OP-Pohjola-ryhmä on finanssiryhmittymä, joka muodostaa rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain tarkoittaman rahoitus- ja vakuutusryhmittymän sekä laissa talletuspankkien yhteenliittymästä säännellyn yhteenliittymän. OP-Pohjola-ryhmän valvonnasta vastaa Finanssivalvonta.

Luotettavaa hallintoa, sisäistä valvontaa, ja riskien- ja vakavaraisuuden hallintaprosessia sääntelevät luottolaitos-, osuuspankki- ja vakuutusyhtiölaki, laki talletuspankkien yhteenliittymästä sekä Finanssivalvonnan standardit, määräykset ja ohjeet. Laissa talletuspankkien yhteenliittymästä säädetään, että osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja asiakasriskejä valvotaan konsolidoidusti yhteenliittymän tasolla.

OP-Pohjola osk (jäljempänä keskusyhteisö) toimii osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisönä ja hoitaa ryhmän muodostaman rahoitus- ja vakuutusryhmittymän johdossa olevalle yritykselle kuuluvat ohjaus- ja valvontatehtävät sekä toimii ryhmän strategisena omistusyhteisönä. Talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain mukaan keskusyhteisö on oikeutettu ohjaamaan jäsenluottolaitoksia ja sillä on velvollisuus valvoa niiden toimintaa. Keskusyhteisö toteuttaa ohjeidenanto- ja valvontavelvollisuuttaan yleisellä ryhmäohjauksella ja pankkikohtaisen ohjauksen järjestelmällä. Keskusyhteisön hallintoneuvosto on hyväksynyt ohjausjärjestelmän keskeiset periaatteet. Se päättää myös voimakkaimpien ohjauskeinojen käytöstä. Voimakkaimpia ohjauskeinoja ovat hallintoneuvoston antama kirjallinen varoitus tai viime kädessä esityksen tekeminen keskusyhteisön osuuskunnan kokoukselle jäsenluottolaitoksen erottamiseksi yhteenliittymästä.

OP-Pohjola osk vastaa OP-Pohjola-ryhmää koskevasta ryhmätason riskien- ja vakavaraisuudenhallinnasta, sekä siihen liittyvien järjestelmien riittävydestä ja tarkoituksenmukaisuudesta. Jokainen OP-Pohjola-ryhmän yhteisö vastaa omasta riskien- ja vakavaraisuudenhallinnastaan. Lakisääteisen yhteisvastuun vuoksi OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien yhteisöjen on voitava luottaa siihen, että kaikki OP-Pohjola-ryhmän yhteisöt toimivat ryhmän riskien- ja vakavaraisuudenhallintaa koskevien periaatteiden sekä keskusyhteisön antamien muiden ohjeiden mukaisesti ja noudattavat viranomaisten antamia määräyksiä ja ohjeita.

Riskienhallinta toteutetaan ryhmätasolla liiketoiminnasta riippumattomasti. Riippumattomuusperiaatteen soveltaminen määritellään erikseen yhteisöjen sisäisissä ohjeissa ottaen huomioon liiketoiminnan laajuus ja luonne.

1.1 Luotettava hallinto

Luotettava hallinto (corporate governance) käsittää OP-Pohjola-ryhmän ylimmän ja toimivan johdon, sen omistajien ja muiden sidosryhmien väliset suhteet, tavoitteiden asettamisen, niiden saavuttamiskeinoista päättämisen ja tavoitteiden saavuttamisen seurannan. OP-Pohjola-ryhmässä keskusyhteisön hallintoneuvosto vahvistaa luotettavan hallinnon periaatteet. Johtokunta vastaa siitä, että toiminta järjestetään näiden periaatteiden mukaisesti. Luotettavan hallinnon toteuttamista varmistavat selkeä viitekehys, johdonmukaisesti ja kattavasti dokumentoitu ohjeistus sekä selkeästi määritellyt päätöksentekotasot.

Luotettavan hallinnon periaatteita noudatetaan kaikissa ryhmän yrityksissä ja yhteisöissä, kaikissa toimielimissä ja kaikessa toiminnassa. Lisäksi luotettavan hallinnon järjestämisessä noudatetaan keskusyhteisön hallintoneuvoston hyväksymää osuuspankkien hyvää hallinnointia koskevaa suositusta.

Luotettavan hallinnon periaatteita noudattamalla OP-Pohjola-ryhmän yhteisöissä varmistetaan yhteisöjen ammattitaitoinen, terveiden ja varovaisten liikeperiaatteiden mukainen johtaminen sekä OP-Pohjola-ryhmään kuuluvan yhteisön luotettava ja riittävän läpinäkyvä toiminta kaikilla liiketoiminta-alueilla.

1.2 Sisäinen valvonta

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan organisaation sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joilla varmistetaan, että strategiassa asetetut tavoitteet saavutetaan, resursseja käytetään taloudellisesti ja johtamisen tukena käytettävä informaatio on luotettavaa. Lisäksi sisäinen valvonta varmistaa, että riskienhallinta, asiakasvarojen säilyttäminen ja omaisuuden suoja on riittävästi järjestetty. Myös sääntelyn ja vahvistettujen eettisten periaatteiden noudattamista varmistetaan sisäisellä valvonnalla. OP-Pohjola-ryhmässä sisäisen valvonnan periaatteet vahvistaa keskusyhteisön hallintoneuvosto. Sisäistä valvontaa toteutetaan koko ryhmässä kaikilla organisaatiotasolla.

Keskusyhteisön hallintoneuvosto vahvistaa säännöllisesti OP-Pohjola-ryhmän strategian, joka ohjaa liiketoiminnan suunnittelua ja tavoiteasetantaa kaikissa ryhmän yhteisöissä. Strategian laadinnan yhteydessä asetetaan tavoitteet pitkän aikavälin ja vuositason menestysmittareille. Menestysmittaristo muodostaa yhdessä limiittien ja valvontarajojen kanssa kokonaisuuden, johon OP-Pohjola-ryhmän tavoiteasetanta, seuranta ja palkitseminen merkittäviltä osin perustuvat. Keskusyhteisö seuraa säännöllisesti OP-Pohjola-ryhmän liiketoiminnan onnistumista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä riskeihin ja raportoi tästä myös OP-Pohjola-ryhmän yhteisöjen johdolle.

1.3 Riskien- ja vakavaraisuudenhallinta

Riskien- ja vakavaraisuudenhallinta on osa sisäistä valvontaa. Riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan tavoitteena on turvata OP-Pohjola-ryhmän ja sen yhteisöjen riskinkantokyky, ja varmistaa siten toiminnan jatkuvuus. Riskinkantokyky muodostuu toiminnan laajuuteen ja vaativuuteen suhteutetusta laadukkaasta riskienhallinnasta sekä kannattavaan liiketoimintaan perustuvasta riittävästä vakavaraisuudesta.

OP-Pohjola-ryhmän riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteet vahvistetaan OP-Pohjola osk:n hallintoneuvostossa. Periaatteissa linjataan, miten ryhmätasoinen riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan prosessi järjestetään.

Riskien- ja vakavaraisuudenhallinta sisältää:

- riskien tunnistamisen, mittaamisen, arvioinnin ja rajaamisen
- eri riskien ja liiketoimintojen edellyttämän pääomatarpeen määrittämisen luotettavasti ja riippumattomasti
- pääoman kohdentamisen suunnitelmallisesti nykyisen ja suunnitellun riskinoton mukaan sekä
- ryhmän maksuvalmiuden hallinnan.

1.3.1 Riskien tunnistaminen, arviointi ja mittaus

OP-Pohjola-ryhmän riskien- ja vakavaraisuuden hallintaprosessiin sisältyy liiketoiminnan ja toimintaympäristön riskien jatkuva tunnistaminen ja arviointi. Keskusyhteisön riippumaton riskienhallinta seuraa ryhmän riskiaseman ja riskinkantokyvyn kehitystä ja raportoi säännöllisesti havainnoistaan ja arvioistaan johtokunnalle.

OP-Pohjola-ryhmässä mitattavissa olevat riskit rajoitetaan limiiteillä ja valvontarajoilla, jotka ohjaavat toimintaa niin ryhmätasolla kuin osuuspankeissa ja keskusyhteisökonsernin yhteisöissäkin. OP-Pohjola osk:n hallintoneuvosto on asettanut riskilimiitit vuodelle 2012 OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuudelle sekä luotto-, likviditeetti-, markkina-, ja vakuutusriskeille.

OP-Pohjolan johtokunta on asettanut ryhmätason limiiteistä johdetut valvontarajat osuuspankkien ja Helsingin OP Pankki Oyj:n vakavaraisuudelle, kannattavuudelle ja tehokkuudelle sekä eri riskilajeille. Näitä valvontarajoja niiden ei tule toiminnassaan ylittää. Valvontarajojen perusteella osuuspankit ja Helsingin OP Pankki Oyj puolestaan vahvistavat omat limiittinsä, jotka ovat keskusyhteisön asettamia valvontarajoja tiukemmat. Myös keskusyhteisökonsernin yhteisöjen vakavaraisuudelle ja keskeisimmille riskilajeille on käytössä vastaavanlaiset limiitit. Mittaristo vahvistetaan vuosittain.

Osuuspankkeja ohjataan riskiluokitusjärjestelmän pohjalta. Järjestelmän mukaan pankin riskiluokka määräytyy taloudellisten (vakavaraisuus, kannattavuus ja riskiasema) ja laadullisten (pankin johtamisjärjestelmä, riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan laatu) tekijöiden sekä keskusyhteisön erillisarvion mukaisesti. Laadullisten tekijöiden arvioissa kiinnitetään erityistä huomiota mahdollisiin puutteisiin ohjeiden noudattamisessa. Osuuspankki, joka on vähäistä merkittävämmässä määrin laiminlyönyt keskusyhteisön yhteenliittymälain 17 §:n nojalla antamien ohjeiden

noudattamisen, luokitellaan viisiportaisessa asteikossa aina toiseksi heikoimpaan riskiluokkaan. Tällaiselle osuuspankille ei anneta yhteenliittymälain 21 tai 23 §:ssä tarkoitettuja suostumuksia. Keskusyhteisö analysoi osuuspankkien riskitilanteen ja tarkistaa riskiluokittelun säännöllisesti osana valvontaprosessia. Riskitilanteen arviointiin kuuluvat myös stressitestit.

Taloudellinen pääomavaade

Taloudellinen pääomavaade on OP-Pohjola-ryhmän oma arvio siitä pääoman määrästä, joka riittää kattamaan liiketoiminnan ja toimintaympäristön riskeistä syntyvät mahdolliset vuotuiset tappiot 99,97 prosentin varmuudella. Taloudellinen pääomavaade lasketaan riskilajikohtaisilla malleilla, joiden tulokset yhdistetään ottaen huomioon riskilajien väliset korrelaatiot ja näistä johtuvat hajautushyödyt.

Keskusyhteisön riskienhallinta analysoi mallin toimivuutta vähintään vuosittain ja esittää tarvittaessa muutoksia mallin rakenteisiin tai sen muuttujiin. Keskusyhteisön johtokunta vahvistaa taloudelliseen pääomavaateeseen sisällytettävät riskit ja niiden pääomavaateen laskennan yleiset säännöt.

Taloudellinen pääomavaade jakautuu määrällisiin riskeihin sekä laadullisiin, ns. arvioitaviin riskeihin. Määrällisiä riskejä ovat luottoriski, pankkitoiminnan korko- ja osakeriski, kiinteistöriski, vakuutustoiminnan markkinariskit sekä vahinko- ja henkivakuutuksen vakuutustekniset riskit. Arvioitavat riskit sisältävät operatiivisen riskin ja muut arvioitavat riskit. Muihin arvioitaviin riskeihin sisällytetään ne merkittäviksi arvioidut riskit, joita ei ole otettu huomioon ryhmän taloudellisen pääomavaateen muissa riskilajikohtaisissa malleissa. Nämä riskit syntyvät tyypillisesti ulkoisista tekijöistä, kuten muutoksista kilpailu- ja markkinatilanteesta tai viranomaisten sääntelytoimenpiteistä.

OP-Pohjola-ryhmän omassa taloudellisen pääomavaateen mallissa riskejä tarkastellaan monien riskilajien osalta laajemmin kuin viranomaisvaatimusten mukaisessa vakavaraisuuslaskennassa. Tällaisia riskilajeja ovat erityisesti pankkitoiminnan korkoriski, vakuutustoiminnan markkinariskit ja operatiiviset riskit sekä muut arvioitavat riskit. Luottoriskin pääomavaateen laskennassa keskeisimmät erot liittyvät keskittymäriskin, vakuuksien ja takausten sekä suhdannevaiheen huomioimiseen. Taloudellisen pääomavaateen laskennassa edellä mainitut tekijät otetaan huomioon kattavammin kuin vakavaraisuuslaskennan pääomavaadetta laskettaessa. Lisäksi taloudellisen pääomavaateen laskenta eroaa merkittävästi vakavaraisuuslaskennasta siten, että useat riskilajit huomioidaan taloudellisen pääomavaateen laskennassa erillisinä, mutta vakavaraisuuslaskennassa ne sisältyvät luottoriskin pääomavaateeseen.

Taloudelliseen pääomavaateeseen perustuvia mittareita hyödynnetään OP-Pohjola-ryhmän menestys- sekä limiitti- ja valvontarajamittaristossa, palkitsemisessa, luottojen ja vakuutusten hinnoittelun pohjana sekä pääomasuunnittelussa pääomapuskurin määrittelyssä.

Stressitestit

Stressitestejä käytetään sen arvioimiseen, miten erilaiset poikkeuksellisen vakavat, mutta mahdolliset tilanteet voivat vaikuttaa ryhmän tai sen yhteisön maksuvalmiuteen, kannattavuuteen ja vakavaraisuuteen. Stressitesteillä arvioidaan sekä yksittäisten riskitekijöiden vaikutusta, että useiden muuttujien samanaikaisten muutosten vaikutuksia. Stressitestit kattavat kaikki merkittävimmät ryhmän taloudelliseen asemaan vaikuttavat riskit.

Keskusyhteisön riskienhallinta arvioi stressitestaushetken muutostarpeet vähintään vuosittain tai aina kun ryhmän liiketoiminta- tai riskiprofiili muuttuu olennaisesti. Keskusyhteisön johtokunta vahvistaa stressitestaushetken.

Herkkyysanalyysia käytetään osana riskilajikohtaista riskianalyysia. Herkkyysanalyysien tulosten avulla arvioidaan, miten esimerkiksi taloudellisen pääomavaateen mallissa käytettyjen oletusten ja parametrien muutokset vaikuttaisivat riskimallien tuloksiin. Herkkyysanalyysit auttavat ymmärtämään käytettyjen oletusten vaikutusta riskimittareiden arvoihin. Eri shokkitasoilla tehdyt herkkyysanalyysit antavat konkreettisen käsityksen eri riskien vaikutuksesta ja erisuuruisten tappioiden todennäköisyyksistä.

Skenaarioanalyysia käytetään erityisesti toimintaympäristön riskien vaikutusten analyysiin. Skenaarioanalyysien pohjana on kulloinkin voimassa olevan strategian mukainen taloudellinen ennuste, joka perustuu eri markkinamuuttujien vallitseviin tasoihin ja ryhmän parhaisiin arvoihin tulevasta kehityksestä. Skenaarioanalyysissa tätä perusennustetta rasietaan eri riskien vaikutuksilla. Analyysien tuloksia käytetään hyväksi OP-Pohjola-ryhmän pääomasuunnittelussa, pääomien riittävyden arvioinnissa ja ryhmän likviditeetin hallinnassa.

1.3.2 Pääomasuunnittelu

OP-Pohjola-ryhmälle laaditaan pääomasuunnitelma, jolla ennakoivasti varmistetaan vakavaraisuuden riittävyys poikkeuksellisissakin olosuhteissa. OP-Pohjola-ryhmän pääomasuunnitelma sisältää seuraavat kokonaisuudet:

- Vakavaraisuuden lähtötaso
- Vakavaraisuutta koskevat määrälliset ja laadulliset tavoitteet
- Skenaariolaskelmat (stressitestaus) ryhmän vakavaraisuuden riittävyyden arvioimiseksi
- Ennakoidut muutokset omissa varoissa ja vakavaraisuusvaateissa
- Säännösmuutokset
- Pääomien allokointi ryhmän sisällä
- Ennakoiva varautumissuunnitelma
- Vakavaraisuuden seuranta- ja ohjausmenettelyt valmiustasoin

Jokainen OP-Pohjola-ryhmään kuuluva yhteisö vastaa ensisijaisesti itse vakavaraisuudestaan ja asettaa vakavaraisuudelleen tavoitetasot ja limiitit keskusyhteisön ohjeistuksen mukaan.

2 Riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan organisointi

Keskusyhteisö vastaa OP-Pohjolan ryhmätasoa koskevasta riskien- ja vakavaraisuudenhallinnasta sekä OP-Pohjola-ryhmän riskienhallintajärjestelmän riittävyydestä ja ajanmukaisuudesta. Keskusyhteisö antaa ryhmään kuuluville yhteisöille ohjeita riskienhallinnan turvaamiseksi ja valvoo, että ne toimivat viranomaissäännösten, omien sääntöjensä, keskusyhteisön antamien ohjeiden ja OP-Pohjola-ryhmän sisäisten sekä asiakassuhteissa asianmukaisten ja eettisesti hyväksyttävien menettelytapojen mukaisesti. OP-Pohjola-ryhmään kuuluvat yhteisöt vastaavat omasta riskien- ja vakavaraisuudenhallinnastaan toimintansa laajuuden ja luonteen mukaisesti.

Seuraavaksi kuvataan riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan organisointi vuonna 2012. Vuoden 2013 alussa toteutetussa keskusyhteisökonsernin organisaatiouudistuksessa riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan tehtäviä keskitettiin tytäryhteisöistä emoyhtiöön.

2.1 OP-Pohjola osk (keskusyhteisö)

OP-Pohjola osk:n hallintoneuvosto vahvistaa OP-Pohjola-ryhmän strategian, joka sisältää keskeiset riskienhallintaa koskevat linjaukset. Lisäksi keskusyhteisön hallintoneuvosto vahvistaa OP-Pohjola-ryhmän luotettavan hallinnon, sisäisen valvonnan sekä riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteet, liiketoiminnan tavoitteet, pääomasuunnitelman perusteet sekä vakavaraisuutta ja riskilajeja koskevat ryhmätason riskilimiitit. Hallintoneuvosto seuraa säännöllisesti OP-Pohjola-ryhmän ja OP-Pohjola-keskusyhteisökonsernin liiketoiminnan, riskinkantokyvyn ja riskitilanteen kehitystä.

Keskusyhteisön johtokunta arvioi vähintään vuosittain OP-Pohjola-ryhmän strategian ja riskilimiittien sekä pääomasuunnitelman ja omien varojen ennakoivan varautumissuunnitelman ajantasaisuuden. Johtokunta myös vastaa riskien- ja vakavaraisuudenhallintaan liittyvien järjestelmien ja menettelytapojen riittävyydestä ja ajanmukaisuudesta sekä yleisten riskien- ja vakavaraisuudenhallintaan liittyvien ohjeiden antamisesta OP-Pohjola-ryhmän yhteisöille. Johtokunta vahvistaa OP-Pohjola-ryhmän riskipolitiikan, joka sisältää ne riskienhallinnalliset linjaukset, toimenpiteet, tavoitteet ja rajaukset, joilla liiketoimintaa ohjataan ryhmän strategiassa vahvistettujen linjausten toteuttamiseksi. Johtokunta raportoi hallintoneuvostolle OP-Pohjola-ryhmän, keskusyhteisön ja siihen kuuluvien yhteisöjen liiketoiminnan, riskinkantokyvyn ja riskitilanteen kehityksestä.

OP-Pohjola-ryhmän riskienhallinnan ohjaus on liiketoiminnasta riippumaton vastuualue, joka linjaa, ohjaa ja valvoo ryhmän ja sen yhteisöjen kokonaisvaltaista riskienhallintaa sekä analysoi niiden riskiasemaa. Riskienhallinnan ohjaus vastaa myös ryhmätason ja yhteisöille tarjottavien riskienhallintajärjestelmien ja riskienhallinnan menetelmien ylläpidosta ja kehittamisestä. Lisäksi se ylläpitää, kehittää ja valmisteleo riskienhallinnan periaatteita OP-Pohjolan johtokunnan ja hallintoneuvoston vahvistettavaksi. Riskienhallinta laatii säännöllisesti OP-Pohjola-ryhmän riskien- ja

vakavaraisuudenhallinnan raportin, joka sisältää riskienhallinnan arvion OP-Pohjola-ryhmän ja sen yhteisöjen riskienhallinnan laadusta ja riittävydestä sekä vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden riittävydestä suhteessa strategian pitkän aikavälin menestysmittareihin, riskilimiitteihin sekä nykyisin ja tuleviin viranomaispääomavaateisiin.

OP-Pohjolan johtokunnalle raportoiva OP-Pohjola-ryhmän riskienhallintatoimikunta linjaa ja ohjaa ryhmän riskien- ja vakavaraisuudenhallintaa sekä valvoo niitä koskevien linjausten toteutumista ryhmän eri yhteisöissä. Riskienhallintatoimikunta hyväksyy riskimallien validointien toimenpidesuositukset sekä päättää mallien käyttöönotosta. Lisäksi se hyväksyy ryhmässä käyttöön otettavat yhtenäiset liiketoimintamallit. Se valvoo myös, että riskienhallinnalliset näkökohdat otetaan riittävästi huomioon liiketoiminnassa ja sen kehittämisessä.

OP-Pohjolan johtokunnan asettama luottoriskitoimikunta linjaa, ohjaa ja valvoo ryhmän ja sen yhteisöjen luottoprosessia ja luottoriskiasemaa. Se varmistaa, että luottosalkku vastaa voimassa olevaa riskipolitiikkaa ja sitä, että asiakaskokonaisuuksien vastuut sekä ryhmätasolla että jäsenyhteisöissä noudattavat asetettuja vastuurajoja. Osuuspankeilla tulee olla luottoriskitoimikunnan myöntämä voimassa oleva lupa, kun asiakaskokonaisuuden asiakasriski on tai uhkaa nousta yli 20 prosenttiin luottolaitoksen tai sen konsolidointiryhmän omista varoista. OP-Pohjolan johtokunta voi asettaa yksittäiselle osuuspankille tätä tiukemman rajan. Osuuspankilla ja Helsingin OP Pankki Oyj:llä tulee olla luottoriskitoimikunnan myöntämä vastuuraja, kun pankin asiakaskokonaisuuden vastuut OP-Pohjola-ryhmässä ylittävät viisi miljoonaa euroa tai kun pankki haluaa osallistua kiinteistöhankeeseen, johon sitoutuva pääoma OP-Pohjola-ryhmässä on yli viisi miljoonaa euroa. Joillakin suhdanneherkillä toimialoilla pankilla tulee olla luottoriskitoimikunnan vastuuraja, kun asiakaskokonaisuuden vastuut ylittävät 3,5 miljoonaa euroa.

OP-Pohjola-ryhmän rating-toimikunta päättää ryhmän keskiuurten ja suurten yritysasiakkaiden sekä luottolaitosvastapuolten luottokelpoisuusluokan. Toimikunnassa on jäseniä sekä keskusyhteisön että Pohjola Pankki Oyj:n luottoriskien hallinnasta. Esitykset asiakkaiden luottoluokista tekevät kuhunkin asiakkaaseen ja asiakasryhmään perehtyneet asiantuntijat keskusyhteisöstä ja Pohjolasta. Luottoluokitusten esittelystä ja päätöksenteosta vastaavat henkilöt eivät osallistu luottopäätösten tekoon.

Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö (OVY) myöntää osuuspankeille luottovakuutuksia. OVY analysoi asiakkaan velanhoitokyvyn riittävyyden, vakuuksien turvaavuuden ja osuuspankin rahoitusprosessin laadun tietyn vastuumäärän ylittävistä asiakaskokonaisuuksista. Vakuutus käsittely tukee laadukasta luottoprosessia, ja OVY:n vakuutus päätökset ohjaavat pankkikohtaista luottoriskinottoa. Luottovakuutustoiminta on merkittävä osa OP-Pohjola-ryhmän sisäistä luottoriskien hallintaa ja tappiontasausmekanismia. Sen osuus on OVY:n vakuutusvelan ja vakuutusmaksutulosta noin 90 prosenttia. OVY tarjoaa OP-Pohjola-ryhmän yrityksille myös takuu-, vastuu- ja turvallisuusvakuutuksia.

OP-Pohjolan Tarkastus tukee riskien- ja vakavaraisuudenhallintaa tarkastamalla, että OP-Pohjola-ryhmän yhteisöt toimivat lakien, viranomaissäännösten, keskusyhteisön ohjeiden sekä sääntöjensä ja yhtiöjärjestyksensä mukaisesti tuloksellisesti ja turvallisesti. Tarkastus tarkastaa myös riskienhallintaa ja sitä, että riskien valvontajärjestelmät vastaavat toiminnan asettamia vaatimuksia.

2.2 Osuuspankit ja keskusyhteisökonsernin yhteisöt

Osuuspankit ja keskusyhteisökonsernin yhteisöt soveltavat toiminnassaan keskusyhteisön riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteita liiketoiminnan laajuuden ja luonteen edellyttämällä tavalla. Osuuspankeissa hallintoneuvosto vahvistaa riskien- ja vakavaraisuudenhallintaa koskevat periaatteet sekä valvoo niiden toteuttamista. Keskusyhteisökonsernin yhteisöissä tämä tehtävä kuuluu hallitukselle tai hallituksena toimivalle johtokunnalle.

Osuuspankeissa hallitus vahvistaa menettelytavat ja toimintaohjeet, liiketoiminnan tavoitteet, pääomasuunnitelman ja riskilimiitit. Lisäksi se vastaa riskienhallinnan riittävydestä ja valvoo liiketoimintaa, riskiasemaa ja riskinkantokykyä. Ohjattessaan pankin toimintaa hallitus noudattaa ryhmäkohtaisen ohjauksen linjauksia. Myös keskusyhteisökonsernin yhteisöissä tämä tehtävä kuuluu hallitukselle tai hallituksena toimivalle johtokunnalle.

Sekä osuuspankeissa että keskusyhteisökonsernin yhteisöissä toimiva johto vastaa riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan toteutuksesta päätettyjen periaatteiden ja ohjeistuksen mukaisesti sekä raportoi säännöllisesti yhteisön liiketoiminnasta, riskinkantokyvystä ja riskiasemasta hallitukselle.

Riskienhallinnan organisaatio on erilainen kussakin yhteisössä riippuen siitä, minkälainen on yhteisön riskiasema, koko sekä toiminnan laatu ja laajuus. OP-Pohjola-ryhmän suurimmissa yhteisöissä on erillinen liiketoiminnallisesta päätöksenteosta riippumaton riskienhallintatoiminto. Pienissä ja keskiuurissa osuuspankeissa toimitusjohtaja vastaa riskienhallinnasta. Osuuspankeissa riskienhallinnan arvioinnin riippumattomuus liiketoiminnasta toteutuu yleisesti siten,

että riskienhallinnan arviointi perustuu keskusyhteisön riskienhallinnan tuottamiin raportteihin, keskusyhteisön suorittamaan pankin riskiluokitukseen sekä keskusyhteisön tarkastuksen arviointeihin pankin riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan riittävydestä.

Pohjola-konsernissa Pohjola Pankki Oyj:n (Pohjola) hallitus on ylin päätöksentekokoelin riskien- ja vakavaraisuudenhallintaa koskeissa asioissa. Hallitus on keskuudestaan valinnut riskienhallintavaliokunnan, joka seuraa yhtiön riskiasemaa ja avustaa yhtiön hallitusta varmistamaan, että yhtiöllä ja konsernilla on koko toiminnan kattavat riittävät riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan järjestelmät. Riskienhallintavaliokunnalle raportoiva riskienhallintajohto koordinoi ja ohjaa riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteita ja toimintalinjoja. Riskienhallintavaliokunnalle raportoi myös tasehallintajohto, joka analysoi, koordinoi ja ohjaa Pohjola-konsernin taseen käyttöä. Liiketoiminnasta riippumaton Riskienhallintatoiminto kehittää ja toteuttaa riskien- ja vakavaraisuudenhallintaa Pohjola-konsernissa yhteistyössä Talous- ja rahoitustoiminnon kanssa. Pohjolan riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteita on kuvattu yksityiskohtaisemmin Pohjolan tilinpäätöksessä.

OP-Henkivakuutuksessa yhtiön hallitus on riskien- ja vakavaraisuudenhallintaan liittyvissä asioissa ylin päättävä elin. Hallitukselle raportoiva toimitusjohtaja vastaa yhtiön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan suunnittelusta, valmistelusta ja toteuttamisesta hallituksen päätösten mukaisesti. Toimitusjohtajalle raportoiva riskienhallinnasta vastaava johtaja kehittää ja toteuttaa riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteita ja ohjaa toimintatapoja, joilla riskit hallitaan. Hallitukselle ja toimitusjohtajalle raportoiva vastuullinen aktuaari vastaa siitä, että yhtiössä sovellettavat vakuutusmatemaattiset menetelmät ovat asianmukaiset.

3 Riskienhallinta OP-Pohjola-ryhmän strategiassa

OP-Pohjola-ryhmän strategia linjaa ryhmän riskinottohalukkuuden ja riskienhallinnan painopisteet, joilla osaltaan varmistetaan strategian toteutuminen. Kesällä 2012 vahvistetun strategian mukaan ryhmän riskinkantokyky varmistetaan kaikissa olosuhteissa ja riskinotto suhteessa riskinkantokykyyn pidetään maltillisena. Jokainen ryhmän yhteisö keskittyy toteuttamaan palvelu- ja riskinkantokykynsä mukaista rooliaan ryhmän yhteisten liiketoimintamallien mukaisesti.

OP-Pohjola-ryhmän merkittävimpiä liiketoiminnan riskejä ovat strateginen riski, luottoriski ja likviditeettiriski sekä markkinariskit, joista merkittävimpiä ovat korkoriski ja sijoitustoiminnan riskit. Myös vakuutusriskit, operatiiviset ja compliance-riskit sekä keskittymäriskit ovat merkittäviä finanssiryhmän liiketoiminnassa. Keskittymäriskejä ei käsitellä tässä liitteessä erillisenä riskilajina, vaan muiden riskilajien yhteydessä.

4 Strategiset riskit

Strateginen riski syntyy väärän strategian valinnasta tai siitä, että valitulla strategialla ei saavuteta asetettuja tavoitteita. Se voi myös olla seurausta valitun strategian toteuttamisen epäonnistumisesta. Strategian toteutus voi epäonnistua toimintaympäristön muutosten tai huonon johtamisen takia.

Strategisia riskejä hallitaan analysoimalla riskejä strategian laatimisen yhteydessä sekä seuraamalla ja analysoimalla jatkuvasti toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia ja strategian toteutumista. Strategista riskiä vähennetään jatkuvalla suunnittelulla, joka perustuu analyysiin ja ennusteisiin asiakkaiden tulevista tarpeista, eri toimialojen ja markkina-alueiden kehityksestä sekä kilpailutilanteesta. Ryhmän strategisista riskeistä raportoidaan säännöllisesti. Strategiset linjaukset käsitellään laajasti ryhmän sisällä ennen niiden vahvistamista.

5 Operatiiviset riskit

Operatiivisella riskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että riittämättömistä tai epäonnistuneista prosesseista, puutteellisista tai virheellisistä menettelytavoista, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä aiheutuu taloudellista tappiota tai muita haitallisia seuraamuksia. Operatiivinen riski sisältää myös compliance-riskin, mutta se ei sisällä strategista riskiä. Operatiivinen riski voi ilmetä myös maineen tai luottamuksen heikkenemisenä tai menettämisenä.

Compliance-riski on osa operatiivista riskiä. Compliance-riskillä tarkoitetaan ulkoisen sääntelyn, sisäisten menettelytapojen ja asiakassuhteessa asianmukaisten menettelytapojen ja eettisten periaatteiden noudattamatta jättämisestä aiheutuvaa riskiä. Riskin toteutuminen voi taloudellisen menetyksen lisäksi aiheuttaa myös muita sanktioita. Tällaisia sanktioita ovat esimerkiksi yhteisösakko, erilliset velvoitteiden rikkomisesta seuraavat rikemaksut sekä viranomaisen antamat varoitukset ja huomautukset. Myös compliance-riskin seurauksena voi olla maineen tai

luottamuksen heikkeneminen tai menettäminen.

Compliance-toiminnan tavoitteena on varmistaa, että OP-Pohjola-ryhmän kaikissa yhteisöissä noudatetaan lakeja, viranomaisten ohjeita ja määräyksiä, markkinoiden itsesääntelyä sekä OP-Pohjola-ryhmän ja yhteisöjen omia sisäisiä toimintaperiaatteita ja ohjeita. Compliance-toiminta varmistaa myös, että asiakassuhteissa noudatetaan asianmukaisia ja eettisesti hyväksyttäviä periaatteita ja toimintatapoja.

5.1 Hallintakeinot

OP-Pohjola-ryhmässä operatiivisia riskejä hallitaan tunnistamalla riskejä ja arvioimalla niitä sekä varmistamalla kontrolli- ja hallintakeinojen toimivuutta ja riittävyyttä. Maineriskiä hallitaan ennakoivasti ja pitkäjänteisesti noudattamalla sääntelyä, finanssitoimialan hyviä käytäntöjä ja ryhmän hyvän liiketavan periaatteita sekä korostamalla toiminnan ja siitä viestimisen avoimuutta. Operatiivisten riskien hallinnalla ei aina pyritä riskin poistamiseen kokonaisuudessaan, vaan riskin hallitsemiseen siten, että riskitaso on hyväksyttävissä.

OP-Pohjola-ryhmässä noudatetaan operatiivisten riskien hallinnassa yhtenäistä järjestelmätuetta toimintamallia. OP-Pohjola-ryhmän yhteisöt toteuttavat toimintamallin mukaisesti operatiivisten riskien kartoitukset, jotka sisältävät liiketoimintaan liittyvien riskien tunnistamisen ja arvioinnin sekä riskiä pienentävien kehitystoimenpiteiden määrittelyn ja seurannan. Lisäksi seurataan toteutuneita riskitapahtumia, ja niin sanottuja läheltä piti -tilanteita ja muille finanssialan toimijoille sattuneita vahinkoja, analysoidaan niitä ja varmistetaan riittävät menettelytavat vastaavien vahinkojen estämiseksi.

Liiketoiminnan jatkuvuutta uhkaaviin tilanteisiin on varauduttu keskeisten liiketoiminta-alueiden jatkuvuussuunnittelulla. Jatkuvuussuunnittelu muodostaa pohjan myös valmiuslaissa tarkoitettuihin poikkeusoloihin varautumiselle. Jatkuvuussuunnitelmia testataan laadittujen testaussuunnitelmien mukaisesti.

OP-Pohjola-ryhmän sisäisen työnjaon mukaan OP-Palvelut Oy vastaa keskitettyjen palveluiden tuottamisesta ryhmän yhteisöille sekä niiden toimintavarmuudesta ja jatkuvuudesta. Keskusyhteisö ohjaa ja valvoo OP-Palvelut Oy:n toimintaa ja varmistaa, että OP-Palvelut Oy:llä on tältä osin koko OP-Pohjola-ryhmään nähden riittävät järjestelmät ja menettelytavat. OP-Pohjola-ryhmän yhteisöt vastaavat omaan liiketoimintaansa liittyvien operatiivisten riskien hallinnasta toimintansa laajuuden ja luonteen edellyttämällä tavalla.

Compliance-riskiä hallitaan seuraamalla lainsäädännön muutoksia sekä ohjeistamalla, kouluttamalla ja konsultoimalla organisaatiota. Lisäksi compliance-toiminta valvoo organisaation menettelytapojen säännöstenmukaisuutta. Compliance-riskejä tunnistetaan, arvioidaan ja raportoidaan säännöllisesti edellä kuvatun operatiivisten riskienhallinnan toimintamallin mukaisesti. Uusien liiketoimintamallien ja uusien tuotteiden riskit arvioidaan keskusyhteisön riskienhallinnan hyväksymien menettelytapojen mukaisesti ennen niiden käyttöönottoa. OP-Pohjola-ryhmässä tarjotaan asiakkaille vain ryhmätasolla hyväksytyjä tuotteita ja käytetään vain ryhmätasolla hyväksytyjä liiketoimintamalleja.

Compliance-toiminta on järjestetty OP-Pohjola-ryhmän yhteisöissä ryhmän kattavan compliance-verkoston avulla. OP-Pohjola-ryhmän yhteisöille on nimetty säännösten noudattamisen varmistamisesta vastaava sivu- tai päätoiminen compliance-vastaava tai compliance-toiminto. Compliance-toiminnan organisointi riippuu yhteisön liiketoiminnan laadusta ja laajuudesta.

5.2 Seuranta ja raportointi

OP-Pohjola-ryhmän yhteisöissä operatiivisia riskejä tunnistetaan merkittävistä tuotteista, palveluista, toiminnoista, prosesseista ja järjestelmistä sekä ulkoistuksista. Tunnistamisessa huomioidaan myös rahoitusjärjestelmien lainvastaiseen hyväksikäyttöön, kuten rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen, sekä sääntelyn noudattamattomuuteen liittyvät riskit. Tunnistettujen riskien merkittävyyttä arvioidaan niiden taloudellisen vaikutuksen ja toteutumisen todennäköisyyden perusteella. Arvioinnissa huomioidaan myös maineriski.

Riskikartoituksia tehdään kattavasti koko ryhmässä, ja niiden perusteella laaditaan kehityssuunnitelmat. Operatiivisista riskeistä raportoidaan sekä keskusyhteisön että yhteisöjen johdolle säännöllisesti. Merkittävästä maineriskin toteutumisen uhasta raportoidaan välittömästi. Kerättyä tietoa käytetään suunnittelun, päätöksenteon ja johtamisen tukena.

6 Luottoriskit

Luottoriskillä tarkoitetaan vastapuoliriskiä eli riskiä tappioista, jotka johtuvat siitä, etteivät sopimusosapuolet kykene suoriutumaan sovituista velvoitteistaan eivätkä saadut vakuudet turvaa saatavia. Luottoriskien hallinnan tavoitteena on rajoittaa asiakasvastuista syntyvien luottoriskien negatiiviset tulosvaikutukset hyväksyttävälle tasolle.

Luottoriskiiin sisältyy myös maa- ja selvitysrisiki. Maariskillä tarkoitetaan maittain kohdistettuihin ulkomaisiin saamisiin liittyvää vastapuoliriskiä. Selvitysrisikillä tarkoitetaan kaupan toteutukseen liittyvää riskiä, missä sovittu kauppa ei toteudu koska vastapuoli ei voi toimittaa kaupan kohteena olevaa arvopaperia tai maksaa vaadittua kauppahintaa.

Vastapuoliriskiä vähennetään käyttämällä vakuuksia ja nettoutussopimuksia sekä johdannaiskaupassa pörssituotteita. Maariskiä hallitaan rajoittamalla kohdevaltioiden ja niihin kohdistuvien sopimusosapuolten vastuumääriä. Selvitysrisikin hallinnassa korostuu vastapuolten luotettavuuden varmistaminen. Riskiä vähennetään vakiomuotoisin sopimuksin sekä keskittämällä selvitykset luotettaviin clearing-keskuksiin.

OP-Pohjola-ryhmässä luottoriskiä sisältyy ensisijaisesti pankkitoimintaan. Vastapuoliriskiä sisältyy myös vakuutustoiminnan vakuutusmaksuihin, sijoitustoimintaan ja jälleenvakuutukseen. Vakuutustoiminnassa luottoriskien hallinta perustuu asiakasvalinnan lisäksi luotonvalvontaan ja sijoitussuunnitelmiin. Jälleenvakuutuksen luottoriskiä hallitaan käyttämällä yhtiöitä, joiden luottokelpoisuus on riittävä.

Pääosa luottolaitoksiin liittyvästä luottoriskistä ja maariskistä syntyy pankkitoiminnan maksuvalmiuden hoidosta ja vakuutusyhteisöjen sijoitustoiminnasta. Luottolaitoksiin kohdistuvaa vastapuoliriskiä ja maariskiä syntyy myös korkotrading-toiminnasta ja saamistodistussalkun hoidosta sekä ryhmän ulkomaankaupan rahoituksesta.

6.1 Luottoriskien hallinta pankkitoiminnassa

Luottoriskien ottamista ohjataan ensisijaisesti ryhmän riskipolitiikalla. Lisäksi eri asiakasryhmille on laadittu omat luottoriskipolitiikat, joita päivitetään säännöllisesti. Luottoriskipolitiikoissa määritellään tavoiteriskitaso, riskinoton linjauksia, asiakasvalintaa sekä vakuuksien ja kovenanttien käyttöä koskevat periaatteet. Tarkoituksena on varmistaa mm. luottosalkun riittävä hajauttaminen, jotta ei synny liiallisia riskikeskittymiä asiakasryhmittäin tai toimialoittain. Osuuspankeille on asetettu tavoitearvot luottoluokittain uusluotonannolle ja luottokannalle, jotta luottosalkun laatu saadaan säilymään hyvänä. Luottoluokittelulla ohjataan vastuun myöntämistä, suhtautumista vakuusvajeeseen ja vastuiden hinnoittelua.

Luotonanto tapahtuu ensisijaisesti asiakkaan riittävän ja todennetun velanhoitokyvyn perusteella. Keskeisessä asemassa luottoriskien hallinnassa on valvottu ja yhtenäinen rahoitusprosessi, jota ohjaavat luottoriskipolitiikat, rahoituksen päätösvaltuudet ja toimintaohjeet. Lähtökohta ja erityinen vahvuus on paikallinen ja syvälinen asiakastuntemus.

Henkilöasiakkaiden maksukyky testataan koronnousun varalta ja asiakkaille tarjotaan takaisinmaksun turvaavia vakuutuksia sairauden ja työttömyyden varalle. Korkeita rahoitusasteita vältetään.

Yritysassiakkaiden velanhoitokyvyn ja luottoriskien arvioinnissa hyödynnetään luottoluokittelujen lisäksi maksukäyttäytymistietoja, tilinpäätösanalyysseja ja -ennusteita, yritystutkimuksia, lausuntoja ja toimialakatsauksia sekä pankkien asiakasvastaavien tekemiä tarvekartoituksia, luottokelpoisuusarvioita ja muita dokumentteja. Yritysrahoitusliiketoiminta pohjautuu palvelumalleihin, joihin riskienhallinta on kiinteästi integroitu kuitenkin siten, että riskienhallinnan riippumattomuus on samalla varmistettu.

Ennakoitavissa oleviin ongelmiin reagoidaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Heikkojen ja ongelmallisten asiakkaiden toimintamallit on kuvattu erikseen henkilö-, yritys- ja maatalousasiakkaille yhdenmukaisten toimintatapojen varmistamiseksi. Asiakkaat, joiden taloudellisen tilan kehitystä, luottoriskien määrää ja maksukäyttäytymistä halutaan tarkastella tavallista tiiviimmin, otetaan erityisseurantaan. Samassa yhteydessä arvioidaan myös asiakkaan luottoluokituksen muutostarve, luottotappion todennäköisyys sekä arvonalennuksen tarpeellisuus. Tämä merkitsee usein myös muutoksia luottopäätöstasoisissa.

Yksittäisiin maihin liittyvää maariskiä rajataan

Ryhmän yhteisöt rajaavat yksittäisiin maihin liittyvää maariskiä riskipolitiikoissaan ja sijoitussuunnitelmissaan. Maalimiiteillä määritellään yksittäiseen valtioon kohdistuville vastuille enimmäismäärä ja -maturiteetti. Maalimiitit perustuvat ensisijaisesti maan ulkoiseen luottoluokitukseen, mutta arvioinnissa hyödynnetään myös muuta kyseistä

maata koskevaa tietoa. Maalimiittien lisäksi yhtiöt asettavat maan ulkoisesta luokituksesta riippuvia tuotekohtaisia rajoituksia.

6.2 Seuranta ja raportointi pankkitoiminnassa

Luottoriskien kehitystä seurataan OP-Pohjolassa ryhmätasolla vähintään kuukausittain suhteessa asetettuihin limiitteihin ja valvontarajoihin. Muita seurannan kohteita ovat muun muassa luottoluokitteluraportit, jotka kertovat esimerkiksi vastuiden jakautumisesta luottoluokkiin, luokittelemattomien vastuiden osuudesta ja riskiperusteisen hinnoittelun toteutumisesta. Lisäksi seurataan suuria asiakasriskejä, luottosalkun laatua ja rakennetta kuvaavia raportteja, vakuuksien kattavuutta, rästejä ja järjestämättömiä saamisista, Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön (OVY) luottokantavakuutuksesta hylättyjä saamisista sekä tehtyjen maksuohjelmamuutosten lukumääriä.

Lisäksi arvioidaan vähintään vuosittain erilaisten liiketoimintaympäristön skenaarioiden vaikutusta luottoriskiasemaan, luottotappioihin sekä luottoriskin pääomavaatimukseen. Stressitestin tuloksia hyödynnetään muun muassa pääomapuskureiden tarpeen arvioinnissa.

Ryhmätasolla luottoriskejä rajoitetaan viidellä limiitillä. Riskikeskittymien välttämiseksi OP-Pohjola-ryhmässä on asetettu kolme riskilimiittiä. Yksittäistä asiakasriskiä rajoittava limiitti mittaa asiakaskokonaisuuden vastuiden määrää suhteessa OP-Pohjola-ryhmän rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetun lain mukaisiin omiin varoihin. Suurten asiakasriskien yhteismäärää rajoittavassa limiitissä lasketaan yhteen kaikki ne asiakasriskit, joiden määrä on vähintään viisi prosenttia OP-Pohjola-ryhmän omista varoista. Toimialariskin limiitti rajoittaa yksittäisen toimialan osuutta kaikista OP-Pohjola-ryhmän pankkitoiminnan yrityssektorin saamisista ja sitoumuksista sekä vahinko- ja henkivakuustoiminnan suorista joukkovelkakirjasijoituksista. Keskittymäriskien lisäksi luottoriskille on asetettu limiitit, joissa rajoitetaan järjestämättömien saamisten suhdetta luotto- ja takauskantaan sekä odotettujen tappioiden suhdetta vastuisiin.

6.3 Luottoriskin vähentäminen

Sitoumusten takaisinmaksun varmistamiseksi asiakkaan vastuilla tulee olla vakuutta ja vähittäispankkitoiminnassa vastuilla tulee pääsääntöisesti olla turvaavat vakuudet. Vakuuksien arvioinnissa käytetään riippumattoman arvioijan ja varovaisen käyvän arvon periaatetta. Suhdanneherkinä pidettäviä vakuuksia arvioitaessa noudatetaan erityistä varovaisuutta. OP-Pohjolan johtokunta vahvistaa vakuuslajikohtaiset enimmäisarvostusprosentit sekä ohjeet kiinteistöjen, erilaisten osakkeiden, talletusten ja arvopapereiden sekä muiden mahdollisten kohteiden ja takausten hyväksymisestä vakuuksiksi.

Vakuusarvojen kehitystä seurataan säännöllisesti. Jokaisen rahoituspäätöksen yhteydessä tarkistetaan, onko vakuuden uudelleen arvioinnille tarvetta. Samanlainen tarkistus tehdään myös silloin, kun vakuuden arvo on merkittävästi muuttunut tai asiakkaan taloudellinen tilanne on heikentynyt olennaisesti. Asuntovakuuksien käypiä arvoja päivitetään kerran vuodessa virallisista kauppahintatilastoista johdettujen indeksien perusteella.

Etenkin suurimpien yritysasiakkaiden osalta käytetään vakuuksien ohella myös luottosopimusten erityisehtoja (kovenantteja). Niiden seurannan avulla varmistetaan tietojen saaminen yrityksen tilanteesta sekä mahdollisuus luottoehtojen, vakuusvaatimusten tai hinnoittelun uudelleen arviointiin riskitilanteen muuttuessa.

Osuuspankeilla on luottokantaa ja pankkitakauksia koskeva luottokantavakuutus. Vakuutuksen avulla pienennetään yksittäiselle osuuspankille luottotappioista koituvaa menetystä. Vakuutuspäätökset tehdään erikseen asiakaskokonaisuuksille, joilla on suuri vastuumäärä ja sen lisäksi tai riskimuuttujien perusteella havaittu kohonnut luottoriski.

6.4 Luottoluokittelu

Luottoriskin ottamista ohjataan ja riskin määrää arvioidaan OP-Pohjola-ryhmässä luottoriskimalleja hyödyntäen. Luottoluokittelu käsittää luottoriskiparametreihin liittyvät mallit maksukyvyttömyyden todennäköisyydelle (PD, Probability of Default), tappio-osuudelle (LGD, Loss Given Default) ja vastuun määrälle maksukyvyttömyyshetkellä (EAD, Exposure at Default).

LUOTTORISKIMITTARIT SISÄISSÄ LUOKITUKSISSA	
Todennäköisyys sille, että luotolle tulee maksuhäiriöitä vuoden kuluessa	= Maksukyvyttömyyden todennäköisyys PD (%)
Arvio tappiosta, joka luotosta toteutuisi, jos sille tulisi maksuhäiriöitä	= Tappio-osuus LGD (%)
Arvio summasta, jonka asiakas olisi velkaa pankille maksukyvyttömyyden toteutuessa	= Vastuu EAD (€)

Käytännössä luottoriskimalleja hyödynnetään muun muassa

- luotonmyöntämisessä ja hinnoittelussa,
- rahoituksen päätösvaltuuksien määrittämisessä,
- luottosalkun laadullisten tavoitteiden asettamisessa ja seurannassa,
- OVY:n pankeilta perimän luottokantavakuutusmaksun määräytymisessä,
- luottoriskiraportoinnissa,
- vakavaraisuuslaskennassa sisäisten luokitusten menetelmässä (IRBA) ja
- taloudellisen pääomavaateen ja odotetun tappion laskennassa.

6.4.1 Luottoluokittelu ja maksukyvyttömyyden todennäköisyys

Luottoluokittelun tarkoituksena on ryhmitellä asiakkaat riskin mukaisesti. Asiakkaan luottoluokka arvioi riskiä siitä, että asiakkaan jostakin vastuusta tulee OP-Pohjola-ryhmälle vuoden sisällä järjestämätön saatava tai sitä vakavampi maksuhäiriö. Tämän riskin suuruudesta kertoo OP-Pohjola-ryhmässä kullekin luottoluokalle arvioitu maksukyvyttömyyden todennäköisyys (PD), joka on keskimääräinen todennäköisyys vuoden aikana yli suhdannekierron. Hyvässä taloussuhdanteessa tietyn luottoluokan toteutuneet maksukyvyttömyiden asiakkaiden osuudet siis tyypillisesti alittavat kunkin luokan arvioidun maksukyvyttömyyden todennäköisyyden ja huonossa suhdanteessa ylittävät.

OP-Pohjola-ryhmässä on käytössä useita erilaisia luokittelumalleja asiakkaiden maksukyvyttömyyden todennäköisyyden arviointiin. Vakavaraisuuslaskennan mukaisiin vähittäisvastuisiin kuuluvien henkilöasiakkaiden luotot luokitellaan omilla luokittelumalleillaan hakemusvaiheessa sekä osana pankin luottokantaa. Vähittäisvastuisiin vakavaraisuuslaskennassa kuuluvien pienyritysten vastuiden luokitteluun käytetään A-luokittelua tai pienten vastuiden luokittelumallia. Yritysvastuisiin kuuluvien keski suurten ja suurten yritysten luokitteluun käytetään R-luokittelua. Yritysvastuisiin kuuluvien pienten yritysten vastuiden luokitteluun käytetään A-luokittelua. Luottolaitosvastapuolille on oma sisäinen luottoluokittelumalli.

Henkilöasiakkaiden maksukyvyttömyyden todennäköisyyden arviointi

Henkilöasiakkaiden maksukyvyttömyyden todennäköisyyden arvioinnissa vastuut luokitellaan 16 luokkaan, luokasta A+ luokkaan F. Maksukyvyttömän asiakkaan vastuut luokitellaan luokkaan F. Maksukyvyttömyyden arvioinnissa käytetään luottokannan luokittelua, ja mikäli kannan luokittelua ei ole, hakemusvaiheen luokittelua. Luokittelu perustuu luottihakemuksesta kerättäviin tietoihin, asiakkaan maksukäyttäytymiseen ja muihin asiointihistoriatietoihin, jotka pisteytetään. Yhteenlasketuista pisteistä muodostetaan luottoluokat ja kullekin luottoluokalle on johdettu keskimääräiset

maksukyvyttömyyden todennäköisyydet yhden vuoden aikaperiodille.

Henkilöasiakkaiden luottokannan luokittelumallilla luokitellaan henkilöasiakkaiden vastuut, joiden velallisista jollakin on ollut OP-Pohjola-ryhmässä luottoa viimeisen kuuden kuukauden aikana. Luottokannan luokat päivittyvät kerran kuukaudessa. Malli on otettu käyttöön vuonna 2006 ja sen nykyinen versio on vuodelta 2011.

Jos henkilöasiakkaan vastuulla ei ole vielä olemassa luottokannan luokkaa, käytetään asuntoluottojen ja vakuudellisten kulutusluottojen luokittelussa hakemusvaiheen luottoluokkaa, joka perustuu vuonna 2008 tehtyyn ja vuonna 2011 päivitettyyn pisteytysmalliin. Rahoitusyhtiötuotteille ja vakuudettomille kulutusluotoille on käytössä omat hakemusvaiheen mallit, jotka on tehty vuonna 2010. Ensinnä mainittu malli päivitettiin vuonna 2011 ja jälkimmäinen vuonna 2012.

Hakemusvaiheen luokittelu tukee luottopäätöksentekoa, luottoriskin arviointia ja uusluotonannon hinnoittelua. Luokittelu tapahtuu OP-Pohjola-ryhmässä osana luottoprosessia. Hakemusvaiheen luottoluokka on voimassa kuusi kuukautta, jonka jälkeen se korvautuu kannan luottoluokalla, mikäli asiakkaalle ei aikaisemmin ole muodostunut luottokannan luokitusta.

Yritysasiakkaiden maksukyvyttömyyden todennäköisyyden arviointi

Yritysasiakkaiden maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä arvioidaan OP-Pohjola-ryhmän sisäisellä 20-portaisella luottoluokituksella. Yritysvastapuolet luokitellaan luokkiin 1–12, joista luokkiin 11–12 luokitellaan maksukyvyttömät asiakkaat.

Keskisuurten ja suurten yritysasiakkaiden maksukyvyttömyyden todennäköisyyden arviointi (R-luokittelu) perustuu yrityksen taloudellisiin tunnuslukuihin ja laadullisiin taustatietoihin, jotka viedään tilastolliseen pisteytysmalliin. Asiakkaaseen perehtynyt asiantuntija tekee rating-esityksen mallin tuottaman luokitusehdotuksen ja muun käytettävissä olevan tiedon pohjalta. Mahdolliset tulevaisuuden näkymiin liittyvät muutokset ja epävarmuudet otetaan huomioon varoitusmerkkeinä ja mallin antamaan luokitteluun tehtävinä poikkeuksina. Lopullinen päätös asiakkaan luottoluokasta tehdään asiantuntijan esityksen pohjalta OP-Pohjola-ryhmän rating-toimikunnassa vähintään vuosittain. R-luokittelussa nykyisin käytettävä malli on otettu käyttöön vuoden 2008 alussa ja se on validoitu vuosittain IRB-vaatimusten mukaisesti. Viimeksi validointi tehtiin vuonna 2012.

Pienten yritysasiakkaiden A-luokittelun perustana on Suomen Asiakastieto Oy:n vuodesta 1999 käyttämä luokittelumalli Rating Alfa. Kyseessä on tilastollinen regressiomalli, jossa muuttujina on kattavasti yrityksen maksutapaan, tilinpäätöstunnuslukuihin ja muihin taustatietoihin liittyviä tekijöitä. Luokittelumallia on täydennetty erilaisilla ehto- ja varmistuslausekkeilla, jotka rajaavat yrityksen luottoluokkaa, jos esimerkiksi tilinpäätöstietoja ei ole käytettävissä. Rating

Alfan antamat pisteet on kalibroitu OP-Pohjola-ryhmän sisäisiin luottoluokkiin. Tilastomallin yritysvastuisiin kuuluville asiakkaille antamaa luokitusta arvioidaan vuosittain ja korjataan tarvittaessa vastaamaan asiakkaan arvioitua todellista maksukykyä. Nykyinen malli on ollut käytössä vuoden 2008 alusta lähtien ja se on validoitu vuosittain IRB-vaatimusten mukaisesti ja päivitetty viimeksi osittain vuonna 2012.

Vähäisiä vastuita omaavia yritysasiakkaita luokitellaan pienten vastuiden luokittelumallilla. Luokittelu muodostetaan tietojärjestelmistä saatavien asiakshistoriaa ja maksukäyttäytymistä koskevien tietojen perusteella. Luokka päivittyy kerran kuukaudessa. Pienten vastuiden luokittelussa käytettävä malli on otettu käyttöön vuonna 2009 ja se on päivitetty vuonna 2012.

Luokittelumallista riippumatta kullakin luottoluokalla on sama maksukyvyttömyyden todennäköisyys, jolloin eri mallien antamat luottoluokat ovat vertailukelpoisia. Maksukyvyttömyyden todennäköisyyden johtamisessa on hyödynnetty viime vuosina toteutuneita maksukyvyttömyystietoja, pitkän aikavälin luottotappiotietoa ja konkurssitilastoja sekä mallin syklistä. Luokakohtaisten maksukyvyttömyyden todennäköisyyksien päivityksen tarve arvioidaan vuosittain.

OP-Pohjola-ryhmän yritysasiakkaiden luottoluokkien vastaavuus kansainvälisten luokituslaitosten luottoluokkiin on kuvattu alla olevassa taulukossa.

OP-Pohjola-ryhmän ja Standard & Poor'sin (S&P) yritysasiakkaiden luottoluokkien välinen vastaavuus

S&P Rating	AAA...AA+	AA...BBB+	BBB...BBB-	BB+...BB-	B+...B	B-...CCC
OP-Pohjola -rating	1,0–2,0	2,5–4,0	4,5–5,0	5,5–7,0	7,5–8,5	9,0–10,0

Luottolaitosten maksukyvyttömyyden todennäköisyyden arviointi

Luottolaitosvastapuolten maksukyvyttömyyden todennäköisyyden arvioinnissa on käytössä oma L-luokittelumalli, joka perustuu laadullisten ja määrällisten tekijöiden perusteella johdettuun maksukyvyttömyyden todennäköisyyteen. Saadut todennäköisyydet on jaettu 20 luokkaan, joista luottoluokat muodostuvat.

Luottoluokittelun pohjana oleva tilastollinen malli perustuu empiiriseen aineistoon Pohjola Pankki Oyj:n kansainvälisistä luottolaitosvastapuolista. Malli perustuu nk. sovereign ceiling -periaatteeseen, jonka mukaan vastapuoli ei voi olla luottokelpoisuudeltaan toimintavaltiotaan parempi. Luottolaitosten luottoluokituspäätökset tehdään OP-Pohjola-ryhmän rating-toimikunnassa. L-luottoluokka päivitetään vähintään vuosittain tai tarvittaessa useammin, mikäli luottolaitoksen maksukyvyssä tapahtuu muutoksia. L-luokittelumalli otettiin käyttöön vuonna 2009 ja se on päivitetty viimeksi vuonna 2012.

OP-Pohjola-ryhmän luottolaitosvastapuolten luottoluokkien vastaavuus kansainvälisten luokituslaitosten luottoluokkiin on kuvattu alla olevassa taulukossa.

OP-Pohjola-ryhmän ja Standard & Poor'sin (S&P) luottolaitosten luottoluokkien välinen vastaavuus

S&P Rating	AAA...AA+	AA...BBB+	BBB...BBB-	BB+...BB-	B+...B	B-...CCC
OP-Pohjola -rating	1,0–2,0	2,5–4,5	5,0	5,5–7,0	7,5–8,0	8,5–10,0

6.4.2 Tappio-osuus ja vastuun määrä

Asiakkaiden maksukyvyttömyyden todennäköisyyden arviointimallin lisäksi luottoriskin mittaamisessa käytetään tappio-osuuden ja vastuun määrän ennustemalleja. OP-Pohjola-ryhmän luottoriskimalleissa tappio-osuus (LGD) on arvio taloudellisesta tappiosta (osuutena asiakkaan vastuiden määrästä maksukyvyttömyyshetkellä), joka pankille koituisi, jos asiakkaasta tulisi vuoden sisällä maksukyvytön. Vastuun määrää maksukyvyttömyyshetkellä (EAD) tarkoittaa arviota pankin taseessa olevasta saatavasta asiakkaalta maksukyvyttömyyden alkaessa. Taseen ulkopuolisten vastuiden määrän

arviointiin liittyy luottovasta-arvokerroinparametri (CF, Conversion Factor). Luottovasta-arvokerroin kuvaa, kuinka paljon ennustehetken taseen ulkopuolisesta vastuusta on nostettu maksukyvyttömyyshetkellä. Oman pääoman ehtoisiin sijoituksille käytetään pääsääntöisesti yksinkertaista menetelmää. OP-Pohjola-ryhmän strategisille sijoituksille käytetään oman pääoman ehtoisten sijoitusten PD/LGD-menetelmää, jossa PD-arvot perustuvat sisäisiin malleihin ja LGD standardiestimaatteihin.

6.4.3 Luottoriskimallien käyttö vakavaraisuuslaskennassa

Luottoriskin vakavaraisuusvaateen laskennassa käytetään yritys- ja luottolaitosvastuissa sisäisten luottoluokitusten perusmenetelmää. Tässä menetelmässä kunkin asiakkaan luottoriskin vakavaraisuusvaateeseen vaikuttaa OP-Pohjola-ryhmän omilla luottoriskimalleilla tuotettu arvio maksukyvyttömyyden todennäköisyydestä (PD). Viranomaisten antamia ns. standardiestimaatteja käytetään tappio-osuudesta (LGD) ja vastuun määrästä maksukyvyttömyyshetkellä (EAD). Vähittäisvastuiden vakavaraisuusvaateen laskennassa käytettävässä sisäisten luottoluokitusten menetelmässä kunkin asiakkaan vastuiden riskipainon laskennassa käytetään OP-Pohjola-ryhmän sisäisiin malleihin perustuvia PD-, LGD- ja EAD-arvoja.

6.4.4 Luottoriskimalleihin liittyvä päätöksenteko ja arviointi

Luottoriskimallien käyttöönotosta ja merkittävistä muutoksista päättää OP-Pohjola-ryhmän riskienhallintatoimikunta. Päätökset perustuvat keskusyhteisön johtokunnan hyväksymiin luottoluokittelun ja luottoriskimallien validoinnin yleisiin periaatteisiin. Mallien kehittämisestä ja ylläpidosta vastaa keskusyhteisön riskienhallinta, joka on riippumaton liiketoiminnasta.

Luottoluokittelun ja luottoriskimallien toimivuutta seurataan ja valvotaan säännöllisesti. Keskusyhteisön riskienhallinta kerää jatkuvaa palautetta liiketoiminnalta luottoluokittelun toimivuudesta ja luottoriskimalleista. Automaattisesti luottoluokan muodostavia malleja monitoroidaan kuukausittain. Monitoroinnin tarkoituksena on seurata luottokannassa ja luotonmyönnössä tapahtuvia muutoksia, jotka voisivat olla merkkejä esimerkiksi tietoteknisen toteutuksen virheistä.

Lisäksi mallien laatua varmistetaan vähintään kerran vuodessa OP-Pohjola-ryhmän riskienhallintatoimikunnan hyväksymien validointiohjeiden mukaisesti. Validointiohjeistus sisältää vaatimuksia myös kunkin mallin käyttöönoton yhteydessä tehtävälle laadunvarmistukselle. Validoinnissa testataan tilastollisilla testeillä mm. mallin erottelukykyä ja riskiestimaattien (PD, LGD ja EAD) oikeellisuutta. Lisäksi validointiin sisältyy laadullista arviointia kuten käyttäjäpalautteen analysointia ja vertaisryhmäanalyysiä. Validoinnin tulokset ja mahdolliset toimenpidesuosituksot raportoidaan riskienhallintatoimikunnalle, joka päättää validoinnin perusteella tehtävistä kehitystoimenpiteistä.

Keskusyhteisön sisäinen tarkastus varmistaa tarkastuksillaan validoinnin riippumattomuutta. Lisäksi se tarkastaa luottoriskimalleja ja niiden käyttöä keskusyhteisön yhtiöissä ja osuuspankeissa osana normaalia tarkastustoimintaansa.

6.5 Arvopaperistetut erät

OP-Pohjola-ryhmä ei ole ollut alullepanijana tai järjestäjänä arvopaperistamisjärjestelyissä, mutta se on sijoittanut perinteisiin erillisyhtiön kautta liikkeeseen laskettuihin arvopaperistettuihin arvopapereihin. Arvopaperistamispositioiden riskipainotettujen erien yhteismäärän laskennassa on käytetty luottoriskin sisäisten luottoluokitusten menetelmää (IRBA) silloin, kun arvopaperistamispositio kuuluu vastuuryhmään, johon sovelletaan luottoluokitukseen perustuvaa arviointimallia.

Arvopaperistamispositioille sovelletaan Moody'sin, Fitchin ja Standard & Poor'sin luottoluokituksia. Saman arvopaperistamistransaktion eri etuoikeusluokissa oleviin positioihin sovelletaan saman luottoluokituslaitoksen antamia luottoluokituksia. Jos arvopaperistamispositiosta on kahden valitun luottoluokituslaitoksen antamat luottoluokitukset, sovelletaan niistä alhaisempaa. Jos arvopaperistamispositiosta on annettu enemmän kuin kahden valitun luottoluokituslaitoksen luokitus, käytetään niistä kahta korkeinta. Jos kaksi korkeinta luottoluokitusta poikkeavat toisistaan, käytetään niistä alhaisempaa.

7 Likviditeettiriski

Pankkitoiminnan likviditeettiriski koostuu rakenteellisesta rahoitusriskistä ja maksuvalmiusriskistä. Likviditeettiriskin lähteitä ovat tase-erien lyhyen aikavälin erääntymisjakauman epätasapainoon ja tase-erien rakenteeseen liittyvät riskit sekä asiakaskäyttäytymisen muutoksiin ja tukkumarkkinarahoituksen toimivuuteen liittyvät riskit. Lisäksi liiketoimintariskien, maineriskin tai likviditeetin hallinnan sääntelyn muutokset voivat toteutuessaan realisoitua

likviditeettiriskinä.

Rakenteellisella rahoitusriskillä tarkoitetaan pitkän aikavälin luotonantoon liittyvää epävarmuutta, joka johtuu rahoituksen rakenteesta aiheutuvasta jälleenrahoitusriskistä. OP-Pohjola-ryhmän rakenteellinen rahoitusriski syntyy pääosin vähittäispankkitoiminnan maturiteetiltaan pitkän antolainauksen ja asiakaskäyttötymisestä riippuvan talletusvarainhankinnan erääntymisrakenteiden eroista.

Maksuvalmiusriski on riski siitä, että ryhmä tai siihen kuuluva yhteisö ei suoriudu odotetuista ja odottamattomista, olemassa olevista ja tulevista kassavirroista tai vakuustarpeista ilman vaikutuksia liiketoiminnan jatkuvuuteen, kannattavuuteen tai vakavaraisuuteen. Maksuvalmiusriskin toteutuminen voi johtua esimerkiksi markkinoiden ohentumisesta, toimimattomuudesta tai pankin luottokelpoisuuden heikkenemisestä.

Vakuustoitiminnan maksuvalmiusriskiä tarkastellaan yhtiöittäin vakuutusliiketoiminnan lähtökohdista lähtien. Vakuutusyhtiöiden sijoitusomaisuus toimii yhtiökohtaisena maksuvalmiusreservinä. Vahinkovakuustoitiminnassa maksuvalmiutta tarkastellaan kykyä vastata korvauksista ja muista juoksevista menoista vakuutusmaksutulon jälkeen. Henkivakuustoitiminnassa varaudutaan asiakaskäyttötymisen muutokseen ja vakuutusvelan rakennemuutokseen laskuperustekorkoisesta sijoitussidonnaisesta.

7.1 Hallintakeinot

Likviditeettiriskin hallinta perustuu ryhmän riskipolitiikan linjauksiin sekä hyväksytyihin riskilimiitteihin. Keskusyhteisö hyväksyy likviditeettireservin laadulliset tavoitteet, varainhankintasuunnitelman ja maksuvalmiuden hoidon varautumis- ja jatkuvuussuunnitelman uhkaskenaarioiden varalle. Varautumis- ja jatkuvuussuunnitelma sisältää valmiustasopohjaisen maksuvalmiustilanteen ohjausmallin, rahoituslähteet sekä likviditeetin hallinnan operatiivisen jatkuvuussuunnitelman.

OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmiutta hallitaan ennakoivalla rahoitusrakenteen suunnittelulla, ryhmän riskilimiiteillä ja niistä ryhmän yhteisöille johdetuilla limiiteillä ja valvontarajoilla sekä seurantamittareilla. Maksuvalmiutta hallitaan myös maksuvalmiustilanteen seurannalla ja oikein mitoitettulla likviditeettireservillä, päivittäisen maksuvalmiuden suunnittelulla ja hoidolla sekä tehokkaalla ryhmän likviditeettitilanteen ohjauksella. Maksuvalmiuden hallintaa säätelevät Euroopan keskuspankin vähimmäisvaranto- ja maksuvalmiusluottojärjestelmiä koskevat määräykset.

OP-Pohjola-ryhmä pyrkii turvaamaan maksuvalmiutensa varainhankinnan pitkäjänteisellä suunnittelulla, likviditeettireservillä ja varautumissuunnitelman mukaisilla rahoituslähteillä vuodeksi tilanteessa, jossa raha- ja pääomamarkkinat sulkeutuisivat ja talletushankinnan määrä vähenisi maltillisesti. Likviditeettireservi on mitoitettu siten, että se riittää maksuvalmiuskriisitilanteessa varautumissuunnitelman käyttöönoton vaatimaksi ajaksi. Reservin saamistodistuksia myymällä tai käyttämällä niitä vakuutena voidaan hankkia likviditeettiä ryhmän käyttöön. Likviditeettireservi koostuu keskuspankkivakuuskelpoisesta saamistodistussalkusta.

Finanssiryhmän keskuspankkina Pohjola Pankki Oyj turvaa niin koko ryhmän kuin kunkin osuuspankin tai ryhmään kuuluvan yhteisön maksuvalmiuden. Ryhmän päivittäinen maksuvalmiuden hallinta on pankkitoimintaa harjoittavien yhtiöiden maksuvalmiuden hallintaa. OP-Pohjola-ryhmän vakuutus- ja eläkeyhteisöjen maksuvalmius siirtyy pankkitilien kautta ryhmän kokonaislikviditeettiin. Kaikki muutokset ryhmään kuuluvien yhteisöjen maksuvalmiusasemassa toteutuvat muutoksena Pohjolan maksuvalmiusasemassa. Koko OP-Pohjola-ryhmän pankkitoiminnan likviditeettireservi hallitaan keskitetysti Pohjolassa.

Ryhmän varainhankinnan suunnittelu perustuu ennakoivaan rahoitusrakenteen suunnitteluun ja taseen rahoitusrakenteelle asetettuun riskilimiittiin. Ryhmän varainhankinnan tärkeimmät lähteet ovat yleisötalletukset ja tukkuvarainhankinta. Tukkuvarainhankinta suunnitellaan talletusvarainhankinnan ja antolainauskasvun pohjalta. Varainhankinnan saatavuuden varmistamiseksi hyödynnetään monipuolisesti eri rahoitusinstrumentteja ja hajautetaan varainhankinnan lähteet sekä maturiteettien, maantieteellisen sijainnin, markkinoiden että sijoittajien mukaan. Jäsenpankit sijoittavat pankkikohtaiset talletusyli jäämät pääosin keskusyhteisökonsernin tileille tai sen liikkeeseen laskemiin instrumentteihin, jotta ryhmän tukkuvarainhankinnan määrää ei tarpeettomasti kasvateta. Pohjola hoitaa keskitetysti ryhmän senior-ehtoisen ja oman pääoman ehtoisen tukkuvarainhankinnan, ja OP-Asuntoluottopankki Oyj hoitaa asuntovakuudellisen tukkuvarainhankinnan.

OP-Pohjolan johtokunta vastaa OP-Pohjola-ryhmän likviditeettiriskin hallinnasta ja ohjaa maksuvalmiuden hallintaa valmiustasopohjaisen ohjausmallin mukaisesti. Markkinahäiriötilanteissa toimitaan likviditeetin hallinnan operatiivisen jatkuvuussuunnitelman mukaisesti. Kukin OP-Pohjola-ryhmään kuuluva yhteisö ohjaa likviditeetin hallintaansa keskusyhteisön asettamien valvontarajojen, tili-, talletus- ja luottoehtojen sekä limiittien ja ohjeiden määrittämissä

puitteissa.

Vakuutustoimintaa harjoittavat yhteisöt huolehtivat omasta maksuvalmiudestaan ensisijaisesti itse. Yhteisöjen likviditeettivaatimukset otetaan huomioon sijoitussalkun allokaatiojakaumassa.

7.2 Seuranta ja raportointi

Ryhmän yhteisöjen likviditeettiriskien seuranta ja raportointi vaihtelee niiden liiketoiminnan luonteen ja laajuuden mukaisesti reaaliaikaisesta neljännesvuosittaiseen. Seuranta ja raportointi perustuvat ryhmän riskilimiitteihin ja tavoitearvoihin. Raportointimenettelyissä on yhteisöstä ja raportointitasosta riippuen valmiudet päivittäisten kassavirtojen seurannasta (maksuvalmius) pitkän aikavälin rahoitusrakenteen seurantaan ja ennakointiin (jälleenrahoitusriski).

Kullekin maksuvalmiuden valmiustasolle on määritelty ohjaus- ja seurantamenettelyt, jotka tiukentuvat valmiustason noustessa. Keskusyhteisön johtokunnalle likviditeettiriskeistä raportoidaan säännöllisesti, ja maksuvalmiustilanteen valmiustason noston myötä siirrytään tarvittaessa viikoittaiseen tai päivittäiseen tilanneraportointiin. Ryhmän yhteisöt raportoivat likviditeettiriskeistä hallituksille säännöllisesti vähintään asetettujen valvontarajojen ja limiittien tasolla.

Rakenteelliseen rahoitusriskiin ja maksuvalmiusriskiin liittyvien uhkien ja tulevaisuuden skenaarioiden vaikutusta ryhmän maksuvalmiuteen, tulokseen ja vakavaraisuuteen stressitestataan säännöllisesti osana ryhmän vakavaraisuuden hallintaprosessia.

OP-Pohjola-ryhmän likviditeettiriskin riskilimiitti on asetettu rakenteellista rahoitusriskiä ohjaavalle aikaluoittaisten nettokassavirtojen suhteelle pankkitoiminnan taseeseen ja maksuvalmiusriskin mittarille. Rakenteellisen rahoitusriskin mittari kertoo kuinka paljon ryhmän taseen nettokassavirroista saa enintään erääntyä alle vuoden, alle kolmen vuoden ja alle viiden vuoden aikana. Sopimukset, joilla on eräpäivä, sisällytetään rakenteellisen rahoitusriskin tarkasteluun eräpäivän tai sitä aikaisemman lyhennyspäivän mukaisesti. Eräpäivättömien tilien aikaluokat on mallinnettu.

Maksuvalmiusriskin mittari kertoo, kuinka hyvin ensisijainen likviditeettireservi riittää kattamaan 30 päivän kuluessa ryhmästä ulos maksettavat tiedossa olevat ja ennakoituiden nettokassavirrat sekä odottamattoman, mutta maltillisen talletuskannan laskun. Mittareille asetetaan operatiivisessa toiminnassa limiittiä vaativampia ohjaustasoja toimintaa turvaaviksi puskureiksi. Lisäksi käytetään likviditeettiriskin eri näkökulmia kuvaavia riskimittareita.

Vakuutustoiminnan sijoitussalkkujen allokaatiojakaumista raportoidaan säännöllisesti. Herkkyyttä maksuvalmiusriskille arvioidaan myös stressitesteillä.

8 Markkinariskit

Markkinariskillä tarkoitetaan riskiä tappiosta tai tuoton menetyksestä, kun markkinahinta tai volatilitiiteetti muuttuvat epäedulliseen suuntaan. OP-Pohjola-ryhmässä markkinariskeihin sisällytetään taseen ja taseen ulkopuolisten erien korkoriski, hintariskit ja kiinteistöriskit sekä sijoitustoiminnan luottosprediriski ja markkinoiden likviditeettiriski. Markkinariski toteutuu tulosvaikutuksena tai muutoksena käyvän arvon rahastossa tai vakuutus- ja eläkeyhteisön vakavaraisuudessa.

Pankkitoiminnan merkittävin markkinariski on korkotason muutoksen vaikutus korkokatteeseen eli korkotuloriski. Vahinko- ja henkivakuutustoiminnan markkinariskeistä keskeisimpiä ovat sijoituksiin liittyvät markkinariskit sekä vakuutusvelkaan sisältyvät markkinariskit, joista tärkein on korkoriski.

Pankkitoiminnan työnjaon mukaan osuuspankit ja Helsingin OP Pankki Oyj keskittyvät vähittäispankkitoimintaan. OP-Pohjola-ryhmän keskuspankkina Pohjola Pankki Oyj vastaa ryhmän maksuliikkeestä ja pankkitoiminnan valuuttakurssiriskistä, hankkii rahoitusta tukkumarkkinoilta ja hoitaa kansainväliset pankkisuhteet sekä vastaa ryhmän pankkiliiketoiminnan maksuvalmiudesta ja keskitetyn likviditeettireservin ylläpidosta. Osuuspankit tekevät rahamarkkina- ja johdannaiskauppansa Pohjola Pankki Oyj:n kanssa.

OP-Pohjola-ryhmä soveltaa pankkitoiminnan korkoriskin sekä vakuutustoiminnan valuuttariskin suojauslaskennassa käyvän arvon ja rahavirran suojausmalleja.

8.1 Hallintakeinot

Markkinariskien hallinnan tehtävänä on tunnistaa ja arvioida liiketoimintaan sisältyvät markkinariskit, rajoittaa ne hyväksyttävälle tasolle sekä raportoida niistä säännöllisesti ja tehokkaasti. Näin varmistetaan, että markkinahintojen tai muiden ulkoisten markkinatekijöiden muutokset eivät johda pitkän aikavälin kannattavuuden tai vakavaraisuuden liialliseen heikkenemiseen OP-Pohjola-ryhmässä kokonaisuutena tai ryhmään kuuluvassa yksittäisessä yhteisössä.

Markkinariskien ottamista ohjaavia ja rajoittavia ohjeita ovat OP-Pohjola-ryhmän riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteet ja niitä täydentävä ryhmän riskipolitiikka, keskusyhteisön riskienhallintaohjeistus sekä limiitit ja valvontarajat. Kunkin yhteisön hallitus on määritellyt markkinariskien hallinnan tavoitteet, riskinoton periaatteet ja markkinariskien hallinnan organisoinnin.

Osuuspankkien ja Helsingin OP Pankki Oyj:n kaupankäyntiä raha- ja pääomamarkkinoilla on rajoitettu siten, että pankkikohtainen kaupankäyntisalkkujen määrä ei ylitä markkinariskin vakavaraisuussäännösten pienelle kaupankäyntisalkulle sallittua määrää. Pankkikohtaisen kaupankäyntisalkun arvo voi olla korkeintaan viisi prosenttia taseen ja taseen ulkopuolisten erien yhteismäärästä.

Finanssiryhmän johdannaisliiketoiminta keskittyy Pohjola Pankki Oyj:hin, joka käyttää hyödyke-, korko-, luotto- ja valuuttajohdannaisten sekä kaupankäynti- että suojaustarkoituksessa. Lisäksi Pohjola käyttää osake- ja osakeindeksijohdannaisten markkinariskiltä suojautumiseen. Pohjolan markkinariskien hallintaa käsitellään tarkemmin Pohjolan tilinpäätöksessä.

Osuuspankit käyttävät johdannaisten suojatessaan oman taseensa euribor-sidonnaista korkoriskiä koronlaskulta ja korkokatteen vaihtelulta. Suojauksessa käytetään rahavirran suojauksen mallia, jossa euribor-sidonnaisen luottokannan tulevaa korkovirtaa vaihdetaan koronvaihtosopimuksiin kiinteään korkoon. Osuuspankkien käytössä on myös käyvän arvon suojausmalli, jossa kiinteäkorkoisen luoton kassavirtaa vaihdetaan euribor-sidonnaiseen kassavirtaan.

Jäsenpankeissa asiakkaille myönnettyjen korkokattoluottojen kanta sekä indeksisidonnaisten määräaikaistalletusten lisätuotto suojataan aina OTC-swap -sopimuksiin suojauslaskennan periaatteella. Asiakkaiden korkoputkiluottojen korkoputkiot erotetaan pääsopimuksista ja niiden korko- ja volatilitteettiriski katetaan vastakkaisin optioin. Pitkäaikaisiin sijoituksiin sisältyy kytkettyjä johdannaisten, mutta niitä ei eroteta pääsopimuksista, koska sijoitus arvostetaan yhdistelmänä käypään arvoon.

Vakuutusyhteisöt hallitsevat sijoitustoiminnan ja vakuutusvelan markkinariskejä eri sijoitusinstrumentteja ja johdannaissopimuksia käyttäen. Korko-, osake-, valuutta- ja luottoriskijohdannaisten käytön laajuus ja periaatteet määritellään vuosittain yhtiöiden sijoitussuunnitelmissa sekä johdannaisten käytön periaatteissa. Johdannaisten voidaan käyttää riskilimiittien puitteissa ja sijoitussuunnitelman mukaisesti myös riskiaseman lisäämiseen. Johdannaisten vastapuoliriskiä hallitaan vakuuksin. Vakioimattomia johdannaissopimuksia solmitaan vain sellaisen vastapuolen kanssa, jonka pitkäaikainen luottoluokitus täyttää asetetun vähittäisvaatimuksen. Erillisten johdannaissopimusten ohella vakuutusyhteisöjen pitkäaikaisiin korkosijoituksiin sisältyy kytkettyjä johdannaisten, joita ei eroteta tilinpäätöksessä pääsopimuksista. Kytkettyjä johdannaisten sisältävät sopimukset arvostetaan taseessa käypään arvoon ja niiden arvonmuutokset kirjataan tulokseen.

8.2 Seuranta ja raportointi

OP-Pohjola-ryhmän yhteisöjen markkinariskiraportoinnin laajuus ja tiheys vaihtelevat liiketoiminnan luonteen ja laajuuden mukaan reaaliaikaisesta tarkastelusta neljännesvuosittaiseen tilanneseurantaan. Seuranta ja raportointi perustuvat vahvistetun liiketoimintastrategian ja riskipolitiikan mukaisten limiittien ja valvontarajojen kehityksen analysointiin. Pohjolassa markkinariskien seuranta ja raportointi on päivittäistä ja osin reaaliaikaista. Muissa yhteisöissä säännöllinen raportointi johdolle on kuukausittaista, mutta seuranta on tarvittaessa päivittäistä. Keskusyhteisön riskienhallinta tuottaa markkinariskiraportit osuuspankeille ja raportoi koko OP-Pohjola-ryhmän taserakenteen ja markkinariskien kehityksestä keskusyhteisön johdolle säännöllisesti.

Markkinariskejä arvioidaan herkkyysanalyysien, tilastollisten volatilitteetti- ja korrelaatioanalyysien sekä VaR-analyysien (VaR, Value-at-Risk) ja stressitestien avulla. Johdannaisten riskiä seurataan osana positioiden riskejä samoilla mittareilla kuin tasepositioissakin. Riskilajikohtaiset riskien seurannan ja raportoinnin erityispiirteet on kuvattu tämän liitteen riskilajikohtaisissa osissa.

Ryhmätasolla markkinariskejä rajoitetaan neljällä limiitillä. Trading-toiminnan korko-, luottospredi-, valuutta-, osake- ja

hyödykeriskiä sekä strukturoitujen sijoitusten hintariskiä rajoitetaan VaR-limiitillä. Vakuutustoiminnan markkinariskin limiitti on asetettu ko. riskin taloudellisen pääomavaateen ja ryhmän omien varojen suhteelle. Vakuutustoiminnan korko-, valuuttakurssi-, luottospredi-, osake- ja hyödykeriskin taloudellinen pääomavaade lasketaan historialliseen simulaatioon perustuvaa VaR-mallia käyttäen. Ryhmätasoisista markkinariskin limiiteistä kolmas on asetettu rahoitustoiminnan korkoriskille ja neljäs kiinteistöriskille. Näistä limiiteistä kerrotaan tarkemmin tässä liitteessä jäljempänä kyseisten riskilajin seurannan ja raportoinnin kuvauksen yhteydessä.

8.3 Korkoriski

Korkoriskillä tarkoitetaan korkojen muutosten aiheuttamaa tuloksen, kannattavuuden ja vakavaraisuuden vaihtelua. Korkoriskiä tarkastellaan jälkimarkkinakelpoisten arvopaperisalkkujen hintariskinä, vakuutusyhtiön vakuutusvelan kassavirtojen nykyarvon muutosriskinä ja rahoitustaseen uudelleenhinnoitteluriskinä. Arvopaperisalkkujen hintariski toteutuu markkinakorkojen muuttuessa markkina-arvon muutoksena. Vakuutusvelan nykyarvon muutosriski toteutuu, kun vakuutusvelan nykyarvo muuttuu markkinakorkojen muuttuessa. Uudelleenhinnoitteluriski aiheutuu sijoituksen ja hankinnan toisistaan poikkeavista korkosidonnaisuuksista ja korontarkistusajankohdista.

OP-Pohjola-ryhmän korkoriskin merkittävimpiä lähteitä ovat vähittäispankkitoiminnan rahoitustase ja vakuutustoiminta. Vahinko- ja henkivakuutustoiminnassa korkoriskiä muodostuu, kun korkotason muutokset vaikuttavat sijoitusomaisuuden ja vakuutusvelan kassavirtojen arvoon ja tuottoon. Pankkitoiminnan korkoriski koostuu rahoitustaseen korkoriskistä ja Pohjola Pankki Oyj:n kaupankäyntisalkun korkoriskistä. Kaupankäyntivarastoon kuulumattomien erien korkoriski on luonteeltaan rakenteellista rahoitustoiminnan korkotuottoon kohdistuvaa korkoriskiä.

8.3.1 Hallintakeinot

Osuuspankkien rahoitustaseen korkoriskiä hallitaan ensisijaisesti otto- ja antolainauksen tuotevalikoiman ja -ehtojen valinnalla. Osuuspankit voivat suojata rahoitustaseensa korkoriskiä myös korkojohdannaisin ryhmässä hyväksytyjen toimintamallien mukaisesti. Vähittäispankkitoiminnassa korkojohdannaisia käytetään myös asiakasliiketoiminnassa (korkokatot, korkoputket ja indeksisidonnaiset talletukset).

Pohjolassa korkoriskiä ohjataan ryhmän yhteismitallisen korkoriskiseurannan lisäksi vastuualuekohtaisin korkoriskilimiitein. Kaupankäynnin ja rahoitustaseen korkoriskiä ohjataan samoin periaattein ja mittarein.

Henkivakuutustoiminnassa korkoriskiä on merkittävästi vakuutusvelan sisältämissä veloitteissa vakuutuksenottajille. Nämä veloitteet koostuvat vakuutussopimusten sitovasta tuottolupauksesta ja mahdollisista asiakashyvityksistä. Henkivakuutustoiminnan tasehallinnan tehtävä on mitata ja hallita yhtiön koko nettokorkoriskiasema. Vakuutusvelan korkoriski suojataan kokonaan tai osittain korkojohdannaisin riskiaseman saattamiseksi tavoitetasolle.

8.3.2 Seuranta ja raportointi

Pankkitoiminnan korkoriskitarkasteluun sisällytetään kaikki korolliset tase-erät ja taseen ulkopuoliset erät. Tarkastelussa ei tehdä oletuksia liiketoiminnan kasvusta. Korkoriskitarkastelussa koronmuutokselle herkäät erät jaetaan korkokate- ja kassavirtalaskennassa korontarkistusajankohtien mukaisesti. Kiinteäkorkoisten erien korontarkistusajankohta on sama kuin eräpäivä. Vaihtuvakorkoisille erille lasketaan sopimuksen korkotietoihin perustuen koronmuutosten vaikutus korkokatteeseen tarkasteluhetken korkotasolta forward forward -menettelyä käyttäen. Tarkastelussa otetaan huomioon hallinnollisten korkojen uudelleenhinnoitteluviiveet.

Asiakaskäyttäytymisen vaikutus on pankkitoiminnan korkoriskitarkastelussa otettu huomioon mallintamalla osuuspankkien talletuskannan historiallisen kehittymisen perusteella talletusten eräntymisrakenteet ja arvioimalla talletusten keskimääräinen uudelleenhinnoitteluviive. Hallinnollisten korkojen tarkistusviive on mallinnettu korkohistorian pohjalta. Luottojen ennaikaisten takaisinmaksujen mallinnus otetaan käyttöön vuonna 2013.

Ryhmän rahoitustoiminnan korkoriskin limiitti on asetettu korkoriskin taloudellisen pääomavaateen ja ryhmän omien varojen suhteelle. Osuuspankkien liiketoiminnan ohjauksessa valvontaraja on asetettu mittarille, joka arvioi koronmuutoksen vaikutusta seuraavan kahdentoista kuukauden korkokatteeseen. Säännöllisen korkoriskimittauksen ja -raportoinnin osana toteutetaan stressitestausta erilaisten koronmuutosten vaikutuksilla korkoriskiposition nykyarvoon.

Vahinko- ja henkivakuutusliiketoiminnassa korkoriskiä muodostuu, kun korkotason muutokset vaikuttavat sijoitusomaisuuden ja vakuutusvelan nykyarvoon. Vakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnan ja vakuutusvelan korkoriskiä hallitaan ja mitataan taloudellisen pääomavaateen mallin avulla osana vakuutustoiminnan markkinariskiä. Korkoriskiä

seurataan myös laskemalla yhden prosenttiyksikön tai yhden korkopisteen suuruisen korkotason muutoksen vaikutusta sijoitusten ja vakuutusvelan arvoon.

8.4 Hintariskit

Hintariskit ovat markkinahintojen muutosten vaikutuksia sijoitusten tai koko taseen arvoihin tai tuottoon. Hintariskejä ovat mm. osake-, hyödyke-, valuutta- ja volatiliteettiriskit.

8.4.1 Osakeriski

Osakeriskillä tarkoitetaan osakkeiden ja muiden vastaavien instrumenttien markkinakurssimuutosten aiheuttamaa markkina-arvon muutosriskiä.

Sijoitustoiminnassa osakeriskiä hallitaan sijoitusallokaatiota hajauttaen ja johdannaisia käyttäen. Tehokkaan maantieteellisen, toimialoittaisen, valuuttojen mukaisen ja yksittäisten yritysten välisen hajautuksen aikaansaamiseksi suomalaiset ja eurooppalaiset osakesijoitukset on tehty osin suorina osakesijoituksina ja osin rahastoja käyttäen. Euroopan ulkopuoliset osakesijoitukset on tehty rahastojen kautta.

8.4.2 Hyödykeriski

Hyödykeriskillä tarkoitetaan hyödykkeiden hintojen muutosten aiheuttamaa markkina-arvon muutosriskiä. Hyödykeriskiä sisältyy vakuutusyhtiöiden sijoitustoimintaan sekä Pohjolan kaupankäyntitoimintaan. Hyödykeriskiä hallitaan arvopaperivalinnan avulla ja johdannaisia käyttäen. Pohjola soveltaa tilastollista VaR-mittaria myös hyödykeriskiin.

8.4.3 Valuuttariski

Pankkitoiminnassa valuuttariskillä tarkoitetaan valuuttakurssimuutosten pankille aiheuttamaa tulosriskiä tai markkina-arvon muutosriskiä. Avoin valuuttapositioni syntyy, kun samassa valuutassa olevien saamisten ja velkojen määrät poikkeavat toisistaan. OP-Pohjola-ryhmän pankeissa valuuttariski on keskitetty Pohjolaan. Pankkitoiminnassa yli yön valuuttariskin määrä on vähäinen. Yksittäisen osuuspankin valuuttapositioni rajoittuu käytännössä matkavaluuttakassaan. Vahinko- ja henkivakuutusliiketoiminnassa valuuttariski muodostuu valuuttakurssien muutosten vaikutuksesta sijoitusomaisuuden arvoon.

Pohjola Pankki Oyj:ssä valuuttariskiä hallitaan kokonaispositiona valuuttakaupoin ja johdannaissopimuksin. Vahinko- ja henkivakuutusliiketoiminnassa valuuttariskiä hallitaan sijoitusallokaation hajauttamisella ja suojaavin valuuttajohdannaisin. Vahinko- ja henkivakuutusliiketoiminnassa avoimille valuuttapositioneille on asetettu enimmäisrajoitus sijoitussuunnitelmassa. Valuuttariskiä mitataan VaR-mittarien lisäksi kokonaisnettovaluuttapositionilla ja valuuttapositioneilla.

8.4.4 Volatiliteettiriski

Volatiliteettiriskillä tarkoitetaan kaupankäynnin kohteen volatiliteetin muuttumisen aiheuttamaa riskiä ryhmän tulokselle. Volatiliteettiriskiä sisältyy optioliiketoimintaan ja optiorakenteita sisältäviin indeksilainoihin. Volatiliteettiriskiä hallitaan optioita käyttäen.

Aktiivista volatiliteettiriskiä ottaa OP-Pohjola-ryhmässä vain Pohjola Pankki Oyj, joka on rajoittanut optioliiketoimintojen volatiliteettiriskiä sekä perinteisin herkkyyset VaR-mittarein.

8.5 Kiinteistöriski

Kiinteistöriskillä tarkoitetaan kiinteistöjen ja muiden vastaavien instrumenttien markkinamuutosten ja kiinteistöjen vuokrausasteen aiheuttamaa riskiä sijoituksen markkinaehtoiseen tuottoon. Kiinteistöriskiä sisältyy vakuutusyhteisöjen sijoitussalkkuihin. Osuuspankkien kiinteistösijoitukset liittyvät pääasiassa pankin toimitilatarpeisiin.

Kiinteistöriskien hallinnan tavoitteena on tunnistaa, arvioida, rajoittaa ja valvoa kiinteistöomistuksiin kohdistuvia arvonalentumis-, vuokratuotto- ja vahingoittumisriskejä. Vahinko- ja henkivakuutustoiminnassa kiinteistöriskin hallinnan periaatteet on vahvistettu sijoitussuunnitelmassa.

OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien yhteisöjen kiinteistöomistusten määrää ja tuottotasoa raportoidaan vähintään

neljännesvuosittain.

Ryhmän kiinteistöriskin limiitti on asetettu kiinteistöriskin taloudellisen pääomavaateen ja ryhmän omien varojen suhteelle. Taloudellinen pääomavaade perustuu sijoituskiinteistöillä asiantuntija-arvioon (40 prosenttia tasearvosta) ja käyttöomaisuuskiinteistöillä vakavaraisuuslaskennan pääomavaateeseen (8 prosenttia tasearvosta). Vakuutustoiminnassa välillisten, markkinanoteerattujen kiinteistösijoitusten (kiinteistörahastot tms.) riskit sisältyvät markkinariskien taloudellisen pääomavaateen laskentaan.

8.6 Luottosprediriski

Luottosprediriskillä tarkoitetaan luottospredin muutoksesta johtuvaa rahoitusinstrumentin arvonmuutosta. Luottosprediriski toteutuu hintariskinä joko maksukyvyttömyyden todennäköisyyden tai markkinoiden likviditeetin muuttuessa. Luottosprediriskiä hallitaan sijoituskohteiden valinnalla, hajautuksella ja luottoriskijohdannaisin.

Luottospredi hinnoitellaan markkinoilla tuottovaatimuksena, joka lisätään koronvaihtosopimusten korkotasoon. Luottosprediriskiä mitataan luottospredin 10 korkopisteen muutoksena ja VaR-menetelmää käyttäen. Ryhmän vakuutusyhtiöissä luottosprediriskiä mitataan myös osana sijoitussalkun kokonaisriskin stressitestausta.

8.7 Markkinoiden likviditeettiriski

Markkinoiden likviditeettiriski tarkoittaa riskiä siitä, ettei markkinariskipositiota kyetä realisoimaan tai kattamaan vallitsevaan markkinahintaan, koska markkinoilla ei ole riittävästi syvyyttä tai markkinat eivät toimi jonkin häiriön takia. Markkinoiden likviditeettiriski toteutuu jonkin muun riskin toteutumisen kautta; luottoriskinä, likviditeettiriskinä tai markkinariskinä.

8.8 Sijoitustoiminnan markkinariskit

Sijoitustoiminnan riskit voivat olla vastapuoli- tai markkinariskejä tai operatiivisia riskejä.

OP-Pohjola-ryhmässä sijoitustoimintaa harjoitetaan sekä pankki- että vakuutustoiminnassa. Pankkitoiminnan sijoitustoiminnan tarkoituksena on OP-Pohjola-ryhmän likviditeettireservin ylläpito ja lyhyen aikavälin kaupankäyntitoiminta. Likviditeettireserviin luettavat erät ovat keskuspankkivakuuskelpoisia likvidejä saamistodistuksia. Kaupankäyntitoiminnan eli tradingin tarkoituksena on sekä aktiivinen kauppa eri instrumenteilla ja johdannaissovimuksilla että sijoitukset kotimaisiin ja ulkomaisiin saamistodistuksiin asiakasliiketoiminnan tukemiseksi. Vakuutusyhtiöissä sijoitustoiminnan tarkoitus on asiakastuoton varmistaminen (henkivakuutustoiminta), vakuutusvelan katteena toimiminen ja vakuutusmaksuvarojen tuottava sijoittaminen.

8.8.1 Hallintakeinot

Sijoitustoiminnan riskien hallinta perustuu tehokkaan allokatiovalinnan avulla toteutettuun hajautukseen. Sijoitustoiminnan riskinottoa ohjataan ja rajoitetaan OP-Pohjola-ryhmän riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteissa sekä riskipolitiikassa. Ryhmälle ja sen yhteisöille asetetaan riskipolitiikassa tuotekohtaisia, alueellisia ja luottokelpoisuuteen liittyviä määrällisiä tai laadullisia rajoitteita.

Riskipolitiikkaa täydentävät OP-Pohjola-ryhmän riskilimiitit ja valvontarajat sekä keskusyhteisön riskienhallinnan ohjeistus. Vakuutusyhtiöiden hallitukset vahvistavat lisäksi erilliset sijoitusten riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat. Keskeinen merkitys on myös yhteisöjen hallitusten vuosittain vahvistamalla sijoitussuunnitelmilla, joissa otetaan kantaa haluttuun riski- ja tuottotasoon. Sijoitussuunnitelmissa määritellään myös sijoitusomaisuuden jakaumat, vaihteluvälit ja vertailuindeksit sekä sijoitustoimintaan kohdistuvat muut rajoitukset.

Vakuutusliiketoiminnan sijoitusomaisuuden allokatiossa otetaan huomioon vakuutusyhtiöiden vakuutusvelan asettamat vaatimukset sijoitusomaisuuden tuottavuudelle ja likviditeetille sekä yhtiön riskinkantokyvyille. Henkivakuutuksessa kohtuusperiaatteen soveltaminen vaikuttaa lisäksi sijoitustoiminnan tavoitteisiin ja riskinoton määrään. Sijoitukset hajautetaan tehokkaasti eri omaisuusluokkiin ja sijoitusinstrumentteihin sekä maantieteellisesti ja toimialoitain. Korkoriskiä hallitaan rajoittamalla korkosijoitusten duraatiota ja korkosijoitusten osuutta sijoitusallokatiossa.

8.8.2 Seuranta ja raportointi

Sijoitustoiminnan riskiaseman mittaamiseen käytetään sijoituskohteiden historialliseen arvonkehitykseen perustuvia

allokaatioita sekä tuotto-, riski-, VaR- ja korrelaatiomalleja. Sijoitusomaisuudelle tehdään herkkyyssanalyysit, joissa arvioidaan osakekurssien, korkojen ja kiinteistöjen arvojen muutosten vaikutuksia. Lisäksi tehdään sijoituskohtainen luottoriskin herkkyyssarkastelu. Poikkeuksellisten markkinaolosuhteiden vaikutusten arvioimiseksi käytetään stressitestejä; esimerkiksi vuosien 2008–2009 rahoitusmarkkinakriisiin pohjautuvaa skenaariota.

9 Vahinkovakuutuksen vakuutustekniset riskit

Vakuutus sopimuksella vakuutuksenottaja siirtää riskinsä vakuutuksenantajalle. Vahinkovakuutuksessa yksittäisen vakuutus sopimuksen vakuutus riski muodostuu kahdesta elementistä. Näistä ensimmäinen on riski, että sattuu yksi tai useampi vakuutus sopimuksen perusteella korvattava vahinko. Toiseksi, jokaiseen sattuvaan vahinkoon liittyy riski korvattavan vahingon suuruudesta.

Vakuutuskanta muodostuu hyvin suuresta määrästä myönnettyjä vahinkovakuutus sopimuksia. Vakuutuskannan suuruuden takia myös sattuvien vahinkojen odotettavissa oleva lukumäärä on suuri. Jos sattuvat vahingot ovat toisistaan täysin riippumattomia, toteutuneen vahinkomenon suhteellinen vaihtelu on todennäköisyyslaskennan suurten lukujen lain mukaan sitä pienempi mitä enemmän vakuutuskannassa on yksittäisiä vakuutus riskejä.

Riskien riippumattomuus ei kuitenkaan ole täydellistä, sillä vaihtelut ulkoisissa olosuhteissa voivat synnyttää riippuvuutta vakuutus riskien välille. Esimerkiksi samalla maantieteellisellä alueella olevien vakuutus riskien riskitaso riippuu jonkin verran kulloinkin vallitsevista ulkoisista olosuhteista. Esimerkkejä tästä ovat suhdannevaihtelut ja sääolosuhteiden vaihtelut. Myös tunnistamattomat taustatekijät voivat vaikuttaa vakuutus riskeihin. Esimerkkejä lähihistoriasta ovat asbestipölyaltistuksista aiheutuneet ammattitautitapaukset ja väestön oletettua voimakkaamman elinikien pitenemisen vaikutus lakisääteisten vakuutus lajien eläkekantaan.

Oman riskityyppinsä muodostaa luonnonkatastrofien tai ihmisen toiminnasta aiheutuneiden suurkatastrofien synnyttämä vahinkokumulaatio. Tällöin yksi ja sama katastrofitapahtuma aiheuttaa käytännössä samanaikaisesti korvattavia vahinkoja suureen määrään vakuutettuja riskejä, jolloin katastrofista aiheutuva kokonaiskorvausmeno voi nousta erittäin suureksi. Tämä riski on kuitenkin hajautettavissa, sillä OP-Pohjola-ryhmä toimii alueella, jossa luonnonkatastrofiriskiä pidetään suhteellisen alhaisena, ja siltä voi näin ollen suojautua jälleenvakuutuksella.

9.1 Hallintakeinot

Vakuutus riskin hallinnassa tärkeimmät tehtävät ovat riskin arviointi, valinta ja hinnoittelu, jälleenvakuutus suojan hankkiminen ja vakuutus velan arviointi.

Riskin arvioinnin, valinnan ja hinnoittelun merkitystä korostetaan toimintamalleissa. Asiakasvalinnan tarkoituksena on varmistaa alkavan asiakassuhteen onnistumisen yleiset edellytykset. Vakuutusten hinnoittelussa keskeistä on, että vakuutuksen hinta vastaa vähintään vakuutuksesta aiheutuvia kustannuksia. Riskien suuruutta ja laajuutta rajoitetaan vakuutus laji- ja riskikeskittymäkohtaisesti. Vakuutusehtojen merkitys riskin rajoittamisen keinona on olennainen. Lisäksi riskien rajoittamiseksi tehdään asiakas- tai vakuutus lajikohtaisesti riskianalyysjä.

Jälleenvakuutus toteutetaan pääosin riski- ja vahinkotapahtumakohtaisilla jälleenvakuutus suojilla. Näiden riskikohtaisten jälleenvakuutus suojien lisäksi yhtiöllä on jälleenvakuutus suojat vahinkokumulaation varalle. Jälleenvakuutus periaatteet ja omalla vastuulla pidettävän riskin vahinkokohtainen enimmäismäärä linjataan vuosittain OP-Pohjola-ryhmän riskipolitiikassa ja hyväksytään Pohjolan hallituksessa. Jälleenvakuuttajaksi hyväksytään ainoastaan yhtiö, jonka luottokelpoisuus on riittävä. Jälleenvakuuttajittain on lisäksi vahvistettu ylärajat sille, kuinka paljon riskiä yhdelle jälleenvakuuttajalle voidaan antaa. Yläraja riippuu riskin luonteesta ja jälleenvakuutus yhtiön vakavaraisuudesta.

Vakuutus velkariski liittyy erityisesti sellaisiin vakuutus lajeihin, joissa vahingot selviävät hitaasti Vakuutus velan arviointiin liittyy aina epävarmuutta, mikä voi johtua muun muassa vahinkokehityksen ennustamisesta, vahinkojen todentamisen viiveestä, kustannusinflaatiosta tai lainsäädännöllisistä muutoksista sekä yleisestä taloudellisesta kehityksestä. Vakuutus velkariskiä hallitaan seuraamalla vakuutus velan riittävyttä säännöllisesti.

9.2 Seuranta ja raportointi

Vahinkovakuutus käyttää vakuutus riskien arvioimiseksi todennäköisyysmallia, jonka avulla arvioidaan vakavaraisuuden optimaalinen taso. Vakuutusteknisien riskien osalta mallissa otetaan huomioon eri vakuutus lajien luonne sekä jälleenvakuuttamisaste.

Vakuutusvelan riittävyttä seurataan vuosittain. Vakuutus sopimuksista aiheutuva vakuutusvelka määritetään arvioitujen tulevien kassavirtojen perusteella. Kassavirrat muodostuvat maksetuista korvauksista ja korvausten käsittelykustannuksista. Vakuutusvelan määrä on arvioitu siten, että se riittää kohtuullisen suurella todennäköisyydellä vakuutus sopimuksista aiheutuvien velvoitteiden suorittamiseen. Tämä on toteutettu siten, että vakuutusvelalle on ensin arvioitu odotusarvo ja sen jälkeen on määritetty sen epävarmuudesta johtuva varmuuslisä.

Riskivastaavan hinnoittelun varmistamiseksi korvausmenon kehittymistä suhteessa vakuutusmaksutuloihin seurataan säännöllisesti.

Ryhmätason limiittimittaristossa vakuutusteknisiä riskejä rajoitetaan mittarilla, joka mittaa vakuutusteknisen riskin taloudellisen pääomavaateen suhdetta ryhmän omiin varoihin. Vakuutusteknisten riskien taloudellinen pääomavaade lasketaan vakuutusyhtiön omaa riskimallia käyttäen.

Vahinkovakuutuksen riskit on käsitelty tarkemmin Pohjolan tilinpäätöstiedoissa.

10 Henkivakuutuksen vakuutustekniset riskit

Henkivakuutustoiminnan merkittävimmät vakuutustekniset riskit liittyvät kuolevuuteen, jäljellä olevan eliniän odotteeseen (ts. pitkäikäisyyteen), työkyvyttömyyteen, asiakaskäyttätymiseen ja liikekuluihin. Nämä tekijät ovat vakuutusteknisen riskin määräytymisessä keskeisiä, koska vakuutusmaksut ja vakuutusvelan määrä perustuvat näistä tehtyihin oletuksiin.

Kuolevuus ja jäljellä olevan eliniän odote vaikuttavat henkivakuutusyhtiön riskiasemaan kuolemanvaravakuutuksissa ja eläkevakuutuksissa. Kuolemanvaravakuutuksissa riskinä on oletettua suurempi kuolevuus, mutta eläkkeissä ja muissa elämänvaravakuutuksissa oletettua alhaisempi kuolevuus aiheuttaa riskin toteutumisen. Varsinkin etuusperusteisessa ryhmäeläkevakuutuksessa pitkäikäisyysriski on suuri, sillä nämä sopimukset eivät sisällä merkittävästi riskiasemaltaan vastakkaista kuolevuusriskiä.

Työkyvyttömyysriskiä sisältyy vakuutus sopimukseen, joiden perusteella maksetaan korvauksia vakuutetun työkyvyn vähentymisestä tai sen johdosta syntyneistä menetyksistä.

Asiakaskäyttätymiseen liittyvä riski syntyy, kun vakuutuksenottaja keskeyttää sopimuksen, lakkaa maksamasta suunnitelman mukaisesti tai muuttaa sopimusta sopimukseen sisältyvän option perusteella siten, että muutetussa sopimuksessa yhtiöllä on aiempaa suurempi riski. Yksi esimerkki edellä mainituista optioista on asiakkaan oikeus vaihtaa varojensa tuotto sijoitussidonnaisesta takuukorkoiseksi, mikä kasvattaa markkinariskiä. Toinen esimerkki on eläkkeen lykkääminen, mikä kasvattaa pitkäikäisyysriskiä. Asiakaskäyttätymiseen liittyvälle keskeytysriskille alttiita ovat erityisesti säästövakuutukset ja kapitalisaatiosopimukset, joissa asiakkaalla on takaisinosto-oikeus. Eläkevakuutuksissa takaisinosto on mahdollinen vain poikkeustapauksissa.

Kustannusriskillä tarkoitetaan tilannetta, jossa toteutuvat vakuutus sopimusten hallinnoinnin kustannukset eroavat hinnoittelussa arvioiduista kustannuksista.

10.1 Hallintakeinot

Vakuutusteknisiä riskejä hallitaan vakuutusten turvaavalla hinnoittelulla, huolellisella vastuuvallinnalla sekä jälleenvakuuttamalla. Myös eri vakuutuslajien väliset hajautushyödyt pienentävät riskiä. OP-Henkivakuutus jälleenvakuuttaa tarvittaessa suurimmat yksittäiset riskit sekä riskikeskittymät.

Kuolevuuteen ja pitkäikäisyyteen liittyvät riskit hinnoitellaan vakuutuksen myöntämishetken olosuhteiden ja tilanteen perusteella turvaavasti. Yhtiöllä on hyvin vähäiset oikeudet muuttaa näiden pitkäaikaisten sopimusten hintoja. Tästä syystä riski hinnoitteluperusteiden mahdollisesta muuttumisesta myöhemmin jää vakuutusyhtiön kannettavaksi siten, että uusmyynnin maksuja korotetaan ja yhtiö kirjaa myydylle kannalle vakuutusvelan täydennyksen. Riskiasemaltaan vastakkaisten vakuutusten tarjoaminen vähentää koko vakuutuskannan nettoriskiä.

Myös työkyvyttömyysriskin ensisijainen hallintakeino on turvaava hinnoittelu.

Asiakaskäyttätymiseen liittyvää keskeyttämisriskiä ja riskiä asiakkaan optiosta vaihtaa varojensa tuottoa takuukorkoiseksi hallitaan kilpailukykyisellä tuotevalikoimalla, sopivilla tuoterakenteilla sekä kannusteilla ja sanktioilla sopimusehdoissa. Vakuutusten keskeyttäminen voi myös vaarantaa vakuutusten hinnoittelussa käytettyjen kustannus oletusten pitävyyden ja siten myötävaikuttaa kustannusriskin toteutumiseen.

Kustannusriskiä hallitaan riittävällä kulukurilla sekä turvaavalla hinnoittelulla. Hinnoittelussa tehtyjen oletusten toteutumista seurataan jatkuvasti ja tarvittaessa uusmyynnin maksuja korotetaan ja myydyn vakuutuskannan osalta kirjataan vakuutusvelan täydennys.

10.2 Seuranta ja raportointi

Vakuutusriskiliikkeen tulosta seurataan kuukausittain vakuutuslajeittain ja tarvittaessa tehdään tarkempia analyysejä. Vuosittain siitä tehdään yksityiskohtaisempi selvitys, jossa tutkitaan riskien toteutumista vakuutuslajeittain, sukupuolittain ja ikäryhmittäin. Liikekulutulosta seurataan kuukausittain pääryhmittäin. Vuosittain siitä tehdään yksityiskohtaisempi selvitys, jossa analysoidaan tulosta vakuutuslajeittain ja toiminnoittain. Lisäksi kuukausittain seurataan asiakaskäyttämistä, maksuja, keskeytyksiä ja säästöjen siirtoja tuottoerusteiden välillä.

Lainsäädännölliset muutokset saattavat johtaa sellaisiin muutoksiin vakuutusehdoissa, joilla on merkitystä erityisesti vakuutusten uusmyyntiin ja asiakaskäyttämiseen. Tällaisia muutoksia ovat esimerkiksi pitkäaikaissäästämisen tuotteita tai henkivakuutuksien hinnoitteluperusteita koskevat laki- tai direktiivimuutokset. Henkivakuutusyhtiöt seuraavat lainsäädännön muutoksia ja tarvittaessa sopeuttavat vakuutus sopimusten hinnoittelun ja ehdot lainsäädännön vaatimalla sekä yhtiöiden vakavaraisuuden hallinnan edellyttämällä tavalla.

Henkivakuutuksen vakuutustekniselle riskille on asetettu ryhmätason limiitti, joka kuvaa vakuutusteknisen riskin taloudellisen pääomavaateen suhdetta ryhmän omiin varoihin. Vakuutusteknisten riskien taloudellinen pääomavaade lasketaan vakuutusyhtiön omaa riskimallia käyttäen.

Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan riskit on käsitelty aiemmin tässä liitteessä sekä tarkemmin OP-Henkivakuutuksen ja Aurum Sijoitusvakuutuksen tilinpäätöstiedoissa.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

LIITETIETOJEN SISÄLLYSLUETTELO

Liite 3. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteen muutos

OP-Pohjola-ryhmä päätti vuoden 2012 alusta lähtien vapaaehtoisesti luopua ns. putkimenetelmän käytöstä etuusperusteisten eläkejärjestelyiden vakuutusmatemaattisten voittojen ja tappioiden kirjaamisessa. IFRS raportointiin siirtymisen yhteydessä vuonna 2005 OP-Pohjola-ryhmä valitsi laatimisperiaatteen kirjata vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot tuloslaskelmaan järjestelyyn kuuluvien henkilöiden keskimääräiselle jäljellä olevalle palvelusajalle siltä osin kuin ne ylittävät 10 prosenttia eläkevelvoitteesta tai 10 prosenttia varojen käyvästä arvosta. Nyt käyttöön otetun IAS 19 kirjaamistavan mukaisesti vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot kirjataan muihin laajan tuloksen eriin sillä kaudella, jonka aikana ne syntyvät. Kirjattaessa vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot muihin laajan tuloksen eriin näitä voittoja ja tappioita ei siirretä tulosvaikutteisesti enää myöhemmillä kausilla.

Laatimisperiaatteen muutos johtaa vakuutusmatemaattisten voittojen ja tappioiden nopeampaan kirjaamiseen kuin aiemmin sovellettu putkimenetelmä. Muutoksella varaudutaan myös vuoden 2013 alusta voimaan tulevan, uudistetun IAS 19 -standardin mukaisiin vaatimuksiin. Laatimisperiaatteen muutos on toteutettu takautuvasti ja sen vaikutukset tässä tilinpäätöksessä esitettiin OP-Pohjola-ryhmän taseen, tuloslaskelman ja laajan tuloslaskelman vertailutietoihin ovat seuraavat:

Milj. e	Vanha laatimis- periaate	Uusi laatimis- periaate	Laatimis- periaatteen muutoksen vaikutus
Tase 1.1.2011			
Varat			
Muut varat	1 749	1 496	-253
Verosaamiset	125	125	0
Velat			
Varaukset ja muut velat	2 333	2 332	0
Verovelat	1 014	948	-66
Oma pääoma			
Kertyneet voittovarot	3 590	3 403	-187

Milj. e	Vanha laatimis- periaate	Uusi laatimis- periaate	Laatimis- periaatteen muutoksen vaikutus
Tase 31.12.2011			
Varat			
Muut varat	2 266	1 884	-382
Verosaamiset	158	158	0
Velat			
Varaukset ja muut velat	2 839	2 840	1
Verovelat	928	834	-94
Oma pääoma			
Kertyneet voittovarot	3 763	3 474	-289
Tuloslaskelma 2011			
Henkilöstökulut	696	689	-7
Tuloverot	87	89	2
Laaja tuloslaskelma 2011			
Etuuspohjaisista järjestelyistä johtuvat vakuutusmatemaattiset voitot/(tappiot)	-	-137	-137
Tuloverot etuuspohjaisista järjestelyistä johtuvista vakuutusmatemaattisista voitotoista/(tappioista)	-	-30	-30

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

LIITETIETOJEN SISÄLLYSLUETTELO

Liite 4. Tilikauden aikana hankitut liiketoiminnot

OP-Pohjola-ryhmän keskusyhteisö OP-Pohjola osk osti 31.8.2012 Old Mutual -ryhmään kuuluvalta Skandia Life Assurance Company:ltä hankinnan yhteydessä perustetun, suomalaisen henkivakuutusyhtiö Aurum Sijoitusvakuutus Oy:n koko osakekannan. Kaupan toteutuksessa Skandia Lifen 100.000 eläke-, säästö- ja sijoitusvakuutuksen kanta siirtyi 28.8.2012 Aurum Sijoitusvakuutus Oy:lle, josta tuli 31.8.2012 OP-Pohjola osk:n tytäryhtiö. Aurum Sijoitusvakuutus Oy on yhdistelty OP-Pohjola-ryhmän yhdisteltyyn tilinpäätökseen 31.8.2012 alkaen.

Tässä tilinpäätöksessä konserniyhdistelyn hankintamenona on käytetty Aurum Sijoitusvakuutus Oy:n osakkeiden hankintamenoa. Kaikki hankintaan liittyvät asiantuntija- ja konsulttikustannukset on kirjattu tuloslaskelmaan kuluiksi.

Aurum Sijoitusvakuutus Oy:n OP-Pohjola-ryhmään yhdistelty vakuutusmaksutulo oli 45 miljoonaa euroa ja tulos ennen veroja oli 6 miljoonaa euroa.

Yhdistelyn seurauksena hankittujen yksilöitävissä olevien varojen ja vastattaviksi otettujen velkojen käypien arvojen ja hankintamenon erotuksena syntynyt nettomäärä, edullisesta kaupasta syntynyt voitto, on kirjattu hankinta-ajankohtana liiketoiminnan muihin tuottoihin. Liiketoiminnan volyymikehitykseen perustuvasta kauppahinnan tarkistuksesta johtuvat mahdolliset muutokset em. nettomäärään kirjataan suoraan tuloslaskelmaan. Tarkistusprosessin arvellaan päättyvän 31.3.2013 mennessä. Hankitut yksilöitävissä olevat varat ja vastattaviksi otetut velat muodostuvat Aurum Sijoitusvakuutus Oy:n käypään arvoon arvostetuista nettovaroista ja hankinnan yhteydessä tunnistetuista muista yksilöitävissä olevista eristä.

Milj. e	Yhdistämisessä käytetyt käyvät arvot
Henkivakuutustoiminnan varat	1 360
Aineettomat hyödykkeet	
Asiakassuhteet	5
Vakuutus sopimukset	127
Muut varat	1
Rahavarat	36
Varat yhteensä	1 528
Henkivakuutustoiminnan velat	1 362
Varaukset ja muut velat	5
Laskennalliset verovelat	32
Velat yhteensä	1 399
Nettovarat	128
Omistusosuus hankituista nettovaroista 31.8.2012	100 %
Käteisvaroilla maksettu kokonaisvastike	108
Edullisesta kaupasta syntynyt voitto, brutto	20
Hankintaan liittyvät kulut tuloslaskelmassa	2
Edullisesta kaupasta syntynyt voitto, netto	19
Käteisvaroilla maksettu kokonaisvastike	108
Hankitun tytäryrityksen rahavarat	36
Rahavirtavaikutus	72

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 5. Korkotuotot ja -kulut

Milj. e	2012	2011
Korkotuotot		
Saamisista luottolaitoksilta	20	37
josta suojauskohteiden arvonmuutokset	-	-
Saamisista asiakkailta		
Lainoista	1 516	1 594
josta suojauskohteiden arvonmuutokset	19	27
Rahoitusleasingsaamisista	24	21
josta suojauskohteiden arvonmuutokset	-	0
Arvoltaan alentuneista lainoista ja muista sitoumuksista	3	4
Saamistodistuksista		
Kaupankäynnistä	11	9
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista	1	0
Myytävissä olevista	194	441
josta suojauskohteiden arvonmuutokset	0	224
Eräpäivään asti pidettävistä	12	23
Lainoista ja saamisista	15	20
Johdannaissopimuksista		
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä	1 466	1 457
josta suojaavat johdannaiset	-9	-16
Suojauslaskennasta	-113	-321
josta suojaavat johdannaiset	-11	-239
Rahavirran suojauksesta	21	5
josta suojaavat johdannaiset	-	0
Muista	5	5
Yhteensä	3 174	3 294
Korkokulut		
Veloista luottolaitoksille	39	37
josta suojauskohteiden arvonmuutokset	30	-20
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusveloista	0	0

josta suojauskohteiden arvonmuutokset	-	-
Veloista asiakkaille	407	397
josta suojauskohteiden arvonmuutokset	1	0
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	671	726
josta suojauskohteiden arvonmuutokset	255	253
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus		
Pääomalainoista	10	8
josta suojauskohteiden arvonmuutokset	2	0
Muista	58	31
josta suojauskohteiden arvonmuutokset	-	0
Johdannaissopimuksista		
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä	1 388	1 389
josta suojaavat johdannaiset	-2	-1
Suojauslaskennasta	-410	-329
josta suojaavat johdannaiset	-288	-273
Muista	8	2
Muista	1	3
Yhteensä	2 171	2 264
Korkokate	1 003	1 030

Suojauslaskennan suojausinstrumenttien nettotulos on 269,8 milj. e (18,9 milj. e) ja suojauskohteiden nettotulos on -269,3 milj. e (-22,6 milj. e).

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 6. Saamisten arvonalentumiset

Milj. e	2012	2011
Luotto- ja takaustappioina poistetut saamiset	67	85
Palautukset poistetuista saamisista	-14	-11
Arvonalentumisten lisäys	108	115
Arvonalentumisten peruutukset	-60	-97
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	-2	10
Saamisten arvonalentumiset yhteensä	99	101

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 7. Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot

Milj. e	2012	2011
Vakuutusmaksutuotot		
Vakuutusmaksutulo	1 215	1 120
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-32	-44
Vakuutusmaksutuotot, brutto	1 183	1 076
Jälleenvakuuttajien osuus	-57	-53
Yhteensä	1 126	1 024
Sijoitustoiminnan nettotuotot	110	26
Korvauskulut		
Maksetut korvaukset (pl. korvaustoiminnon kulut)	786	703
Korvausvastuun muutos*	6	51
Korvauskulut yhteensä, brutto	792	754
Jälleenvakuuttajien osuus	-33	-62
Yhteensä	759	692
Muut vahinkovakuutustoiminnan erät**	45	46
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	433	312

Vakuutusmaksutuotot ja jälleenvakuuttajien osuus

Lyhytkestoiset vakuutus sopimukset		
Vakuutusmaksutulo	1 211	1 116
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-33	-45
Vakuutusmaksuvastuun täydennysvastuun muutos	0	1
Pitkäkestoiset vakuutus sopimukset		
Vakuutusmaksutulo	4	4
Vakuutusmaksuvastuun muutos	1	0
Vakuutusmaksutuotot, brutto	1 183	1 076

Jälleenvakuuttajien osuus lyhytaikaisten vakuutus sopimusten

Vakuutusmaksutulosta	-48	-54
Vakuutusmaksuvastuun muutoksesta	-7	3

Jälleenvakuuttajien osuus pitkäaikaisten vakuutus sopimusten

Vakuutusmaksutulosta	-1	-1
Vakuutusmaksuvastuun muutoksesta	0	0

Jälleenvakuuttajien osuus	-57	-53
---------------------------	-----	-----

Vakuutusmaksutuotot, netto	1 126	1 024
-----------------------------------	--------------	--------------

Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot**Lainat ja muut saamiset**

Korkotuotot	5	8
Korkokulut	-1	-3
Myyntivoitot ja -tappiot	-2	0
Arvostusvoitoista ja -tappioista	0	-1

Lainat ja muut saamiset yhteensä	2	4
----------------------------------	---	---

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot

Korkotuotot

Saamistodistuksista	0	0
Johdannaisista	0	0
Muista	-	-
Yhteensä	0	0

Myyntivoitot ja -tappiot

Saamistodistuksista	0	0
Osakkeista ja osuuksista	-	-
Johdannaisista	-11	-18
Muista	-	-
Yhteensä	-11	-18

Arvostusvoitot ja -tappiot

Saamistodistuksista	2	0
Osakkeista ja osuuksista	-	-
Johdannaisista	-2	0
Muista	-	-
Yhteensä	0	0

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	-10	-18
---	-----	-----

Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot

Saamistodistuksista

Korkotuotot	56	54
Muut tuotot ja kulut	0	0
Myyntivoitot ja -tappiot	35	5
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	-8	-13
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	-2	-34
Yhteensä	81	12

Osakkeista ja osuuksista

Osingot	29	30
Muut tuotot ja kulut	2	2
Myyntivoitot ja -tappiot	41	-22
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	-28	20
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	-10	-8
Yhteensä	33	22

Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä

114 34

Sijoituskiinteistöjen nettotuotot

Vuokratuotot	15	13
Myyntivoitot ja -tappiot	0	0
Arvon muutokset käypään arvoon arvostamisesta	3	3
Vastike- ja hoitokulut	-12	-8
Muut	-1	-1

Sijoituskiinteistöjen nettotuotot yhteensä

4 6

Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä**110 26****Diskonttauksen purkautuminen, vahinkovakuutukset**

Ajan kulumisesta johtuva vahinkovakuutuksen diskonttatun vakuutusvelan (liite 36) lisäys (diskonttauksen purkautuminen) on 44 miljoonaa euroa (46). Diskonttauksen purkautuminen lasketaan kuukausittain käyttäen edellisen kuukauden lopun diskonttauskorkoa ja kuukauden alun vakuutusvelkaa. Diskonttauskorko oli 3,7 % 31.12.2003–30.11.2004, 3,5 % 1.12.2004–30.11.2005, 3,3 % 1.12.2005–30.11.2007, 3,5 % 1.12.2007–30.11.2011, 3,3 % 1.12.2011–31.7.2012 ja 3,0 % 1.8.2012–31.12.2012.

* Erään sisältyy vakuutusvelan diskonttokoron muutoksen seurauksena 52 miljoonaa euroa (32) ja lisäksi vertailuvuonna erään sisältyy eliniän odotteen kasvun johdosta vakuutusvelan lisäystä 27 miljoonaa euroa.

** Vertailuvuonna erään sisältyy yhteistakuuerän purusta syntynyttä tuottoa 16 miljoonaa euroa.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 8. Henkivakuutustoiminnan nettotuotot

Milj. e	2012	2011
Vakuutusmaksutulo	848	748
Jälleenvakuuttajien osuus	-27	-27
Sijoitustoiminnan nettotuotot	635	-219
Korvauskulut		
Maksetut korvaukset	644	711
Korvausvastuun muutos	42	-15
Jälleenvakuuttajien osuus	-11	-9
Muut	-	-
Vakuutusvelan muutos		
Vakuutusmaksuvastuun muutos	619	-218
Jälleenvakuuttajien osuus	-6	-11
Muut	58	-28
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot yhteensä	108	72

Henkivakuutuksen vakuutusmaksutulo

Maksutulo vakuutus sopimuksista

Maksutulo vakuutus sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä

Säästövakuutus	30	36
Yksilöllinen eläkevakuutus	41	45
Ryhmäeläkevakuutus	71	74
Riskivakuutus		
Yksilöllinen vakuutus	79	74
Vapaamuotoinen ryhmävakuutus	2	2
Työntekijöiden ryhmähenkivakuutus	10	9
Riskivakuutus yhteensä	92	86
Yhteensä	233	241

Maksutulo sijoitussidonnaisista vakuutuksista

Säästövakuutus	522	413
Yksilöllinen eläkevakuutus	83	85
Ryhmäeläkevakuutus	9	9
Yhteensä	614	507
Yhteensä	848	748

Maksutulo sijoitussopimuksista

Maksutulo sijoitussopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen

osuuteen ylijäämästä 1 15

Maksutulo sijoitussopimuksista, jotka eivät oikeuta harkinnanvaraiseen

osuuteen ylijäämästä - -

Maksutulo sijoitussidonnaisista sijoitussopimuksista 38 61

Yhteensä 38 75**Ensivakuutus yhteensä 886 823**

Tuleva jälleenvakuutus 0 -

Maksutulo yhteensä 886 823

Jatkuvat vakuutusmaksut vakuutusopimuksista 521 464

Jatkuvat vakuutusmaksut sijoitussopimuksista 37 0

Kertamaksut vakuutusopimuksista 311 284

Kertamaksut sijoitussopimuksista 17 75

Yhteensä 886 823

Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot

Lainat ja muut saamiset

Korkotuotot 12 12

Korkokulut -1 -1

Myyntivoitot ja -tappiot 0 4

Arvonalentumiset -1 -8

Lainat ja muut saamiset yhteensä 10 8

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot

Korkotuotot

Saamistodistuksista 11 13

Johdannaisista 0 1

Muista - -

Yhteensä 11 14

Myyntivoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	-1	3
Osakkeista ja osuuksista	-	-
Johdannaisista	-15	-38
Muista	0	0
Yhteensä	-16	-35
Arvostusvoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	3	4
Osakkeista ja osuuksista	-	-
Johdannaisista	129	62
Muista	-	-
Yhteensä	132	66
Osinkotuotot	-	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	127	44
Myytävässä olevien rahoitusvarojen nettotuotot		
Saamistodistuksista		
Korkotuotot	30	30
Myyntivoitot ja -tappiot	19	3
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	-16	1
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	0	-10
Yhteensä	34	23
Osakkeista ja osuuksista		
Osingot	61	73
Muut tuotot	2	6
Myyntivoitot ja -tappiot	93	-30
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	-57	57
Arvonalentumiset	-31	-6
Yhteensä	69	99
Myytävässä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	103	122
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot		
Vuokratuotot	13	11
Myyntivoitot ja -tappiot	-1	1
Arvon muutokset käypään arvoon arvostamisesta	2	-1
Vastike- ja hoitokulut	-15	-7
Muut	-1	-1
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot yhteensä	-2	3

Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena oleva omaisuus

Osakkeet, osuudet ja muut

Korkotuotot	0	0
Myyntivoitot ja -tappiot	70	-123
Arvostusvoitot ja -tappiot	303	-296
Muut	24	24
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena oleva omaisuus yhteensä	397	-395
Kurssivoitot (-tappiot)	0	0
Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	635	-219

Henkivakuutuksen korvaukset**Korvaukset vakuutus sopimuksista**

Korvaukset vakuutus sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä

Säästövakuutus		
Erääntymiset	147	174
Kuolemantapauskorvaukset	50	67
Takaisinostot	45	69
Yhteensä	242	310
Yksilöllinen eläkevakuutus		
Eläkkeet	58	52
Kuolemantapauskorvaukset	1	2
Takaisinostot	2	2
Yhteensä	61	56
Ryhmäeläkevakuutus		
Eläkkeet	62	60
Summamuotoiset korvaukset	1	1
Takaisinostot	2	5
Yhteensä	65	66
Riskivakuutukset		
Yksilöllinen vakuutus	23	22
Vapaamuotoinen ryhmävakuutus	1	1
Työntekijöiden ryhmähenkivakuutus	7	7
Yhteensä	30	29
Korvaukset sijoitussidonnaisista vakuutuksista		
Säästövakuutus		
Erääntymiset	40	29
Kuolemantapauskorvaukset	39	30

Takaisinostot	157	182
Yhteensä	235	241
Yksilöllinen eläkevakuutus		
Eläkkeet	5	5
Kuolemantapauskorvaukset	1	1
Takaisinostot	3	3
Yhteensä	9	10
Ryhmäeläkevakuutus		
Eläkkeet	0	0
Kuolemantapauskorvaukset	0	0
Takaisinostot	1	0
Yhteensä	1	0
Korvaukset vakuutusopimuksista yhteensä	644	711
Korvaukset sijoitusopimuksista		
Korvaukset sijoitusopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä		
Kapitalisaatiosopimukset		
Erääntymiset	8	9
Takaisinostot	0	21
Yhteensä	9	30
Korvaukset sijoitusopimuksista, jotka eivät oikeuta harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä		
Kapitalisaatiosopimukset		
Erääntymiset	-	-
Takaisinostot	-	-
Yhteensä	-	-
Korvaukset sijoitussidonnaisista sijoitusopimuksista		
Erääntymiset	13	2
Takaisinostot	68	45
Yhteensä	81	47
Korvaukset sijoitusopimuksista yhteensä	90	77
Ensivakuutus yhteensä	733	789
Tuleva jälleenvakuutus	-	-
Korvaukset yhteensä	733	789

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 9. Palkkiotuotot ja -kulut, netto

Milj. e	2012	2011
Palkkiotuotot		
Luotonannosta	176	160
Talletuksista	5	5
Maksuliikkeestä	175	160
Arvopapereiden välityksestä	21	31
Arvopapereiden liikkeeseen laskusta	15	13
Rahastoista	74	88
Omaisuudenhoidosta ja lainopillisista tehtävistä	70	64
Vakuutusten välityksestä	54	53
Takauksista	22	22
Muista	44	42
Yhteensä	656	638
Palkkiokulut		
Maksuliikkeestä	22	16
Arvopapereista	11	9
Muista	39	39
Yhteensä	72	64
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	584	574

Muut palkkiokulut erä sisältää maksettuja palkkioita omaisuudenhoidosta ja lainopillisista tehtävistä 11 milj. e (11 milj. e) ja muita maksettuja palkkioita 28 milj. e (28 milj. e).

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 10. Kaupankäynnin nettotuotot

Milj. e	2012	2011
Kaupankäyntivaroista ja -veloista		
Myyntivoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	14	7
Osakkeista ja osuuksista	1	1
Johdannaisista	-20	26
Muista	-	-
Yhteensä	-5	34
Arvostusvoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	0	2
Osakkeista ja osuuksista	6	-9
Johdannaisista	63	-10
Muista	-	-
Yhteensä	69	-17
Osinkotuotot kaupankäyntivaroista	1	1
Kaupankäyntivaroista ja -veloista nettotuotot yhteensä	64	17

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista varoista ja -veloista

Myyntivoitot ja -tappiot

Saamistodistuksista	0	0
Osakkeista ja osuuksista	-	-
Johdannaisista	0	2
Muista	-	-
Yhteensä	0	3

Arvostusvoitot ja -tappiot

Saamistodistuksista	2	0
Osakkeista ja osuuksista	-	-
Johdannaisista	0	-2
Muista	-	-
Yhteensä	3	-2

Osinkotuotot käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista varoista

- -

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista varoista ja -veloista nettotuotot yhteensä

2 1

Valuuttatoiminnan nettotuotot

Valuuttavaihdosta	257	-140
Muut	-242	139

Valuuttatoiminnan nettotuotot yhteensä

14 -1

Kaupankäynnin nettotuotot yhteensä**81 17**

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 11. Sijoitustoiminnan nettotuotot

Milj. e	2012	2011
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot		
Saamistodistuksista		
Myyntivoitot ja -tappiot	14	9
Käyvän arvon rahastosta tilikaudella siirretty	3	3
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	0	-1
Yhteensä	17	11
Osakkeista ja osuuksista		
Myyntivoitot ja -tappiot	3	3
Käyvän arvon rahastosta tilikaudella siirretty	5	14
Arvonalentumiset	-11	-4
Yhteensä	-2	14
Osinkotuotot	24	26
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	38	51
Eräpäivään asti pidettävistä saamistodistuksista		
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	-	-
Jaksotettuun hankintamenoön arvostettavista		
Myyntivoitot ja -tappiot*	-12	1
Jaksotettuun hankintamenoön arvostettavista nettotuotot yhteensä	-12	1
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot		
Vuokratuotot	38	40
Myyntivoitot ja -tappiot	2	2
Voitot käypään arvoon arvostamisesta	13	-5
Vastike- ja hoitokulut	-28	-27
Muut	1	1
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot yhteensä	26	11
Muut	-	-
Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	52	63

* Jaksotettuun hankintamenoön arvostettavista rahoitusvaroista kirjatuihin myyntitappioihin on kerrottu liitteessä 26.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 12. Liiketoiminnan muut tuotot

Milj. e	2012	2011
Vuokratuotot oman käytön kiinteistöistä	13	13
Myyntivoitot oman käytön kiinteistöistä	3	2
Vakuutuskorvaukset	0	0
Muut	93	75
Liiketoiminnan muut tuotot yhteensä	109	90

Erä muut liiketoiminnan tuotoista sisältää vahinkovakuutustoiminnan muita tuottoja 2 milj. e (2 milj. e), henkivakuutustoiminnan jv-palkkioita 8 milj.e (7 milj.e), leasingkohteiden vuokratuottoja 8 milj. e (16 milj. e), atk-tuottoja 8 milj.e (6 milj. e), tuottoja luottoriskien hallinnasta 3 milj. e (5 milj. e) ja muita toimintatuottoja 64 milj. e (39 milj. e).

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 13. Henkilöstökulut

Milj. e	2012	2011
Palkat ja palkkiot	618	582
Muuttuvasta palkitsemisesta	11	11
Eläkekulut		
Maksupohjaiset järjestelyt	82	76
Etuuspohjaiset järjestelyt	4	-11
Muut henkilösivukulut	33	30
Henkilöstökulut yhteensä	749	689

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 14. Muut hallintokulut

Milj. e	2012	2011
Toimistokulut	73	67
IT-kulut	141	124
Yhteyskulut	39	37
Markkinointikulut	49	49
Yhteiskuntavastuun kulut	7	7
Muut hallinnon kulut	69	67
Muut hallintokulut yhteensä	378	351

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 15. Liiketoiminnan muut kulut

Milj. e	2012	2011
Vuokrakulut	4	4
Oman käytön kiinteistöistä	84	89
Myyntitappiot oman käytön kiinteistöistä	0	0
Poistot		
Rakennuksista	38	12
Koneista ja kalustosta	20	19
Aineettomista hyödykkeistä	42	34
Yrityskaupan yhteydessä muodostuneista aineettomista hyödykkeistä	34	30
Muista	17	23
Yhteensä	151	118
Arvon alentumiset		
Oman käytön kiinteistöistä	0	0
Liikearvosta	0	0
Muista	0	1
Yhteensä	1	1
Talletussuojarahaston kannatusmaksu	29	30
Muut	83	76
Liiketoiminnan muut kulut yhteensä	352	318

Erä muut liiketoiminnan muissa kuluissa sisältää valvonta-, tarkastus- ja jäsenmaksuja 14 milj. e (14 milj. e), vakuutus- ja varmuuskuluja 9 milj. e (8 milj. e), vahinkovakuutustoiminnan muita kuluja 9 milj. e (9 milj. e) ja muita liiketoiminnan kuluja 51 milj. e (44 milj. e).

Tilintarkastajille maksetut palkkiot tilintarkastuksesta olivat 1,9 milj. e (1,9 milj. e), tilintarkastuslain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista toimeksiannoista 0,1 milj. e (0,1 milj. e), veroneuvonnasta 0,1 milj. e (0,1 milj. e) ja muista palveluista 1,4 milj. e (0,9 milj. e).

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 16. Palautukset omistajajäsenille

Milj. e	2012	2011
Bonukset	173	163
Osuuspääoman korot	19	14
Palautukset omistajajäsenille yhteensä	192	176

Palautukset omistajajäsenille sisältää osuuspankkien jäsenille tilikaudelta maksettaviksi tulevat osuus- ja lisäosuuspääoman korot sekä pankkipalvelujen käytön keskittämisestä omistajajäsenille tilikaudelta kertyneet bonukset.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 17. Tuloverot

Milj. e	2012	2011
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero	149	107
Aikaisempien tilikausien verot	2	1
Laskennalliset verot	-33	-19
Tuloslaskelman verot	119	89
Yhteisön tuloveroprosentti	24,5	26

Voimassaolevan verokannan mukaan laskettujen verojen täsmäytys tuloslaskelmassa esitettyihin veroihin

Tulos ennen veroja	601	525
Verokannan mukainen osuus tuloksesta	147	129
Edellisten tilikausien verot	2	1
Verovapaiden tuottojen vaikutus	-14	-16
Vähennyskeltottomien kulujen vaikutus	18	19
Käyttämättömien tappioiden uudelleenarviointi	-27	0
Veron oikaisut	-1	1
Yrityshankinnan yhteydessä tuloutettu kertaluontoinen erä	-5	-
Verokannan muutos 1.1.2012	0	-43
Muut erät	-2	-1
Tuloslaskelman verot	119	89

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 18. Käteiset varat

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Kassa	143	130
Vaadittaessa maksettavat talletukset keskuspankeissa		
Yön yli -talletukset	-	4 050
Pohjola Pankki Oyj:n vähimmäisvarantotalletus	171	272
Muut	5 470	-76
Käteiset varat yhteensä	5 784	4 376

Eurojärjestelmän vähimmäisvarantojärjestelmän mukaisesti luottolaitokset joutuvat pitämään vähimmäisvarantoja (varantotalletus) kansallisissa keskuspankeissa. Varantotalletus on Euroopan keskuspankin ilmoittaman velvoiteprosentin mukainen osuus varantopohjasta. Varantopohjaan luetaan talletukset (laaja) sekä enintään kahden vuoden velkapaperit. Talletuksia toisilta varantovelvollisilta ei lueta varantopohjaan. Varantotalletus 31.12.2011 oli 2 % varantopohjasta. 18.1.2012 alkavasta pitoperiodista lähtien vähimmäisvarantovelvoiteprosentti on 1. OP-Pohjola-ryhmässä luottolaitokset tekevät varantotalletuksen Pohjola Pankki Oyj:hin. Pohjola Pankki Oyj huolehtii ryhmän luottolaitosten valtuuttamana välittäjänä koko ryhmän talletusvelvollisuudesta Suomen Pankkiin.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 19. Saamiset luottolaitoksilta

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Talletukset keskuspankeissa		
Muut kuin vaadittaessa maksettavat	-	-
Saamiset luottolaitoksilta		
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat	74	76
Muut	3	-1
Yhteensä	77	75
Luotot ja muut saamiset		
Vaadittaessa maksettavat	-	-
Muut	436	539
Saamistodistukset	328	490
Yhteensä	763	1 029
Yhteensä	840	1 104
Arvon alentumiset	-	-
Saamiset luottolaitoksilta yhteensä	840	1 104

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 20. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Kaupankäynnin rahoitusvarat		
Valtion saamistodistukset	11	12
Sijoitus- ja yritystodistukset	6	18
Debentuurit	2	1
Joukkovelkakirjalainat	226	160
Muut saamistodistukset	2	7
Osakkeet ja osuudet	91	69
Ostetut luotot ja muut saamiset	-	-
Yhteensä	339	267
Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat		
Valtion saamistodistukset	-	-
Sijoitus- ja yritystodistukset	-	-
Debentuurit	-	-
Joukkovelkakirjalainat	14	10
Muut saamistodistukset	5	4
Osakkeet ja osuudet	-	-
Ostetut luotot ja muut saamiset	-	-
Yhteensä	18	14
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat yhteensä	358	281

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien saamistodistusten sekä osakkeiden ja osuuksien erittely noteerauksen ja liikkeeseenlaskijan perusteella

Kaupankäynnin rahoitusvarat	31.12.2012		31.12.2011	
	Saamis- todistukset	Osakkeet ja osuudet	Saamis- todistukset	Osakkeet ja osuudet
Milj. e				
Noteeratut				
Julkisyhteisöiltä	7	-	15	-
Muilta	234	90	164	69
Muut				
Julkisyhteisöiltä	6	-	13	-
Muilta	1	1	6	-
Yhteensä	248	91	198	69

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat

	31.12.2012		31.12.2011	
	Saamis- todistukset	Osakkeet ja osuudet	Saamis- todistukset	Osakkeet ja osuudet
Milj. e				
Noteeratut				
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-
Muilta	14	-	10	-
Muut				
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-
Muilta	5	-	4	-
Yhteensä	18	-	14	-

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat yhteensä	266	91	212	69
--	------------	-----------	------------	-----------

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 21. Johdannaissopimukset

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät		
Korkojohdannaiset	3 470	2 637
Valuuttajohdannaiset	28	82
Osake- ja indeksijohdannaiset	124	138
Luottojohdannaiset	4	2
Muut	34	27
Yhteensä	3 659	2 892
Suojaavat johdannaissopimukset		
Käyvän arvon suojaus		
Korkojohdannaiset	626	357
Valuuttajohdannaiset	47	39
Osake- ja indeksijohdannaiset	-	-
Luottojohdannaiset	-	-
Rahavirran suojaus		
Korkojohdannaiset	69	19
Yhteensä	741	416
Muutoin suojaavat johdannaiset		
Korkojohdannaiset	36	6
Muut	0	-
Yhteensä	36	6
Johdannaissopimukset yhteensä	4 436	3 307

Tase-erä sisältää johdannaissopimusten positiiviset arvonmuutokset ja maksetut premiot.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 22. Saamiset asiakkailta

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Luotot yleisölle ja julkisyhteisöille	52 685	49 048
Saamistodistukset	78	272
Rahoitusleasingsaamiset	1 048	902
Takaussaamiset ja muut saamiset	11 763	10 478
Yhteensä	65 574	60 700
Arvon alentumistappiot	-413	-369
Saamiset asiakkailta yhteensä	65 161	60 331

Luottojen ja takaussaamisten arvonalentumisten muutokset saamisista asiakkailta ja luottolaitoksilta

Milj. e	Luotot	Saamis- todistukset	Pankki- takaus- saamiset	Korko- saamiset	Yhteensä
Arvon alentumiset 1.1.2012	335	33	5	-4	369
Saamiskohtaisten arvonalentumisten lisäykset	100	3	5	-17	91
Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumisten muutokset	-2	-	-	-	-2
Saamiskohtaisten arvonalentumisten peruutukset	-17	0	-1	16	-3
Taseesta poistetut luotot ja takaussaamiset, joista tehty saamiskohtainen arvonalentuminen	-11	-28	-2	-	-41
Valuuttakurssiero-oikaisut	-	0	-	-	0
Arvon alentumiset 31.12.2012	404	7	7	-5	413

Milj. e	Luotot	Saamis- todistukset	Pankki- takaus- saamiset	Korko- saamiset	Yhteensä
Arvon alentumiset 1.1.2011	322	21	3	-4	343
Saamiskohtaisten arvonalentumisten lisäykset	101	12	2	-18	97
Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumisten muutokset	9	-	-	-	9
Saamiskohtaisten arvonalentumisten peruutukset	-42	0	-1	18	-25
Taseesta poistetut luotot ja takaussaamiset, joista tehty saamiskohtainen arvonalentuminen	-55	0	-	-	-55
Valuuttakurssiero-oikaisut	-	1	-	-	1
Arvon alentumiset 31.12.2011	335	33	5	-4	369

Rahoitusleasingsaamiset

OP-Pohjola-ryhmässä Pohjola Pankki Oyj vuokraa rahoitusleasingsopimuksin kuljetuskalustoa sekä teollisuuden koneita ja laitteita.

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Rahoitusleasingsopimusten erääntymisajat		
Yhden vuoden kuluessa	271	236
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	515	477
Yli viiden vuoden kuluttua	336	311
Bruttosijoitus rahoitusleasingsopimuksiin	1 122	1 024
Kertymätön rahoitustuotto (-)	-75	-122
Vähimmäisvuokrien nykyarvo	1 048	902
Vähimmäisvuokrasaamisten nykyarvo		
Yhden vuoden kuluessa	253	212
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	484	426
Yli viiden vuoden kuluttua	311	264
Yhteensä	1 048	902
Vuokralle antajan hyväksi tuleva takaamaton jäännösarvo	-	-
Kaudella tuloutetut muuttuvat vuokrat	-	-
Vähimmäisvuokrasaamisista kirjattu vähennyserä	-	-
Bruttokasvu tilikauden aikana	576	380

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 23. Vahinkovakuutustoiminnan varat

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Sijoitukset		
Lainat ja muut saamiset	104	117
Osakkeet ja osuudet	409	435
Kiinteistöt	112	98
Saamistodistukset	1 960	1 540
Johdannaispimukset	1	0
Muut	452	565
Yhteensä	3 038	2 754
Muut varat		
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	41	35
Muut		
Ensivakuutustoiminnasta	290	262
Jälleenvakuutustoiminnasta	91	121
Rahat ja pankkisaamiset	10	6
Muut saamiset	20	26
Yhteensä	454	451
Vahinkovakuutustoiminnan varat yhteensä	3 492	3 205

Vahinkovakuutuksen sijoitukset	31.12.2012	31.12.2011
Lainat ja muut saamiset		
Lainat	103	116
Jälleenvakuutustalletesaamiset	1	0
Yhteensä	104	117
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjatut rahoitusvarat		
Saamistodistukset	19	6
Osakkeet ja osuudet	-	-
Johdannaissopimukset	1	0
Yhteensä	20	7
Myytävissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset	1 941	1 533
Osakkeet ja osuudet	409	435
Muut osuudet	452	565
Yhteensä	2 802	2 534
Sijoituskiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	12	11
Rakennukset	101	86
Yhteensä	112	98
Sijoitukset yhteensä	3 038	2 754

Vahinkovakuutuksen käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen saamistodistusten, osakkeiden ja osuuksien sekä johdannaisten erittely noteerauksen ja liikkeeseenlaskijan perusteella

Milj. e	31.12.2012			31.12.2011		
	Saamis- todis- tukset	Osakkeet ja osuudet	Johdannaissopimukset	Saamis- todis- tukset	Osakkeet ja osuudet	Johdannaissopimukset
Noteeratut						
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	-	-
Muilta	19	-	-	6	-	-
Muut						
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	-	-
Muilta	-	-	1	-	-	0
Yhteensä	19	-	1	6	-	0

Vahinkovakuutuksen myytävissä olevat rahoitusvarat 31.12.2012

Milj. e	Myytävissä olevat saamistodistukset			Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet		
	Käypään arvoon	Jaksotet-	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankinta-	Yhteensä*
		tuun hankinta- menoon				
Noteeratut						
Julkisyhteisöiltä	444	-	444	-	-	-
Muilta	1 492	-	1 492	655	-	655
Muut						
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	-	-
Muilta	5	-	5	206	-	206
Yhteensä	1 941	-	1 941	861	-	861
Tilikauden arvonalentumistappiot	-2	-	-2	-10	-	-10

* Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet sisältävät osakkeita ja osakeriskillisiä rahastoja 409 miljoonaa euroa (435) sekä muita osuuksia 459 miljoonaa euroa (568). Muut osuudet sisältävät pääasiassa korko-, rahamarkkina-, vaihtovelkakirjalaina-, raaka-aine-, hedge fund- ja kiinteistörahastoja.

Vahinkovakuutuksen myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyy pantattuja eriä 3 milj. e (3 milj. e). Erät koostuvat pääosin johdannaiskaupankäynnin vakuuksista.

Vahinkovakuutuksen myytävissä olevat rahoitusvarat 31.12.2011

Milj. e	Myytävissä olevat saamistodistukset			Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet		
	Käypään arvoon	Jaksotet-	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankinta-	Yhteensä
		tuun hankinta- menoon				
Noteeratut						
Julkisyhteisöiltä	521	-	521	-	-	-
Muilta	953	-	953	813	-	813
Muut						
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	-	-
Muilta	60	-	60	188	-	188
Yhteensä	1 533	-	1 533	1 000	-	1 000
Tilikauden arvonalentumistappiot	-34	-	-34	-8	-	-8

Vahinkovakuutuksen sijoituskiinteistöjen muutokset	2012	2011
Hankintameno 1.1.	84	76
Lisäykset	15	9
Vähennykset	-3	-2
Siirrot erien välillä	-1	-
Hankintameno 31.12.	95	84
Kertyneet käyvän arvon muutokset 1.1.	14	11
Tilikauden käyvän arvon muutokset	3	3
Vähennykset	-	-
Muut muutokset	-	-
Kertyneet käyvän arvon muutokset 31.12.	17	14
Kirjanpitoarvo 31.12.	112	98

Tilikaudella sijoituskiinteistöihin kohdistuvat rakentamis- ja korjausveloitteet olivat 15 milj. e (17 milj. e). Sijoituskiinteistöjen käypä arvo ei sisällä velkaosuutta.

Vahinkovakuutuksen sijoituskiinteistöistä 67 % eli 75 miljoonaa euroa on arvioitu ulkopuolisen kiinteistöarvioitsijan avulla. Kaikki kiinteistöarvioitsijat ovat auktorisoituja (AKA). Arviot ovat laatineet Olli Kantanen ja Antti Hänninen Realia Group Oy:stä.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 24. Henkivakuutustoiminnan varat

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Sijoitukset		
Lainat ja muut saamiset	168	226
Osakkeet ja osuudet	1 702	2 470
Kiinteistöt	156	120
Saamistodistukset	1 506	762
Johdannaissopimukset	130	50
Muut		
Yhteensä	3 663	3 628
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet ja muut sijoitukset	5 373	3 262
Muut varat		
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	44	32
Muut		
Ensivakuutustoiminnasta	12	12
Jälleenvakuutustoiminnasta	77	71
Rahat ja pankkisaamiset	3	0
Yhteensä	137	115
Henkivakuutustoiminnan varat yhteensä	9 173	7 006

Henkivakuutuksen sijoitukset	31.12.2012	31.12.2011
Lainat ja muut saamiset		
Lainat	158	216
Jälleenvakuutustalletesaamiset	-	-
Muut saamiset	10	10
Yhteensä	168	226
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjatut rahoitusvarat		
Saamistodistukset	87	93
Osakkeet ja osuudet	-	-
Johdannaissopimukset	130	50
Yhteensä	217	143
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjatut rahoitusvarat		
Myytavissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset	1 419	669
Osakkeet ja osuudet	1 702	2 470
Yhteensä	3 122	3 139
Sijoituskiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	21	17
Rakennukset	135	103
Yhteensä	156	120
Sijoitukset yhteensä	3 663	3 628

Henkivakuutuksen käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen saamistodistusten, osakkeiden ja osuuksien sekä johdannaisten erittely noteerauksen ja liikkeeseenlaskijan perusteella

Milj. e	31.12.2012				31.12.2011	
	Saamis- todistukset	Osakkeet ja osuudet	Johdannaiss- sopimukset	Saamis- todistukset	Osakkeet ja osuudet	Johdannaiss- sopimukset
Noteeratut						
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	-	-
Muilta	87	-	130	93	-	50
Muut						
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	-	-
Muilta	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	87	-	130	93	-	50

Henkivakuutuksen myytävissä olevat rahoitusvarat 31.12.2012

Milj. e	Myytävissä olevat saamistodistukset			Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet		
	Käypään arvoon	Jaksotet- tuun hankinta- menoon	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankinta- menoon	Yhteensä
Noteeratut						
Julkisyhteisöiltä	404	-	404	-	-	-
Muilta	1 015	-	1 015	1 702	-	1 702
Muut						
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	-	-
Muilta	-	-	0	-	-	-
Yhteensä	1 419	-	1 419	1 702	-	1 702
Tilikauden arvonalentumistappiot	0	-	0	-31	-	-31

Henkivakuutuksen myytävissä olevat rahoitusvarat 31.12.2011

Milj. e	Myytävissä olevat saamistodistukset			Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet			
	Käypään arvoon	Jaksotet- tuun hankinta- menoon	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankinta- menoon	Yhteensä	
Noteeratut							
	Julkisyhteisöiltä	102	-	102	-	-	
	Muilta	567	-	567	2 470	-	2 470
Muut							
	Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-	-	
	Muilta	0	-	0	-	-	
Yhteensä		669	-	669	2 470	-	2 470
	Tilikauden arvonalentumistappiot	-10	-	-10	-6	-	-6

Henkivakuutuksen sijoituskiinteistöjen muutokset

	2012	2011
Hankintameno 1.1.	99	111
Lisäykset	47	14
Vähennykset	-12	-24
Siirrot erien välillä	-1	-2
Hankintameno 31.12.	132	99
Kertyneet käyvän arvon muutokset 1.1.	22	24
Tilikauden käyvän arvon muutokset	2	-3
Vähennykset	-	-
Muut muutokset	-	-
Kertyneet käyvän arvon muutokset 31.12.	23	22
Kirjanpitoarvo 31.12.	156	120

Sijoituskiinteistöjen käypä arvo ei sisällä velkaosuutta. Sijoituskiinteistöihin kohdistuvia rakentamis- ja korjausveloitteet olivat 2 milj. e (17).

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 25. Sijoitusomaisuus

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Myytävissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset	5 446	6 923
Osakkeet ja osuudet	327	256
Yhteensä	5 772	7 179
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	401	753
Sijoituskiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	44	43
Rakennukset	379	368
Yhteensä	423	411
Sijoitusomaisuus yhteensä	6 596	8 343

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset sisältävät valtion liikkeeseen laskemia muita joukkovelkakirjoja 1 milj. e (1 milj. e), joukkovelkakirjoja 294 milj.e (613 milj. e) ja muita saamistodistuksia 106 milj. e (139 milj. e). Sijoituskiinteistöt sisältävät vakuutena olleita kiinteistöjä 8 milj. e (7 milj. e).

Myytävissä olevat rahoitusvarat ja eräpäivään asti pidettävät sijoitukset 31.12.2012

Milj. e	Myytävissä olevat saamistodistukset			Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet			Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset
	Käypään arvoon	Jaksotettuun hankintamenoon	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankinta-menoon	Yhteensä	
Noteeratut							
Julkisyhteisöiltä	1	-	1	-	-	-	-
Muilta	5 367	-	5 367	183	0	183	381
Muut							
Julkisyhteisöiltä	0	-	0	-	-	-	-
Muilta	77	-	77	69	75	143	20
Yhteensä	5 446	-	5 446	252	75	327	401
Tilikauden arvonalentumistappiot	0	-	0	-11	-	-11	0

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyy huomommalla etuoikeudella olevia julkisesti noteerattuja saamistodistuksia muilta 17 milj. e (0 milj. e).

Myytävissä olevat rahoitusvarat ja eräpäivään asti pidettävät sijoitukset 31.12.2011

Milj. e	Myytävissä olevat saamistodistukset			Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet			Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset
	Käypään arvoon	Jaksotettuun hankintameno	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankintameno	Yhteensä	
Noteeratut							
	Julkisyhteisöiltä	36	-	36	-	-	0
	Muilta	6 869	-	6 869	159	0	159
Muut							
	Julkisyhteisöiltä	1	-	1	-	-	-
	Muilta	17	-	17	58	40	97
Yhteensä		6 923	-	6 923	216	40	256
	Tilikauden arvonalentumistappiot	-1	-	-1	-4	-	-4

Sijoituskiinteistöjen muutokset

	2012	2011
Hankintameno 1.1.	402	413
Hankitut liiketoiminnot	-	-
Lisäykset	26	23
Vähennykset	-24	-29
Siirrot erien välillä	-2	-5
Hankintameno 31.12.	401	402
Kertyneet käyvän arvon muutokset 1.1.	9	16
Tilikauden käyvän arvon muutokset	13	-5
Vähennykset	0	-1
Muut muutokset	-1	-1
Kertyneet käyvän arvon muutokset 31.12.	22	9
Kirjanpitoarvo 31.12.	423	411

Sijoituskiinteistöjen lisäykset sisältää hankinnan jälkeen toteutuneita aktivoituja menoja 1 milj. e (2 milj. e). Poistot, arvonalentumistappiot ja niiden peruutukset aineellisista hyödykkeistä on kirjattu liiketoiminnan muihin kuluihin. Sijoituskiinteistöjen käyvän arvon muutokset on kirjattu sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Sijoituskiinteistöjen käypä arvo ei sisällä velkaosuutta.

OP-Pohjola-ryhmän yritykset omistavat sijoituskiinteistöjä, joihin kohdistuu aravalainsäädännön mukaisia luovutus- ja myyntihintaa koskevia rajoituksia. Tällaisten kohteiden käypä arvo oli 2 milj. e (2 milj. e). Sijoituskiinteistöihin kohdistuvia, esisopimukseen perustuvia rakentamis- ja korjausvelvoitteita OP-Pohjola-ryhmän yrityksillä oli 18 milj. e (11 milj. e).

OP-Pohjola-ryhmässä Pohjola Pankki Oyj tarjoaa vuokralle pääasiassa henkilöautoja muulla vuokrasopimuksella. Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annettujen aineellisten hyödykkeiden ja sijoituskiinteistöjen erittely on liitteessä 52.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 26. Uudelleenluokitellut saamistodistukset

Seuraavassa taulukossa uudelleenluokitellut saamistodistukset on esitetty kirjanpitoarvoina ja käypinä arvoina.

31.12.2012, milj. e	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Efektiivinen korkotaso, %	Luottoriskistä johtuvat arvonalentumiset
Lainat ja saamiset	531	528	5,5	8
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	226	207	4,2	-
Myytavissä olevat rahoitusvarat*	38	38	4,3	-
Yhteensä	795	773		8

31.12.2011, milj. e	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Efektiivinen korkotaso, %	Luottoriskistä johtuvat arvonalentumiset
Lainat ja saamiset	994	951	6,3	29
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset*	573	502	4,2	8
Myytavissä olevat rahoitusvarat	-	-	-	-
Yhteensä	1 566	1 452		37

Mikäli uudelleenluokittelua ei olisi tehty ja saamistodistukset olisi arvostettu markkinan käypiä arvoja käyttäen:

Milj. e	31.12.2012		31.12.2011	
	Tuloslaskelma	Käyvän arvon rahasto	Tuloslaskelma	Käyvän arvon rahasto
Pankkitoiminta	1	-	-1	-1
Vahinkovakuutustoiminta	1	4	1	-4
Henkivakuutustoiminta	4	-6	4	-10
Konsernitoiminnot	21	10	-41	-4
Yhteensä	27	8	-37	-19

Lainat ja saamiset sekä eräpäivään asti pidettävät sijoitukset on uudelleenluokiteltu vuonna 2008. Myytävissä olevat rahoitusvarat on uudelleenluokiteltu vuonna 2012.

* Kolmannella vuosineljänneksellä 2012 eräpäivään asti pidettävistä sijoituksista myytiin kirjanpitoarvoltaan 36 miljoonaa euroa irlantilaisia rmbs-lainoja paikallisessa lainsäädännössä todennäköisesti tapahtuvan muutoksen johdosta. Tässä yhteydessä uudelleenluokiteltiin eräpäivään asti pidettävistä sijoituksista myytävissä oleviin rahoitusvaroihin 38 miljoonaa euroa irlantilaisia rmbs-lainoja.

Uudelleenluokitelluista saamistodistuksista kertyneet korot olivat tammi-joulukuussa yhteensä 31 miljoonaa euroa (49). Nimellisarvon ja hankinta-arvon välisenä hintaerona tulokseen jaksotettiin yhteensä 8 miljoonaa euroa (13). Saamistodistuksista kirjattiin myyntitappioita 17 miljoonaa euroa. Vertailuvuonna kirjattiin myyntivoittoa 1 miljoonaa euroa. Arvonalentumisia saamistodistuksista kirjattiin 3 miljoonaa euroa (12). Korkoriski oli suojattu johdannaisilla, joihin sovellettiin suojauslaskentaa 1.10.2008 alkaen. Suojaavista johdannaisista kirjattiin negatiivista markkina-arvon muutosta 3 miljoonaa euroa (4).

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 27. Sijoitukset osakkuusyryyksissä

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Sijoitukset 1.1.	40	38
Liiketoimen hankinnat	0	0
Osuus kauden tuloksesta	2	4
Osingot	-3	-2
Arvonlennukset	0	0
Puretut osakkuusyryykset	-	-
Arvonmuutos	-	-
Sijoitukset 31.12.	39	40

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 28. Aineettomat hyödykkeet

Aineettomien hyödykkeiden muutokset	Liikearvo	Tuote- merkit	2012		Yhteensä
			Vakuutus- sopimuksiin liittyvät asiakassuhteet ja vakuutusten hankintamenot	Muut aineettomat hyödykkeet	
Hankintameno 1.1.	632	179	361	556	1 728
Hankitut liiketoiminnot	-	-	132	-	132
Lisäykset*	0	-	-	94	95
Vähennykset	0	-	-	-12	-12
Siirrot erien välillä	-	-	-	0	0
Hankintameno 31.12.	633	179	493	639	1 943
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-	-7	-183	-369	-559
Tilikauden poistot	-	-	-34	-35	-69
Tilikauden arvonalentumiset	-	-	-	-	0
Tilikauden arvonalentumisten peruutukset	-	-	-	-	-
Vähennykset	-	-	-	5	5
Muut muutokset	-	-	-	0	0
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-	-7	-217	-399	-623
Kirjanpitoarvo 31.12.	633	172	276	239	1 320

* Sisäisen kehittämistyön osuus 3 milj. e (5 milj. e). Muihin aineettomiin hyödykkeisiin sisältyy tietokoneohjelmia kirjanpitoarvoltaan 64 milj. e (71 milj. e) ja kehitettävänä olevia tietokoneohjelmia 161 milj. e (95 milj. e). Poistot, arvonalentumistappiot ja niiden peruutukset on kirjattu tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

Aineettomien hyödykkeiden muutokset	Liikearvo	Tuote- merkit	2011		Yhteensä
			Vakuutus- liittävät asiakassuhteet ja vakuutusten hankintamenot	Muut aineettomat hyödykkeet	
Hankintameno 1.1.	630	179	361	486	1 655
Hankitut liiketoiminnot	-	-	-	-	-
Lisäykset*	3	-	-	53	56
Vähennykset	0	-	-	-1	-1
Siirrot erien välillä	-	-	-	18	18
Hankintameno 31.12.	632	179	361	556	1 728
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-	-6	-153	-337	-496
Tilikauden poistot	-	-	-30	-32	-62
Tilikauden arvonalentumiset	-	-1	-	-	-1
Tilikauden arvonalentumisten peruutukset	-	-	-	-	-
Vähennykset	-	-	-	0	0
Muut muutokset	-	-	-	0	0
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-	-7	-183	-369	-559
Kirjanpitoarvo 31.12.	632	172	178	186	1 169

Aineettomat hyödykkeet, joiden taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Liikearvo	633	632
Tuotemerkit	172	172
Yhteensä	805	804

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankittujen liikearvojen ja tuotemerkkien vaikutusaika on arvioitu rajoittamattomaksi, sillä ne vaikuttavat rahavirtojen kerryttämiseen määrittelemättömän ajan.

Muut olennaisimmat aineettomat hyödykkeet

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
	Kirjanpito- arvo	Kirjanpito- arvo
Asiakassuhteet	140	160
Vakuutus- sopimukset	136	18
Tietokoneohjelmat	64	71
Kehitettävänä olevat tietokoneohjelmat	161	95

Liikearvot on hankittu vuonna 2005 osana Pohjola-Yhtymä Oyj:n liiketoimintojen hankintaa ja vuonna 2008 osana Pohjola Finance Oy:n (ent. K-Rahoitus Oy) hankintaa. Vuonna 2011 liikearvo on lisääntynyt työhyvinvoinnin palveluyhtiö Excenta Oy:n hankinnan seurauksena ja vuonna 2012 Helsingin OP-Kiinteistökeskus Oy:n hankittua Espoon 1-Housing Oy:n asumiseen liittyvän kiinteistövälitysliiketoiminnan Suomessa. Tuotemerkit, asiakassuhteet ja merkittävä osa tietokoneohjelmista on hankittu osana Pohjola-Yhtymän liiketoimintojen hankintaa.

Liikearvon arvonalentumistesti

Milj. e	Liikearvo	
	2012	2011
Vahinkovakuutusliiketoiminta	390	390
Varainhoitoliiketoiminta	97	97
Rahastoliiketoiminta	71	71
Henkivakuutusliiketoiminta	49	49
Systeemipalveluliiketoiminta	10	10
Rahoitusyhtiöpalvelut	13	13
Työhyvinvoinnin palvelut	3	3
Muu toiminta	0	-
Yhteensä	633	632

Liikearvon arvonalentumistestaus

OP-Pohjola-ryhmän liikearvot ovat syntyneet kokonaisuudessaan Pohjola-Yhtymä Oyj:n ja Pohjola Finance Oy:n sekä Excenta Oy:n liiketoimintojen hankinnoista. Liikearvot määräytyivät kauppahinnan kohdistamisprosesseissa eli ns. PPA (Purchase Price Allocation)-selvityksissä. Syntyneet liikearvot kohdistettiin kassavirtaa tuottaville yksiköille (CGU:t), jotka olivat joko liiketoimintasegmenttejä tai niihin sisältyviä yrityksiä. Liikearvojen arvonalentumistestaukset suoritettiin IAS 36:n mukaisesti vastaaville kassavirtaa tuottaville liiketoiminnoille kuin mille PPA-selvityksen hankintamenolaskelmat laadittiin: vahinkovakuutus-, henkivakuutus-, varainhoito-, rahasto- ja systeemipalveluliiketoiminnalle sekä rahoitusyhtiö- ja työhyvinvoinnin palveluille.

OP-Pohjola-ryhmän kassavirtayksikköjen arvo on liikearvojen testausta varten määritelty käyttämällä yli-/alijäämän nykyarvomenetelmää ("Excess Returns" -menetelmä). Menetelmässä kuluvan tilikauden ja tulevien tilikausien voitosta vähennetään oman pääoman tuottovaatimus. Mahdollinen ylijäävä tuotto diskontataan oman pääoman tuottovaatimusta vastaavalla diskonttokorolla rahavirtojen nykyarvon määrittämiseksi.

Testausperiodin pituudeksi määriteltiin henkivakuutus-, varainhoito-, rahasto- ja systeemipalveluliiketoiminnalle sekä rahoitusyhtiö- ja työhyvinvointipalveluille IAS 36 -standardin mukainen 5 vuoden testausjakso jäännösarvoineen. Vahinkovakuutusliiketoiminnalle testausperiodiksi määriteltiin koko PPA-poistojen vaikutusaika lisättynä yhdellä PPA-poistoista vapaalla vuodella eli 7 vuoden testausjakso.

Kassavirtalaskelmissa käytetyt ennusteet perustuvat OP-Pohjola osk:n hallintoneuvoston vuonna 2012 vahvistamaan OP-Pohjola-ryhmän kehittämisen pitkän aikavälin suuntaviivat määrittävään liiketoimintastrategiaan ja niistä johdettuihin odotuksiin liiketoimintojen kehittymisestä vuosina 2013-2015. Vuoden 2016 jälkeisten kausien kassavirtojen kasvu vaihtelee 2-15 prosentin välillä. Henkivakuutusliiketoiminnassa korkotuottoisen maksutulon odotetaan uuden strategian mukaisesti edelleen laskevan koko testausperiodilla.

Diskonttokorkona laskelmissa on käytetty markkinaehtoista oman pääoman kustannusta, joka on linjassa sovellettujen arvonnäytymismetodien kanssa (ts. kassavirtojen kautta on määritetty vain oman pääoman sijoittajille kuuluvaa arvoa, joka on diskontattu oman pääoman tuottovaatimuksella). Laskelmissa käytetty diskonttokorko ennen veroja (ts. IFRS WACC) vaihteli 10,4-15,5 prosentin välillä. Vuonna 2011 diskonttokorko vaihteli 10,4-15,9 prosentin välillä. Kaikkien liiketoimintojen osalta markkinatiedon kautta saadut diskonttokorkotasot olivat edelleen alhaisempia kuin liikearvon testauksessa käytetyt diskonttokorot.

Liikearvojen arvonalentumistestaukset eivät ole johtaneet arvonalentumiskirjauksiin.

Herkkyysanalyysi suoritettiin kullekin kassavirtayksikölle erikseen perustuen kunkin kassavirtayksikön keskeisiin muuttujiin.

Vahinkovakuutusliiketoiminnassa keskeisinä muuttujina herkkyyksanalyysissä käytettiin diskonttokorkoa, yhdistettyä kulusuhdetta ja sijoitustoiminnan nettotuotto prosenttia. Käytetyt muuttujat olivat samat kuin edellisenä vuotena. Herkkyyksanalyysin tulokset eivät ole muuttuneet merkittävästi edellisestä vuodesta. Diskonttokoron 5,5 prosenttiyksikön kasvu, yhdistetyn kulusuhteen 3,5 prosenttiyksikön kasvu ja sijoitustoiminnan nettotuotto prosenttin 1,3 prosenttiyksikön lasku suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella, yhden testatun muuttujan muuttuessa ja muiden muuttujien pysyessä muuttumattomana, aiheuttaisi arvonalentumisriskin. Viime vuonna tulokset olivat vastaavasti: 5,0 prosenttiyksikön kasvu diskonttokorossa, 3,5 prosenttiyksikön kasvu yhdistetyssä kulusuhteessa ja 1,5 prosenttiyksikön lasku sijoitustoiminnan nettotuotto prosentissa suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella olisi aiheuttanut arvonalentumisriskin.

Henkivakuutusliiketoiminnassa keskeisinä muuttujina herkkyyksanalyysissä käytettiin diskonttokorkoa, liikekulujen kasvuprosenttia ja sijoitustoiminnan marginaaliprosenttia. Käytetyt muuttujat olivat samat kuin edellisenä vuotena. Herkkyyksanalyysin tulokset eivät ole muuttuneet merkittävästi edellisestä vuodesta, lukuun ottamatta sijoitustoiminnan marginaalia. Diskonttokoron 7 prosenttiyksikön kasvu, liikekulujen 13 prosenttiyksikön kasvu ja sijoitustoiminnan marginaalin 1,2 prosenttiyksikön lasku suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella, muiden muuttujien pysyessä muuttumattomana, aiheuttaisi arvonalentumisriskin. Viime vuonna tulokset olivat vastaavasti: 13 prosenttiyksikön kasvu diskonttokorossa, 17 prosenttiyksikön kasvu liikekuluissa ja sijoitustoiminnan marginaalin 2,3 prosenttiyksikön lasku suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella olisi aiheuttanut arvonalentumisriskin.

Varainhoitoliiketoiminnassa keskeisinä muuttujina herkkyyksanalyysissä käytettiin diskonttokorkoa, hallinnoitavien varojen kasvuprosenttia ja kulujen kasvuprosenttia. Käytetyt muuttujat olivat samat kuin edellisenä vuotena. Herkkyyksanalyysin tulokset eivät ole muuttuneet merkittävästi edellisestä vuodesta. Diskonttokoron 20 prosenttiyksikön kasvu, hallinnoitavien varojen 13 prosenttiyksikön lasku ja kulujen 15 prosenttiyksikön kasvu suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella, muiden muuttujien pysyessä muuttumattomana, aiheuttaisi arvonalentumisriskin. Viime vuonna tulokset olivat vastaavasti: 30 prosenttiyksikön kasvu diskonttokorossa, hallinnoitavien varojen 13 prosenttiyksikön lasku ja kulujen 16 prosenttiyksikön kasvu suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella olisi aiheuttanut arvonalentumisriskin.

Rahastoliiketoiminnassa keskeisinä muuttujina herkkyyksanalyysissä käytettiin diskonttokorkoa, rahastopääomien kasvuprosenttia ja kiinteä luontoisten kulujen kasvuprosenttia. Käytetyt muuttujat olivat samat kuin edellisenä vuotena. Herkkyyksanalyysin tulokset eivät ole muuttuneet merkittävästi edellisestä vuodesta. Diskonttokoron 6,0 prosenttiyksikön kasvu, rahastopääomien 2,9 prosenttiyksikön lasku ja kiinteä luontoisten kulujen 4,8 prosenttiyksikön kasvu suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella, muiden muuttujien pysyessä muuttumattomana, aiheuttaisi arvonalentumisriskin. Viime vuonna tulokset olivat vastaavasti: 5,1 prosenttiyksikön kasvu diskonttokorossa, 2,4 prosenttiyksikön lasku rahastopääomien kasvussa ja kiinteä luontoisten kulujen 4,2 prosenttiyksikön kasvu suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella olisi aiheuttanut arvonalentumisriskin.

Systeemipalveluliiketoiminnan osalta keskeisinä muuttujina herkkyyksanalyysissä käytettiin diskonttokorkoa, palvelutuottojen kasvuprosenttia ja kateprosenttia. Käytetyt muuttujat olivat samat kuin edellisenä vuotena. Herkkyyksanalyysin tulokset eivät ole muuttuneet merkittävästi edellisestä vuodesta. Diskonttokoron 31 prosenttiyksikön kasvu, palvelutuottojen 29 prosenttiyksikön lasku ja katteen 2,2 prosenttiyksikön lasku suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella, muiden muuttujien pysyessä muuttumattomana, aiheuttaisi arvonalentumisriskin. Viime vuonna tulokset olivat vastaavasti: 31 prosenttiyksikön kasvu diskonttokorossa, 28 prosenttiyksikön lasku palvelutuottojen ja katteen 2,2 prosenttiyksikön lasku suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella olisi aiheuttanut arvonalentumisriskin.

Rahoitusyhtiöpalveluissa keskeisinä muuttujina herkkyyksanalyysissä käytettiin diskonttokorkoa, luottokannan kasvuprosenttia ja kulujen kasvuprosenttia. Käytetyt muuttujat olivat samat kuin edellisenä vuotena. Herkkyyksanalyysin tulokset ovat parantuneet merkittävästi edellisestä vuodesta. Diskonttokoron 10 prosenttiyksikön kasvu, luottokannan 84 prosenttiyksikön lasku ja kulujen 13 prosenttiyksikön kasvu suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella, muiden muuttujien pysyessä muuttumattomana, aiheuttaisi arvonalentumisriskin. Viime vuonna tulokset olivat vastaavasti: 16 prosenttiyksikön kasvu diskonttokorossa, 21 prosenttiyksikön lasku luottokannassa ja 17 prosenttiyksikön kulujen kasvu suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella olisi aiheuttanut arvonalentumisriskin.

Työhyvinvoinnin palveluissa keskeisinä muuttujina herkkyyksanalyysissä käytettiin diskonttokorkoa, liikevaihdon ja

käyttökäteen kasvua. Käytetyt muuttajat olivat samat kuin edellisenä vuotena. Herkkyysanalyysin tulokset ovat muuttuneet merkittävästi edellisestä vuodesta. Diskonttokoron 22 prosenttiyksikön kasvu, liikevaihdon 100 prosenttiyksikön lasku ja käyttökäteen 48 prosenttiyksikön lasku suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella, muiden muuttajien pysyessä muuttumattomana, aiheuttaisi arvonalentumisriskin. Viime vuonna tulokset olivat vastaavasti: 6,1 prosenttiyksikön kasvu diskonttokorossa, 24 prosenttiyksikön lasku liikevaihdossa ja 6,0 prosenttiyksikön lasku käyttökäteen suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella olisi aiheuttanut arvonalentumisriskin.

Tuotemerkkien arvonalentumistestaus

OP-Pohjola-ryhmän tuotemerkit ovat syntyneet kokonaisuudessaan Pohjola-Yhtymä Oyj:n liiketoimintojen hankinnasta. Arvonalentumistestaus on suoritettu erikseen IAS 36:n mukaisesti Pohjola-, Eurooppalainen-, A-vakuutus- sekä Seesam-tuotemerkeille.

Tuotemerkkien arvo on määritetty soveltaen ”relief from royalty” menetelmää, jossa tuotemerkkien arvoksi määriteltiin tuotemerkin omistamisesta tulevaisuudessa kertyvät nykyhetkeen diskontatut rojaltsäästöt. Diskonttokorkona laskelmissa on käytetty vahinkovakuutusliiketoiminnalle määritettyä markkinaehtoista oman pääoman kustannusta lisättyä hyödykekohtaisella riskipreemiolla. Vahinkovakuutuksen diskonttokorkona käytettiin samaa korkotasoa kuin vuoden 2011 testauksessa. Vuoden 2012 testauksessa on käytetty lisäksi samaa riskipreemiota ja vastaavia rojaltiprosentteja kuin PPA-selvityksessä ja aikaisempien vuosien testauksissa.

Testausperiodin pituudeksi määritettiin kaikkien tuotemerkkien osalta IAS 36 -standardin mukainen 5 vuotta. Kassavirtalaskelmissa käytetyt ennusteet perustuvat vahinkovakuutusliiketoiminnan päivitettyihin strategialukuihin vuosille 2013–2015 ja niistä johdettuihin odotuksiin liiketoiminnan kehittymisestä jatkossa. Ennustekauden jälkeisten kausien kassavirtojen kasvuna käytettiin 2 prosentin inflaatio-odotusta.

Tuotemerkkien arvonalentumistestauksen johdosta tuotemerkeille ei ole tehty arvonalentumiskirjauksia vuoden 2012 tilinpäätöksessä. Seesam-tuotemerkeille on aikaisemmin tehty 1 miljoonan euron arvonalentumiskirjaus vuoden 2011 tilinpäätöksessä ja 3 miljoonan euron arvonalentumiskirjaukset sekä vuoden 2009 että vuoden 2008 tilinpäätöksissä.

Muiden olennaisten aineettomien hyödykkeiden arvonalentumistestaus

OP-Pohjola-ryhmän asiakassuhteet, vakuutus sopimukset ja merkittävä osa tietokoneohjelmista on hankittu osana Pohjola-Yhtymä Oyj:n liiketoimintojen hankintaa. Lisäksi osana Aurum Sijoitusvakuutus Oy:n hankintaa vuonna 2012 OP-Pohjola-ryhmän taseeseen kohdistettiin asiakassuhteisiin ja vakuutus sopimukseen kohdistettavaa aineetonta hyödykettä.

Asiakassuhteista ja vakuutus sopimuksista muodostuneet aineettomat hyödykkeet kirjataan liiketoiminnasta riippuen joko etupainotteisin poistoin tai tasapoistoin kuluksi arvioitun taloudellisen vaikutusajan kuluessa eikä niissä ole havaittu viitteitä arvonalentumiskirjaustarpeesta. Vahinkovakuutus-, henkivakuutus-, varainhoito- ja rahastoliiketoimintaan kohdistetuista tietokoneohjelmista muodostuneet aineettomat hyödykkeet on kirjattu kokonaan kuluksi jo aikaisempina tilikausina.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 29. Aineelliset hyödykkeet

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Omassa käytössä olevat kiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	72	61
Rakennukset	531	522
Koneet ja kalusto	50	48
Muut aineelliset hyödykkeet	17	17
Vuokralle annettu omaisuus	40	54
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	710	702
josta keskeneräiset hankinnat	2	3

Aineellisten hyödykkeiden muutokset	2012			Vuokralle annettu omaisuus	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
	Oman käytön kiinteistöt	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet		
Hankintameno 1.1.	752	238	32	89	1 111
Hankitut liiketoiminnot	-	-	-	-	-
Lisäykset	88	23	1	17	129
Vähennykset	-28	-10	0	-37	-76
Siirrot erien välillä	3	1	0	-	4
Hankintameno 31.12.	815	252	32	68	1 167
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-169	-190	-14	-35	-409
Tilikauden poistot	-45	-19	-1	-14	-79
Tilikauden arvonalentumiset	0	-	-	-	0
Tilikauden arvonalentumisten peruutukset	0	0	-	-	0
Vähennykset	5	7	0	19	31
Muut muutokset	-2	0	0	2	0
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-212	-202	-15	-28	-457
Kirjanpitoarvo 31.12.	603	50	17	40	710

Aineellisten hyödykkeiden muutokset	2011				
	Oman käytön kiinteistöt	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Vuokralle annettu omaisuus	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
Hankintameno 1.1.	747	275	31	112	1 165
Hankitut liiketoiminnot	-	-	-	-	-
Lisäykset	34	21	1	19	75
Vähennykset	-14	-58	0	-42	-115
Siirrot erien välillä	-15	0	0	-	-15
Hankintameno 31.12.	752	238	32	89	1 111
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.	-163	-229	-14	-43	-449
Tilikauden poistot	-20	-18	-1	-16	-55
Tilikauden arvonalentumiset	-1	-	-	-	-1
Tilikauden arvonalentumisten peruutukset	1	-	-	-	1
Vähennykset	6	57	0	23	86
Muut muutokset	9	0	-	1	10
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-169	-190	-14	-35	-409
Kirjanpitoarvo 31.12.	583	48	17	54	702

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 30. Muut varat

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011	1.1.2011
Maksujenvälityssaamiset	19	30	24
Eläkevarat	49	86	194
Siirtosaamiset			
Korot	818	972	657
Muut siirtosaamiset	26	36	76
Muut	833	761	546
Yhteensä	1 745	1 884	1 496

Muiden varojen muut erä sisältää arvopapereiden myyntisaamisia 46 milj. e (5 milj. e), johdannaissaamisia 95 milj. e (122 milj. e) ja muita varoja 692 milj. e (634 milj. e).

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 31. Verosaamiset

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011	1.1.2011
Tuloverosaamiset	11	20	35
Laskennalliset verosaamiset	104	139	90
Verosaamiset yhteensä	115	158	125

Laskennalliset verosaamiset	31.12.2012	31.12.2011	1.1.2011
Myytävässä olevista rahoitusvaroista	7	66	22
Poistoista ja arvonalennuksista	1	1	1
Varauksista ja luottojen arvonalentumisista	24	24	26
Rahavirran suojauksesta	-	-	2
Verotuksellisista tappioista	44	61	36
Vakuutusvelan korkoriskin suojauksesta	40	15	-
Yleiseen liikkeeseen laskettujen arvopapereiden jaksotuserosta	26	21	18
Konserniyhdistelyistä	7	8	8
Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä	12	1	0
Henkilöstövähennyksistä aiheutuvasta uudelleenjärjestelyvarauksesta	4	-	-
Vallilan toimitilakiinteistön kertapoistosta	8	-	-
Muista eristä	22	21	16
Netotettu laskennallisista verovelosta	-91	-80	-40
Yhteensä	104	139	90

Laskennalliset verovelat	31.12.2012	31.12.2011	1.1.2011
Verotuksellisista varauksista	578	598	584
Myytavissä olevista rahoitusvaroista	95	2	57
Rahavirran suojauksesta	17	5	0
Tasoisuuden eliminoinnista	139	88	116
Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä	13	20	49
Sijoitusten käypään arvoon arvostamisesta	75	103	53
Yritysostojen kauppahinnan kohdistuksesta	105	79	91
Konserniyhdistelyistä	-3	-1	2
Muista eristä	-2	0	2
Netotettu laskennallisista verosaamisista	-91	-80	-40
Yhteensä	926	815	915
Laskennallinen verosaaminen (+)/-velka (-), netto	-822	-676	-825

Laskennallisten verojen muutokset	31.12.2012	31.12.2011
Laskennalliset verosaamiset/-velat 1.1.	-676	-825
Kirjattu tuloslaskelmaan		
Ostettujen yritysten myyntivoittojen eliminoinnoista	1	0
Tappioiden vaikutuksista	-17	29
Varauksista ja saamisten arvonalentumisista	3	3
Verotuksellisista varauksista	-51	-50
Poistoista ja arvonalentumisista	7	7
Tasotusmäärän eliminoinnista	18	23
Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä	-3	-7
Vakuutusvelan korkoriskin suojauksesta	25	16
Sijoitusten arvostuksesta	37	-64
Verokannan muutos 1.1.2012	-	51
Muut	12	11
Kirjattu laajaan tuloslaskelmaan		
Yritysostojen kauppahinnan allokointi	-31	-
Käyvän arvon rahasto		
Käyvän arvon arvostuksesta	-125	101
Rahavirran suojauksesta	-12	-6
Siirrot tuloslaskelmaan	-33	8
Verokannan muutos 1.1.2012	-	-4
Etuuspohjaisista järjestelyistä johtuvat vakuutusmatemaattiset voitot/(tappiot)	22	36
Verokannan muutos 1.1.2012	-	-6
Muut	2	-
Laskennalliset verosaamiset yhteensä 31.12., (+)/-velka (-), netto	-822	-676
Tuloverosaamiset, (+)/-velka (-), netto	-52	0
Verosaamiset yhteensä, (+)/-velka (-), netto	-874	-676

Sellaiset verotukselliset tappiot, joista ei ole kirjattu laskennallista verosaamista olivat vuoden 2012 lopussa 12 milj. e (112 milj. e). Tappiot vanhenevat ennen vuotta 2022.

Baltian tytäryritysten jakamattomista voittovaroista 29 milj. e (21 milj. e) ei ole kirjattu laskennallista verovelkaa, koska varat on sijoitettu kyseisiin maihin pysyvästi.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VELKOJA JA OMAA PÄÄOMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 32. Velat luottolaitoksille

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Velat keskuspankeille	-	230
Velat luottolaitoksille		
Vaadittaessa maksettavat		
Talletukset	104	90
Muut velat	0	0
Erääntyneet ja perinnässä olevat muilta pankeilta	-	-
Yhteensä	104	90
Muut kuin vaadittaessa maksettavat		
Talletukset	1 775	1 403
Muut velat	86	59
Repovelat	-	-
Yhteensä	1 861	1 462
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille yhteensä	1 965	1 783

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VELKOJA JA OMAA PÄÄOMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 33. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Kaupankäynnin rahoitusvelat		
Repoveloista	-	-
Arvopapereiden lyhyksimyyneistä	3	1
Muista	-	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat yhteensä	3	1

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VELKOJA JA OMAA PÄÄOMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 34. Johdannaissopimukset

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät		
Korkojohdannaiset	3 591	2 689
Valuuttajohdannaiset	6	19
Osake- ja indeksijohdannaiset	74	84
Luottojohdannaiset	0	2
Muut	28	25
Yhteensä	3 698	2 820
Suojaavat johdannaissopimukset		
Käyvän arvon suojaus		
Korkojohdannaiset	450	399
Valuuttajohdannaiset	13	13
Osake- ja indeksijohdannaiset	-	-
Luottojohdannaiset	-	-
Muut	0	0
Rahavirran suojaus		
Korkojohdannaiset	0	0
Muut	-	-
Yhteensä	464	412
Johdannaissopimukset yhteensä	4 162	3 232

Tase-erä sisältää johdannaissopimusten negatiiviset arvonmuutokset ja saadut premiot.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VELKOJA JA OMAA PÄÄOMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 35. Velat asiakkaille

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat		
Yksityiset	22 564	20 865
Yritykset ja julkisyhteisöt	11 418	9 624
Yhteensä	33 981	30 489
Muut		
Yksityiset	7 615	8 527
Yritykset ja julkisyhteisöt	3 415	2 288
Yhteensä	11 030	10 815
Talletukset yhteensä	45 011	41 304
Muut rahoitusvelat		
Vaadittaessa maksettavat		
Yksityiset	13	2
Yritykset ja julkisyhteisöt	3	9
Yhteensä	16	10
Muut		
Yksityiset	2	2
Yritykset ja julkisyhteisöt	4 621	4 657
Yhteensä	4 623	4 659
Muut rahoitusvelat yhteensä	4 639	4 670
Velat asiakkaille yhteensä	49 650	45 974

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VELKOJA JA OMAA PÄÄOMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 36. Vahinkovakuutustoiminnan velat

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Vakuutusvelka	2 448	2 365
Velat ensivakuutustoiminnasta	123	122
Velat jälleenvakuutustoiminnasta	13	15
Johdannaissopimukset	3	1
Muut	4	4
Vahinkovakuutustoiminnan velat yhteensä	2 592	2 508

Velat vahinkovakuutus sopimuksista ja jälleenvakuuttajien osuus

Milj. e	31.12.2012			31.12.2011		
	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto
Eläkeuotoinen korvausvastuu	1 205	-4	1 201	1 155	-3	1 152
Muut tapauskohtaiset varaukset	151	-52	99	147	-80	67
Ammattitautien erillisvaraus	28	-	28	31	-	31
Kollektiivinen korvausvastuu	555	-6	550	559	-6	553
Varatut korvaustenhoitokulut	54	-	54	52	-	52
Vakuutusmaksuvastuu	455	-15	440	422	-22	400
Vakuutusmaksuvastuun täydennyserä	-	-	-	0	-	0
Vahinkovakuutuksen vakuutusvelka yhteensä	2 448	-76	2 372	2 365	-111	2 254

Vakuutusopimuksista aiheutuvan vakuutusvelan ja jälleenvakuutusopimuksista aiheutuvien saamisten muutokset

Milj. e	2012			2011		
	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto
Korvausvastuu						
Korvausvastuu 1.1	1 944	-89	1 855	1 847	-60	1 788
Maksetut korvaukset tilikaudella	-857	61	-797	-765	33	-733
Velan/saamisen muutos	863	-33	830	816	-62	754
Tilikaudella sattuneet vahingot	815	-19	796	784	-63	721
Lisäys (vähennys) edellisiin tilikausiin	-4	-14	-18	-27	1	-25
Diskonttokoron muutos	52	-	52	32	-	32
Muu laskuperustemuutos	-	-	-	27	-	27
Diskonttauksen purkautuminen	43	-	43	45	-	45
Kurssivoitot (tappiot)	0	0	0	0	0	0
Korvausvastuu 31.12	1 993	-62	1 932	1 944	-89	1 855
Vakuutusmaksuvastuu						
Vakuutusmaksuvastuu 1.1	422	-22	399	377	-19	357
Lisäys	418	-5	412	386	-8	378
Vähennys	-385	13	-373	-342	5	-337
Kurssivoitot	-	-	-	0	-	0
Myytyihin omaisuuseriin liittyneet purkaukset						
Diskonttauksen purkautuminen	1	-	1	1	-	1
Vakuutusmaksuvastuu 31.12.	455	-15	440	422	-22	399
Vahinkovakuutuksen vakuutusvelka yhteensä	2 448	-76	2 372	2 365	-111	2 254

Vakuutusmaksuvastuu edustaa velvoitteita, jotka liittyvät vuoden lopussa vielä luovuttamatta olevaan vakuutusturvaan.

Vahinkovakuutusopimuksista aiheutuvan vakuutusvelan määrittäminen

a) Käytetyt menetelmät ja oletukset

Vakuutusvelan määrä on arvioitu siten, että se riittää kohtuullisen suurella todennäköisyydellä vakuutusopimuksista aiheutuvien velvoitteiden suorittamiseen. Tämä on toteutettu siten, että vakuutusvelalle on ensin arvioitu odotusarvo ja sen jälkeen on määritetty sen epävarmuudesta johtuva varmuuslisä.

Vakuutusopimuksista aiheutuva vakuutusmaksuvastuu on määritetty pääosin sopimuskohtaisesti pro rata parte temporis -säännöllä.

Eläkemuotoinen korvausvastuu on jatkuvana eläkkeenä maksettavien ansionmenetyskorvausten kassavirran diskontattu nykyarvo. Käytetty diskonttauskorko päätetään ottaen huomioon vallitseva korkotaso, lain edellyttämä turvaavuus, viranomaisen asettama diskonttauskoron yläraja sekä vakuutusvelkaa kattavalle omaisuudelle saatava kohtuullinen tuotto-odotus. Käytetty diskonttauskorko vuoden 2012 lopussa on 3,0 % (31.12.2011: 3,3 %). Kuolevuusmallina on käytetty Suomen väestötilastoon pohjautuvaa ikäkohorttikuolevuusmallia, joka olettaa havaitun elinikien pitenemisen

trendin jatkuvan.

Korvausvastuuseen sisältyy asbestivastuita, jotka ovat lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ammattitautitapauksia. Näiden korvausten kassavirtaennuste perustuu selvitykseen, jossa on otettu huomioon se, kuinka paljon asbestia on vuosittain käytetty raaka-aineena Suomessa, sekä se, miten eri asbestisairauksien latenssijat ovat jakautuneet. Asbestikorvausten kehittymistä seurataan vuosittain, ja toteutuma on noudattanut ennustetta hyvin.

Kollektiivisen korvausvastuun määrittämiseen on käytetty useita tilastollisia menetelmiä: Bornhuetter-Ferguson, Cape Cod ja Chain Ladder. Näitä sovellettaessa joudutaan menetelmän valinnan lisäksi tekemään myös muita valintoja kuten esimerkiksi päättämään, kuinka monen sattumisvuoden tilastoaineistoon niitä sovelletaan.

Bornhuetter-Ferguson

Bornhuetter-Ferguson (BF) -menetelmä perustuu oletukselle, että kunakin kehitysvuonna maksetaan korvauksia tietty osuus sattumisvuoden riskimitasta. Tämä riskimitta voi olla esimerkiksi vakuutusvuosien lukumäärä tai vahinkosuhteolettamalla korjattu vakuutusmaksutuotto. BF reagoi hitaasti korvausten kehityskolmiossa tapahtuviin muutoksiin ja lisäksi BF on herkkä riskimitan valinnalle.

Cape Cod

Cape Cod menetelmä vastaa BF-menetelmää, kun kehitysvuonna maksettavien korvausten osuutta suhteessa riskimitaan tasoitetaan eri sattumisvuosien välillä. Yksinkertaisessa Cape Cod -menetelmässä korvausten osuus riskimitasta on sama tasoitettu vakio kaikille sattumisvuosille. Yleistetyssä Cape Cod -menetelmässä korvausten osuus sattumisvuoden riskimitasta tasoitetaan sattumisvuoden ja sattumisvuoden lähellä olevien havaintojen perusteella.

Chain Ladder

Chain Ladder (CL) -menetelmässä vuosittaisten kehityskertoimien avulla määritetään jokaisen sattumisvuoden kokonaiskorvausmeno. Kehityskerroin kuvaa kumulatiivisten korvausten kehityskolmion peräkkäisten kehitysvuosien välistä suhdetta. CL on herkkä ensimmäisten kehitysvuosien havainnoille.

Kollektiivisen korvausvastuun määrittämisessä suurimmat riskit liittyvät -tulevan inflaation arvioimiseen (pl. lakisääteisten vakuutusten perusteella maksettavat ansionmenetykskorvaukset), -korvauskäytäntöjen ja lakimuutosten aiheuttamien muutosten oikaisemiseen korvausten kehityskolmioissa (eli antaako historia oikean kuvan tulevaisuudesta) ja -historiatietojen oikeellisuuteen kymmenien vuosien ajalta.

Kollektiivisesta korvausvastuusta ainoastaan eläkemuotoinen vastuu on diskontattu.

Kollektiivista korvausvastuuta arvioitaessa ryhmän vahinkovakuutus sopimuskanta on jaettu useaan eri luokkaan riskin ja muun muassa maksettujen korvausten kassavirran maturiteetin perusteella. Jokaisessa luokassa kollektiivinen korvausvastuu lasketaan ensin kullakin yllä mainitulla tilastollisella menetelmällä. Näistä on valittu se, mikä sopii parhaiten tarkasteltavaan luokkaan. Valinnan kriteereinä on käytetty sitä, kuinka hyvin malli olisi ennustanut aikaisempien sattumisvuosien kehittymisen, sekä menetelmän antaman arvion herkkyyttä käytettävien tilastovuosien lukumäärälle. Valitun menetelmän antamaan odotusarvoon on lisätty varmuuslisä 2–10 %. Varmuuslisän määrään vaikuttaa tulevien kassavirtojen epävarmuus ja duraatio sekä historiatietojen laatu.

Lakisääteisen tapaturma- ja liikennevakuutuksen sairaanhoitokulu- ja kuntoutuskorvausten kollektiivista korvausvastuuta arvioitaessa on otettu huomioon se, että yli 10 vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat korvaukset rahoitetaan jakojärjestelmän avulla.

b) Oletusten ja menetelmien muutokset

Diskonttauskoron laskun seurauksena eläkemuotoinen korvausvastuu kasvoi 52 miljoonaa euroa (32).

Menetelmien ja oletusten muutosten vaikutus velan määrään	2012	2011
Milj. e (velan kasvu +/-pieneminen -)	-	-
Diskonttokoron muutos	52	32
Kollektiivisen korvausvastuun perustemuutos	-	-
Vakuutusmaksuvastuun laskennan tarkentaminen	-	-
Kuolevuusmallin muutos	-	27
Varautuminen kuolevuusmallin muutokseen	-	-
Yhteensä	52	59

c) Korvausten kehitys

Korvauskolmioissa on verrattu toteutuneita korvauskuluja aikaisempiin arvioihin. Korvauskehitystä kuvaavat kolmiot on laadittu vahinkojen sattumisvuosittain.

Korvauskehitys on esitetty viideltä vuodelta pitkäaikaisia vastuita lukuun ottamatta. Korvauskolmiossa ei seurata poolien osuuksia eikä lakisääteisen tapaturmavakuutuksen regressien kehitystä. Lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden pääoma-arvot on käsitelty, kuten ne olisi maksettu lopulliseksi vahvistamisen yhteydessä pääoma-arvon suuruisina.

Pitkäaikaisten vastuiden eli lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden ja asbestivahinkojen osalta on esitetty vakuutusvelan riittävyttä koskevat tiedot.

Korvauskolmiot, bruttoliike (milj. e)

Sattumisvuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Yhteensä
Arvio kokonaiskorvausmenosta									
0*	540	603	638	707	666	738	784	815	5 491
n+1	540	611	633	693	633	746	751	-	-
n+2	535	591	627	691	640	744	-	-	-
n+3	529	594	622	689	641	-	-	-	-
n+4	532	594	622	704	-	-	-	-	-
n+5	532	587	647	-	-	-	-	-	-
n+6	529	587	-	-	-	-	-	-	-
n+7	536	-	-	-	-	-	-	-	-
Nykyinen arvio kertyneestä korvausmenosta	536	587	647	704	641	744	751	815	5 424
Kertyneet maksetut korvaukset	-508	-556	-609	-642	-570	-648	-607	-450	-4 591
Korvausvastuu vuosilta 2005-2012	27	30	37	62	71	96	144	365	834

Korvausvastuu aiemmilta vuosilta

187

* = sattumisvuoden lopussa

Latenttien ammattitautien korvauskehitys, (milj. e)

Tilivuosi	Kollektiivinen korvaus vastuu	Tunnetut eläke-vastuut	Maksetut korvaukset	Korvaus-kulut	Peruste-muutokset*	Riittävyys
2005	45	39	-4	-2	1	-1
2006	43	40	-4	-3	-	-3
2007	41	40	-4	-2	-1	-2
2008	40	41	-4	-4	3	-2
2009	42	43	-4	-8	4	-4
2010	38	44	-3	0	-	0
2011	35	50	-3	-6	5	-2
2012	32	53	-4	-4	2	-1

Lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden kehitys, (milj. e)

Tilivuosi	Vuoden alussa	Vuoden lopussa	Uudet eläkepääomat	Maksetut eläkkeet	Peruste-muutokset*	Riittävyys
2006	681	731	77	26	-	1
2007	731	745	60	28	-15	3
2008	745	766	55	30	-	4
2009	763**	771	42	32	-	2
2010	771	794	60	34	-	3
2011	794	895	66	35	77	7
2012	895	940	66	34	31	18

* Diskonttauskoron ja kuolevuusmallin muutosten vaikutus lopullisiin eläkepääomiin.

** Aikaisempiin vuosiin sisällynyt pieni erä sairaanhoito- ja palvelutalovarauksia on eliminoitu vuoden 2009 luvusta.

Korvauskolmiot, nettoliike (milj. e)

Sattumisvuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Yhteensä
Arvio kokonaiskorvausmenosta									
0*	511	580	621	656	649	693	721	796	5 228
n+1	519	593	623	656	620	707	697	-	-
n+2	509	575	619	658	629	705	-	-	-
n+3	509	577	615	656	629	-	-	-	-
n+4	513	577	615	670	-	-	-	-	-
n+5	513	569	624	-	-	-	-	-	-
n+6	513	569	-	-	-	-	-	-	-
n+7	518	-	-	-	-	-	-	-	-
Nykyinen arvio kertyneestä korvausmenosta									
	518	569	624	670	629	705	697	796	5 208
Kertyneet maksetut korvaukset									
	-492	-539	-588	-609	-565	-614	-581	-442	-4 430
Korvausvastuu vuosilta 2005-2012									
	26	30	36	61	63	91	116	354	778
Korvausvastuu aiemmilta vuosilta									
									181

* = sattumisvuoden lopussa

Aikaisemmilla tilikausilla sattuneiden vahinkojen korvauskulujen muutos

Aikaisemmilla tilikausilla sattuneiden vahinkojen korvauskulut kasvoivat 24 miljoonaa euroa (34). Korvauskulua kasvatti laskuperustekorona muutos 52 miljoonaa euroa. Vertailuvuonna 2011 korvauskulua kasvatti laskuperustekorona muutos 32 miljoonaa euroa ja kuolevuusmallin muutos 27 miljoonaa euroa. Aikaisemmilla tilikausilla sattuneiden vahinkojen korvauskulun muutos kuvaa vakuutusvelan riittävyyttä, joka on vastuuvelan turvaavuudesta johtuen keskimäärin positiivinen.

Korvaustenhoitosopimukset

Korvaustenhoitosopimukseen liittyvät velat 31.12.2012 olivat 80 miljoonaa euroa (80).

Korvaustenhoitosopimukset ovat sellaisia sopimuksia, jotka eivät ole vakuutus sopimuksia, mutta joiden perusteella suoritetaan toisen osapuolen puolesta korvauksia. Näistä merkittävimpiä ovat sellaiset captive-järjestelyt, joissa vakuutettu riski on jälleenvakuutettu kokonaan asiakkaan kanssa samaan konserniin kuuluvassa captive-yhtiössä, sekä lakisääteisten tapaturma-, liikenne- ja potilasvakuutusten eläkemuotoisten korvausten indeksikorotukset ja eräät muut korvausten korotukset sekä yli kymmenen vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat sairaanhoitokorvaukset ja julkisen sektorin potilasvakuutus.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VELKOJA JA OMAA PÄÄOMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 37. Henkivakuutustoiminnan velat

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Sijoitussidonnaisten sopimusten velka	5 357	3 257
Sijoitussidonnaisten vakuutusten velka	4 288	3 210
Sijoitussidonnaisten sijoitussopimusten velka	1 069	47
Muu kuin sijoitussidonnaisten sopimusten velka	3 592	3 665
Muu kuin sijoitussidonnainen taattujen osien vakuutusvelka	3 577	3 642
Vakuutussopimusten vastaisten lisätujen vastuu	1	3
Muu kuin sijoitussidonnainen sijoitussopimusten taattujen osien velka	14	21
Sijoitussopimusten vastaisten lisätujen vastuu	-	-
Johdannaissopimukset	0	0
Muut velat		
Siirtovelat ja saadut ennakot	3	1
Muut		
Ensivakuutustoiminnasta	1	1
Jälleenvakuutustoiminnasta	3	3
Muista	15	6
Yhteensä	21	10
Henkivakuutustoiminnan velat yhteensä	8 970	6 932

Vakuutusvelan muutokset 2012

Velka, milj. e	1.1.2012	Vakuutus- maksuista aiheutunut vastuun kasvu	Vapautu- neet vastuut	Hyvitetyt korot ja arvon- muutokset	Muut veloitukset ja hyvitykset	Muut erät	31.12.2012
Sijoitussidonnaisten sopimusten velka	3 257	652	-328	366	-35	1 445	5 357
Sijoitussidonnaisten vakuutusten velka	3 210	600	-247	335	-26	414	4 287
Sijoitussidonnaisten sijoitussopimusten velka	47	51	-81	31	-9	1 031	1 070
Muu kuin sijoitussidonnaisten sopimusten velka	3 633	234	-392	109	-82	57	3 560
Muu kuin sijoitussidonnainen vakuutusvelka korkotakuulla diskontattuna	3 548	233	-383	109	-82	-71	3 354
Muu kuin sijoitussidonnaisten sijoitussopimusten velka korkotakuulla diskontattuna	21	1	-9	0	0	1	14
Vastaisten lisätujen vastuu	3					-1	1
Korkotäydennys	0	0	0	0	0	28	28
Markkinakorolla diskonttauksen vaikutus	62	0	0	0	0	101	163
Muut erät	32	0	0	0	0	0	32
Yhteensä	6 922	886	-720	475	-116	1 502	8 949

Muut erät 2012 sisältävät Aurum Sijoitusvakuutuksen hankintahetken velan 1 362 milj. e.

Sijoitussidonnaisten sopimusten riippuvuus varoista on vakuutuksenottajan valinta. Yhtiötasolla arvonmuutosta ei voi verrata mihinkään benchmark-indeksiin. Myöskään takuukorkoisten sijoitussopimusten maksamaa tuottoa ei voi luotettevasti verrata mihinkään benchmark-indeksiin. Tuotto perustuu katteena olevan omaisuuden tuottoon ja johdon harkintaan sen jakaessa asiakashyvityksiä. Yhtiön omaisuudella ei ole benchmarkia.

Vakuutusvelan muutokset 2011

Velka, milj. e	1.1.2011	Vakuutus- maksuista aiheutunut vastuun kasvu	Vapautu- neet vastuut	Hyvitetyt korot ja arvon- muutokset	Muut veloituk- set ja hyvitykset	Muut erät	31.12.2011
Sijoitussidonnaisten sopimusten velka	3 140	555	-306	-413	-25	305	3 257
Sijoitussidonnaisten vakuutusten velka	3 094	495	-252	-408	-24	305	3 210
Sijoitussidonnaisten sijoitus-sopimusten velka	47	61	-54	-6	0	0	47
Muu kuin sijoitussidonnaisten sopimusten velka	4 013	256	-464	124	-43	-253	3 633
Muu kuin sijoitussidonnainen vakuutusvelka korkotakuulla diskontattuna	3 958	241	-441	123	-78	-255	3 548
Muu kuin sijoitussidonnaisten sijoitussopimusten velka korkotakuulla diskontattuna	26	15	-23	1	0	3	21
Vastaisten lisätetujen vastuu	30	0	0	0	-27	0	3
Korkotäydennys	0	0	0	0	0	0	0
Markkinakorolla diskonttauksen vaikutus	0	0	0	0	62	0	62
Muut erät	33	0	0	0	0	-1	32
Yhteensä	7 186	811	-770	-290	-68	51	6 922

Muun kuin sijoitussidonnaisen liikkeen vakuutus- ja sijoitussopimusten sekä sijoitussidonnaisten vakuutusten velkaa muodostettaessa on noudatettu kansallisen tilinpäätöksen laskentaperiaatteita lukuun ottamatta kahta seikkaa. Tasoitusmäärä ei ole osa IFRS:n mukaista vakuutus sopimusten velkaa, vaan se on osa omaa pääomaa. Lisäksi vuonna 2011 on siirrytty vastuvelan diskonttauskorossa lähemmäksi ajantasaista korkotasoa. Taseeseen on kirjattu henkivakuutusyhtiön omalla sijoitusriskillä olevia vakuutus- ja kapitalisaatiosopimusten säästöjä, joiden korkotakuu vaihtelee 1,5% - 4,5% välillä ja jotka on diskontattu kansallisen tilinpäätöksen vastuvelassa korkotakuun määrällä. Osa markkina- ja diskonttauskoron välisestä korkoriskistä on suojattu korkojohdannaisilla, joiden arvo on kirjattu osaksi vakuutus- ja kapitalisaatiosopimuksista kirjattavaa velkaa.

Muut erät 2012 sisältävät Aurum Sijoitusvakuutuksen hankintahetken velan.

Sijoitussidonnaiset sijoitussopimukset on arvostettu käypään arvoon.

Sijoitussidonnaisten sopimusten velka arvostetaan tilinpäätöshetken sopimuksiin liitettyjen varojen markkina-arvoilla.

Riskihenkivakuutusten velkana käytetään maksunsiirtovastuuta.

Menevään jälleenvakuutukseen liittyvät saamiset ja velat arvostetaan yhdenmukaisesti jälleenvakuutettujen sopimusten velkojen ja saamisten kanssa ja merkitään taseeseen erikseen.

Ryhmäeläkevakuutukseen velkaa täydennettiin jäljellä olevan elinajan odotteen kasvun takia vuosina 2011 ja 2012.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VELKOJA JA OMAA PÄÄOMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 38. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Milj. e	Keski- korko %	31.12.2012	Keski- korko %	31.12.2011
Joukkovelkakirjalainat	2,32	13 764	2,86	11 644
Muut				
Sijoitustodistukset	0,48	1 535	1,59	3 493
Yritystodistukset	0,49	3 979	1,31	4 689
Rahamarkkinavelkakirjat	-	-	-	-
Muut	0,51	144	0,75	297
Kaupankäynnissä omaan salkkuun sisältyvät (-)*		-152		-119
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat yhteensä		19 270		20 005

*OP-Pohjola-ryhmän hallussa olevat omat joukkovelkakirjalainat on netotettu velkaa vastaan.

Merkittävimmät liikkeeseenlaskut vuoden 2012 aikana	Nimellis- määrä, milj. e	Korko-%
OP-Asuntoluottopankki Oyj		
OP Mortgage Bank Coverage Bond 5/2012	1 250	Kiinteä 1,625
Pohjola Pankki Oyj		
Pohjola Bank plc Issue of GBP 200,000,000 Floating Rate Instruments due 23 September 2013 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	245,1	GBL3M + 0.12%
Pohjola Bank plc Issue of EUR 60,000,000 Floating Rate Notes due 13 January 2014 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	60,0	EUB3M + 0.65%
Pohjola Bank Plc Issue of GBP 59,000,000 Floating Rate Notes due 26 September 2014 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	72,3	GBL3M + 0.36%
Pohjola Bank plc Issue of EUR 220,000,000 Floating Rate Instruments due 28 June 2015 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	220,0	EUB3M + 0.65%
Pohjola Bank plc Issue of GBP 250,000,000 Floating Rate Notes due November 2015 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	306,3	GBL3M + 0.55%
Pohjola Bank plc Issue of EUR 500,000,000 3.125 per cent. Instruments due 12 January 2016 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the issuance of Debt Instruments	500,0	Kiinteä 3,125 %

Pohjola Bank plc Issue of EUR 750,000,000 2.625 per cent. Instruments due 20 March 2017 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	750,0	Kiinteä 2,625 %
Pohjola Bank plc Issue of EUR 60,000,000 Floating Rate Instruments due 30 May 2017 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instrument	60,0	EUB3M + 0.90%
Pohjola Bank plc Issue of EUR 60,000,000 3.75 per cent. Instruments due 1 March 2022 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	60,0	Kiinteä 3,75 %
Pohjola Bank plc Issue of EUR 50,000,000 3.086 per cent. Instruments due 23 August 2027 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	50,0	Kiinteä 3,086 %

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VELKOJA JA OMAA PÄÄOMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 39. Varaukset ja muut velat

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Varaukset	15	1
Muut velat		
Maksujenvälitysvelat	1 062	864
Siirtovelat		
Korkovelat	920	1 026
Muut siirtovelat	368	356
Muut	933	593
Yhteensä	3 282	2 839
Varaukset ja muut velat yhteensä	3 297	2 840

Muiden velkojen muut erä sisältää arvopapereiden ostovelkoja 49 milj. e (7 milj. e), eläkevastuita 55 milj. e (15 milj. e), johdannaissopimuksista 703 milj. e (34 milj. e) ja muita ostovelkoja 126 milj. e (538 milj. e).

Varausten muutokset

Milj. e	Uudelleenjärjestely	Muut	Yhteensä
1.1.2012			
Varausten lisäykset	14	0	14
Käytetyt varaukset	-	-	-
Käyttämättömien varausten peruutukset	-	-	-
31.12.2012	14	0	14

Uudelleenjärjestely

Uudelleenjärjestelyvaraus aiheutuu henkilöstövähennyksistä syntyvistä kuluista. Varaus realisoituu pääosin vuoden 2013 aikana.

Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt

OP-Pohjola-ryhmän eläkejärjestelyt on hoidettu OP-Eläkekassassa, OP-Eläkesäätiössä ja vakuutusyhtiöissä. Lisäeläkkeisiin liittyvät järjestelyt eläkesäätiössä ja vakuutusyhtiössä samoin kuin eläkekassassa hoidettu TyEL:n rahastoitu vanhuuseläke ja työkyvyttömyyseläkejärjestelyt on käsitelty etuuspohjaisina järjestelyinä. TyEL:n jakojärjestelmään suoritettavat maksut on käsitelty maksupohjaisena järjestelyinä.

Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen tasearvot	31.12.2012	31.12.2011	1.1.2011
Varojen käypä arvo	1 394	1 304	1 410
Rahastoitujen veloitteiden nykyarvo (-)	-1 396	-1 229	-1 224
Rahastoimattomien veloitteiden nykyarvo	-4	-4	-4
Nettosaaminen (+)/-velka (-)	-6	71	182
Taseeseen kirjatut varat ja veloitteet			
Varat	49	86	194
Velat	-55	-15	-13
Nettovarat (+) / -velat (-)	-6	71	182

Eläkejärjestelyn varoihin sisältyy

Pohjola Pankki Oyj:n osakkeita	58	40	49
OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien yritysten liikkeeseen laskemia arvopapereita	25	10	46
Muita saamia OP-Pohjola-ryhmään kuuluvilta yrityksiltä	57	117	-
OP-Pohjola-ryhmän käytössä olevat kiinteistöt	27	23	12
Yhteensä	167	190	107

Etuuspohjaiset eläkekulut tuloslaskelmassa

Tilikauden työsuoritukseen perustuvat menot	26	25	
Korkomenot	54	54	
Varojen odotettu tuotto	-74	-90	
Siirto tasausjärjestelmästä	-	-	
Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot	-	-	
Järjestelyn supistamisen tai veloitteen täyttämisen vaikutus	-2	0	
Etuuspohjaiset eläkekulut tuloslaskelmassa yhteensä	4	-11	

Tilikauden aikana muihin laajan tuloksen eriin kirjatut vakuutusmatemaattiset voitot (+) / tappiot (-)

	-90	-137	
--	------------	-------------	--

Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut kumulatiiviset vakuutusmatemaattiset voitot (+) / tappiot (-)

	-500	-409	-272
--	-------------	-------------	-------------

Varojen toteutunut tuotto

	120	-75	
--	------------	------------	--

Järjestelyihin kuuluvien varojen pitkäaikainen tuotto-odotus perustuu pitkiin historiallisiin aikasarjoihin ja tutkimuksiin eri omaisuusluokkien riskipreemioista. Odotettu tuotto on määritelty yhtenäisesti, ottaen huomioon historialliset tuotot, markkinoiden nykyinen tila sekä varojen strateginen jako.

Veloitteen nykyarvon muutokset	31.12.2012	31.12.2011
Veloitteen nykyarvo 1.1.	1 233	1 228
Tilikauden työsuoritukseen perustuvat menot	26	25
Korkomenot	54	54
Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	127	-34
Kurssierot	-	-
Maksetut etuudet	-46	-45
Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot	-	-
Liiketoimintojen yhdistämiset	-	-
Järjestelyn supistaminen	-2	-
Veloitteen täyttäminen	-2	-2
TyEL:n korkoeron tuotto ja vanhuuseläkkeiden vastuun kasvu (netto)	9	6
Jakosuhteen muutos	-	-
Veloitteen nykyarvo 31.12.	1 400	1 233

Varojen käypien arvojen muutokset	31.12.2012	31.12.2011
Varojen käypä arvo 1.1.	1 304	1 410
Järjestelyyn kuuluvien varojen odotettu tuotto	74	90
Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	37	-171
Työnantajan suorittamat maksut	17	17
Maksetut etuudet	-46	-45
Veloitteen täyttäminen	-2	-2
TyEL:n korkoeron tuotto ja vanhuuseläkkeiden vastuun kasvu (netto)	9	6
Jakosuhteen muutos	-	-
Varojen käypä arvo 31.12.	1 394	1 304

Vuonna 2013 suoritettavien maksujen määrä etuus pohjaiseen eläkejärjestelyyn arvioidaan olevan 12 milj. e.

Merkittävimpien varallisuuserien osuus järjestelyyn kuuluvien varojen koko käyvästä arvosta, %	31.12.2012	31.12.2011	1.1.2011
Osakkeet ja osuudet	20	20	33
Saamistodistukset	46	41	42
Kiinteistöt	13	13	18
Muut varat	21	26	7
Yhteensä	100	100	100

Käytetyt keskeiset vakuutusmatemaattiset oletukset	31.12.2012	31.12.2011
Diskonttaus korko, %	3,50	4,50
Varojen pitkäaikainen odotettu tuotto, %	3,50-5,10	4,61-5,90
Tuleva palkankorotusolettama, %	3,00	3,00
Tulevat eläkkeiden korotukset, %	2,00-2,10	2,00-2,40
Vaihtuvuus, %	0,00-3,00	0,00-3,00
Inflaatio, %	2,00	2,00
Arvioitu jäljellä oleva työssäoloaika vuosina	1-21	1-19

Tilinpäätöksen 2012 kannalta olennaisin vakuutusmatemaattisten oletusten muutos on ollut diskonttauskoron lasku. Diskonttauskoron lasku kasvattaa eläkevelvoitteen määrää ja muihin laajan tuloksen eriin kirjattavaa vakuutusmatemaattista tappiota. Diskonttauskoron 0,1 % -yksikön muutoksen vaikutus tilinpäätöksen 2012 laajaan tulokseen noin +/- 22 miljoonaa euroa.

Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden ylikate ja kokemusperäiset tarkistukset	31.12.2012	31.12.2011	1.1.2011	31.12.2010	31.12.2009	31.12.2008
Velvoitteen nykyarvo	1 400	1 233	1 228	1 228	1 119	992
Varojen käypä arvo	-1 394	-1 304	-1 410	-1 410	-1 278	-1 148
Yli (-) - tai alikate (+)	6	-71	-182	-182	-159	-156
Velkojen kokemusperäiset tarkistukset	-43	-35	-14	-14	-24	-52
Varojen kokemusperäiset tarkistukset	37	-171	63	63	60	-299

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VELKOJA JA OMAA PÄÄOMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 40. Verovelat

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011	1.1.2011
Tuloverovelat	64	19	34
Laskennalliset verovelat	926	815	915
Verovelat yhteensä	990	834	948

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VELKOJA JA OMAA PÄÄOMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 41. Osuuspääoma

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Osuuspääoma	5	5
Lisäosuuspääoma	617	619
Osuuspääoma yhteensä	622	624
josta irtisanottu osuuspääoma	78	90

Osuuspankkien kansallisessa tilinpäätöksessä omiin pääomiin kuuluva osuuspääoma ja lisäosuuspääoma, joita osuuspankeilla ei ole ehdotonta oikeutta kieltäytyä palauttamasta jäsenille, luokitellaan IFRS-tilinpäätöksessä velaksi.

Osuuspääoma palautetaan jäsenelle vuoden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana sitä koskeva vaatimus on esitetty. Lisäosuuspääoma palautetaan kuuden kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana sitä koskeva vaatimus on esitetty.

Vuoden 2006–2007 aikana useimpien osuuspankkien osuuspääomaa koskevia sääntöjä on muutettu siten, että osuuspankilla on oikeus kieltäytyä palauttamasta osuuspääomaa jäsenille. Sääntömuutoksesta johtuen osuuspankkien osuuspääomia on siirretty veloista omaan pääomaan 4 milj. e (1 milj. e).

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VELKOJA JA OMAA PÄÄOMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 42. Velat, joilla on huonompi etuoikeus

Milj. e	Keski- korko, %	31.12.2012	Keski- korko, %	31.12.2011
Pääomalainat	3,17	210	3,77	241
Muut				
Ikuiset lainat	0,00	0	5,08	256
Debentuurit	5,22	904	4,86	433
Muut	-	-	-	-
Velat, joilla on huonompi etuoikeus yhteensä		1 114		931

Pääomalainojen pääasialliset lainaehdot ovat seuraavat:

Ensijaisesti omiin varoihin rinnastettavat pääomalainat

1) Pääomalaina 10 mrd. Japanin jeniä (eurovasta-arvo 88 milj. e)

Laina on perpetuaalilaina eli eräpäivätön laina. Lainan korko on kiinteä 4,23 % 18.6.2034 saakka, ja sen jälkeen vaihtuva 6 kuukauden Yen-Libor + 1,58 % (Step up). Lainan korko maksetaan vuosittain 18.6. ja 18.12. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää ensimmäisen kerran vuonna 2014. Laina voidaan maksaa vuoden 2014 jälkeen takaisin koron eräpäivänä vuosittain 18.6. tai 18.12. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

2) Pääomalaina 50 milj. e

Laina on perpetuaalilaina ilman korkoporrastuksia, mutta jossa on 8 prosentin korkokatto. Laina laskettiin liikkeeseen 31.3.2005 ja sen korko oli ensimmäisenä vuonna 6,5 % ja ensimmäisen vuoden jälkeen CMS 10 vuotta + 0,1 %. Lainan korko maksetaan vuosittain 11.4. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla vuosittain alkaen 11.4.2010. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

3) Pääomalaina 60 milj. e

Perpetuaalilainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 0,65 %. Lainan korko maksetaan neljännesvuosittain 28.2., 30.5., 30.8. ja 30.11. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla ensimmäisen kerran 30.11.2015 ja sen jälkeen koron eräpäivinä. Vuoden 2015 jälkeen lainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor +1,65 % (Step up). Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

4) Pääomalaina 40 milj. e

Perpetuaalilainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 1,25 %. Lainan korko maksetaan neljännesvuosittain 28.2., 30.5., 30.8. ja 30.11. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla koron eräpäivinä 30.10.2010 alkaen. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

5) Pääomalaina 50 miljoonaa euroa

Pääomalaina 50 miljoonaa euroa, joka on ikuinen laina. Laina laskettiin liikkeeseen 17.6.2008 ja sen korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 3,05 %. Koron maksut tapahtuvat neljännesvuosittain 17.3., 17.6., 17.9. ja 17.12. Mikäli joltain korkojaksolta korkoa ei voida maksaa, koronmaksamisvelvollisuus raukeaa. Lainaa voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla ensimmäisen kerran 17.6.2013. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

6) Pohjola Vakuutus Oy:n pääomalaina

Pohjola Vakuutus Oy:n pääomalaina on 50 miljoonan euron eräpäivätön laina. Lainaa laskettiin liikkeeseen 17.6.2008 ja sen korko on 3 kuukauden euribor + 3,20 %. Koron maksut tapahtuvat neljännesvuosittain. Korko, jota ei voida maksaa koronmaksupäivänä sekä korko, jota Pohjola Vakuutus Oy ei ole voinut maksaa aikaisemmilta koronmaksupäiviltä, muodostavat yhdessä "Maksamattomat korot". Maksamattomille koroille kertyy korkoa lainaosuuksiin sovellettavan koron mukaisesti ja tämä kuhunkin koronmaksupäivään asti kertynyt lisäkorko lisätään maksamattomiin korkoihin kyseisenä koronmaksupäivänä. Kunnes maksamattomat korot on kokonaisuudessaan maksettu, liikkeeseenlaskija sitoutuu pidättäytymään osingon tai muun voiton jakamisesta tai omien osakkeiden hankinnasta. Lainaa voidaan eräännyttää ensimmäisen kerran vuonna 2013. Lainan pääoma voidaan maksaa takaisin vain, mikäli lain vaatimat ehdot täyttyvät. Lainaa ei huomioida luottolaitoslain mukaisessa vakavaraisuuslaskennassa. Vakuutusyhtiön vakavaraisuuslaskennassa lainaa voidaan hyödyntää täysimääräisesti.

Näistä lainoista hybridejä ovat lainat 1 ja 3.

Lainojen korko- ja valuuttakurssiriski on suojattu johdannaisilla. Tilinpäätöksessä suojauksesta on kirjattu arvomuutosta 16,3 miljoonaa euroa (18,1).

Perpetuaalit ja debentuurit

- 1) Debentuurilaina 170 miljoonaa euroa, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla vuonna 25.3.2013. Lainan korko on kiinteä 5,75 %. Mikäli lainaa ei eräännytetä ennaikaisesti, sen kerryttämä korko on 3 kuukauden Euribor +1,9 % + 1,50 %.
- 2) Debentuurilaina 100 miljoonaa euroa, joka on 5 vuoden bullet-laina, eräännyty 23.12.2013. Lainan korko on vaihtuva 12 kuukauden euribor + 2,25 %.
- 3) Debentuurilaina 100 miljoonaa CHF (eurovasta-arvo 83 miljoonaa), joka on 10 vuoden bullet-laina, eräännyty 14.7.2021. Lainan korko on kiinteä 3.375% p.a.
- 4) Debentuurilaina 100 miljoonaa euroa, joka on 10 vuoden bullet-laina, eräännyty 14.9.2021. Lainan korko on kiinteä 5.25% p.a.
- 5) Debentuurilaina 500 miljoonaa euroa, joka on 10 vuoden bullet-laina, eräännyty 22.8.2022. Lainaehdoissa on liikkeeseenlaskijalla mahdollisuus ennaikaiseen takaisinlunastukseen tilanteessa, jossa lainan pääomaa ei voida enää lukea pankin toissijaisiin omiin varoihin. Lainan korko on kiinteä 5,75% p.a.

Lainat 1-5 on laskettu liikkeeseen kansainvälisillä pääomamarkkinoilla.

Kotimassa liikkeeseen laskettuja, kiinteäkorkoisia debentuurilainoja oli 31.12.2012 yhteensä 0,7 miljoonaa euroa (1,9).

Liikkeeseenlaskupvm	Kirjan- pitoarvo, milj.e	Korko-%	Eräpvm
3.3.2008	0,7	4,10	3.3.2013

Pohjola Pankki Oyj:llä ei ole lainasopimusten ehtoja koskevia rikkomuksia pääoman, koron eikä muiden ehtojen osalta. Tilinpäätöksessä lainojen hintaerona on kirjattu 2 miljoonaa euroa (0).

Muut pääomallinat

OP-Henkivakuutus on laskenut liikkeeseen 27.10.1999 pääomallinan 25 830 000 e, lainalla on kiinteä kuponkikorko 7,0 % 70 vuoden ajan.

OP-Henkivakuutus on laskenut liikkeeseen 20.9.2001 pääomallinan 10 000 000 e, lainalla on kiinteä kuponkikorko 6,15 % 10 vuoden ajan.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VELKOJA JA OMAA PÄÄOMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 43. Oma pääoma

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011	1.1.2011
OP-Pohjola-ryhmän omistajien osuus			
Osake- ja osuuspääoma (sis. osakeanti)	336	333	368
Rahastot			
Sidotut rahastot			
Ylikurssirahasto	478	477	514
Vararahasto	799	793	803
Yhtiöjärjestyksen/sääntöjen mukaiset rahastot	-	-	-
Käyvän arvon rahasto			
Rahavirran suojauksesta	48	10	-6
Muuntoeroista	-	-	-
Käypään arvoon arvostamisesta			
Saamistodistuksista	85	-181	-75
Osakkeista ja osuuksista	207	-17	194
Muut sidotut rahastot	2	1	1
Vapaat rahastot			
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	143	143	164
Muut vapaat rahastot	1 261	1 207	1 174
Kertyneet voittovarot			
Edellisten kausien voitto (tappio)	3 270	3 038	2 963
Kauden voitto (tappio)	482	436	440
OP-Pohjola-ryhmän omistajien osuus omasta pääomasta	7 110	6 239	6 539
Määräysvallattomien osuus	24	3	0
Oma pääoma yhteensä	7 134	6 242	6 539

Käyvän arvon rahasto ennen veroja oli 449 miljoonaa euroa (-249) ja siihen liittyvä laskennallinen verovelka oli 110 miljoonaa euroa (laskennallinen verosaaminen 61). Katsauskauden lopussa käyvän arvon rahastossa oli oman pääoman

ehtoisten instrumenttien positiivisia arvonmuutoksia yhteensä 260 miljoonaa euroa (198) ja negatiivisia arvonmuutoksia yhteensä 21 miljoonaa euroa (211). Vuosina 2007 - 2012 käyvän arvon rahastosta on kirjattu tulosvaikutteisesti arvonalentumisia yhteensä 632 miljoonaa euroa, josta 55 miljoonaa euroa on kirjattu vuonna 2012.

Osakepääoma ja osakkeet

OP-Pohjola-ryhmän osakepääoma koostuu ryhmän ulkopuolisten osakkaiden sijoituksista Pohjola Pankki Oyj:n A-sarjan osakkeisiin. Pankkiryhmän ulkopuoliset osakkaat voivat omistaa vain Pohjola Pankki Oyj:n A-sarjan osakkeita. A-sarjan osakkeet noteerataan Helsingin Pörssissä. Osakkeilla ei ole nimellisarvoa, niiden kirjanpidollinen vasta-arvo on 1,34 euroa (ei tarkka arvo).

Ryhmän ulkopuolisten osakkaiden osakeomistusten muutokset

	Osakkeiden lukumäärä (1 000)
1.1.2011	176 405
Osakeoptioiden käyttö	-
Osakekaupat ulkopuolisten kanssa	-26 544
31.12.2011	149 861
Osakeoptioiden käyttö	-
Osakekaupat ulkopuolisten kanssa	-757
31.12.2012	149 104

Osuuspääoma

OP-Pohjola-ryhmän omaan pääomaan luettava osuuspääoma muodostuu osuuspankkien jäsenten sellaisista osuusmaksuista, joita pankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä lunastamasta.

Rahastot

Ylikurssirahasto

Rahasto on muodostunut ennen 1.9.2006 voimassa olleiden säännösten aikana. Rahastoon kirjattuja eriä ovat uusmerkinnässä osakkeista maksettu nimellisarvon ylittävä määrä, optio-oikeuteen ja vaihtovelkakirjaan perustuvasta merkintäoikeudesta maksettu määrä, omien osakkeiden myyntivoitto, se osakepääoman alentamismäärä, jota ei käytetä vahvistetun tappion kattamiseen, siirretä yhtiökokouksen päätöksen mukaisesti käytettävään rahastoon tai jaeta osakkeenomistajille, korvaukset osakeyhtiön perustamisen yhteydessä maksettavista merkitsemättömistä osakkeista, yhtiölle tulleet korvaukset osakkeista, jotka on myyty sen johdosta, että osakkeenomistaja ei ole liittännyt osakkeitaan arvo-osuusjärjestelmään, suoritus jonka yritys on saanut rahastoannissa vaatimatta jääneestä osakkeesta.

Ylikurssirahastoa voidaan alentaa noudattaen osakepääoman alentamista koskevia säännöksiä ja sitä voidaan käyttää osakepääoman korottamiseen. 1.9.2006 alkaen ylikurssirahastoa ei ole voinut enää kartuttaa.

Vararahasto

Vararahasto on muodostunut sinne aikaisempina kausina siirretyistä voittovaroista ja osuuspankkien arvonorotusrahastosta ja luottotappiovarauksista siirretyistä osuudesta. Vararahastoa voidaan käyttää sellaisten tappioiden kattamiseen, joihin vapaa oma pääoma ei riitä. Vararahastoa voidaan käyttää myös osakepääoman korottamiseen ja sitä voidaan alentaa samalla tavoin kuin osakepääomaa. Osuuskuntamuotoisessa luottolaitoksessa vararahastoa saadaan käyttää vain tappioiden kattamiseen. Osakeyhtiössä 1.9.2006 alkaen vararahastoa ei ole voinut enää kartuttaa.

Käyvän arvon rahasto

Rahasto sisältää myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon muutoksen. Rahastoon merkityt erät realisoituvat tuloslaskelmaan, kun myytävissä olevasta arvopaperista luovutaan tai kirjataan arvonalennus. Rahastoon on kirjattu

myös rahavirran suojaussuhteessa olevien korkojohdannaisten tehokkaaksi todennettu laskennallisilla veroilla oikaistu arvonmuutosnetto. Arvonmuutokset realisoituvat tuloslaskelmaan sille tilikaudelle, jona suojauksen kohteena olevat rahavirrat toteutuvat.

Muut sidotut rahastot

Rahastot on muodostettu aikaisempien tilikausien voittovaroista perustuen yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin, joissa on määritelty myös niiden käyttötarkoitus.

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto

Vuonna 2009 Pohjola Pankki Oyj:n toteutetulla osakeannilla kerätyt varat merkittiin sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon.

Muut vapaat rahastot

Rahastot on muodostettu aikaisempien tilikausien voittovaroista perustuen yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin taikka yhtiökokouksen, edustajiston tai osuuskuntakokouksen päätökseen.

Kertyneet voittovarot

Kertyneet voittovarot sisältävät myös konserniyritysten erillistilinpäätöksiin sisältyvät vapaaehtoiset varaukset ja poistoeron sekä vakuutusyhtiöiden tasoitusmäärän, jotka IFRS-tilinpäätöksessä on merkitty kertyneisiin voittovaroihin laskennallisella verolla vähennettynä.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 44. Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	96	109
Myytavissä olevat, josta		
käypään arvoon arvostettavat	4 625	6 258
hankintamenoon arvostettavat	-	-
Eräpäivään asti pidettävät	316	577
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset yhteensä	5 037	6 943

OP-Pohjola-ryhmässä oikeus keskuspankkirahoitukseen on vain Pohjola Pankki Oyj:lla.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 45. Huonommalla etuoikeudella olevat saamistodistukset

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Julkisesti noteeratut		
Julkisyhteisöiltä	2	1
Muilta	1	-
Yhteensä	4	1
Muut		
Julkisyhteisöiltä	-	-
Muilta	1	1
Yhteensä	1	1
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin sisältyvät yhteensä	5	2
 Sijoitusomaisuus		
Julkisesti noteeratut		
Julkisyhteisöiltä	-	-
Muilta	17	0
Yhteensä	17	0
Muut		
Julkisyhteisöiltä	-	-
Muilta	1	18
Yhteensä	1	18
Sijoitusomaisuuteen sisältyvät yhteensä	18	18

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 46. Annetut vakuudet

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
	Tasearvo	Tasearvo
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut		
Kiinnitykset	1	1
Pantit	4 633	6 834
Muut	583	492
Yhteensä	5 218	7 327
Osakkuusyhtiöiden puolesta annetut		
Kiinnitykset	-	-
Pantit	-	-
Muut	-	-
Yhteensä	-	-
Muiden puolesta annetut		
Kiinnitykset	-	-
Pantit	-	-
Muut	-	-
Yhteensä	-	-
Annetut vakuudet yhteensä		
Kiinnitykset	1	1
Pantit	4 633	6 834
Muut	583	492
Yhteensä	5 218	7 327
Vakuudelliset velat yhteensä	592	765

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 47. Saadut rahoitusvakuudet

OP-Pohjola-ryhmässä Pohjola Pankki Oyj on vastaanottanut rahoitusvakuuslain mukaisia vakuuksia, jotka se voi myydä tai pantata edelleen.

Saatujen vakuuksien käyvät arvot	31.12.2012	31.12.2011
Saamistodistukset	-	-
Osakkeet	-	-
Muut	568	409
Yhteensä	568	409

Johdannaisista aiheutuvaa luottoriskiä vähennetään vakuuksien avulla, jolloin käytössä on ISDA- yleissopimukseen liitettävä ISDA Credit Support Annex -sopimus (CSA). Vakuusjärjestelmässä vastapuoli toimittaa saatavan vakuudeksi arvopapereita tai käteistä. CSA-sopimukseen liittyvien, käteisenä saatujen vakuuksien määrä oli tilinpäätöshetkellä 568 miljoonaa euroa (409). Vakuudeksi saatuja arvopapereita ei tilinpäätöshetkellä ollut.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 48. Taseen luokittelu

Varat, milj. e	Lainat ja saamiset	Käypään Erä- arvoon päivään tulosvaikutteisesti kirjattavat*		Myytavissä olevat	Suojaavat johdannaiset	Kirjanpitoarvo yhteensä
		pidettävät	kirjattavat*			
Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset	5 784	-	-	-	-	5 784
Saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	840	-	-	-	-	840
Johdannaissopimukset	-	-	3 733	-	703	4 436
Saamiset asiakkailta	65 161	-	-	-	-	65 161
Vahinkovakuutustoiminnan varat**	558	-	132	2 802	-	3 492
Henkivakuutustoiminnan varat***	305	-	5 746	3 122	-	9 173
Saamistodistukset	-	401	266	5 446	-	6 113
Osakkeet ja osuudet	-	-	91	327	-	418
Muut saamiset	3 929	-	423	-	-	4 352
Yhteensä 31.12.2012	76 577	401	10 392	11 696	703	99 769

Varat, milj. e	Lainat ja saamiset	Käypään Erä- arvoon päivään tulosvaikutteisesti kirjattavat*		Myytavissä olevat	Suojaavat johdannaiset	Kirjanpitoarvo yhteensä
		pidettävät	kirjattavat*			
Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset	4 376	-	-	-	-	4 376
Saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	1 104	-	-	-	-	1 104
Johdannaissopimukset	-	-	2 897	-	410	3 307
Saamiset asiakkailta	60 331	-	-	-	-	60 331
Vahinkovakuutustoiminnan varat**	567	-	104	2 534	-	3 205
Henkivakuutustoiminnan varat***	342	-	3 525	3 139	-	7 006
Saamistodistukset	-	753	212	6 923	-	7 888
Osakkeet ja osuudet	-	-	69	256	-	325
Muut saamiset	3 953	-	411	-	-	4 364
Yhteensä 31.12.2011	70 672	753	7 219	12 852	410	91 905

Velat, milj. e	Käypään arvoon		Suojaavat	Kirjanpitoarvo yhteensä
	tulosvaikutteisesti kirjattavat****	Muut velat	johdannaiset	
Velat luottolaitoksille	-	1 965	-	1 965
Kaupankäynnin rahoitusvelat (pl. johdannaiset)	3	-	-	3
Johdannaissopimukset	3 743	-	419	4 162
Velat asiakkaille	-	49 650	-	49 650
Vahinkovakuutustoiminnan velat	3	2 589	-	2 592
Henkivakuutustoiminnan velat	5 371	3 600	-	8 970
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	-	19 270	-	19 270
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	1 114	-	1 114
Muut velat	-	4 909	-	4 909
Yhteensä 31.12.2012	9 119	83 097	419	92 635

Velat, milj. e	Käypään arvoon		Suojaavat	Kirjanpitoarvo yhteensä
	tulosvaikutteisesti kirjattavat****	Muut velat	johdannaiset	
Velat luottolaitoksille	-	1 783	-	1 783
Kaupankäynnin rahoitusvelat (pl. johdannaiset)	1	-	-	1
Johdannaissopimukset	2 837	-	395	3 232
Velat asiakkaille	-	45 974	-	45 974
Vahinkovakuutustoiminnan velat	1	2 507	-	2 508
Henkivakuutustoiminnan velat	3 278	3 654	-	6 932
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	-	20 005	-	20 005
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	931	-	931
Muut velat	-	4 298	-	4 298
Yhteensä 31.12.2011	6 117	79 151	395	85 663

*Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat erät sisältävät kaupankäynnin rahoitusvarat, alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat ja sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat sijoitukset sekä sijoituskiinteistöt.

**Vahinkovakuutustoiminnan varat on eritelty liitetiedossa 21.

*** Henkivakuutustoiminnan varat on eritelty liitetiedossa 22.

****Sisältää sijoitussidonnaisten sopimusten vakuutusvelan tasearvon

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat on arvostettu kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenuun.

Näille velkakirjoille markkinoilta saatavilla olevan informaation ja vakiintuneiden arvostusmenetelmien avulla arvioitu käypä arvo oli joulukuun lopussa n. 198 milj. e kirjanpitoarvoa korkeampi.

Huonommalla etuoikeudella olevat velat on arvostettu jaksotettuun hankintamenuun. Näiden käyvät arvot ovat kirjanpitoarvoja alhaisemmat, mutta luotettavien käyvien arvojen määrittäminen nykyisessä markkinatilanteessa on vaikeaa.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 49. Käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti

Varojen käyvät arvot, milj. e	31.12.2012			Yhteensä
	Käypä arvo			
	Taso 1*	Taso 2**	Taso 3***	
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat				
Pankkitoiminta	125	209	23	358
Vahinkovakuutustoiminta	-	13	6	19
Henkivakuutustoiminta	-	7	80	87
Johdannaisopimukset				
Pankkitoiminta	7	4 403	25	4 436
Vahinkovakuutustoiminta	1	0	-	1
Henkivakuutustoiminta	-	130	-	130
Myytävissä olevat rahoitusvarat				
Pankkitoiminta	4 514	1 209	49	5 772
Vahinkovakuutustoiminta	1 799	759	244	2 802
Henkivakuutustoiminta	1 626	789	707	3 122
Yhteensä	8 072	7 520	1 135	16 727

31.12.2011				
Käypä arvo				
Varojen käyvät arvot, milj. e	Taso 1*	Taso 2**	Taso 3***	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat				
Pankkitoiminta	105	164	13	281
Vahinkovakuutustoiminta	-	-	6	6
Henkivakuutustoiminta	-	-	93	93
Johdannaissopimukset				
Pankkitoiminta	15	3 271	21	3 307
Vahinkovakuutustoiminta	0	0	-	0
Henkivakuutustoiminta	-	50	-	50
Myytävässä olevat rahoitusvarat				
Pankkitoiminta	5 869	1 262	47	7 179
Vahinkovakuutustoiminta	1 725	552	257	2 534
Henkivakuutustoiminta	2 011	392	737	3 139
Yhteensä	9 725	5 691	1 173	16 590

31.12.2012				
Käypä arvo				
Velkojen käyvät arvot, milj. e	Taso 1*	Taso 2**	Taso 3***	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvelat				
Pankkitoiminta	-	3	-	3
Vahinkovakuutustoiminta	-	-	-	-
Henkivakuutustoiminta	-	-	-	-
Johdannaissopimukset				
Pankkitoiminta	21	4 056	85	4 162
Vahinkovakuutustoiminta	3	0	-	3
Henkivakuutustoiminta	-	-	-	-
Yhteensä	23	4 059	85	4 168

31.12.2011

Velkojen käyvät arvot, milj. e	Käypä arvo			Yhteensä
	Taso 1*	Taso 2**	Taso 3***	
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat				
Pankkitoiminta	1	-	-	1
Vahinkovakuutustoiminta	-	-	-	-
Henkivakuutustoiminta	-	-	-	-
Johdannaisopimukset				
Pankkitoiminta	23	3 113	96	3 232
Vahinkovakuutustoiminta	0	0	-	1
Henkivakuutustoiminta	-	0	-	-
Yhteensä	24	3 114	96	3 234

* Hierarkiatasoon 1 ryhmitellyt erät koostuvat suurimmissa pörsseissä listatuista osakkeista, noteeratuista yritysten velkapapereista, vähintään luottoluokituksen A- omaavien valtioiden ja rahoituslaitosten velkapapereista sekä pörssijohdannaisista. Kyseisten instrumenttien käypä arvo määräytyy markkinoilta saatavien noteerausten perusteella.

** Arvostusmenetelmät, jotka perustuvat luotettavaan laskentaparametreihin. Hierarkiatasoon 2 luokiteltujen instrumenttien käyvällä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitusvälineen osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta; tai arvoa, joka on laskettavissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden avulla luotettavasti arvioitavissa. Tähän hierarkiatasoon on luokiteltu OP-Pohjola-ryhmässä OTC-johdannaiset, valtion velkasitoumukset, yritysten ja rahoituslaitosten velkapaperit, osto- ja takaisinmyyntisopimukset (repo) sekä lainaksi annetut tai saadut arvopaperit.

*** Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy erityistä epävarmuutta. Hierarkiatasoon 3 ryhmään luokitellut instrumentit arvostetaan hinnoittelumalleilla, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Kyseiseen taseryhmään sisällytetään kompleksisemmat OTC-johdannaiset, tietyt private equity sijoitukset, epälikvidit lainat, strukturoidut lainat ml. arvopaperistetut lainat ja strukturoidut velkakirjat sekä hedgerahastot.

Siirrot käyvän arvon arvostuksen tasojen välillä

Vuoden 2012 aikana on tasosta 1 tasoon 2 siirretty joukkolainoja 130 miljoonaa euroa, luottoluokitusten muutosten vuoksi.

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta

Erittely rahoitusvaroista ja rahoitusveloista

Rahoitusvarat, milj. e	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat		Myytävissä olevat rahoitusvarat		Johdannaisopimukset		Varat yhteensä
	Pankki- toiminta	Vakuutus- toiminta	Pankki- toiminta	Vakuutus- toiminta	Pankki- toiminta	Vakuutus- toiminta	
	Avaava tase 1.1.2012	13	99	47	993	21	
Tuloslaskelman nettotuotot	10	3	0	-11	4	-	7
Laajan tuloslaskelman nettotuotot	-	0	1	19	-	-	21
Hankinnat	-	-	0	132	-	-	132
Myynnit	0	-11	0	-182	-	-	-193
Liikkeeseen laskut	-	-	-	-	-	-	-
Lyhennykset	0	-5	0	0	-	-	-5
Siirrot tasoon 3	-	-	-	-	-	-	-
Siirrot tasosta 3	-	-	-	-	-	-	-
Päättävä tase 31.12.2012	23	87	49	951	25	-	1 135

Rahoitusvarat, milj. e	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat		Myytävissä olevat rahoitusvarat		Johdannaisopimukset		Varat yhteensä
	Pankki- toiminta	Vakuutus- toiminta	Pankki- toiminta	Vakuutus- toiminta	Pankki- toiminta	Vakuutus- toiminta	
	Avaava tase 1.1.2011	14	124	61	936	65	
Tuloslaskelman nettotuotot	1	4	-1	-10	-43	-	-50
Laajan tuloslaskelman nettotuotot	-	-	2	37	-	-	38
Hankinnat	-	-	3	229	-	-	232
Myynnit	-2	-28	-15	-195	-	-	-241
Liikkeeseen laskut	-	-	-	-	-	-	-
Lyhennykset	0	-1	0	-3	-	-	-5
Siirrot tasoon 3	-	-	-	-	-	-	-
Siirrot tasosta 3	-	-	-	-	-	-	-
Päättävä tase 31.12.2011	13	99	47	993	21	-	1 173

Rahoitusvelat, milj. e	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat		Myytavissä olevat rahoitusvarat		Johdannaisopimukset		Velat yhteensä
	Pankki- toiminta	Vakuutus- toiminta	Pankki- toiminta	Vakuutus- toiminta	Pankki- toiminta	Vakuutus- toiminta	
	Avaava tase 1.1.2012	-	-	-	-	96	
Tuloslaskelman nettotuotot	-	-	-	-	-11	-	-11
Laajan tuloslaskelman nettotuotot	-	-	-	-	-	-	-
Hankinnat	-	-	-	-	-	-	-
Myynnit	-	-	-	-	-	-	-
Liikkeeseen laskut	-	-	-	-	-	-	-
Lyhennykset	-	-	-	-	-	-	-
Siirrot tasoon 3	-	-	-	-	-	-	-
Siirrot tasosta 3	-	-	-	-	-	-	-
Päätävä tase 31.12.2012	-	-	-	-	85	-	85

Rahoitusvelat, milj. e	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat		Myytavissä olevat rahoitusvarat		Johdannaisopimukset		Velat yhteensä
	Pankki- toiminta	Vakuutus- toiminta	Pankki- toiminta	Vakuutus- toiminta	Pankki- toiminta	Vakuutus- toiminta	
	Avaava tase 1.1.2011	-	-	-	-	56	
Tuloslaskelman nettotuotot	-	-	-	-	39	-	39
Laajan tuloslaskelman nettotuotot	-	-	-	-	-	-	-
Hankinnat	-	-	-	-	-	-	-
Myynnit	-	-	-	-	-	-	-
Liikkeeseen laskut	-	-	-	-	-	-	-
Lyhennykset	-	-	-	-	-	-	-
Siirrot tasoon 3	-	-	-	-	-	-	-
Siirrot tasosta 3	-	-	-	-	-	-	-
Päätävä tase 31.12.2011	-	-	-	-	96	-	96

Erittely nettotuotoista tuloslaskelmaerittäin 31.12.2012

Milj. e	Korkokate tai Kaupan- käynnin netto- tuotot	Sijoitus- toiminnan netto- tuotot	Vahinko- vakuutus- toiminnan netto- tuotot	Henki- vakuutus- toiminnan netto- tuotot	Laaja tulos- laskelma	Nettotuotot tilikauden lopussa hallussa olevista varoista ja veloista
Nettotuotot tilikaudelta	3	0	-4	-4	21	17
Yhteensä	3	0	-4	-4	21	17

Erittely nettotuotoista tuloslaskelmaerittäin 31.12.2011

Milj. e	Korkokate tai Kaupan- käynnin netto- tuotot	Sijoitus- toiminnan netto- tuotot	Vahinko- vakuutus- toiminnan netto- tuotot	Henki- vakuutus- toiminnan netto- tuotot	Laaja tulos- laskelma	Nettotuotot tilikauden lopussa hallussa olevista varoista ja veloista
Nettotuotot tilikaudelta	-3	-1	-5	-2	38	28
Yhteensä	-3	-1	-5	-2	38	28

Hierarkiatason 3 johdannaiset ovat asiakkaiden tarpeisiin strukturoituja johdannaisia, joiden markkinariski on katettu vastaavalla johdannaissopimuksella. Tason 3 johdannaiset liittyvät Pohjolan liikkeeseen laskemiin strukturoituihin jvk-lainoihin, joiden tuotto määräytyy kytketyn johdannaisten arvonkehityksen perusteella. Myös kytkettyjen johdannaisten arvonmuutos on esitetty tuloslaskelmaerittelyssä.

Arvostustekijöiden muutokset

Luokitteluja hierarkiatasojen välillä ei ole muutettu vuoden 2012 aikana.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 50. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Takaukset	948	1 084
Takuuvastuut	1 688	1 612
Pantit	3	2
Luottolupaukset	10 855	10 363
Lyhytaikaisiin kauppatahtumiin liittyvät sitoumukset	455	248
Muut	479	606
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	14 428	13 914

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 51. Ehdolliset velat ja varat

OP-Pohjola-ryhmään kuuluvat vakuutusyhtiöt merkitsevät vakuutus sopimuksia poolien kautta. Poolin jäsenet ovat ensisijaisesti vastuussa omasta suhteellisesta osuudestaan. Osuudet perustuvat sopimukseen, jotka vahvistetaan vuosittain. Eräissä pooleissa poolin jäsenet vastaavat maksukyvyttömän poolijäsenen velvoitteista omien osuuksiensa suhteessa. Vakuutusyhtiöt kirjaavat yhteisvastuun kautta tulevat vastuut ja saamiset, mikäli yhteisvastuun realisointi on todennäköistä.

Pohjola Pankki Oyj myi joulukuussa 2010 tytäryhtiönsä Pohjola Capital Partners Oy:n yhtiön toimivalle johdolle. Kauppahinnan lisäksi Pohjolalla on oikeus saada lisäkauppahintana yhteensä 0,7 miljoonaa euroa, mikäli myydyn yhtiön tai sen välittömien tai välillisten omistajien uuden, myöhemmin perustaman kommandiittiyhtiömuotoisen pääomarahaston koko saavuttaa "rahasto-closingien" yhteydessä saatujen sijoitussitoumusten perusteella 75 miljoonaa euroa. Lisäkauppahinta maksetaan myyjälle kaupan ehtojen mukaisesti aikaisintaan 31.3.2014. Lisäkauppahinnan maksamisen edellytyksenä on lisäksi, että Pohjola antaa joko yksin tai yhdessä OP-Pohjola-ryhmän yhtiöiden (pl. Osuuspankit) kanssa yhteensä vähintään 20 miljoonan euron suuruisen sijoitussitoumuksen uuteen rahastoon samoin ehdoin kuin muutkin sijoittajat edellyttäen, että uusi rahasto saavuttaa 50 miljoonan euron minimikoon.

Toukokuussa 2013 Pohjola Pankilla on oikeus ja velvollisuus ostaa 5 % Access Capital Partners Group S.A.:n osakkeista. Kyseisen osakemäärän käypä arvo tilinpäätöshetkellä oli 3,5 milj. e.

Pohjola Vakuutus Oy osti toukokuussa 2011 strategisen työhyvinvoinnin palveluyhtiö Excenta Oy:n yhtiön toimivalta johdolta ja Elisa Oyj:ltä. Vuodelta 2013 Pohjola Vakuutus Oy on velvollinen maksamaan lisäkauppahintaa henkilömyyjille, mikäli Pohjola-konsernin hyvinvointiliiketoiminnan liikevaihto ja käyttökate saavuttavat asetetut tavoitteet. Lisäkauppahinta lasketaan kyseisen tilikauden tuloksen vahvistamisen jälkeen.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 52. Muut vuokrasopimukset

OP-Pohjola-ryhmä vuokralle ottajana

Eräät OP-Pohjola-ryhmän yritykset ovat vuokranneet käyttämänsä toimitilat. Vuokrasopimusten pituudet vaihtelevat vuodesta kymmeneen vuoteen ja normaalisti niihin sisältyy mahdollisuus jatkaa sopimusta alkuperäisen päättymispäivän jälkeen. OP-Pohjola-ryhmän yritykset ovat edelleen vuokranneet osan vuokraamistaan tiloista. Lisäksi eräät yritykset ovat vuokranneet leasingsopimuksin moottoriajoneuvoja ja konttorikoneita. Liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyy vuokrakuluja 27 milj. e (26 milj. e).

Ei-purettavissa olevien vuokrasopimusten perusteella maksettavat vähimmäisvuokrat

milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Yhden vuoden kuluessa	13	13
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	27	30
Yli viiden vuoden kuluttua	1	1
Yhteensä	41	44
Ei-purettavissa olevista edelleenvuokraussopimuksista odotettavissa olevat vastaiset vähimmäisvuokrat	8	11

OP-Pohjola-ryhmä vuokralle antajana

OP-Pohjola-ryhmän yritykset ovat antaneet vuokralle omistamiaan sijoituskiinteistöjä, joista kertyi 2012 vuokratuottoja 65 milj. e (63 milj. e). Lisäksi konserni on antanut vuokralle leasingsopimuksin pääasiassa henkilöautoja, joista saadut vuokratuotot olivat 8 milj. e (16 milj. e).

Ei-purettavissa olevien muiden vuokrasopimusten perusteella saatavat vähimmäisvuokrat

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Yhden vuoden kuluessa	46	52
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	95	87
Yli viiden vuoden kuluttua	68	53
Yhteensä	209	191

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 53. Johdannaissopimukset

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset 31.12.2012

Milj. e	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika			Yhteensä	Käyvät arvot*		Luotto- vasta-arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v		Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	12 191	48 510	29 444	90 145	3 371	2 880	4 054
Korkotermit	260	-	-	260	0	0	0
OTC-korko-optiot							
Call ja capit							
Ostetut	4 381	5 883	1 781	12 045	373	7	427
Asetetut	3 919	4 234	1 959	10 112	0	348	-
Put ja floorit							
Ostetut	7 805	3 078	734	11 617	147	0	173
Asetetut	8 405	3 335	702	12 442	-	69	-
OTC-korkojohdannaiset yhteensä	36 961	65 041	34 620	136 621	3 891	3 304	4 655
Korkofutuurit	2 694	2 958	142	5 793	1	5	-
Korko-optiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	1 000	-	-	1 000	-	0	-
Asetetut	1 000	-	-	1 000	0	-	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	4 694	2 958	142	7 793	1	6	-
Korkojohdannaiset yhteensä	41 655	67 998	34 762	144 415	3 892	3 309	4 655
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttatermit	18 174	538	65	18 778	129	226	342
Koron- ja valuuttanvaihto-sopimukset	0	1 400	298	1 698	77	89	169
Valuuttaoptiot							

Call								
Ostetut	123	-	-	123	2	-	4	
Asetetut	142	-	-	142	-	2	-	
Put								
Ostetut	108	-	-	108	1	-	2	
Asetetut	100	-	-	100	-	1	-	
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	18 647	1 938	363	20 948	209	318	517	
Valuuttafutuurit	-	-	-	-	-	-	-	
Valuuttajohdannaiset yhteensä	18 647	1 938	363	20 948	209	318	517	

Osake- ja indeksijohdannaiset

Osaketermiinit	-	-	-	-	-	-	-	
Osakeindeksitermiinit	-	-	-	-	-	-	-	
Osake-optiot								
Call								
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-	
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-	
Put								
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-	
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-	
Osake-indeksioptiot								
Call								
Ostetut	261	819	6	1 085	50	-	132	
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-	
Put								
Ostetut	42	0	-	42	0	-	0	
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-	
OTC-osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	303	819	6	1 127	50	-	132	
Osakefutuurit	0	-	-	0	-	0	-	
Osakeindeksifutuurit	-	-	-	-	-	-	-	
Pörssijohdannaiset yhteensä	0	-	-	0	-	0	-	
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	303	819	6	1 127	50	0	132	

Luottojohdannaiset

Luottoriskinvaihtosopimukset	122	92	-	214	10	2	11	
Luottoriskinvaihtolainat	-	-	-	-	-	-	-	
Tuottojenvaihtosopimukset	-	-	-	-	-	-	-	
Muut luottojohdannaiset	-	-	-	-	-	-	-	
Luottojohdannaiset yhteensä	122	92	-	214	10	2	11	

Muut							
Muut termiinit	4	2	-	6	1	0	1
Muut swap-sopimukset	91	399	73	563	23	18	77
Muut optiot							
Call							
Ostetut	33	16	-	49	6	-	11
Asetetut	23	5	-	28	-	0	-
Put							
Ostetut	7	5	-	11	0	-	2
Asetetut	7	5	-	11	-	0	-
Muut OTC-johdannaiset yhteensä	165	430	73	669	30	19	90
Muut futuurit	79	130	5	215	6	18	-
Muut johdannaiset yhteensä	244	561	78	883	36	37	90
Kaupankäynnin johdannaiset yhteensä	60 971	71 408	35 209	167 588	4 197	3 666	5 405

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset 31.12.2011

Milj. e	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot*		Luotto-vasta-arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	12 758	42 779	28 895	84 432	2 159	1 931	2 806
Korkotermiinit	400	-	-	400	3	0	3
OTC-korko-optiot							
Call ja capit							
Ostetut	3 539	6 879	1 813	12 230	261	9	322
Asetetut	2 146	5 983	2 291	10 419	0	239	-
Put ja floorit							
Ostetut	3 473	9 963	517	13 953	128	0	185
Asetetut	3 146	10 930	267	14 343	-	66	-
OTC-korkojohdannaiset yhteensä	25 462	76 534	33 782	135 777	2 550	2 245	3 316
Korkofutuurit	3 691	261	-	3 952	0	1	-
Korko-optiot							
Call							
Ostetut	2 000	-	-	2 000	-	0	-
Asetetut	2 000	-	-	2 000	-	2	-
Put							
OP-Pohjola-ryhmä							

Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	8 000	-	-	8 000	2	-	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	15 691	261	-	15 952	2	3	-
Korkojohdannaiset yhteensä	41 153	76 795	33 782	151 729	2 553	2 248	3 316

Valuuttajohdannaiset

Valuuttatermiinit	15 833	558	89	16 480	412	277	605
Koron- ja valuutanvaihto-sopimukset	112	1 185	480	1 778	91	103	188
Valuuttaoptiot							
Call							
Ostetut	341	-	-	341	2	-	6
Asetetut	382	-	-	382	-	3	-
Put							
Ostetut	276	-	-	276	5	-	8
Asetetut	290	-	-	290	-	6	-
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	17 235	1 743	570	19 547	511	389	806
Valuuttafutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Valuuttajohdannaiset yhteensä	17 235	1 743	570	19 547	511	389	806

Osake- ja indeksijohdannaiset

Osaketermiinit	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksitermiinit	-	-	-	-	-	-	-
Osake-optiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksiopiot							
Call							
Ostetut	95	1 110	6	1 211	55	-	150
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	0	-	0	-	-	0
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
OTC-osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	95	1 110	6	1 211	55	-	150
Osakefutuurit	53	-	-	53	-	1	-
Osakeindeksifutuurit	65	-	-	65	0	0	-

Pörssijohdannaiset yhteensä	117	-	-	117	0	1	-
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	213	1 110	6	1 328	55	1	150
Luottojohdannaiset							
Luottoriskinvaihtosopimukset	45	191	-	236	2	2	4
Luottoriskinvaihtolainat	-	-	-	-	-	-	-
Tuottojenvaihtosopimukset	-	-	-	-	-	-	-
Muut luottojohdannaiset	-	-	-	-	-	-	-
Luottojohdannaiset yhteensä	45	191	-	236	2	2	4
Muut							
Muut termiinit	0	-	-	0	0	-	0
Muut swap-sopimukset	85	154	16	255	11	5	35
Muut optiot							
Call							
Ostetut	0	20	-	20	1	-	3
Asetetut	0	9	-	10	-	1	-
Put							
Ostetut	0	6	-	7	0	-	1
Asetetut	0	6	-	7	-	0	-
Muut OTC-johdannaiset yhteensä	87	195	16	298	12	6	39
Muut futuurit	96	119	7	221	13	20	-
Muut johdannaiset yhteensä	182	314	22	519	25	26	39
Kaupankäynnin johdannaiset yhteensä	58 828	80 152	34 379	173 359	3 145	2 666	4 316

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset - käyvän arvon suojaus 31.12.2012

Milj. e	Nimellis-arvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot*		Luotto- vasta-arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	2 735	8 294	3 084	14 114	435	405	523
Korkotermiinit	-	-	-	-	-	-	-
OTC-korko-optiot							
Call ja capit							
Ostetut	-	1	20	21	-	0	0
Asetetut	44	527	408	979	-	-	-
Put ja floorit							
OP-Pohjola-ryhmä							

Ostetut	44	527	408	979	44	-	53
Asetetut	-	1	20	21	-	-	-
OTC-korkojohdannaiset yhteensä	2 822	9 350	3 940	16 112	479	406	576
Korkofutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Korko-optiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-
Korkojohdannaiset yhteensä	2 822	9 350	3 940	16 112	479	406	576

Valuuttajohdannaiset

Valuuttatermiinit	90	-	-	90	0	0	1
Koron- ja valuuttavaihto-sopimukset	1 122	808	153	2 083	85	22	148
Valuuttaoptiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	1 212	808	153	2 173	85	22	149
Valuuttafutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Valuuttajohdannaiset yhteensä	1 212	808	153	2 173	85	22	149

Osake- ja indeksijohdannaiset

Osaketermiinit	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksitermiinit	-	-	-	-	-	-	-
Osake-optiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksi-optiot							
OP-Pohjola-ryhmä							

Call								
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-	-
Put								
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-	-
OTC-osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-	-
Osakefutuurit	-	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksifutuurit	-	-	-	-	-	-	-	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-	-
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-	-
Luottojohdannaiset								
Luottoriskinvaihtosopimukset	-	-	-	-	-	-	-	-
Luottoriskinvaihtolainat	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuottojenvaihtosopimukset	-	-	-	-	-	-	-	-
Muut luottojohdannaiset	-	-	-	-	-	-	-	-
Luottojohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-	-
Muut								
Muut termiinit	-	-	-	-	-	-	-	-
Muut swap-sopimukset	44	23	-	67	1	1	5	
Muut optiot								
Call								
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-	-
Put								
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-	-
Muut OTC-johdannaiset yhteensä	44	23	-	67	1	1	5	
Muut futuurit	-	-	-	-	-	-	-	
Muut johdannaiset yhteensä	44	23	-	67	1	1	5	
Suojaustarkoituksessa pidettävät yhteensä	4 078	10 181	4 093	18 352	565	428	730	

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset - rahavirran suojaus 31.12.2012

Nimellisarvot /jäljellä oleva
juoksuaika

Käyvät arvot*

Luotto-

Milj. e	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	vasta-arvo
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	210	1 480	224	1 914	35	40	46
OTC korkojohdannaiset yhteensä	210	1 480	224	1 914	35	40	46
Korkojohdannaiset yhteensä	210	1 480	224	1 914	35	6	46

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaisopimukset - käyvän arvon suojaus 31.12.2011

Milj. e	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot*		Luotto- vasta- arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	3 374	8 150	3 282	14 806	229	412	319
Korkotermiinit	-	-	-	-	-	-	-
OTC korko-optiot							
Call ja capit							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	21	386	194	601	-	0	-
Put ja floorit							
Ostetut	21	386	194	601	17	0	22
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
OTC korkojohdannaiset yhteensä	3 416	8 921	3 671	16 009	245	412	340
Korkofutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Korko-optiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-
Korkojohdannaiset yhteensä	3 416	8 921	3 671	16 009	245	412	340

Valuuttajohdannaiset

Valuuttatermiinit	49	-	-	49	0	0	0
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	711	595	162	1 468	114	30	164
Valuuttaoptiot							
Call							

Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
OTC valuuttajohdannaiset yhteensä	760	595	162	1 517	114	31	164
Valuuttafutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Valuuttajohdannaiset yhteensä	760	595	162	1 517	114	31	164

Osake- ja indeksijohdannaiset

Osaketermiinit	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksitermiinit	-	-	-	-	-	-	-
Osake-optiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksioptiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
OTC osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-
Osakefutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Osakeindeksifutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-

Luottojohdannaiset

Luottoriskinvaihtosopimukset	-	-	-	-	-	-	-
Luottoriskinvaihtolainat	-	-	-	-	-	-	-
Tuottojenvaihtosopimukset	-	-	-	-	-	-	-
Muut luottojohdannaiset	-	-	-	-	-	-	-
Luottojohdannaiset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-

Muut							
Muut termiinit	-	-	-	-	-	-	-
Muut swap-sopimukset	57	44	-	101	2	-	9
Muut optiot							
Call							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Put							
Ostetut	-	-	-	-	-	-	-
Asetetut	-	-	-	-	-	-	-
Muut OTC johdannaiset yhteensä	57	44	-	101	2	-	9
Muut futuurit	-	-	-	-	-	-	-
Muut johdannaiset yhteensä	57	44	-	101	2	0	9
Suojaustarkoituksessa pidettävät yhteensä	4 233	9 560	3 833	17 626	362	442	513

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaisopimukset - rahavirran suojaus 31.12.2011

Milj. e	Nimellisarvot /jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot*		Luotto- vasta-arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	200	1 170	175	1 545	18	6	26
OTC korkojohdannaiset yhteensä	200	1 170	175	1 545	18	6	26
Korkojohdannaiset yhteensä	200	1 170	175	1 545	18	6	26

Johdannaiset yhteensä 31.12.2012

Milj. e	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot*		Luotto- vasta- arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset	44 687	78 829	38 926	162 441	4 371	3 715	5 277
Valuuttajohdannaiset	19 859	2 746	517	23 122	294	340	666
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	303	819	6	1 127	50	0	132
Luottojohdannaiset	122	92	-	214	10	2	11
Muut johdannaiset	288	584	78	950	37	37	96
Johdannaiset yhteensä	65 259	83 069	39 527	187 855	4 762	4 094	6 181

Johdannaiset yhteensä 31.12.2011

Milj. e	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot*		Luottovasta-arvo
	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset	44 769	86 886	37 628	169 283	2 798	2 659	3 682
Valuuttajohdannaiset	17 995	2 338	732	21 065	625	419	970
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	213	1 110	6	1 328	55	1	150
Luottojohdannaiset	45	191	-	236	2	2	4
Muut johdannaiset	239	358	22	619	27	26	48
Johdannaiset yhteensä	63 261	90 882	38 388	192 531	3 507	3 108	4 855

* Käyvät arvot sisältävät kertyneet korot, jotka taseessa esitetään muissa varoissa tai varauksissa ja muissa veloissa.

OP-Pohjola ryhmän vakavaraisuuslaskennassa käytetään johdannaisten nettoutusta. Nettoutuksen vaikutukset vastapuoliriskien on esitetty liitetiedossa 97. Kirjanpidossa ja tässä liitetiedossa johdannaissopimukset on kuitenkin esitetty bruttomääräisinä. Nettoutus pienentäisi Pohjola Pankki Oyj:n johdannaisten luottovasta-arvoa 4 359 miljoonaa euroa (3 446).

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 54. Omistukset muissa yrityksissä

Tilikauden aikana tapahtuneet muutokset tytär- ja osakkuusyhtiöissä

Pohjola Vakuutus Oy:n tytäryhtiöt Excenta Oy ja Pohjola Terveys Oy sulautuivat vuoden 2012 alussa ja yhtiöiden toiminta jatkuu nimellä Pohjola Terveys Oy. Pohjola Vakuutus Oy perusti päiväkirurgisen Omasairaala Oy:n, joka keskittyy ortopedisten sairauksien ja vammojen tutkimukseen ja hoitoon. Sairaala aloitti toiminnan vuoden 2013 alussa. Pohjola Kiinteistösijoitus Oy perusti uuden tytäryhtiön Real Estate Debt and Secondaries GP Oy.

OP-Pohjola osk osti 31.8.2012 Old Mutual-ryhmään kuuluvalta Skandia Life Assurance Company:ltä Aurum Sijoitusvakuutus Oy:n koko osakekannan.

Osuuspankkien yhteenliittymän (OP-Pohjola-ryhmän) tilinpäätökseen yhdistellyt tytäryritykset 2012

Yhtiö	Kotipaikka	Omistusosuus, %	Osuus äänivallasta, %
Osuuspankit 196 kpl*			
OP-Pohjola osk	Helsinki	100,0	100,0
Pohjola Pankki Oyj	Helsinki	53,3	74,7
Real Estate Fund Finland III Ky (konserni)	Helsinki	66,7	66,7
Helsingin OP Pankki Oyj	Helsinki	100,0	100,0
OP-Kotipankki Oyj	Helsinki	100,0	100,0
OP-Asuntoluottopankki Oyj	Helsinki	100,0	100,0
OP-Rahastoyhtiö Oy	Helsinki	100,0	100,0
OP-Henkivakuutus Oy	Helsinki	100,0	100,0
Aurum Sijoitusvakuutus Oy	Helsinki	100,0	100,0
Helsingin OP-Kiinteistökeskus Oy	Helsinki	100,0	100,0
OP IT-hankinta Oy	Helsinki	100,0	100,0
Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö	Helsinki	100,0	100,0
OP-Palvelut Oy	Helsinki	100,0	100,0
OP-Prosessipalvelut Oy	Helsinki	100,0	100,0
OP-Vallila Rahasto VYM Oy	Helsinki	100,0	100,0
OP-Vallila Rahasto Ky	Helsinki	83,9	83,9
Real Estate Fund Finland III Ky	Helsinki	66,7	66,7
Pohjola-konsernin tilinpäätökseen yhdistellyt tytäryritykset			
Pohjola Varainhoito Oy	Helsinki	100,0	100,0
Pohjola Corporate Finance Oy	Helsinki	100,0	100,0
OP-Pohjola-ryhmä			

Pohjola Vakuutus Oy	Helsinki	100,0	100,0
A-Vakuutus Oy	Helsinki	100,0	100,0
Seesam Insurance AS	Viro	100,0	100,0
Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen	Helsinki	100,0	100,0
Pohjola Kiinteistösijoitus Oy	Helsinki	100,0	100,0
Pohjola Terveys Oy	Helsinki	100,0	100,0
Omasairaala Oy	Helsinki	100,0	100,0
Real Estate Fund Finland Oy	Helsinki	100,0	100,0
Real Estate Fund of Funds Finland Oy	Helsinki	100,0	100,0
Real Estate Fund Finland III GP Oy	Helsinki	100,0	100,0
Real Estate Debt and Secondaries GP Oy	Helsinki	100,0	100,0
Conventum Venture Finance Oy	Helsinki	100,0	100,0
Kaivokadun PL-hallinto Oy	Helsinki	100,0	100,0
PAM USA Funds Oy	Helsinki	100,0	100,0
Pohjola Asset management Execution Services Oy	Helsinki	100,0	100,0
Pohjola Finance Estonia AS	Viro	100,0	100,0
Pohjola Finance SIA	Latvia	100,0	100,0
UAB Pohjola Finance	Liettua	100,0	100,0

Pankin nimi	Tase	Vakava-	Toimitusjohtaja
	31.12.2012,	raisuus %	
	31.12.2012,	31.12.2012	31.12.2012
	milj. e		
Akaan Seudun Op	125	42,6	Heikki Teräväinen
Alajärven Op	233	33,5	Jari Leivo
Alastaron Op	51	28,5	Timo Viitanen
Alavieskan Op	55	28,8	Antero Alahautala
Alavuden seudun Op	183	25,0	Jussi Ruuhela
Andelsbanken för Åland	253	16,2	Håkan Clemes
Andelsbanken Raseborg	356	15,4	Lars Björklöf
Artjärven Op	43	35,6	Reijo Hurskainen
Askolan Op	101	28,9	Tuulikki Kyyhkynen
Auran Op	78	29,7	Sauli Nuolemo
Enon Op	110	30,4	Raili Hyvönen
Etelä-Karjalan Op	1 174	31,0	Jari Himanen
Etelä-Pohjanmaan Op	803	17,1	Olli Tarkkanen
Etelä-Päijänteen Op	146	22,3	Jari Laaksonen
Euran Op	164	34,9	Lenni Kankaanpää
Forssan Seudun Op	313	21,7	Jouni Hautala
Haapamäen Seudun Op	54	35,1	Hannu Petjoi
Hailuodon Op	36	28,7	Eija Sipola
OP-Pohjola-ryhmä			

Halsuan Op	31	24,0	Heidi Pöyhönen
Hartolan Op	60	29,9	Kari Leskinen
Hauhon Op	44	35,0	Timo Metsola
Haukivuoren Op	54	33,6	Seppo Laurila
Heinäveden Op	75	41,0	Jukka Tuomisto
Himangan Op	68	18,0	Kalevi Humalajoki
Hirvensalmen Op	39	34,7	Kirsi Hännikäinen
Honkilahden Op	30	46,5	Jukka-Pekka Koivisto
Humppilan Op	60	32,0	Jari Salokangas
Hämeenlinnan Seudun Op	646	19,9	Olli Liusjärvi
Ikaalisten Op	101	22,9	Antero Sorri
Ilomantsin Op	114	22,8	Raija Tahvanainen
Itä-Uudenmaan Op	323	14,0	Arto Nurmi-Aro
Janakkalan Op	313	46,1	Vesa Lehikoinen
Joensuun Seudun Op	608	18,9	Esko Mononen
Jokioisten Op	94	30,2	Vesa Rantanen
Juuan Op	113	25,2	Tuomo Mustonen
Jämsän seudun Op	231	42,3	Heikki Rosti
Kainuun Op	450	25,3	Seppo Rytivaara
Kalajoen Op	192	18,6	Pertti Sarkkinen
Kalkkisten Op	18	29,8	Heikki Leppähaara
Kangasalan seudun Op	367	22,3	Jari Linjala
Kangasniemen Op	174	40,0	Leo Pakkanen
Kannuksen Op	86	21,7	Juha Lundström
Karjalan Op	30	30,6	Pentti Laaksonen
Karkun Op	21	38,0	Kaarina Sacklén
Karvian Op	64	24,2	Antti Suomijärvi
Kaustisen Op	78	21,2	Asko Ahonen
Keikyän Op	32	33,2	Heikki Nelimarkka
Kemin Seudun Op	266	34,7	Pertti Stöckel
Kerimäen Op	62	39,8	Jarmo Kaivonurmi
Keski-Suomen Op	1 748	17,6	Keijo Manner
Keski-Uudenmaan Op	1 255	26,9	Juhani Rinta-Kartano
Kesälahden Op	58	40,8	Seppo Manninen
Kihniön Op	33	30,4	Pirjo Haapa-aho Vehniä
Kiihtelysvaaran Op	85	26,0	Pasi Leppänen
Kiikoisten Op	29	34,2	Harri Vehkalahti
Kiteen Seudun Op	259	32,8	Ari Karhapää
Koillis-Savon Seudun Op	363	35,1	Seppo Pääkkö

Koitin-Pertunmaan Op	66	33,0	Jouko Iso-Kuortti
Kokkolan Op	695	15,5	Kimmo Peuranto
Korpilahden Op	80	35,0	Tuomas Kupsala
Korsnäs Andelsbank	73	35,0	Jan-Erik Westerdahl
Kronoby Andelsbank	118	35,9	Sten-Ole Nybäck
Kuhmoisten Op	50	24,0	Teemu Sarhemia
Kuhmon Op	148	29,5	Hannu Kurkinen
Kuortaneen Op	64	27,2	Markku Jaatinen
Kurun Op	47	36,0	Marja-Leena Siuro
Kuusamon Op	172	23,6	Kari Kivelä
Kymenlaakson Op	1 374	26,9	Marjo Partio
Kärkölän Op	64	38,6	Arto Haavikko
Käylän Op	26	32,5	Katja Koskinen
Köyliön Op	65	31,6	Jari Valonen
Lapin Op	85	30,1	Eero Laiho
Lehtimäen Op	49	16,4	Veli-Jussi Haapala
Lemin Op	71	20,9	Eero Innanen
Leppävirran Op	137	33,0	Jukka Kilpeläinen
Limingan Op	72	21,8	Petteri Juusola
Liperin Op	166	28,0	Jalo Lehtovaara
Loimaan Seudun Op	225	31,2	Juha Pullinen
Lokalahden Op	32	31,1	Irma Sirén
Lopen Op	102	36,1	Keijo Bragge
Lounaisrannikon Op	444	26,9	Juha-Pekka Nieminen
Lounais-Suomen Op	259	35,4	Vesa Viitaniemi
Luhangan Op	46	41,3	Tuomas Puttonen
Luopioisten Op	32	33,2	Esa Jokinen
Luumäen Op	89	37,5	Mikko Antikainen
Länsi-Kymen Op	245	21,5	Pertti Olander
Länsi-Suomen Op	2 007	27,7	Simo Kauppi
Länsi-Uudenmaan Op	722	17,2	Jarmo Viitanen
Maaningan Op	83	39,4	Ari Väänänen
Marttilan Op	70	44,4	Matti Vahalahti
Mellilän Seudun Op	33	48,7	Aarre Anttila
Merimaskun Op	31	27,1	Marjo Linnakoski
Metsämaan Op	28	31,5	Jussi Nieminen
Miehikkälän Op	55	47,6	Kalevi Salonen
Mouhijärven Op	62	24,1	Rainer Sillanpää
Mynämäen Op	127	36,4	Kimmo Ranta

Myrskylän Op	20	25,7	Jorma Rouhiainen
Mäntsälän Op	172	30,7	Heikki Kananen
Mäntän Seudun Op	218	28,1	Janne Nuutinen
Nagu Andelsbank	42	23,5	Johan Broos
Nakkila-Luvian Op	176	37,2	Jussi Kuvaja
Niinijoen Op	34	43,6	Jouni Tammelin
Nivalan Op	173	14,6	Markku Niskala
Nousiaisten Op	174	31,9	Ville Aakula
Op Kantrisal	85	32,1	Bo Hellen
Orimattilan Op	182	32,7	Jukka Sipilä
Oripään Op	55	18,0	Jouko Rekolainen
Oriveden seudun Op	165	30,9	Pertti Pyykkö
Oulaisten Op	180	32,5	Jari Anttila
Oulun Op	2 291	17,2	Timo Levo
Outokummun Op	105	27,6	Eero Eskelinen
Paattisten Op	81	31,5	Soile Noren
Paltamon Op	56	34,2	Jorma Niemi
Parikkalan Op	105	34,6	Tuomo Liukka
Parkanon Op	91	28,0	Ari Heinonen
Pedersörenejdens Andelsbank	377	19,1	Thomas Hulten
Perhon Op	67	23,8	Pekka Pajula
Peräseinäjoen Op	95	33,4	Juha Mäki
Pielaveden Op	87	25,7	Jouni Karhinen
Pielisen Op	427	23,9	Jaana Reimasto-Heiskanen
Pihtiputaan Op	62	33,6	Vesa Isosalo
Pohjois-Savon Op	1 486	19,9	Jaakko Ojanperä
Pohjolan Op	805	23,3	Markku Salomaa
Polvijärven Op	111	26,1	Ari Noponen
Porvoon Op	507	21,4	Mauri Molander
Posion Op	94	46,3	Vesa Jurmu
Pudasjärven Op	162	49,9	Teuvo Perätalo
Pukkilan Op	56	34,6	Ari Talkara
Pulkkilan Op	35	39,4	Eero Keskitalo
Punkalaitumen Op	83	34,4	Petri Antila
Puolangan Op	69	31,9	Jouni Ahokumpu
Purmo andelsbank	34	24,0	Stig-Göran Jansson
Pyhålaakson Op	179	25,3	Timo Suhonen
Päijät-Hämeen Op	1 090	13,3	Timo Laine
Pöytyän Op	81	26,8	Tuomo Jokinen

Raahen seudun Op	291	33,0	Ari Pohjola
Rantasalmen Op	132	50,5	Vesa Auvinen
Rautalammin Op	64	29,9	Esko-Pekka Markkanen
Riihimäen Seudun Op	320	32,2	Seppo Runsamo
Riistaveden Op	98	21,4	Pauli Kröger
Ruoveden Op	119	17,3	Leena Selkee
Ruukin Op	107	33,5	Kalle Arvio
Rymättylän Op	58	31,0	Antero Nikki
Rääkkylän Op	84	25,6	Olli Koivula
Sallan Op	63	31,6	Anne Harju
Salon Op	789	24,5	Jukka Hulkkonen
Satakunnan Op	397	42,1	Olli Näsi
Savitaipaleen Op	99	36,4	Leo-Petteri Nevalainen
Sideby Andelsbank	14	29,9	Johan Ingves
Siikajoen Op	41	27,7	Raija Fingerroos
Siikalatvan Op	78	32,3	Ismo Välijärvi
Simpeleen Op	70	44,2	Asko Imppola
Somerniemen Op	31	22,4	Pertti Kujala
Someron Op	138	23,1	Pertti Purola
Sonkajärven Op	88	34,8	Esko Nissinen
Sotkamon Op	108	37,3	Juhajouni Karttunen
Sulkavan Op	64	24,8	Kari Haverinen
Suomenselän Op	262	24,2	Kari Ahola
Suomussalmen Op	105	24,4	Timo Polo
Suonenjoen Op	111	24,5	Antti Hult
Suur-Savon Op	1 523	25,5	Kari Manninen
Sysmän Op	102	37,3	Sakari Kangas
Säkylän Op	69	29,1	Jari Katila
Taivalkosken Op	62	23,5	Riitta-Liisa Ahokumpu
Taivassalon Op	54	21,5	Sari Kaivola-Murto
Tampereen Seudun Op	2 491	14,0	Mikko Rosenlund
Tarvasjoen Op	48	29,3	Esa Hentula
Tervolan Op	66	36,7	Hannu Neuvonen
Tervon Op	48	33,9	Jani Kääriäinen
Toholammin Op	91	25,4	Leena Kälviä
Tornion Op	227	20,5	Pentti Alaperä
Turun Seudun Op	2 368	18,6	Olli-Pekka Saario
Tuupovaaran Op	51	35,8	Simo Penttinen
Tyrnävän Op	63	24,2	Antto Joutsiniemi

Ullavan Op	35	19,8	Jarmo Hätälä
Urjalan Op	113	33,0	Sami Pietilä
Utajärven Op	160	28,4	Raimo Tuovinen
Uukuniemen Op	13	29,6	Mikko Purmonen
Vaasan Op	685	21,5	Ulf Nylund
Valkeakosken Op	178	28,0	Juha Luomala
Vammalan Seudun Op	207	16,4	Jyrki Rantala
Vampulan Op	77	29,6	Kari Hänti
Vehmersalmen Op	59	36,2	Petri Tyllinen
Vesannon Op	56	20,6	Esa Keränen
Vetelin Op	27	27,3	Jarmo Lehojärvi
Vetelin Ylipään Op	29	23,8	Mikael Hanhilahti
Vihannin Op	99	31,9	Jari Kantomaa
Vimpelin Op	61	26,7	Kari Jukantupa
Virtain Op	149	30,7	Ari Kakkori
Ylitornion Op	107	29,9	Heikki Eteläaho
Ylivieskan Op	203	14,4	Jarmo Somero
Yläneen Op	75	35,0	Heikki Eskola
Ypäjän Op	63	34,8	Kirsi-Marja Hiidensalo
Ähtärin Op	56	16,2	Markku Kallio
Östra Korsholms Andelsbank	7	30,6	Jussi Lahti
Övermark Andelsbank	33	21,1	Mårten Vikberg

Osakkuusyhtiöt

Osuuspankkien yhteenliittymän (OP-Pohjola-ryhmän) tilinpäätökseen yhdistellyt osakkuusyrietykset 2012

Nimi	Kotipaikka	Varat	Velat	Liike- vaihto	Voitto/ Tappio	Omistus- osuus, %
Realinvest Oy	Helsinki	10	1	0	0	25,3
FD Finanssidata Oy	Helsinki	15	12	63	0	36,0
Automatia Pankkiautomaatit Oy	Helsinki	373	349	56	4	33,3
Autovahinkokeskus Oy	Espoo	9	1	8	1	27,8
Access Capital Partners Group S.A.	Belgia	27	17	24	5	40,0
Yhteensä		434	380	151	10	

Osakkuusyrietykset ovat noteeraamattomia yrityksiä.

Osuuspankkien yhteenliittymän (OP-Pohjola-ryhmän) tilinpäätökseen yhdistellyt osakkuusyrietykset 2011

Nimi	Kotipaikka	Varat	Velat	Liike- vaihto	Voitto/ Tappio	Omistus- osuus, %
Realinvest Oy	Helsinki	10	1	0	-1	25,3
FD Finanssidata Oy	Helsinki	13	10	53	0	36,0
Automatia Pankkiautomaatit Oy	Helsinki	290	266	57	4	33,3
Autovahinkokeskus Oy	Espoo	8	1	7	1	27,8
Access Capital Partners Group S.A.	Belgia	28	23	16	2	40,0
Yhteensä		349	301	133	6	

Osakkuusyrietykset ovat noteeraamattomia yrityksiä.

Yhteisyrietykset**Osuuspankkien yhteenliittymän (OP-Pohjola-ryhmän) tilinpäätökseen yhdistellyt yhteisyrietykset 2012**

Nimi	Kotipaikka	Toimiala	Omistusosuus
Kiinteistö Oy Arkadiankatu 23	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Kaisaniemenkatu 1	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	22,4
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis II	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Piispankalliontie 13-15	Espoo	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Jyväskylän Torikulma	Jyväskylä	Kiinteistön omistus ja hallinta	41,7
Kiinteistö Oy Jyväskylän Kassatalo	Jyväskylä	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Vammalan Torikeskus	Vammala	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Turun Asemanseutu	Turku	Kiinteistön omistus ja hallinta	49,5
Kiinteistö Oy Säästöraha	Oulu	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Ansatie 5	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Uusi Paino	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Quartetto Intermezzo	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Grand Cargo Terminal 1	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Grand Cargo Terminal 2	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Tampereen Ratinankaari	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Tampereen Hämeenkatu 12	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Mikkelin Forum Oy	Mikkeli	Kiinteistön omistus ja hallinta	87,1
Kiinteistö Oy Hämeenkivi	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Pohjola Vakuutus Oy:n omistamat yritykset:			
Tikkurilan Kauppatalo Oy	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	53,7
Kiinteistö Oy Helsingin Puutarhurinkuja 2	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Vantaan Kisällintie 13	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0

Kiinteistö Oy STC Viinikkala	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
------------------------------	--------	---------------------------------	-------

Konsernitilinpäätökseen on merkitty osuus yhteisessä määräysvallassa olevista omaisuuseristä ja niihin kohdistuvista veloista.

Osuuspankkien yhteenliittymän (OP-Pohjola-ryhmän) tilinpäätökseen yhdistellyt yhteisyritykset 2011

Nimi	Kotipaikka	Toimiala	Omistusosuus
Kiinteistö Oy Arkadiankatu 23	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Kaisaniemenkatu 1	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	22,4
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis II	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Piispankalliontie 13-15	Espoo	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Jyväskylän Torikulma	Jyväskylä	Kiinteistön omistus ja hallinta	41,7
Kiinteistö Oy Jyväskylän Kassatalo	Jyväskylä	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Vammalan Torikeskus	Vammala	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Turun Asemanseutu	Turku	Kiinteistön omistus ja hallinta	49,5
Kiinteistö Oy Säästöraha	Oulu	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Ansatie 5	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Tampereen Sähkökortteli	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Tampereen Hämeenkatu 12	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Mikkelin Forum Oy	Mikkeli	Kiinteistön omistus ja hallinta	87,1
Kiinteistö Oy Hämeenkivi	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Pohjola Vakuutus Oy:n omistamat yritykset:			
Tikkurilan Kauppatalo Oy	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	53,7
Kiinteistö Oy Helsingin Puutarhurinkuja 2	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Vantaan Kisällintie 13	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy STC Viinikkala	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0

Konsernitilinpäätökseen on merkitty osuus yhteisessä määräysvallassa olevista omaisuuseristä ja niihin kohdistuvista veloista.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 55. Lähipiiritapahtumat

OP-Pohjola-ryhmän lähipiiri:

OP-Pohjola-ryhmän lähipiiri muodostuu OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätökseen yhdistellyistä yhtiöistä, osakkuusyhtiöistä, hallintohenkilöistä ja muista lähipiiriin kuuluvista yhtiöistä. OP-Pohjola-ryhmän hallintohenkilöihin luetaan OP-Pohjola-ryhmän pääjohtaja (OP-Pohjola osk:n johtokunnan puheenjohtaja), OP-Pohjola osk:n toimitusjohtaja, johtokunnan jäsenet ja varajäsenet sekä hallintoneuvoston jäsenet ja varajäsenet sekä näiden läheiset perheenjäsenet. Hallintohenkilöiden lähipiiriin luetaan myös yhtiöt, joissa hallintohenkilöllä tai hallintohenkilön läheisellä perheenjäsenellä on huomattava vaikutusvalta. Muihin lähipiiriin kuuluviin yhteisöihin luetaan OP-Eläkekassa ja OP-Eläkesäätiö.

Lähipiirille myönnettyissä lainoissa noudatetaan normaaleja luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin.

OP-Pohjola-ryhmän pääjohtajan, muiden OP-Pohjola osk:n johtokunnan jäsenten ja varajäsenten sekä työnantajan noudattama irtisanomisaika on enintään 6 kuukautta. Työsuhteen päättyessä johtajasopimuksissa erikseen määritellyissä tilanteissa heille maksetaan irtisanomisajan palkan lisäksi enintään 12 kuukauden rahapalkkaa vastaava summa.

Liiketapahtumat lähipiirin kanssa 2012	Osakkuusyhtiöt	Hallintohenkilöt	Muut
Luotot	118	7	-
Muut saamiset	0	-	0
Talletukset	9	5	61
Muut velat	-	-	-
Korkotuotot	0	0	-
Korkokulut	0	0	1
Vakuutusmaksutuotot	0	0	2
Osinkotuotot	-	-	-
Palkkiotuotot	0	0	0
Palkkiokulut	0	0	0
Liiketoiminnan muut tuotot	-	-	-
Luottojen arvonalentumiset	-	-	-
Luottojen arvonalentumiset tilikauden päättyessä	-	-	-
Taseen ulkopuoliset sitoumukset			
Takaukset	-	-	-
Peruuttamattomat sitoumukset	-	-	-
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset	-	-	-

Palkat ja palkkiot sekä tulospalkat

Palkat ja palkkiot	-	5	-
Tulospalkat	-	-	-

Lähipiirin omistamien

Osakeoptioiden lukumäärä	-	-	-
Osakkeiden lukumäärä	-	250 374	5 784 097
Osuuksien lukumäärä	-	6 896	-

Liiketapahtumat lähipiirin kanssa 2011

	Osakkuusyhtiöt	Hallinto henkilöt	Muut
Luotot	93	15	-
Muut saamiset	0	3	0
Talletukset	5	12	121
Muut velat	-	-	-
Korkotuotot	0	0	-
Korkokulut	0	0	1
Vakuutusmaksutuotot	0	0	2
Osinkotuotot	-	-	-
Palkkiotuotot	0	0	0
Palkkiokulut	0	0	0
Liiketoiminnan muut tuotot	-	-	-
Luottojen arvonalentumiset	-	-	-
Luottojen arvonalentumiset tilikauden päättyessä	-	-	-
Taseen ulkopuoliset sitoumukset			
Takaukset	-	-	-
Peruuttamattomat sitoumukset	-	-	-
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset	-	0	-
Palkat ja palkkiot sekä tulospalkat			
Palkat ja palkkiot	-	5	-
Tulospalkat	-	-	-
Lähipiirin omistamien			
Osakeoptioiden lukumäärä	-	-	-
Osakkeiden lukumäärä	-	211 450	5 784 097
Osuuksien lukumäärä	-	4 899	-

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 56. Muuttuva palkitseminen

Henkilöstörahasto

OP-Pohjola-ryhmän henkilöstörahastoon kuuluu noin 94 prosenttia koko henkilöstöstä.

OP-Henkilöstörahastolle maksettava voittopalkkioerä vuonna 2012 perustui seuraavien tavoitteiden saavuttamiselle: OP-Pohjola-ryhmän tulos ennen veroja painolla 40%, OP-Pohjola-ryhmän yritysasiakasliiketoiminnan markkinaosuuden kasvu, % ja keskittäjäasiakkaiden määrän muutos, molempien paino 30 %. Henkilöstörahastoon tehtävän palkkiosirron määrä vuodelta 2012 on n. 2 % (3%) rahaston jäsenten palkkasummasta. Vuonna 2012 kirjattiin palkkioita yhteensä 7 milj. e (15 milj. e).

Johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä vuonna 2010 ja aikaisemmin

Johdon pitkän aikavälin aikaisempaan palkitsemisjärjestelmään kuuluivat OP-Pohjola-ryhmän työnantajien nimeämät henkilöt. Vuosittain asetettujen tavoitteiden toteutusasteesta riippuen järjestelmään kuuluvalla henkilöllä oli ennalta määritetyllä tavalla oikeus kuukausiansion perusteella laskettuun palkkioon. Johdon järjestelmän palkkio maksetaan henkilöille kahden vuoden kuluttua ansaintajakson päättymisestä Pohjola Pankki Oyj:n osakkeiden ja rahan yhdistelmänä. Maksettavan palkkion arvo jaksetaan ansainta- ja sitouttamisjaksoille henkilöstökulukuksi vuoteen 2013 asti.

Vuonna 2012 johdon aikaisemmista järjestelmistä kirjattiin palkkioita 4 milj. e (8 milj. e).

Vuonna 2011 uudistetut palkitsemisohjelmat

Finanssisektorin EU-tason muuttuvaa palkitsemista koskevat uudet täsmennetyt määräykset tulivat voimaan 1.1.2011. Uudet OP-Pohjola-ryhmän palkitsemisjärjestelmät noudattavat uudistettua sääntelyä ja perustuvat OP-Pohjola-ryhmän strategiaan tavoitteisiin.

OP-Pohjola-ryhmän muuttuvan palkitsemisen periaatteissa on huomioitu ryhmän riskiasema ja riskienhallintamenetelmät. Ansaintamittarien tavoitteet on mitoitettu niin, etteivät ne kannusta liialliseen riskinottoon. Pitkän aikavälin muuttuva palkitseminen perustuu OP-Pohjola-ryhmätason tavoitteiden saavuttamiseen kun taas lyhyen aikavälin muuttuva palkitseminen perustuu ryhmään kuuluvan yhtiön tai liiketoimintayksikön tavoitteiden saavuttamiseen. Palkkioiden enimmäismäärät ovat kaikissa järjestelmissä rajattu.

Johdon pitkän aikavälin ohjelma vuodesta 2011 alkaen

Pitkän aikavälin johdon osakepalkkiojärjestelmän piiriin kuuluvat OP-Pohjola osk konsernissa ja jäsenpankeissa sekä niiden tytäryhtiöissä toimivat johtajat ja erikseen määritellyt avaintehtävissä toimivat henkilöt, jotka kyseisen yhtiön hallitus tai keskusyhteisön hallintoneuvosto on nimennyt, yhteensä 367 (372) henkilöä.

Palkkio on porrastettu tehtävän mukaan. Johto- ja avainhenkilöillä on oikeus asetettujen tavoitteiden toteutuessa 100 prosenttisesti vuosittain 2-12 kuukauden säännöllistä ennakonpidätyksen alaista palkkaa vastaavaan palkkioon.

Järjestelmä koostuu peräkkäisistä kolmen vuoden pituisista ansaintajaksoista, joista ensimmäinen on 1.1.2011–31.12.2013. Ansaintajakson 2011–2013 palkkio maksetaan lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2015–2017.

Järjestelmän alussa on määrätty tavoitepalkkio eli palkkion maksimimäärä Pohjola Pankki Oyj:n A osakkeiden lukumääränä. Tavoitepalkkio v. 2011–2013 ansaintajaksole on 5,1 milj. osaketta (5,1), joka maksetaan osittain rahana (ennakonpidätyksen osuus) ja osakkeina.

OP-Pohjola osk:n hallintoneuvosto päättää järjestelmän ansainstamittarit ja niille asetettavat tavoitteet kullekin ansaintajaksolle erikseen. Vuoden 2011–2013 tavoitteet perustuvat seuraaviin kriteereihin: • Keskittäjäasiakasmäärän kasvu • Yritysasiakasliiketoiminnan markkinaosuuden muutos • Taloudellisen pääoman tuotto

Palkkioiden maksun edellytyksenä on, että OP-Pohjola-ryhmän RAVA vakavaraisuus on maksuhetkellä 1,3 tai sen yli. Lisäksi edellytetään, että henkilö on OP-Pohjola-ryhmän palveluksessa maksuhetken saakka.

Järjestelmää käsitellään kirjanpidossa OP-Pohjola-ryhmän muissa yhtiöissä kuin Pohjola Pankki konsernissa käteisvaroina maksettavana. Osakkeiden osuutta käsitellään Pohjola Pankki konsernissa osakkeina maksettavana. Järjestelmän kulut jaksotetaan ansaintajakson alusta maksuhetkeen asti (oikeuden syntymisjaksolle) henkilöstökuluihin ja vastaava velka kirjataan joko siirtovelkoihin tai omaan pääomaan. Oman pääoman osuus perustuu osakkeen käypään arvoon myöntöpäivänä, jossa on huomioitu odotettavissa olevat diskontatut osingot. Myöntöpäivänä määritelty käyvän arvon keskiarvo oli 7,59 e. Velka arvostetaan jokaisena tilinpäätöspäivänä käypään arvoon ja se oli 31.12.2012 15 milj. e (5 milj. e).

OP-Pohjola osk:n hallintoneuvosto hallinnoi pitkän aikavälin järjestelmää ja valvoo sen noudattamista. Hallintoneuvosto voi harkintansa mukaan muuttaa järjestelmän ehtoja ja lykätä palkkion maksua erityisen painavista syistä.

Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmät

Lyhyen aikavälin ohjelmissa ansaintajakso on kalenterivuosi ja palkkio maksetaan lähtökohtaisesti rahana. Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmät ovat yhtiökohtaisia ja kattavat koko OP-Pohjola-ryhmän henkilöstön.

Lyhyen aikavälin järjestelmää käsitellään kirjanpidossa pääsääntöisesti käteisvaroina maksettavana. Järjestelmän kulut jaksotetaan ansaintajakson alusta maksuhetkeen asti (oikeuden syntymisjaksolle) henkilöstökuluihin ja vastaava velka kirjataan siirtovelkoihin. Velka arvostetaan jokaisena tilinpäätöspäivänä käypään arvoon.

Muuttuvan palkkion maksamisen viivästyminen

Muuttuvien palkkioiden maksamisesta on säädetty VM:n asetuksessa n:o 1372. Jos henkilö on luokiteltu työtehtäviensä perusteella ryhmään, joiden ammatillisesta toiminnasta voi aiheutua yritykselle merkittävää riskiä ("riskiprofiiliin vaikuttava henkilö"), lykätään muuttuvan palkkion maksua tietyissä olosuhteissa kolmelle vuodelle.

Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään kuuluu OP-Pohjola-ryhmässä mm. toimitusjohtajat ja muut toiminnan johtamiseen osallistuvat henkilöt, muut henkilöt, joiden toiminnalla on olennainen vaikutus yrityksen riskiasemaan, sisäinen valvontatoimi sekä muut nimetyt henkilöt tai erityisryhmät.

Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään sovelletaan muuttuvan palkkion maksamisen lykkäämistä ja palkkion maksamista puoliksi rahana ja Pohjola Pankki Oyj:n osakkeina (tai sen arvoon sidottuina) mikäli henkilön muuttuva palkkio yhden vuoden ansaintajaksolta ylittää Finanssivalvonnan kannanoton mukaisen rajan 50.000 euroa tai tätä korkeamman kahden kuukauden kiinteän bruttopalkan. Riskiprofiiliin vaikuttavan henkilön palkkioita tarkastellaan 50.000 euron lykkäysrajan suhteen kokonaisuutena huomioiden sekä pitkän- että lyhyen aikavälin palkkiot.

Jos maksun viivästyksen euroraja ylittyy, osa palkkiosta maksetaan heti ja loput palkkion maksusta lykätään. Lykkäystilanteessa viivästettävä palkkio maksetaan kolmen seuraavan vuoden aikana. Sanotussa lykkäystilanteessa lyhyen aikavälin ohjelmassa maksetaan aina puolet palkkiosta rahana ja puolet Pohjola Pankki Oyj:n osakkeina (tai rahana, jonka määrä on sidottu Pohjola Pankki Oyj:n osakekurssiin).

Omistukseen perustuvat palkitsemisjärjestelmät

Pohjola Varainhoito Oy:n ja Pohjola Corporate Finance Oy:n johtohenkilöt omistavat välillisesti kyseisten yhtiöiden osakkeita. Järjestelyt liittyvät yhtiön avainhenkilöiden osakeomistusjärjestelmään, jonka tarkoituksena oli mahdollistaa avainhenkilöiden pitkäaikainen sitouttaminen. Nämä omistukseen perustuvat palkitsemisjärjestelmät on lopetettu.

Muuttuvasta palkitsemisesta kirjatut kulut*

milj. e	2012	2011
Henkilöstörahasto	7	15
Lyhyen aikavälin ohjelmat**	30	35
Aikaisemmat pitkän aikavälin ohjelmat vuosien 2008 - 2010 ohjelmat	4	9
Uudistetut pitkän aikavälin ohjelmat: vuoden 2011-2013 ohjelma	10	5
Yhteensä	52	65

* ilman sosiaalikuluja

** Vertailuvuoden lukuun sisältyy kuluja 1,6 miljoonaa euroa osakeomistusjärjestelmistä.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 57. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

OTC-johdannaisten keskusvastapuoliselvitys

EU:n parlamentin hyväksymässä EMIR-asetuksessa (European Market Infrastructure Regulation) on asetettu säännökset OTC-johdannaisille. Tämä markkinasäätely edellyttää finanssialan vastapuolten välisten ja joidenkin sääntelyssä erikseen määriteltyjen muiden kuin finanssivastapuolten standardiehtoisten OTC-johdannaissopimusten selvittämistä keskusvastapuolten välityksellä. Uuden sääntelyn tavoitteena on mm. parempi läpinäkyvyys, vastapuoli- ja operatiivisten riskien vähentäminen sekä ajantasaisemman tiedon tarjoaminen valvojille johdannaismarkkinoista.

Tämä toimintamalli koskee Pohjola Pankki Oyj:n standardiehtoisten OTC-johdannaiskauppojen keskusvastapuoliselvitystä, jonka Pohjola Pankki Oyj aloittaa helmikuussa 2013 uusien korkojohdannaisten osalta.

Toimintamallin muutoksen johdosta keskusvastapuoliselvityksessä olevat korkojohdannaiset netotetaan taseessa nykyisen bruttoesitystavan sijasta. Muiden johdannaisten esitystapa ei muutu. Muutoksen johdosta Pohjola-konsernin taseen loppusumma pienenee vuoden 2013 aikana arviolta 2 miljardia euroa kun olemassa oleva OTC johdannaiskanta siirretään keskusvastapuoliselvitykseen.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 58. Segmenttiraportointi

Liiketoimintasegmentit

Uuden strategian vahvistamisen myötä henkivakuutustoiminnasta ja osana ryhmän pankkitoimintaa aiemmin esitetystä varainhoito- ja rahastoliiketoiminnasta muodostettiin uusi varallisuudenhoito segmentti. Vuoden 2012 aikana hankitut Skandia Lifen Suomen liiketoimintojen (Aurum Sijoitusvakuutus Oy) luvut esitetään varallisuudenhoito segmentissä. Segmenttimuutos pienensi Pankkitoimintasegmentin tilikauden tulosta ennen veroja noin 42 miljoonaa euroa (37). Vertailutiedot on muutettu vastaavasti.

OP-Pohjola-ryhmän liiketoimintasegmentit ovat Pankkitoiminta, Vahinkovakuutus ja Varallisuudenhoito. Segmentteihin kuulumatonta toimintaa esitetään ryhmässä "Muu toiminta". Segmenttiraportointi laaditaan noudattaen OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteita.

Yhtiöinä pankkitoiminta-segmenttiin sisältyvät osuuspankit, Helsingin OP Pankki Oyj, OP-Kotipankki Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj ja OP-Rahastoyhtiö sekä eräät pienemmät pankkitoimintaa tukevat yhtiöt kokonaisuudessaan. Pohjola-konsernin pankkitoiminta- ja varainhoitosegmentit luetaan myös pankkitoiminta-segmenttiin. Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön toiminta sisältyy myös pankkitoiminta-segmenttiin, koska valtaosa yhtiön liiketoiminnasta muodostuu OP-Pohjola-ryhmän vähittäispankeille myönnettyistä luottovakuutuksista.

Korkokate on merkittävin pankkitoiminnan tuottoerä. Tuottoja kertyy myös palkkiotuottoina ja sijoitustoiminnasta. Kulut muodostuvat pääosin henkilöstö- ja muista hallintokuluista sekä toimipaikkaverkoston aiheuttamista kuluista sekä palautuksista omistajajäsenille. Liiketoiminnan merkittävin riskilaji on luottoriski, mutta liiketoimintaan sisältyy myös markkinariskejä ja operatiivisia riskejä.

Varallisuudenhoitosegmentti muodostuu ryhmän henki- ja eläkevakuutusliiketoimintaa harjoittavista OP-Henkivakuutus Oy:stä, Aurum Sijoitusvakuutus Oy:stä, rahastoliiketoimintaa harjoittavasta OP-Rahastoyhtiö Oy:stä sekä Pohjola-konsernin varainhoitoliiketoimintasegmentistä. Varallisuudenhoitosegmentin merkittävimmät tuottoerät ovat henkivakuutuksen korko- ja riskiliikkeen nettotuotot sekä henkivakuutus-, varainhoito- ja rahastoliiketoiminnan palkkiotuotot.

Uuden varallisuudenhoitosegmentin palkkiotuotot muodostuvat varainhoito- ja rahastoliiketoiminnan sekä henkivakuutusten palkkioista.

Vahinkovakuutus-segmenttiin sisältyy OP-Pohjola-ryhmän vahinkovakuutusyhtiöiden eli Pohjola Vakuutus Oyj:n, Vahinkovakuutusosakeyhtiö Eurooppalaisen, A-Vakuutus Oy:n, Baltiassa toimivien Seesam-yhtiöiden liiketoiminta sekä vahinkovakuutusta tukevien palveluyhtiöiden toiminta.

Vahinkovakuutuksen tuotteisiin kuuluvat yritys- ja yksityisasiakkaille myytävät vahinkovakuutukset. Liiketoiminnan nettotuotot muodostuvat pääosin vakuutusmaksuista ja sijoitustoiminnan tuotoista. Vahinkovakuutusliiketoiminnan merkittävimmät riskit ovat vakuutusriskit sekä sijoitusriskit.

Muu toiminta sisältää segmenttejä tukevat toiminnot, erityisesti OP-Pohjola osk:n, OP-Palvelut Oy:n ja OP-Prosessipalvelut Oy:n toiminnot sekä Pohjola-konsernin keskuspankki- ja konsernihallintotoiminnot. Liiketoimintasegmenttejä tukevien palveluiden kustannukset kohdistuvat segmenteille palveluveloituksina. Muun oman pääoman kohdistus liiketoimintasegmenteille suoritetaan muuhun toimintaan sisältyvän sisäisen pankin avulla, jolloin tavoitetason ylittävien omien pääomien myönteinen tulosvaikutus näkyy muun toiminnan tuloksessa.

Segmenttiraportoinnin laatimisperiaatteet

Segmenttiraportointi noudattaa OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteita. Segmenteille on kohdistettu ne tuotot, kulut, varat ja velat, joiden on katsottu välittömästi kuuluvan ja olevan järkevällä perusteella kohdistettavissa segmenteille. Ne tuotot, kulut, sijoitukset ja pääomat, joita ei ole kohdistettu segmenteille sekä segmenttien väliset konsernieliminoinnit raportoidaan sarakkeessa "Konsernieliminoinnit". Segmenttien tulosta ja kannattavuutta seurataan tulos ennen veroja tasolla.

Vähittäispankkitoiminnalle on kohdistettu omaa pääomaa 9 % luottolaitoslain mukaisista riskipainotetuista sitoumuksista ja Pohjola-konsernin pankkitoiminnalle 7 % riskipainotetuista sitoumuksista. Allokoimaton oma pääoma kohdistuu liiketoiminta-alueiden ulkopuoliselle alueelle "muu toiminta".

Segmenttien tulos ja tase 2012

Tuloslaskelma, milj. e	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varalli- suudenhoito	Muu toi- minta	Konserni eliminoinnit	OP-Pohjola- ryhmä
Korkotuotot	3 324	0	3	859	-1 012	3 174
Korkokulut	2 354	8	0	835	-1 026	2 171
Korkokate ennen arvonalentumisia	969	-8	3	24	14	1 003
Saamisten arvonalentumiset	96	-	-	3	-	99
Korkokate arvonalentumisten jälkeen	874	-8	3	21	14	904
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	-	438	-	-	-5	433
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	-	-	-	-	108	108
Henkivakuutuksen korko- ja riskiliikkeen nettotuotot	-	-	19	-	-19	-
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	543	23	-	16	1	584
Palkkiotuotot rahastoista ja omaisuudenhoidosta	-	-	111	-	-111	-
Palkkiotuotot henkivakuutuksesta	-	-	98	-	-98	-
Palkkiokulut	-	-	-37	-	37	-
Kaupankäynnin nettotuotot	84	0	0	1	-5	81
Sijoitustoiminnan nettotuotot	49	-	3	7	-7	52
Liiketoiminnan muut tuotot	44	5	39	393	-372	109
Henkilöstökulut	433	135	32	149	0	749
Muut hallintokulut	320	104	30	193	-269	378
Liiketoiminnan muut kulut	214	127	74	107	-170	352
Palautukset omistajajäsenille	192	-	-	-	-	192
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	2	0	0	0	0	2
Tulos ennen veroja	437	92	101	-10	-18	601
Tuloverot						119
Kauden voitto						483

Tase 31.12.2012, milj. e	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varalli- suudenhoito	Muu toi- minta	Konserni- eliminoinnit	OP-Pohjola- ryhmä
Käteiset varat	170	-	-	5 614	-	5 784
Saamiset luottolaitoksilta	4 539	5	26	8 484	-12 214	840
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat	504	-	5 460	-102	-5 505	358
Johdannaissopimukset	4 482	-	164	396	-606	4 436
Saamiset asiakkailta	65 719	-	153	286	-997	65 161
Vahinkovakuutustoiminnan varat	-	3 627	-	-	-135	3 492
Henkivakuutustoiminnan varat	-	-	0	-	9 173	9 173
Sijoitusomaisuus	3 285	16	3 465	6 480	-6 651	6 596
Sijoitukset osakkuusyrityksissä	8	2	24	3	1	39
Aineettomat hyödykkeet	57	747	399	122	-5	1 320
Aineelliset hyödykkeet	575	22	9	102	1	710
Muut varat	807	4	746	1 194	-1 007	1 745
Verosaamiset	31	11	24	35	15	115
Varat yhteensä	80 180	4 434	10 472	22 614	-17 929	99 769

Tase 31.12.2012, milj. e	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varalli- suudenhoito	Muu toi- minta	Konserni- eliminoinnit	OP-Pohjola- ryhmä
Velat luottolaitoksille	9 213	-	-	4 925	-12 172	1 965
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvelat	3	-	-	-	-	3
Johdannaissopimukset	3 959	-	0	683	-479	4 162
Velat asiakkaille	46 216	-	-	4 095	-661	49 650
Vahinkovakuutustoiminnan velat	-	2 595	-	-	-3	2 592
Henkivakuutustoiminnan velat	-	-	8 955	-	15	8 970
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	5 853	-	-	14 358	-941	19 270
Varaukset ja muut velat	2 354	124	218	930	-328	3 297
Verovelat	439	170	79	321	-18	990
Osuuspääoma	809	-	-	1 443	-1 630	622
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	200	50	91	1 225	-452	1 114
Velat yhteensä	69 044	2 939	9 343	27 979	-16 670	92 635
Oma pääoma						7 134

Baltian maista nettotuotot olivat yhteensä 5 milj. e ja nettovarar 45 milj. e.

Segmenttien tulos ja tase 2011

Tuloslaskelma, milj. e	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varallisuudenhoito	Muu toi- minta	Konserni- eliminoinnit	OP-Pohjola- ryhmä
Korkotuotot	3 402	0	4	1 184	-1 296	3 294
Korkokulut	2 418	2	0	1 153	-1 309	2 264
Korkokate ennen arvonalentumisia	984	-2	3	31	13	1 030
Saamisten arvonalentumiset	90	-	-	11	-	101
Korkokate arvonalentumisten jälkeen	894	-2	3	20	13	928
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	-	321	-	-	-9	312
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	-	-	-	-	72	72
Henkivakuutuksen korko- ja riskiliikkeen nettotuotot	-	-	-6	-	6	-
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	538	20	-	13	2	574
Palkkiotuotot rahastoista ja omaisuudenhoidosta	-	-	114	-	-114	-
Palkkiotuotot henkivakuutuksesta	-	-	89	-	-89	-
Palkkiokulut	-	-	-43	-	43	-
Kaupankäynnin nettotuotot	11	-	0	2	4	17
Sijoitustoiminnan nettotuotot	48	0	0	22	-8	63
Liiketoiminnan muut tuotot	51	5	18	352	-336	90
Henkilöstökulut	405	125	30	128	0	689
Muut hallintokulut	321	99	26	172	-266	351
Liiketoiminnan muut kulut	194	112	75	77	-141	318
Palautukset omistajajäsenille	176	-	-	-	-	176
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	2	0	2	0	0	4
Tulos ennen veroja	447	8	47	32	-9	525
Tuloverot						89
Kauden voitto						436

Tase 31.12.2011, milj. e	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varalli- suudenhoito	Muu toi- minta	Konserni- eliminoinnit	OP-Pohjola- ryhmä
Käteiset varat	138	-	-	4 238	-	4 376
Saamiset luottolaitoksilta	4 688	0	20	7 045	-10 650	1 104
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	356	-	3 354	-66	-3 364	281
Johdannaissopimukset	3 392	-	63	215	-362	3 307
Saamiset asiakkailta	60 665	-	204	207	-745	60 331
Vahinkovakuutustoiminnan varat	-	3 352	-	-	-147	3 205
Henkivakuutustoiminnan varat	-	-	0	-	7 006	7 006
Sijoitusomaisuus	3 068	16	3 493	8 468	-6 703	8 343
Sijoitukset osakkuusyrityksissä	8	2	25	3	1	40
Aineettomat hyödykkeet	42	756	271	105	-5	1 169
Aineelliset hyödykkeet	588	21	70	20	3	702
Muut varat	1 053	2	372	1 012	-555	1 884
Verosaamiset	46	16	16	79	2	158
Varat yhteensä	74 045	4 166	7 888	21 326	-15 520	91 905
Tase 31.12.2011, milj. e	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varalli- suudenhoito	Muu toi- minta	Konserni- eliminoinnit	OP-Pohjola- ryhmä
Velat luottolaitoksille	7 312	-	-	5 153	-10 682	1 783
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	1	-	-	-	-	1
Johdannaissopimukset	2 841	-	1	699	-309	3 232
Velat asiakkaille	41 189	-	0	5 028	-243	45 974
Vahinkovakuutustoiminnan velat	-	2 543	-	-	-36	2 508
Henkivakuutustoiminnan velat	-	-	6 924	-	8	6 932
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	5 199	-	-	15 664	-858	20 005
Varaukset ja muut velat	2 130	69	78	793	-230	2 840
Verovelat	435	122	2	293	-17	834
Osuuspääoma	807	-	-	1 443	-1 625	624
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	223	50	91	1 005	-438	931
Velat yhteensä	60 137	2 784	7 096	30 079	-14 432	85 663
Oma pääoma						6 242

Baltian maista nettotuotot olivat yhteensä 1 milj. e ja nettovarar 31 milj. e.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

OP-Pohjola-ryhmän riskien ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet on kuvattu liitetiedossa 2. OP-Pohjola-ryhmän riskiasema on esitetty liitetiedoissa 59-64, pankkitoiminnan riskiasema, sisältäen myös Pilari III mukaiset vakavaraisuustiedot, on esitetty liitetiedoissa 65-98, vahinkovakuutustoiminnan riskiasema liitetiedoissa 99-110 ja varallisuudenhoidon riskiasema liitetiedoissa 111-119.

OP-Pohjola-ryhmän riskiasema

Liite 59. OP-Pohjola-ryhmän riskilimiittijärjestelmä OP-Pohjola 2012-liiketoimintastrategian mukaan sekä limiittimittareiden arvot

OP-Pohjolan hallintoneuvosto vahvistaa OP-Pohjola-ryhmälle vakavaraisuutta sekä luotto-, likviditeetti, markkina- ja vakuutusriskejä koskevat riskilimiitit, jotka rajoittavat OP-Pohjola-ryhmän riskinottoa. OP-Pohjola-ryhmän voimassa oleva riskilimiittijärjestelmä perustuu kesällä 2012 vahvistettuun liiketoimintastrategiaan.

Mittari	Riskilimiitti	31.12.2012	31.12.2011
Vakavaraisuus			
Vakavaraisuussuhde, (RAVA)	1,20	1,90	1,80
Omat varat/taloudellinen pääomavaade	1,20	1,51	1,54
Luottoriskit			
Suurin yksittäinen asiakasriski/ omat varat	15,0	6,9	7,2
Merkittävien asiakasriskien yhteismäärä / omat varat, %	100,0	12,0	24,4
Toimialariski /yrityssektorin saamiset ja sitoumukset, %	16,0	10,4	10,4
Järjestämättömät saamiset/ luotto- ja takauskanta, %	1,50	0,46	0,47
Odotetut tappiot / EAD %	1,0	0,4	0,5
Likviditeettiriskit			
Pankkitoiminnan rakenteellinen rahoitusriski / pankkitoiminnan tase, %			
≤ 12 kk	-5	1,3	-2,9
≤ 3 v	0	6,3	3,4
≤ 5 v	2	9,5	8,0
Maksuvalmiusriski, pv	30	75	58
Markkinariskit			
Rahoitustoiminnan korkoriski / omat varat, %	10	1,6	4,3
Trading-toiminnan VaR, 99 %, 1 pv, milj. e	10	2,6	2,0
Vakuutustoiminnan markkinariski / omat varat %	30	16,9	16,1
Kiinteistöriski / omat varat, %	8	3,4	3,6
Vakuutusriskit			
Vahinkovakuutuksen vakuutustekninen riski / omat varat, %	10	5,1	4,7
Henkivakuutuksen vakuutustekninen riski / omat varat, %	10	5,9	3,5

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

OP-POHJOLA-RYHMÄN RISKIASEMA

Liite 60. OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuus

Liitetiedossa 2, OP-Pohjola-ryhmän riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteet, linjataan miten ryhmätasoinen riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan prosessi järjestetään. OP-Pohjola-ryhmä sekä kaikki siihen kuuluvat yhteisöt täyttävät viranomaisten asettamat vakavaraisuusvaatimukset.

Omat varat ja vakavaraisuus rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukaan

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
OP-Pohjola-ryhmän omat pääomat	7 134	6 242
Osuuspääoma, pääomalainat, ikuiset lainat ja debentuurilainat	1 676	1 518
Muut omiin varoihin sisältyvät toimialakohtaiset erät	-1	-12
Liikearvo ja aineettomat hyödykkeet	-1 272	-1 114
Tasoisuusmäärä	-212	-271
Suunniteltu voitonjako	-68	-61
Omista varoista vähennettävät IFRS-erät*	-179	-164
Arvonlaskennat - odotetut tappiot alijäämä	-498	-542
Ryhmittymän omat varat yhteensä	6 581	5 596
Luottolaitostoiminnan omien varojen vaade**	3 047	2 722
Vakuutusliiketoiminnan omien varojen vaade***	421	388
Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä yhteensä	3 468	3 111
Ryhmittymän vakavaraisuus	3 112	2 486
Ryhmittymän vakavaraisuussuhde (omat varat / omien varojen vähimmäismäärä)	1,90	1,80

* Eläkevastuun ylikate, Sijoituskiinteistöjen käypiin arvoihin arvostus, Käyvän arvon rahastosta rahavirran suojauksen osuus

** Riskipainotetut sitoumukset x 8 %

*** Toimintapääoman minimi

Vakavaraisuus

OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuudelle on asetettu ryhmän strategiassa kaksi riskilimiittimittaria. Ensimmäinen mittareista on rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus. Ryhmän riskilimiitti tälle vakavaraisuussuhteelle on 1,2. Lain edellyttämä vähimmäistaso on 1. Vuoden lopussa omien varojen suhde vähimmäismäärään oli 1,90 (1,80). Vuoden lopussa ryhmän omat varat olivat 2 420 miljoonaa euroa (1 864) suuremmat kuin ryhmän sisäinen riskiraja olisi edellyttänyt ja 3 112 miljoonaa euroa (2 486) suuremmat kuin lakisääteinen raja.

Toinen strategiassa asetettu vakavaraisuuden riskilimiittimittari on omien varojen ja taloudellisen pääomavaateen suhde, jolle riskilimiitti on 1,2. Vuoden lopussa omien varojen suhde taloudelliseen pääomaan oli 1,51 (1,54). Ryhmän sisäisen riskilimitin ylittävä omien varojen puskuri oli 1 271 miljoonaa euroa (1 739). Vahva vakavaraisuus toimii puskurina ennakoimattomia tappioita vastaan ja luo edellytyksiä liiketoiminnan kasvulle.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

OP-POHJOLA-RYHMÄN RISKIASEMA

Liite 61. Pankkitoiminnan luottoriski

OP-Pohjola-ryhmän toimiala- ja asiakasriskit ovat hajautuneita. Vuoden lopussa suurin yksittäisestä vastapuolesta muodostuva asiakasriski oli 6,9 prosenttia (7,2) ryhmän omista varoista. Merkittävien asiakasriskien yhteismäärä oli 12,0 prosenttia (24,4) ryhmän omista varoista. Merkittävien asiakasriskien laskennassa huomioidaan kaikki ne asiakasriskit, joiden määrä on vähintään viisi prosenttia ryhmän omista varoista. Riskilimiitti suurimmalle asiakasriskille on 15 prosenttia ja merkittävien asiakasriskien yhteismäärälle 100 prosenttia. OP-Pohjola-ryhmässä toimialariski lasketaan sisäisten päätoimialojen mukaan siten, että pankkitoiminnan saamisten ja sitoumusten lisäksi otetaan huomioon henki- ja vahinkovakuutustoiminnan suorat sijoitukset. Vuoden lopussa suurin toimialariski oli 10,4 prosenttia (10,4), joka muodostui asuntoyhteisöistä. Toimialariskin riskilimiitti on 16 prosenttia.

Vuoden lopussa OP-Pohjola-ryhmällä oli järjestämättömiä ja nollakorkoisia saamia yhteensä 311 miljoonaa euroa (296), joka oli 0,46 % (0,47) suhteessa luotto- ja takauskantaan. Riskilimiitti tälle tunnusluvulle on 1,5 prosenttia. Odotettujen tappioiden suhde vastuun määrään maksukyvyttömyyshetkellä (EAD) oli 0,4 prosenttia (0,5), kun tunnusluvun riskilimiitti oli 1,0 prosenttia. Odotetut tappiot on OP-Pohjola-ryhmän omilla luottoriskimalleilla laskettu arvio keskimääräisistä vuosittaisista luottoriskistä aiheutuvista tappioista. Saamisten arvonalentumisia kirjattiin vuonna 2012 nettomääräisesti 99 miljoonaa euroa (101), mikä oli 0,15 prosenttia luottoja takauskannasta (0,16).

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

OP-POHJOLA-RYHMÄN RISKIASEMA

Liite 62. Likviditeettiriski

OP-Pohjola-ryhmän likviditeettiriskin riskilimiitti on asetettu rakenteellista rahoitusriskiä ohjaavalle aikaluokittaisten nettokassavirtojen suhteelle pankkitoiminnan taseeseen ja maksuvalmiusriskin mittarille.

Rakenteellisen rahoitusriskin mittari kertoo kuinka suuri osuus ryhmän taseen nettokassavirroista saa enintään erääntyä alle vuoden, alle kolmen vuoden ja alle viiden vuoden aikana. Vuoden lopussa ryhmän taseen erääntyvät nettokassavirrat olivat kaikissa rajoitettavissa ajanjaksoissa selvästi riskilimiittien sallimia enimmäismääriä pienemmät.

Maksuvalmiusriskin mittari kertoo, kuinka hyvin ensijainen likviditeettireservi riittää kattamaan 30 päivän kuluessa OP-Pohjola-ryhmästä ulos maksettavat, tiedossa olevat ja ennakoitut nettokassavirrat sekä odottamattoman, mutta maltillisen talletuskannan laskun. Vuoden lopussa likviditeettireservi riitti kattamaan riskilimiitiksi asetettua 30 päivää selvästi pidemmän selviytymisjakson.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

OP-POHJOLA-RYHMÄN RISKIASEMA

Liite 63. Markkinariskit

Ryhmän rahoitustoiminnan korkoriskin limiitti on asetettu korkoriskin taloudellisen pääomavaateen ja ryhmän omien varojen suhteelle. Vuoden lopussa rahoitustoiminnan korkoriskin suhde omiin varoihin oli merkittävästi alhaisempi kuin riskilimiitti, joka oli 10 %.

Trading-toiminnan markkinariskiä rajoitetaan ryhmän riskilimiittijärjestelmässä VaR-limiitillä (99 %:n luottamustaso, 1 päivän aikahorisontti). Vuoden lopussa trading-toiminnan VaR oli noin neljänneksen sille asetetusta 10 miljoonan euron riskilimiitistä.

Vakuutustoiminnan markkinariskin limiitti on asetettu ko. riskin taloudellisen pääomavaateen ja ryhmän omien varojen suhteelle. Vuoden lopussa vakuutustoiminnan markkinariski oli suhteessa omiin varoihin noin puolet sille asetetusta 30 %:n riskilimiitistä.

Ryhmän kiinteistöriskin limiitti on asetettu kiinteistöriskin taloudellisen pääomavaateen ja ryhmän omien varojen suhteelle. Vuoden lopussa kiinteistöriskin suhde omiin varoihin oli alle puolet riskilimiittin sallimasta 8 %:n enimmäismäärästä.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

OP-POHJOLA-RYHMÄN RISKIASEMA

Liite 64. Vakuutusriskit

Riskilimiittijärjestelmässä vakuutusteknistä riskiä rajoitetaan suhteuttamalla vahinkovakuutuksen ja henkivakuutuksen taloudellista pääomavaadetta omiin varoihin. Vuoden lopussa sekä vahinko- että henkivakuutuksen vakuutustekninen riski oli noin puolet niille asetetuista 10 %:n riskilimiiteistä.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PANKKITOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 65. Rahoitusvarat ja niistä tilikaudella kirjatut arvonalentumistappiot

Milj. e	31.12.2012		31.12.2011	
	Tase- arvo	Arvonalen- tumistappiot	Tase- arvo	Arvonalen- tumistappiot
Käteiset varat	5 784	-	4 376	-
Saamiset luottolaitoksilta	840	-	1 104	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat				
Saamistodistukset	266	-	212	-
Osakkeet ja osuudet	91	-	69	-
Muut	-	-	-	-
Johdannaissopimukset				
Kaupankäyntitarkoituksessa	3 697	-	2 892	-
Suojaavat	703	-	410	-
Muutoin suojaavat johdannaiset	36	-	6	-
Lainat ja muut saamiset				
Myönnettyt lainat	64 108	406	59 423	365
Rahoitusleasingsaamiset	1 048	-	902	-
Repo-sopimukset	-	-	-	-
Pankkitakaussaamiset	6	7	6	4
Muut saamiset	0	-	0	-
Myytävässä olevat rahoitusvarat				
Saamistodistukset	5 446	-	6 923	-
Osakkeet ja osuudet	327	-	256	-
Muut	-	-	-	-
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset				
Saamistodistukset	401	-	753	-
Taseen ulkopuoliset sitoumukset				
Pankkitakaukset	2 635	-	2 696	-
Rahoitusvarat yhteensä	85 388	413	80 026	369

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PANKKITOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 66. Vastuut

31.12.2012	Kotimaa			Ulkomaa		
	Tase-arvo	Arvon-alentumiset	Siirtyvä korko	Tase-arvo	Arvon-alentumiset	Siirtyvä korko
Rahoitusvarat						
Saamiset luottolaitoksilta	13	-	0	827	-	10
Saamiset asiakkailta	63 096	389	101	1 017	25	2
Rahoitusleasing	1 034	-	-	14	-	-
Saamistodistukset	1 346	-	23	4 767	-	61
Muut	112	-	-	518	-	-
Yhteensä	65 602	389	124	7 143	25	73
Taseen ulkopuoliset sitoumukset						
Nostamattomat luotot ja limiitit	10 713	-	-	143	-	-
Takaukset ja remburssit	2 517	-	-	573	-	-
Johdannaissopimukset	885	-	-	3 724	-	-
Muut	300	-	-	183	-	-
Yhteensä	14 414	-	-	4 623	-	-
Kokonaisvastuut yhteensä	80 016	389	124	11 766	25	73

31.12.2011	Kotimaa			Ulkomaa		
	Tase- arvo	Arvon- alentu- miset	Siirtyvä korko	Tase- arvo	Arvon- alentumiset	Siirtyvä korko
Rahoitusvarat						
Saamiset luottolaitoksilta	123	-	0	981	-	8
Saamiset asiakkailta	58 561	324	152	868	45	2
Rahoitusleasing	893	-	-	9	-	-
Saamistodistukset	1 108	-	20	6 780	-	101
Muut	112	-	-	437	-	-
Yhteensä	60 796	324	172	9 075	45	111
Taseen ulkopuoliset sitoumukset						
Nostamattomat luotot ja limiitit	10 182	-	-	181	-	-
Takaukset ja remburssit	2 533	-	-	411	-	-
Johdannaissopimukset	725	-	-	2 767	-	-
Muut	379	-	-	229	-	-
Yhteensä	13 819	-	-	3 587	-	-
Kokonaisvastuut yhteensä	74 616	324	172	12 662	45	111

Johdannaissopimuksista on esitetty kirjanpitoon kirjattu positiivinen markkina-arvo.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PANKKITOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 67. Vastuut sektoreittain

	Tasearvot		Taseen ulkopuoliset		Yhteensä
	Kotimaiset	Ulkomaiset	Kotimaiset	Ulkomaiset	
31.12.2012					
Yritykset	20 924	988	9 336	417	31 664
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	636	5 490	580	4 192	10 898
Kotitaloudet	42 685	34	3 574	2	46 295
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	654	145	84	0	884
Julkisyhteisöt	826	559	840	12	2 237
Yhteensä	65 725	7 216	14 414	4 623	91 978
31.12.2011					
Yritykset	18 873	750	8 830	422	28 875
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	787	7 553	590	3 163	12 092
Kotitaloudet	39 984	35	3 640	1	43 660
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	579	195	142	0	916
Julkisyhteisöt	745	653	617	2	2 017
Yhteensä	60 968	9 186	13 819	3 587	87 561

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PANKKITOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 68. Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset

31.12.2012	Saamiskanta			Arvonalen- tumiset	Tasearvo
	Ei arvon- alennettu (brutto)	Arvon- alennettu (brutto)	Yhteensä		
Saamiset					
Saamiset luottolaitoksilta	840	-	840	-	840
Saamiset asiakkailta	64 025	502	64 527	413	64 113
josta pankkitakaussaamiset	4	8	12	7	6
Rahoitusleasing	1 048	-	1 048	-	1 048
Tilien ja limiittien ylitykset	2	-	2	-	2
Yhteensä	65 914	502	66 416	413	66 003
Saamiset sektoreittain					
Yritykset	20 822	422	21 244	332	20 911
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	1 051	10	1 062	7	1 054
Kotitaloudet	42 691	65	42 757	72	42 685
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	650	5	654	2	653
Julkisyhteisöt	700	-	700	-	700
Yhteensä	65 914	502	66 416	413	66 003

31.12.2011	Saamiskanta			Arvonalen- tumiset	Tasearvo
	Ei arvon- alennettu (brutto)	Arvon- alennettu (brutto)	Yhteensä		
Saamiset					
Saamiset luottolaitoksilta	1 104	-	1 104	-	1 104
Saamiset asiakkailta	59 358	440	59 798	369	59 429
josta pankkitakaussaamiset	6	4	10	4	6
Rahoitusleasing	902	-	902	-	902
Tilien ja limiittien ylitykset	13	-	13	-	13
Yhteensä	61 377	440	61 817	369	61 448
Saamiset sektoreittain					
Yritykset	18 730	307	19 038	264	18 774
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	1 462	65	1 527	33	1 494
Kotitaloudet	39 949	62	40 011	72	39 939
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	580	6	587	0	586
Julkisyhteisöt	655	-	655	-	655
Yhteensä	61 377	440	61 817	369	61 448

31.12.2012	Arvonalentumiset					
	Ei arvon- alennettu (brutto)	Arvon- alennettu (brutto)	Yhteensä	Rästit	Saamiskohtaiset	Saamisryhmä- kohtaiset
Ongelmasaamiset						
Saamiset luottolaitoksilta	0	-	0	-	-	-
Saamiset asiakkailta	398	502	900	265	355	59
josta pankkitakaussaamiset	4	8	12	10	7	0
Rahoitusleasing	1	-	1	0	-	-
Tilien ja limiittien ylitykset	2	-	2	0	-	-
Yhteensä	401	502	903	266	355	59
Ongelmasaamiset sektoreittain						
Yritykset	94	422	516	135	309	24
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	0	10	10	0	7	-
Kotitaloudet	301	65	367	129	37	35
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	1	5	6	2	2	0
Julkisyhteisöt	4	-	4	0	-	-
Yhteensä	401	502	903	266	355	59

31.12.2011	Arvon alentumiset					
	Ei arvon- alennettu (brutto)	Arvon- alennettu (brutto)	Yhteensä	Rästit	Saamiskohtaiset	Saamisryhmä- kohtaiset
Ongelmasaamiset						
Saamiset luottolaitoksilta	0	-	0	-	-	-
Saamiset asiakkailta	360	441	801	226	308	61
josta pankkitakaussaamiset	6	4	10	6	4	0
Rahoitusleasing	2	-	2	0	-	-
Tilien ja limiittien ylitykset	13	-	13	0	-	-
Yhteensä	375	441	816	226	308	61
Ongelmasaamiset sektoreittain						
Yritykset	109	308	417	105	240	23
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	0	65	65	-	33	-
Kotitaloudet	258	62	319	118	34	38
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	1	6	8	3	0	0
Julkisyhteisöt	7	-	7	0	-	-
Yhteensä	375	441	816	226	308	61

31.12.2012	Kanta	Arvon alen- tumiset	Tasearvo
Ongelmasaamiset			
Järjestämättömät	456	149	307
Nollakorkoiset	12	8	4
Alihintaiset	130	1	129
Muut	305	197	108
Yhteensä	903	355	549

31.12.2011	Kanta	Arvon alen- tumiset	Tasearvo
Ongelmasaamiset			
Järjestämättömät	415	122	293
Nollakorkoiset	10	7	4
Alihintaiset	113	1	111
Muut	278	178	100
Yhteensä	816	308	508

Ongelmasaamisiin luetaan järjestämättömät, nollakorkoiset ja alihintaiset saamiset sekä muut ongelmasaamiset. Järjestämättömien saamisten korko tai pääoma on ollut erääntyneenä ja maksamatta kolme kuukautta. Nollakorkoinen saaminen on sovittu asiakkaan maksukyvyyn turvaamiseksi nollakorkoiseksi. Alihintainen saaminen on hinnoiteltu markkinahinnoista poiketen asiakaan maksukyvyyn turvaamiseksi. Muut ongelmasaamiset sisältävät mm. ne saamiset,

joihin kohdistuu arvonalentuminen, mutta ne eivät luokitua mihinkään em. ryhmistä sekä tilinylitykset ja takausraamiset. Rästit sisältävät saamisen maksamattomat korot ja lyhennykset.

31.12.2012	alle 30 pv.	30-90 pv.	90-180 pv.	yli 180 pv.	Yhteensä
Erääntyneet saamiset, ei arvonalennettu	880	400	7	1	1 288

31.12.2011	alle 30 pv.	30-90 pv.	90-180 pv.	yli 180 pv.	Yhteensä
Erääntyneet saamiset, ei arvonalennettu	638	378	6	1	1 023

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PANKKITOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 69. Saamisten arvonalentumiset

Milj. e	31.12.2012	31.12.2011
Saamisten arvonalentumiset	175	200
Saamisten arvonalentumisten peruutukset	-60	-97
Suoritukset poistetuista saamisista	-14	-11
Ryhmäkohtaisten arvonalentumisten nettomuutos	-2	10
Yhteensä	99	101
Arvonalentumiset (netto), % saamiskannasta	0,15	0,17

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PANKKITOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 70. Henkilövastuut rating-luokittain

Luottoluokka	31.12.2012		31.12.2011	
	Netto- vastuut	%	Netto- vastuut	%
A	23 238	50,2	22 144	50,7
B	10 952	23,7	10 156	23,3
C	5 591	12,1	5 115	11,7
D	4 439	9,6	4 234	9,7
E	1 414	3,1	1 343	3,1
F	661	1,4	669	1,5
Luokittelemattomat	-	-	-	-
Yhteensä	46 295	100,0	43 660	100,0

Luottoluokkiin A ja B kuuluvien vastuiden maksukyvyttömyyden todennäköisyys (PD) on enintään 0,01 %.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PANKKITOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 71. Yritysvastuut toimialoittain

31.12.2012	Nettovastuut		Yhteensä	% -jakauma
	Tase	Taseen ulko-puoliset		
Asuntojen vuokraus ja hallinta	4 824	1 179	6 004	19,0
Muiden kiinteistöjen hallinta	2 883	346	3 229	10,2
Kauppa	2 489	675	3 164	10,0
Rakentaminen	1 157	1 184	2 341	7,4
Kone- ja laitteollisuus (ml. huolto)	865	1 166	2 032	6,4
Palvelut	1 522	441	1 962	6,2
Kuljetus ja varastointi	1 399	382	1 781	5,6
Energia	654	888	1 542	4,9
Omien kiinteistöjen kauppa	951	317	1 268	4,0
Metsäteollisuus	632	559	1 190	3,8
Metalliteollisuus	609	495	1 104	3,5
Informaatio ja viestintä	562	469	1 030	3,3
Maa-, metsä- ja kalatalous	870	143	1 013	3,2
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	750	251	1 000	3,2
Elintarviketeollisuus	614	310	923	2,9
Kemian teollisuus	268	506	773	2,4
Muu teollisuus	419	233	652	2,1
Kaivostoiminta ja louhinta	184	104	287	0,9
Vesi- ja jätehuolto	203	87	290	0,9
Muut toimialat	59	18	77	0,2
Yhteensä	21 912	9 753	31 664	100

31.12.2011	Nettovastuut		Yhteensä	%-jakauma
	Tase	Taseen ulko-puoliset		
Asuntojen vuokraus ja hallinta	4 132	929	5 061	17,5
Muiden kiinteistöjen hallinta	2 680	266	2 946	10,2
Kauppa	2 171	707	2 878	10,0
Rakentaminen	1 109	1 105	2 214	7,7
Kone- ja laitteollisuus (ml. huolto)	794	1 302	2 096	7,3
Kuljetus ja varastointi	1 222	578	1 800	6,2
Palvelut	1 385	413	1 798	6,2
Energia	345	855	1 200	4,2
Omien kiinteistöjen kauppa	983	170	1 153	4,0
Metsäteollisuus	712	428	1 140	3,9
Metalliteollisuus	522	571	1 093	3,8
Elintarviketeollisuus	638	341	979	3,4
Maa-, metsä- ja kalatalous	781	92	874	3,0
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	594	269	863	3,0
Informaatio ja viestintä	437	388	825	2,9
Kemian teollisuus	308	461	769	2,7
Muu teollisuus	424	181	605	2,1
Kaivostoiminta ja louhinta	188	117	306	1,1
Vesi- ja jätehuolto	141	75	216	0,7
Muut toimialat	56	4	61	0,2
Yhteensä	19 623	9 252	28 875	100

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PANKKITOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 72. Yritysvastuut rating-luokittain

Luokka	31.12.2012		31.12.2011	
	Netto- vastuut	%	Netto- vastuut	%
1,0–2,0	1 353	4,3	1 161	4,0
2,5–5,0	13 095	41,4	12 325	42,7
5,5–7,0	10 885	34,4	9 804	34,0
7,5–8,5	4 669	14,7	4 231	14,7
9,0–10,0	1 056	3,3	804	2,8
11,0–12,0	606	1,9	550	1,9
Luokittelematon	-	-	-	-
Yhteensä	31 664	100,0	28 875	100,0

Luottoluokkiin liittyvistä maksukyvyttömyyden todennäköisyyksistä on kerrottu liitetiedossa 93.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PANKKITOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 73. Yritysvastuiden jakauma asiakkaan vastuun määrän mukaan

31.12.2012

Nettovastuun määrä, milj. e	Kotimaa	Ulkomaa	Yhteensä	%
0-1	6 474	156	6 631	20,9
1-10	7 277	504	7 781	24,6
10-50	5 782	567	6 349	20,1
50-100	3 697	177	3 874	12,2
100-	7 030	-	7 030	22,2
Yhteensä	30 259	1 405	31 664	100,0

31.12.2011

Nettovastuun määrä, milj. e	Kotimaa	Ulkomaa	Yhteensä	%
0-1	6 102	173	6 275	21,7
1-10	6 417	390	6 806	23,6
10-50	5 135	559	5 694	19,7
50-100	3 811	50	3 861	13,4
100-	6 239	-	6 239	21,6
Yhteensä	27 704	1 172	28 875	100,0

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PANKKITOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 74. Toissijainen maariski maariskiryhmittäin pl. Suomi

Maariskiryhmä	Moody's vastaavuus	31.12.2012		31.12.2011	
		Nettovastuu, milj. e	%	Nettovastuu, milj. e	%
Ryhmä 1	Aaa	9 417	79,8	10 202	80,4
Ryhmä 2	Aa1 - A3	869	7,4	1 387	10,9
Ryhmä 3	Baa1 - Baa3	1 259	10,7	805	6,3
Ryhmä 4	Ba1 - B3	237	2,0	263	2,1
Ryhmä 5	Caa1 - C	22	0,2	35	0,3
Yhteensä		11 804	100,0	12 692	100,0

Toissijaisessa maariskissä (pl. Suomi) on huomioitu sopimukseen liittyvien todellisten riskien siirtyminen toiseen maahan sopimuksin tai muutoin. Riskin mahdollinen siirtyminen voi tapahtua sopimuksen, eli yleisimmin takauksen, perusteella tai muutoin, esimerkiksi saamiset yrityksen sivukonttorilta on siirretty yrityksen pääkonttorin sijaintimaahan.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PANKKITOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 75. OP-Pohjola-ryhmän varainhankinnan rakenne

Milj. e	31.12.2012	Osuus, %	31.12.2011	Osuus, %
Velat luottolaitoksille	1 965	2,4	1 783	2,3
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	3	0,0	1	0,0
Velat asiakkaille				
Talletukset	45 011	54,2	41 304	52,7
Muut	4 639	5,6	4 670	6,0
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat				
Sijoitus- ja yritystodistukset sekä ECP:t	5 506	6,6	8 361	10,7
Joukkovelkakirjat	13 764	16,6	11 644	14,9
Muut velat	3 297	4,0	2 840	3,6
Velat, joilla huonompi etuoikeus	1 114	1,3	931	1,2
Osuuspääoma	622	0,7	624	0,8
Oma pääoma	7 134	8,6	6 242	8,0
Yhteensä	83 056	100,0	78 400	100,0

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PANKKITOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 76. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan

31.12.2012	alle 3 kk	3-12 kk	1-5 v	5-10 v	yli 10 v	Yhteensä
Rahoitusvarat						
Käteiset varat	5 784	-	-	-	-	5 784
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat						
Saamistodistukset	7	22	181	44	12	266
Saamiset luottolaitoksilta	161	354	306	17	1	840
Saamiset asiakkailta	3 764	6 493	24 469	15 315	15 120	65 161
Sijoitusomaisuus						
Myytävissä olevat saamistodistukset	208	259	3 121	1 831	27	5 446
Eräpäivään asti pidettävät saamistodistukset	20	105	265	12	0	401
Rahoitusvarat yhteensä	9 945	7 232	28 342	17 219	15 161	77 899
Käypään arvoon kirjattavien rahoitusvarojen siirto alle 3 kk-ryhmään	-7	-22	-181	-44	-12	-266
	266	-	-	-	-	266
Rahoitusvarat yhteensä sisäisessä raportoinnissa	10 204	7 211	28 161	17 174	15 149	77 899
Rahoitusvelat						
Velat luottolaitoksille	1 780	166	0	20	-	1 965
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat						
Velat asiakkaille	3	-	-	-	-	3
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	40 868	5 698	2 484	461	139	49 650
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	5 052	2 832	10 032	1 189	165	19 270
	171	111	126	674	33	1 114
Rahoitusvarat yhteensä	47 873	8 806	12 642	2 344	337	72 002
Vaadittaessa maksettavien yksityisasiakkaiden talletusten siirto alle 3 kk-ryhmästä 3-12 kk-ryhmään						
	-22 577	22 577	-	-	-	-
Rahoitusvelat yhteensä sisäisessä raportoinnissa	25 296	31 383	12 642	2 344	337	72 002
Takaukset	40	97	313	77	420	948
Takuuvastuut	305	382	443	53	505	1 688
Luottolupaukset	10 855	-	-	-	-	10 855
Lyhytaikaisiin kauppatapahtumiin liittyvät sitoumukset	101	50	302	0	2	455

Muut	183	2	29	268	2	483
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä*	11 484	531	1 086	398	930	14 428
31.12.2011	alle 3 kk	3-12 kk	1-5 v	5-10 v	yli 10 v	Yhteensä
Rahoitusvarat						
Käteiset varat	4 376	-	-	-	-	4 376
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat						
Saamistodistukset	33	36	129	13	1	212
Saamiset luottolaitoksilta	172	296	528	108	1	1 104
Saamiset asiakkailta	3 540	5 802	21 974	14 043	14 973	60 331
Sijoitusomaisuus						
Myytavissä olevat saamistodistukset	96	248	4 769	1 786	25	6 923
Eräpäivään asti pidettävät saamistodistukset	167	195	353	38	0	753
Rahoitusvarat yhteensä	8 383	6 576	27 752	15 988	15 000	73 698
Käypään arvoon kirjattavien rahoitus-	-33	-36	-129	-13	-1	-212
varojen siirto alle 3 kk-ryhmään	212	-	-	-	-	212
Rahoitusvarat yhteensä sisäisessä raportoinnissa	8 563	6 540	27 623	15 975	14 999	73 698
Rahoitusvelat						
	alle 3 kk	3-12 kk	1-5 v	5-10 v	yli 10 v	Yhteensä
Velat luottolaitoksille	1 707	61	0	15	-	1 783
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat						
	1	-	-	-	-	1
Velat asiakkaille	37 779	5 477	2 032	440	247	45 974
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	6 428	4 495	7 336	1 746	-	20 005
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	4	315	393	183	36	931
Rahoitusvelat yhteensä	45 918	10 348	9 761	2 384	282	68 693
Vaadittaessa maksettavien yksityisasiakkaiden talletusten						
siirto alle 3 kk-ryhmästä 3-12 kk-ryhmään	-20 867	20 867	-	-	-	-
Rahoitusvelat yhteensä sisäisessä raportoinnissa	25 051	31 215	9 761	2 384	282	68 693
Takaukset	13	27	398	86	560	1 084
Takuuvastuut	260	422	458	51	421	1 612
Luottolupaukset	10 363	-	-	-	-	10 363
Lyhytaikaisiin kauppatahtumiin liittyvät sitoumukset	69	81	95	0	3	248
Muut	227	3	3	373	3	608
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä*	10 931	532	954	510	987	13 914

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PANKKITOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 77. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteetit erääntymisen tai uudelleenhinnoittelun mukaan

31.12.2012	1 kk tai alle	>1-3 kk	>3-12 kk	>1-2 v	>2-5 v	> 5 v	Yhteensä
Rahoitusvarat							
Käteiset varat	5 784	-	-	-	-	-	5 784
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat							
Saamistodistukset	6	33	11	30	129	57	266
Saamiset luottolaitoksilta	85	280	327	1	148	0	840
Saamiset asiakkailta	22 519	17 502	21 755	587	1 748	1 049	65 161
Myytavissä olevat rahoitusvarat							
Saamistodistukset	176	469	168	566	2 239	1 827	5 446
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat							
Saamistodistukset	241	89	2	5	54	10	401
Rahoitusvarat yhteensä	28 812	18 372	22 263	1 189	4 318	2 943	77 899
Rahoitusvelat							
Velat luottolaitoksille	1 145	634	181	0	5	0	1 965
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat							
Velat asiakkaille	3	-	-	-	-	-	3
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	38 357	3 114	5 676	2 220	136	147	49 650
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	1 640	4 935	1 823	2 355	7 112	1 404	19 270
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	-	216	144	72	0	683	1 114
Rahoitusvelat yhteensä	41 145	8 900	7 824	4 647	7 253	2 234	72 002

31.12.2011	1 kk tai alle	>1-3 kk	>3-12 kk	>1-2 v	>2-5 v	> 5 v	Yhteensä
Rahoitusvarat							
Käteiset varat	4 376	-	-	-	-	-	4 376
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat							
Saamistodistukset	39	32	31	42	59	9	212
Saamiset luottolaitoksilta	268	301	311	38	114	72	1 104
Saamiset asiakkailta	23 237	15 056	19 441	439	1 148	1 010	60 331
Myytäviksi olevat rahoitusvarat							
Saamistodistukset	415	603	143	317	3 616	1 831	6 923
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat							
Saamistodistukset	413	309	6	2	10	13	753
Rahoitusvarat yhteensä	28 746	16 300	19 932	838	4 946	2 935	73 698
Rahoitusvelat							
Velat luottolaitoksille	1 456	251	76	-	0	0	1 783
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat							
Velat asiakkaille	1	-	-	-	-	-	1
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	3 064	5 533	3 481	1 644	284	131	45 974
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	0	109	387	171	82	182	931
Rahoitusvelat yhteensä	40 106	8 756	9 410	1 970	6 365	2 087	68 693

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PANKKITOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 78. Markkinariskin herkkyyshanalyysi

Milj. e	Riskiparametri	Muutos	31.12.2012		31.12.2011	
			Vaikutus tulokseen	Vaikutus omaan pääomaan	Vaikutus tulokseen	Vaikutus omaan pääomaan
Korkoriski	Korko	1 %-yksikkö	94	40	176	37
Valuuttariski	Markkina-arvo	10 %	12	-	14	-
Volatiliteettiriski						
Korkovolatiliteetti	Volatiliteetti	10 %-yksikköä	1	-	1	-
Valuuttavolatiliteetti	Volatiliteetti	10 %-yksikköä	0	-	0	-
Luottoriskipreemio	Luottoriskimarginaali	0,1 %-yksikköä	1	20	0	24
Hintariski						
Osakesalkku	Markkina-arvo	10 %	-	10	-	9
Pääomasijoitusrahastot	Markkina-arvo	10 %	-	7	-	8
Kiinteistöriski	Markkina-arvo	10 %	3	42	3	42

Korkoriski on laskettu osuuspankkien 12 kk:n korkokateen muutosherkkyytenä ja ryhmän muun taseen kassavirtojen nykyarvon muutosherkkyytenä valuutoittain itseisarvojen summana.

Luottoriskipreemio on laskettu likviditeettireserviin sisältyvistä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista ja myytävissä olevista saamistodistuksista.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liitteissä 79-98 on esitetty Finanssivalvonnan standardin 4.5 (Vakavaraisuustietojen julkistaminen markkinoille) mukaiset tiedot osuuspankkien yhteenliittymän konsolidointiryhmän vakavaraisuudesta (ns. Pilari III tiedot). Tiedot perustuvat osuuspankkien yhteenliittymän konsolidoituun luottolaitosvakavaraisuuteen, joten vakavaraisuustiedot eivät ole suoraan vertailukelpoisia muihin julkaistuihin OP-Pohjola-ryhmää koskeviin tietoihin.

Osuuspankkien yhteenliittymä muodostuu yhteenliittymän keskusyhteisöstä (OP-Pohjola osk), keskusyhteisön jäsenluottolaitoksista ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvista yrityksistä. Vaikka OP-Pohjola-ryhmän vakuutusyhtiöt eivät kuulukaan osuuspankkien yhteenliittymään, on niihin tehdyillä sijoituksilla merkittävä vaikutus luottolaitosten vakavaraisuussäännöstön mukaisesti laskettuun vakavaraisuuteen.

Syyskuusta 2008 lähtien sisäisten luottoluokitusten menetelmää (IRBA) on käytetty Pohjola Pankki Oyj:n yritysvastuisiin sekä osuuspankkien yhteenliittymän oman pääoman ehtoisiin sijoituksiin. Osuuspankkien yhteenliittymä sai Finanssivalvonnalta lokakuussa 2011 luvan käyttää IRBAa vakavaraisuusvaatimuksen laskennassa. 31.12.2011 alkaen IRBAa on käytetty osuuspankkien yhteenliittymässä vähittäis-, luottolaitos- ja yritysvastuisiin sekä oman pääoman ehtoisiin sijoituksiin. Standardimenetelmää (SA) käytetään muihin vastuuryhmiin.

Liite 79. Omat varat

Milj.e	31.12.2012	31.12.2011
Ensisijaiset omat varat (Tier 1)		
OP-Pohjola-ryhmän oma pääoma	7 134	6 242
Poistetaan vakuutusyhtiöiden vaikutus omasta pääomasta (ml. OVYn tasoitusmäärä)	-160	178
Käyvän arvon rahasto, siirto Tier 2:een	-82	144
Lisäosuuspääomat, jotka eivät sisälly omaan pääomaan	620	622
Rajoituksettomat ensisijaiset omat varat (Core Tier 1) ennen vähennyksiä	7 513	7 186
Aineettomat hyödykkeet	-372	-342
Eläkevastuun ylikate ja sijoituskiinteistöjen käypiin arvoihin arvostus ja laskennalliset verosaamiset tappiosta	-100	-119
Suunniteltu voitonjako/Hallituksen esittämä voitonjako	-68	-61
Sijoitukset vakuutus- ja rahoituslaitoksiin	-1 210	-1 157
Arvon alentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-249	-271
Muiden Tier 1-varojen alijäämä	-163	-484
Core Tier 1 omat varat	5 352	4 753
Pääomalainat	201	223
Toissijaisten omien varojen alijäämä	-364	-706
Siirto Core tier 1 omiin varoihin	163	484
Ensisijaiset omat varat (Tier 1)	5 352	4 753

Toissijaiset omat varat (Tier 2)

Käyvän arvon rahasto (pl. rahavirran suojauksen arvostus)	34	-154
Ikuiset lainat	0	285
OVYn tasoitusmäärä	218	215
Debentuurilainat	842	375
Sijoitukset vakuutus- ja rahoituslaitoksiin	-1 210	-1 157
Arvonalentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-249	-271
Siirto ensisijaisiin omiin varoihin	364	706
Toissijaiset omat varat (Tier 2)	-	-

Omat varat yhteensä**5 352 4 753****Ensi- ja toissijaisista omista varoista vähennettävät erät**

Sijoitukset vakuutus- ja rahoituslaitoksiin	2 419	2 314
Arvonalentumiset - odotetut tappiot alijäämä	498	542
Yhteensä	2 917	2 856

Omista varoista on vähennetty sijoitukset OP-Pohjola-ryhmän vakuutusyhtiöihin sekä konsolidoimattomiin rahoituslaitoksiin. Rahoituslaitossijoituksina on vähennetty myös yli 10% sijoitukset pääomasijoitusrahastoihin, pl. Vaaka Partners Oy:n hallinnoimat pääomasijoitusrahastot, joiden vähentämisestä omista varoista Finanssivalvonta on antanut poikkeusluvan.

Pääomalainoista luetaan omiin varoihin liikkeeseenlaskuhetken valuuttakurssiin arvostettu määrä. Pääomalainat ovat siirtymäsäännösten piirissä olevia hybridi-instrumentteja, joiden kokonaismäärästä 134 milj. euroa sisältää kannustimen ennaikaiseen lunastamiseen. Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön (OVY) tasoitusmäärä, verovelalla vähennettynä, luetaan ylempiin toissijaisiin omiin varoihin. Seuraavan vuosineljänneksen aikana osuudenomistajille palautettavia osuuspääomia ei ole luettu omiin varoihin.

Core Tier 1 omat varat = Ensisijaiset omat varat yhteensä pl. pääomalainat ja pääomalainoilla katettava toissijaisten omien varojen alijäämä

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 80. Omien varojen vähimmäisvaatimus

Yritys- ja luottolaitosvastuiden pääomavaateen laskentaan on käytetty sisäisten luottoluokitusten perusmenetelmää (FIRB). FIRB-menetelmässä käytetään sisäisiä luottoluokituksia asiakkaan maksukyvyttömyyden (PD) määrittämiseen, kun taas tappio-osuus (LGD) ja luottovasta-arvokerroin (CF) ovat viranomaiskaavan määrittelemiä standardiestimaatteja. Vähittäisvastuiden pääomavaateen laskentaan on käytetty sisäisten luottoluokitusten menetelmää (IRBA), jossa käytetään sisäisiä luottoluokituksia asiakkaan maksukyvyttömyyden (PD) määrittämiseen, tappio-osuus (LGD) ja luottovasta-arvokerroin (CF) ovat sisäisesti estimoituja. Finanssivalvonnan antaman poikkeusluvan mukaan vähittäisvastuissa on luottovasta-arvokertoimenä (CF) käytetty 100 %:ia.

Oman pääoman ehtoisten sijoitusten vakavaraisuusvaatimuksen laskennassa voidaan käyttää eri menetelmiä. PD/LGD-menetelmässä sijoitusten riskipainotettu määrä lasketaan käyttämällä sisäiseen luottoluokitukseen perustuvaa maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä (PD) ja viranomaiskaavan määrittelemää tappio-osuutta (LGD). Yksinkertaisessa menetelmässä sijoitusten riskipainotettu määrä saadaan kertomalla kukin sijoitus riskipainolla, joka määräytyy sijoituksen tyyhin perusteella.

Operatiivisten riskien vakavaraisuusvaatimuksen laskentaan on käytetty standardimenetelmää.

Milj. e	31.12.2012		31.12.2011	
	Pääoma- vaade	Riski- painotetut saamiset *	Pääoma- vaade	Riski- painotetut saamiset *
Luotto- ja vastapuoliriski	2 606	32 575	2 445	30 556
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)	2 472	30 902	2 317	28 965
Luottolaitosvastuut	95	1 189	114	1 421
Yritysvastuut	1 524	19 048	1 415	17 681
Vähittäisvastuut	601	7 516	550	6 876
Kiinteistövakuudelliset	454	5 671	406	5 077
Muut	148	1 845	144	1 799
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	120	1 499	90	1 122
PD/LGD-menetelmä	1	8	1	10
Yksinkertainen menetelmä	119	1 491	89	1 112
Pääomasijoitukset	20	255	14	176
Pörssilistatut sijoitukset	31	384	14	176
Muut	68	852	61	761
Arvopaperistetut erät	51	640	65	809
Muut erät	81	1 009	84	1 055
Standardimenetelmä	134	1 673	127	1 591
Valtio- ja keskuspankivastuut	4	46	14	175
Luottolaitosvastuut	2	19	2	29
Yritysvastuut	66	822	55	688
Vähittäisvastuut	63	782	56	696
Muut	63	782	56	696
Muut erät	0	4	0	2
Markkinariskit	58	723	46	571
Kaupankäyntivarasto	57	709	44	551
Positionriski	57	709	44	551
Koko toiminta	1	15	2	20
Hyödykeriski	1	15	2	20
Operatiivinen riski	236	2 954	232	2 903
Siirtymäkauden vaatimus	147	1 841	-	-
Yhteensä	3 047	38 093	2 722	34 030
Yhteensä poislukien siirtymäkauden vaatimus	2 900	36 252	2 722	34 030

*Riskipainotetut saamiset = Pääomavaade / 0,08

Vastapuoliriskien omien varojen vaade on 43 milj. e (35 milj. e).

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 81. Vakavaraisuuden tunnusluvut

	31.12.2012		31.12.2011	
	Siirtymä-säännökset	Pl. siirtymä-säännökset	Siirtymä-säännökset	Pl. siirtymä-säännökset
Suhdeluvut, %				
Vakavaraisuussuhde	14,1	14,8	14,0	14,0
Tier 1 vakavaraisuussuhde	14,1	14,8	14,0	14,0
Core Tier 1 vakavaraisuussuhde	14,1	14,8	14,0	14,0
Vakavaraisuus*, milj. e				
Vakavaraisuus	2 305	2 452	2 031	2 031

* Vähimmäisvaatimuksen ylittävä omien varojen määrä

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 82. Vastuiden kokonaismäärä vastuuryhmittäin

31.12.2012, milj.e	Tase-erät	Taseen ulkopuoliset erät	Johdannaiset	Vastuun määrä yhteensä	Vastuu keskimäärin kaudella	CF keskim.
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)	70 915	14 667	1 200	86 782	84 818	
Luottolaitosvastuut	4 733	509	587	5 830	6 912	
Yritysvastuut	21 444	11 913	613	33 970	32 156	
Vähittäisvastuut	42 942	2 208	0	45 151	32 156	100 %
Yrityisasiakkaat	1 387	233	0	1 620	1 561	100 %
Yksityisasiakkaat	41 555	1 975	0	43 530	42 206	100 %
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	464	36	-	500	432	
Arvopaperistettut erät	321	-	-	321	518	
Muut erät	1 011	-	-	1 011	1 034	
Standardimenetelmä	9 340	2 396	374	12 110	11 269	
Valtio- ja keskuspankkivastuut	7 396	501	372	8 269	7 474	
Luottolaitosvastuut	71	99	1	170	217	
Yritysvastuut	839	57	2	898	842	
Vähittäisvastuut	1 027	1 739	-	2 766	2 731	
Yrityisasiakkaat	0	0	-	0	10	
Yksityisasiakkaat	1 027	1 739	-	2 766	2 721	
Muut erät	7	-	-	7	5	
Yhteensä	80 255	17 063	1 574	98 892	96 088	

31.12.2011, milj.e	Tase-erät	Taseen ulkopuoli- set erät	Johdan- naiset	Vastuun määrä yhteensä	Vastuu keski- määrin kaudella	CF keskim.
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)	68 653	13 084	1 118	82 855	-	
Luottolaitosvastuut	6 926	430	638	7 994	-	
Yritysvastuut	19 344	10 519	480	30 343	-	
Vähittäisvastuut	40 287	2 095	0	42 382	-	100 %
Yrityisasiakkaat	1 311	190	0	1 501	-	100 %
Yksityisasiakkaat	38 976	1 906	0	40 881	-	100 %
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	323	40	-	363	453	
Arvopaperistettut erät	715	-	-	715	-	
Muut erät	1 058	-	-	1 058	-	
Standardimenetelmä	7 872	2 275	282	10 429	-	
Valtio- ja keskuspankkivastuut	6 072	326	280	6 678	5 491	
Luottolaitosvastuut	168	96	1	265	-	
Yritysvastuut	719	66	1	785	-	
Vähittäisvastuut	910	1 787	-	2 697	-	
Yrityisasiakkaat	0	20	-	20	-	
Yksityisasiakkaat	910	1 767	-	2 677	-	
Muut erät	3	-	-	3	-	
Yhteensä	76 525	15 358	1 400	93 284	-	

Vastuita keskimäärin ei ole esitetty niistä vastuuryhmistä, joissa on tapahtunut IRBA-siirtymä vuoden 2011 aikana.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 83. Vastuiden maantieteellinen jakautuminen vastuuryhmittäin

31.12.2012, milj.e	Valtio- ja keskus- pankki- vastuut	Luotto- laitos- vastuut	Yritys- vastuut	Vähittäis- vastuut	Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	Arvo- paperistetut erät	Muut
Suomi	7 515	502	33 543	47 704	471	-	1 018
Muut Pohjoismaat	7	1 211	415	63	3	-	-
Baltia	67	2	385	11	-	-	0
Muut EU-maat	669	3 387	345	61	18	315	-
Muu Eurooppa	-	391	50	39	8	-	-
USA	-	167	43	17	-	-	-
Aasia	-	263	55	14	-	-	-
Muut maat	10	77	31	7	-	6	-
Yhteensä	8 269	6 000	34 868	47 917	500	321	1 018

31.12.2011, milj.e	Valtio- ja keskus- pankki- vastuut	Luotto- laitos- vastuut	Yritys- vastuut	Vähittäis- vastuut	Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	Arvo- paperistetut erät	Muut
Suomi	5 902	756	29 878	44 884	348	-	1 058
Muut Pohjoismaat	-	1 701	421	55	3	-	-
Baltia	6	4	204	8	-	-	3
Muut EU-maat	760	5 037	468	61	7	668	0
Muu Eurooppa	-	303	46	39	4	-	-
USA	-	226	39	15	0	-	-
Aasia	-	155	40	12	0	-	-
Muut maat	10	76	34	5	-	48	-
Yhteensä	6 678	8 258	31 129	45 079	363	715	1 061

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 84. Vastuiden jäljellä oleva juoksu-aika vastuuryhmittäin

31.12.2012, milj.e	Alle 3 kk	3–12 kk	1–5 v	5–10 v	Yli 10 v	Yhteensä
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)	9 489	4 647	20 778	13 809	37 559	86 782
Luottolaitosvastuut	675	678	3 106	1 280	90	5 830
Yritysvastuut	7 198	3 134	12 075	4 419	7 145	33 970
Vähittäisvastuut	1 444	777	5 396	7 212	30 322	45 151
Yrityisasiakkaat	295	75	818	294	138	1 620
Yksityisasiakkaat	1 148	702	4 578	6 918	30 184	43 530
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	-	-	-	-	-	500
Arvopaperistetut erät	-	54	196	69	1	321
Muut erät	173	3	6	829	-	1 011
Standardimenetelmä	9 238	360	1 252	1 019	240	12 110
Valtio- ja keskuspankkivastuut	6 424	55	623	973	194	8 269
Luottolaitosvastuut	79	43	33	14	1	170
Yritysvastuut	639	99	83	32	46	898
Vähittäisvastuut	2 096	163	507	0	-	2 766
Yrityisasiakkaat	0	0	0	0	-	0
Yksityisasiakkaat	2 096	163	507	0	-	2 766
Muut erät	1	0	6	-	-	7
Yhteensä	18 727	5 007	22 030	14 828	37 799	98 892

31.12.2011, milj.e	Alle 3 kk	3–12 kk	1–5 v	5–10 v	Yli 10 v	Yhteensä
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)	8 806	4 256	21 171	13 290	34 967	82 855
Luottolaitosvastuut	1 114	674	4 601	1 521	84	7 994
Yritysvastuut	6 032	2 748	11 008	4 527	6 028	30 343
Vähittäisvastuut	1 309	695	5 082	6 440	28 856	42 382
Yrityisasiakkaat	244	71	767	279	141	1 501
Yksityisasiakkaat	1 066	625	4 314	6 161	28 715	40 881
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	-	-	-	-	-	363
Arvopaperistettut erät	76	132	471	34	1	715
Muut erät	274	7	8	768	-	1 058
Standardimenetelmä	7 601	281	1 448	860	238	10 429
Valtio- ja keskuspankkivastuut	4 898	15	753	808	205	6 678
Luottolaitosvastuut	110	47	78	29	2	265
Yritysvastuut	583	60	88	23	32	785
Vähittäisvastuut	2 009	159	528	0	-	2 697
Yrityisasiakkaat	20	0	0	0	-	20
Yksityisasiakkaat	1 989	159	528	0	-	2 677
Muut erät	1	1	2	-	-	3
Yhteensä	16 407	4 537	22 619	14 151	35 205	93 284

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 85. Eräntyneet ja arvonalentuneet vastuut vastuuryhmittäin

31.12.2012, milj.e	Eränty- neet	Arvon- alentuneet	Yhteensä	Saamiskohtaiset arvonalentumiset	Ryhmä- kohtaiset arvon- alentumiset	Yhteensä
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)	1 804	546	2 350	367	53	420
Luottolaitosvastuut	2	2	3	1	-	1
Yritysvastuut	875	411	1 287	301	47	348
Vähittäisvastuut	927	77	1 004	46	6	51
Yrityisasiakkaat	71	11	82	9	-	9
Yksityisasiakkaat	855	67	922	37	6	42
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	-	46	46	12	-	12
Arvopaperistetut erät	-	10	10	7	-	7
Muut erät	0	-	0	-	-	-
Standardimenetelmä	16	-	16	1	6	7
Valtio- ja keskuspankkivastuut	0	-	0	-	-	-
Yritysvastuut	0	-	0	1	6	7
Vähittäisvastuut	16	-	16	-	-	-
Yrityisasiakkaat	0	-	0	-	-	-
Yksityisasiakkaat	16	-	16	-	-	-
Muut erät	-	-	0	-	-	-
Yhteensä	1 820	546	2 366	368	59	426

31.12.2011, milj.e	Eräänty- neet	Arvon- alentuneet	Yhteensä	Saamiskohtaiset arvonalentumiset	Ryhmä- kohtaiset arvon- alentumiset	Yhteensä
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)	1 692	396	2 088	285	53	339
Luottolaitosvastuut	29	9	38	9	-	9
Yritysvastuut	768	313	1 081	231	53	284
Vähittäisvastuut	896	70	966	43	-	43
Yrityisasiakkaat	74	10	84	9	-	9
Yksityisasiakkaat	821	60	881	34	-	34
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	-	3	3	3	-	3
Muut erät	0	-	0	-	-	-
Standardimenetelmä	19	9	28	3	7	10
Valtio- ja keskuspankkivastuut	0	1	1	1	-	1
Luottolaitosvastuut	0	-	0	-	-	-
Yritysvastuut	0	8	8	2	7	9
Vähittäisvastuut	19	-	19	-	-	-
Yrityisasiakkaat	-	-	-	-	-	-
Yksityisasiakkaat	19	-	19	-	-	-
Muut erät	-	-	0	-	-	-
Yhteensä	1 711	405	2 116	288	60	349

Erääntyneet vastuut ovat standardimenetelmässä vastuita, joiden korot tai pääomat ovat olleet maksamatta yli 90 päivää. FIRB-menetelmässä erääntyneet vastuut ovat maksukyvyttömiä asiakkaiden vastuita. Maksukyvyttömiä ovat rating-luokkiin 11-12 tai F kuuluvat asiakkaat.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 86. Yritysvastuut toimialoittain

Milj.e	31.12.2012		
	Vastuun määrä	Riski-painotetut erät	Omien varojen vaade
Asuntojen vuokraus ja hallinta	6 015	2 974	238
Muiden kiinteistöjen hallinta	4 100	2 535	203
Kauppa	3 592	1 998	160
Kone- ja laitteollisuus (ml. huolto)	2 903	1 048	84
Palvelut	2 498	1 651	132
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	2 438	1 006	80
Rakentaminen	2 407	1 523	122
Kuljetus ja varastointi	1 758	1 370	110
Energia	1 687	401	32
Metsäteollisuus	1 348	954	76
Maa-, metsä- ja kalatalous	1 218	920	74
Metalliteollisuus	1 201	884	71
Elintarviketeollisuus	972	562	45
Informaatio ja viestintä	969	399	32
Kemianteollisuus	808	259	21
Muu teollisuus	682	500	40
Omien kiinteistöjen kauppa	622	422	34
Muut toimialat	605	620	50
Kaivostoiminta ja louhinta	356	226	18
Vesi- ja jätehuolto	308	113	9
Yhteensä	36 489	20 365	1 629

Milj.e	31.12.2011		
	Vastuun määrä	Riski- painotetut erät	Omien varojen vaade
Asuntojen vuokraus ja hallinta	5 164	2 633	211
Kauppa	3 175	1 740	139
Muiden kiinteistöjen hallinta	3 023	1 915	153
Kone- ja laiteteollisuus (ml. huolto)	2 794	974	78
Rakentaminen	2 391	1 486	119
Palvelut	2 307	1 649	132
Kuljetus ja varastointi	1 776	1 335	107
Energia	1 481	399	32
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	1 478	653	52
Metsäteollisuus	1 228	1 010	81
Omien kiinteistöjen kauppa	1 179	736	59
Metalliteollisuus	1 143	721	58
Maa-, metsä- ja kalatalous	1 064	911	73
Elintarviketeollisuus	1 008	578	46
Kemianteollisuus	810	340	27
Informaatio ja viestintä	782	364	29
Muut toimialat	666	557	45
Muu teollisuus	648	510	41
Kaivostoiminta ja louhinta	298	192	15
Vesi- ja jätehuolto	234	82	7
Yhteensä	32 650	18 785	1 503

Toimialajaottelussa yritysvastuisiin on luettu mukaan myös vähittäisvastuisiin luettavat yritysasiakkaat. Toimialajako on tilastokeskuksen uusimman toimialajaottelun (TOL 2008) mukainen.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 87. Eräntyneet ja arvonalentuneet yritysvastuut toimialoittain

31.12.2012, milj.e	Vastuun määrä	Erään- tyneet	Arvonalen- tuneet	Saamis- kohtaiset arvonalen- tumiset	Ryhmä- kohtaiset arvonalen- tumiset
Metsäteollisuus	191	190	111	96	-
Kone- ja laitteollisuus (ml. huolto)	148	148	83	72	-
Kauppa	131	131	65	37	-
Muu teollisuus	80	80	20	9	-
Palvelut	71	71	30	21	-
Rakentaminen	62	62	14	12	-
Muiden kiinteistöjen hallinta	58	57	21	10	-
Metalliteollisuus	52	52	24	17	-
Kuljetus ja varastointi	35	34	4	4	-
Maa-, metsä- ja kalatalous	29	28	7	5	-
Rahoitus- ja vakuutus toiminta	22	22	10	7	-
Elintarviketeollisuus	17	17	12	8	-
Kemianteollisuus	14	14	11	6	-
Vesi- ja jätehuolto	14	14	4	3	-
Omien kiinteistöjen kauppa	8	7	0	0	-
Asuntojen vuokraus ja hallinta	7	7	1	0	-
Informaatio ja viestintä	6	6	2	2	-
Kaivostoiminta ja louhinta	4	4	0	0	-
Muut toimialat	1	1	0	1	53
Energia	1	1	0	0	-
Yhteensä	950	947	422	311	53

31.12.2011, milj.e	Vastuun määrä	Erään- tyneet	Arvonalen- tuneet	Saamis- kohtaiset arvonalen- tumiset	Ryhmä- kohtaiset arvonalen- tumiset
Kauppa	179	178	73	56	-
Kone- ja laitteollisuus (ml. huolto)	149	149	79	61	-
Metsäteollisuus	114	114	59	45	-
Palvelut	73	73	25	17	-
Rakentaminen	69	68	20	18	-
Muu teollisuus	52	52	10	3	-
Muiden kiinteistöjen hallinta	43	43	15	8	-
Metalliteollisuus	37	37	17	13	-
Kuljetus ja varastointi	33	33	4	3	-
Maa-, metsä- ja kalatalous	25	24	6	4	-
Elintarviketeollisuus	19	19	10	7	-
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	18	18	3	2	-
Vesi- ja jätehuolto	13	13	1	1	-
Muut toimialat	8	0	6	0	60
Asuntojen vuokraus ja hallinta	7	7	0	0	-
Informaatio ja viestintä	6	6	2	1	-
Kaivostoiminta ja louhinta	4	4	0	0	-
Energia	2	2	-	-	-
Omien kiinteistöjen kauppa	1	1	0	0	-
Kemianteollisuus	1	1	0	0	-
Yhteensä	854	842	331	242	60

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 88. Erääntyneiden ja arvonalentuneiden vastuiden maantieteellinen jakautuminen

Milj.e	31.12.2012				31.12.2011			
	Erään- tyneet	Arvonalen- tuneet	Saamis- kohtaiset arvonalen- tumiset	Ryhmä- kohtaiset arvonalen- tumiset	Erään- tyneet	Arvonalen- tuneet	Saamis- kohtaiset arvonalen- tumiset	Ryhmä- kohtaiset arvonalen- tumiset
Suomi	1 758	506	339	59	1 650	372	262	60
Muut Pohjoismaat	23	10	6	-	13	10	9	-
Baltia	1	0	0	-	0	0	0	-
Muut EU-maat	35	23	18	-	39	20	16	-
Muu Eurooppa	2	1	1	-	5	3	1	-
USA	0	-	-	-	0	0	0	-
Aasia	0	-	-	-	1	-	-	-
Muut maat	0	6	4	-	3	-	-	-
Yhteensä	1 820	546	368	59	1 711	405	288	60

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 89. Luottoriskin standardimenetelmän vastuut riskipainoittain ennen ja jälkeen luottoriskin vähentämistekniikoita

Riski-paino-%, milj. e	31.12.2012			31.12.2011		
	Vastuuarvo ennen luottoriskin vähentämistekniikoita	Vastuuarvo luottoriskin vähentämistekniikoiden jälkeen	Riski-painotetut erät	Vastuuarvo ennen luottoriskin vähentämistekniikoita	Vastuuarvo luottoriskin vähentämistekniikoiden jälkeen	Riski-painotetut erät
0	8 228	10 715	-	6 730	9 067	-
10	-	-	-	-	-	-
20	212	213	34	230	344	61
35	-	-	-	-	-	-
50	20	71	35	13	13	6
75	2 750	2 750	758	2 678	2 678	669
100	882	875	820	757	892	827
150	16	16	24	20	19	28
350	-	-	-	-	-	-
1250	-	-	-	-	-	-
Muut riskipainot	2	2	1	1	1	0
Yhteensä	12 110	14 643	1 673	10 429	13 013	1 591

OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuslaskennassa sovelletaan vastuun riskipainon määrittämiseksi luottoriskin standardimenetelmässä Moody's Investors Service tai Fitch Ratings –luottoluokituslaitosten luokituksia saamiin valtioilta ja keskuspankeilta sekä yrityksiltä. Ulkoinen luottoluokitus määrää saamisen luottoluokan. Saamisen vakavaraisuusvaatimuksen laskennassa riskipaino määräytyy luottoluokan mukaan. Myös valtiovastuisiin on käytetty luottoluokan mukaisia riskipainoja.

Kansainvälisten kehityspankkien saamisten riskipaino voi määräytyä myös muutoin kuin ulkoisen luottoluokituksen perusteella. Mikäli riskipainoon vaikuttaa ulkoinen luottoluokitus, käytetään vakavaraisuuslaskennassa tällöin yllä mainittujen luottoluokituslaitosten luokituksia myös kansainvälisten kehityspankkien saamisten riskipainottamisessa.

Saamisille käytetään vakavaraisuuslaskennassa sen liikkeeseenlaskuohjelman tai –järjestelyn arvopaperikohtaista luottoluokitusta, johon kyseinen saaminen kuuluu. Jos tätä luokitusta ei ole käytettävissä, käytetään liikkeeseenlaskijan yleistä luottoluokitusta, mikäli se on käytettävissä.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 90. Vähittäisvastuut rating-luokittain (IRBA)

Vähittäisvastuiden henkilöasiakkaiden luokittelu 31.12.2012

Rating-luokka	Vastuu-arvo, (EAD) milj. e	PD, keskimäärin*, %	Riskipaino, keskimäärin, %	Riskipainotetut erät, milj. e	Omien varojen vaade, milj. e
A	22 175	0,1	3,3	735	59
B	10 562	0,6	13,9	1 467	117
C	5 250	2,2	29,7	1 559	125
D	3 341	7,3	50,9	1 701	136
E	1 347	24,5	69,4	935	75
F	850	100,0	73,3	623	50
Yhteensä	43 525	1,8	16,1	7 021	562

Vähittäisvastuiden henkilöasiakkaiden luokittelu 31.12.2011

Rating-luokka	Vastuu-arvo, (EAD) milj. e	PD, keskimäärin*, %	Riskipaino, keskimäärin, %	Riskipainotetut erät, milj. e	Omien varojen vaade, milj. e
A	20 915	0,1	3,5	722	58
B	9 551	0,6	14,2	1 360	109
C	4 702	2,2	30,9	1 451	116
D	3 623	7,4	54,4	1 970	158
E	1 270	24,4	72,8	924	74
F	815	100,0	4,6	33	3
Yhteensä	40 875	1,9	15,8	6 460	517

* Keskimääräisessä PD:ssä ei ole huomioitu maksukyvyttömiä eli rating-luokkaa F.

Vähittäisvastuiden yritysasiakkaiden luokittelu 31.12.2012

Rating-luokka	Vastuu- arvo, (EAD) milj. e	PD, keskimäärin*, %	Riskipaino, keskimäärin, %	Riskipainotetut erät, milj. e	Omien varojen vaade, milj. e
1,0-2,0	-	-	-	-	-
2,5-5,0	211	0,4	10,2	22	2
5,5-7,0	836	1,2	21,6	180	14
7,5-8,5	348	5,3	44,9	156	13
9,0-10,0	154	35,5	71,2	110	9
11,0-12,0	66	100,0	40,9	27	2
Yhteensä	1 615	5,5	30,6	495	40

Vähittäisvastuiden yritysasiakkaiden luokittelu 31.12.2011

Rating-luokka	Vastuu- arvo, (EAD) milj. e	PD, keskimäärin*, %	Riskipaino, keskimäärin, %	Riskipainotetut erät, milj. e	Omien varojen vaade, milj. e
1,0-2,0	-	-	-	-	-
2,5-5,0	129	0,4	7,1	9	1
5,5-7,0	868	1,4	20,7	180	14
7,5-8,5	313	5,5	42,2	132	11
9,0-10,0	116	36,1	71,3	83	7
11,0-12,0	69	100,0	18,5	12	1
Yhteensä	1 496	5,0	27,8	416	33

* Keskimääräisessä PD:ssä ei ole huomioitu maksukyvyttömiä eli rating-luokkia 11,0 ja 12,0.

Henkilöasiakkaiden maksukykyä arvioivissa malleissa luokkakohtaisten pisterajojen määrittelyssä on käytetty aineistona vuosien 2006-2012 maksukyvyttömyysaineistoa. Luokkakohtaisten PD-lukujen arvioinnissa on arvioitu yritysasiakkaiden luokittelua vastaavaa, tarvittavaa yleistä tasokorjauksen määrää vuoteen 1989 ulottuvien työttömyysastetta kuvaavien aikasarjojen perusteella. PD-arvoja on korjattu myös varovaisuusmarginaalilla aineistoon liittyvien epävarmuuksien huomioimiseksi.

Vähittäisvastuiden yritysasiakkaiden pienten vastuiden luokittelun luokkakohtaisten pisterajojen määrittelyssä on käytetty aineistona muuttujatietoja ja sisäisiä maksukyvyttömyystietoja vuosilta 2007-2010. Pienten vastuiden luokittelun pisterajat on asetettu niin, että luokkien PD-arvot vastaavat R-luokittelun PD-arvoja. PD-arvoja on korjattu varovaisuusmarginaalilla vastaavasti kuin R-luokittelujen PD-arvoja. Vähittäisvastuiden yritysasiakkaille käyttävän A-luokittelun tilastoaineistoa on kuvattu liitteessä 91.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 91. Yritysvastuut rating-luokittain (FIRB)

31.12.2012

Rating-luokka	Vastuu-arvo, (EAD) keskimäärin*, milj. e	PD, Riskipaino, keski- Riskipainotetut %, määrin, % erät, milj. e	Omien varojen vaade, milj. e
1,0–2,0	1 134	0,0 14,9	169 13
2,5–5,0	10 821	0,2 42,2	4 569 366
5,5–7,0	8 285	1,4 92,9	7 698 616
7,5–8,5	3 769	5,0 133,3	5 023 402
9,0–10,0	789	32,1 201,4	1 590 127
11,0–12,0	799	100,0 -	- -
Yhteensä	25 597	2,3 74,4	19 048 1 524

31.12.2011

Rating-luokka	Vastuu-arvo, (EAD) keskimäärin*, milj. e	PD, Riskipaino, keski- Riskipainotetut %, määrin, % erät, milj. e	Omien varojen vaade, milj. e
1,0–2,0	884	0,0 14,9	131 11
2,5–5,0	10 249	0,2 42,4	4 348 348
5,5–7,0	7 386	1,4 95,4	7 047 564
7,5–8,5	3 448	5,1 139,1	4 796 384
9,0–10,0	659	28,0 206,2	1 358 109
11,0–12,0	686	100,0 -	- -
Yhteensä	23 312	2,1 75,8	17 681 1 415

* Keskimääräisessä PD:ssä ei ole huomioitu maksukyvyttömiä eli rating-luokkia 11,0 ja 12,0.

Keskisuurten ja suurten yritysten vastuiden luokitteluun käytettävän R-luokittelun luokkakohtaisten PD-lukujen arvioinnissa on käytetty tunnuslukutietoihin perustuvaa osittaista R-luokittelua ja maksukyvyttömyystietoja vuosilta 2003–2009. Koska maksukyvyttömyystietoja on ollut vain hyvästä suhdannevaiheesta, tarvittavan yleisen tasokorjauksen määrää on arvioitu vuoteen 1991 asti ulottuvista luottotappio- ja konkurssiaineistoista sekä vuoteen 1990 asti ulottuvista ulkomaisten pankkien maksukyvyttömyysaikaasarjoista. PD-arvoja on korjattu myös varovaisuusmarginaalilla, joka on sitä suurempi mitä vähemmän yrityksiä aineiston kussakin luokassa on ollut.

Vuonna 2012 käytettiin A-luokittelun pisterajojen määrittelyssä aineistona Suomen Asiakastieto Oy:n luokittelumallin Rating Alfa-pisteitä ja sisäisiä maksukyvyttömyystietoja vuosilta 2006–2009. A-luokittelun pisterajat on asetettu niin, että luokkien PD-arvot vastaavat R-luokittelun PD-arvoja.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 92. Luottolaitosvastuut rating-luokittain (FIRB)

31.12.2012

Rating-luokka	Vastuu- arvo, (EAD) keskimäärin*, milj. e	PD, Riskipaino, keski- määrin, %	Riskipainotetut erät, milj. e	Omien varojen vaade, milj. e	
1,0-2,0	1 576	0,0	6,4	101	8
2,5-5,0	3 481	0,1	23,6	820	66
5,5-7,0	284	1,4	81,2	231	18
7,5-8,5	66	3,8	49,3	32	3
9,0-10,0	2	26,8	260,4	5	0
11,0-12,0	2	100,0	-	-	-
Yhteensä	5 410	0,2	22,0	1 189	95

31.12.2011

Rating-luokka	Vastuu- arvo, (EAD) keskimäärin*, milj. e	PD, Riskipaino, keski- määrin, %	Riskipainotetut erät, milj. e	Omien varojen vaade, milj. e	
1,0-2,0	2 200	0,0	7,7	170	14
2,5-5,0	4 893	0,1	18,5	906	73
5,5-7,0	294	1,7	99,2	292	23
7,5-8,5	34	4,2	119,2	40	3
9,0-10,0	6	22,2	219,4	13	1
11,0-12,0	29	100,0	-	-	-
Yhteensä	7 456	0,2	19,1	1 421	114

* Keskimääräisessä PD:ssä ei ole huomioitu maksukyvyttömiä eli rating-luokkia 11,0 ja 12,0.

Luottolaitosten vastuiden luokittelumallin luokkakohtaisten pisterajojen ja PD-arvojen määrittelyssä on käytetty L-luokittelun pisteytyksiä vuosilta 2008 ja 2010 ja ulkoisia luottoluokituksia ja niitä vastaavia maksukyvyttömyystietoja vuosilta 1983-2010. PD-arvoja on korjattu varovaisuusmarginaalilla aineistoon liittyvien epävarmuustekijöiden huomioimiseksi.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 93. Oman pääoman ehtoiset sijoitukset rating-luokittain

31.12.2012

Rating-luokka	Vastuu- arvo (EAD), keskimäärin, milj. e	PD, %	Riskipaino, keski- määrin, %	Riskipainotetut erät, milj. e	Omien varojen vaade, milj. e
5,5–7,0	3	1,3	244,4	8	1

31.12.2011

Rating-luokka	Vastuu- arvo (EAD), keskimäärin, milj. e	PD, %	Riskipaino, keski- määrin, %	Riskipainotetut erät, milj. e	Omien varojen vaade, milj. e
5,5–7,0	4	1,3	233,0	10	1

Oman pääoman ehtoisten sijoitusten PD/LGD-menetelmää käytetään OP-Pohjola-ryhmän strategiaan sijoituksiin.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 94. Odotetut tappiot ja toteutuneet arvonalentumiset

Tappiot, milj.e	Vähittäisvastuut				Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	Yhteensä
	Luottolaitosvastuut	Yritys- vastuut	Kiinteistö- vakuudelliset	Muut		
31.12.2012						
Odotetut (EL)	4	307	53	95	8	467
Arvonalentumiset	1	348	16	35	12	412
31.12.2011						
Odotetut (EL)	17	293	58	102	6	476
Arvonalentumiset	9	284	13	29	3	339
31.12.2010						
Odotetut (EL)	-	219	-	-	11	229
Arvonalentumiset	-	182	-	-	2	184
31.12.2009						
Odotetut (EL)	-	162	-	-	10	171
Arvonalentumiset	-	121	-	-	2	123
31.12.2008						
Odotetut (EL)	-	68	-	-	1	69
Arvonalentumiset	-	24	-	-	-	24

Taulukossa esitetty odotettu tappio perustuu OP-Pohjola-ryhmän sisäisten luottoriskimallien tuottamiin parametreihin. Parametrit sisältävät huomattavan määrän erilaisia riskin aliarviointia estäviä varovaisuustekijöitä, mutta eivät täysin vastaa vakavaraisuuslaskennassa käytettäviä parametreja. Yritys- ja luottolaitosvastuiden osalta ainoastaan PD-parametria käytetään vakavaraisuuslaskennassa.

Vakavaraisuuslaskennan parametrit sisältävät enemmän varovaisuustekijöitä sisäisiin luottoriskimalleihin verrattuna. Parametreihin liittyvistä varovaisuustekijöistä johtuen vakavaraisuuslaskennan odotettu tappio oli huomattavan suuri 898 miljoonaa euroa (878). Omista varoista on vähennetty IRBA-vastuuryhmiin kohdistuvien arvonalentumisten ja vakavaraisuuslaskennan odotetun tappion erotuksen alijäämä. Oman pääoman ehtoihin sijoituksiin kohdistuvia arvonalennuksia ei huomioida vähennyserää laskettaessa.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 95. Oman pääoman ehtoiset sijoitukset, yksinkertainen menetelmä

Milj. e	31.12.2012			31.12.2011		
	Vastuun määrä	Riskipai-notetut erät	Omien varojen vaade	Vastuun määrä	Riskipai-notetut erät	Omien varojen vaade
Private equity sijoitukset, riskipaino 190 %	134	255	20	92	176	14
Pörssilistatut sijoitukset, 290 %	133	384	31	61	176	14
Muut, riskipaino 370 %	230	852	68	206	761	61
Yhteensä	497	1 491	119	359	1 112	89

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 96. Vakavaraisuuslaskennassa hyödynnetyt vakuudet

31.12.2012, milj.e	Vastuun määrä	Takaukset	Rahoitusvakuus	Muu vakuus	LGD, keskimäärin, %
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)	86 782	3 512	390	54 597	
Luottolaitosvastuut	5 830	199	-	0	28,9
Yritysvastuut	33 970	2 360	170	1 159	44,5
Vähittäisvastuut	45 151	953	220	53 438	14,3
Kiinteistövakuudelliset	39 859	280	98	52 638	11,4
Muut	5 291	673	122	800	36,3
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	500	-	-	-	
Yksinkertainen menetelmä	497	-	-	-	
PD/LDG-menetelmä	3	-	-	-	
Arvopaperistettut erät	321	-	-	-	
Muut erät	1 011	-	-	-	
Standardimenetelmä	12 110	16	-	-	
Valtio- ja keskuspankkivastuut	8 269	15	-	-	
Luottolaitosvastuut	170	1	-	-	
Yritysvastuut	898	-	-	-	
Vähittäisvastuut	2 766	-	-	-	
Muut	2 766	-	-	-	
Muut erät	7	-	-	-	
Yhteensä	98 892	3 528	390	54 597	

31.12.2011, milj.e	Vastuun määrä	Takaukset	Rahoitus- vakuus	Muu vakuus	LGD, keskimäärin, %
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)	82 855	2 640	305	50 477	
Luottolaitosvastuut	7 994	369	-	0	28,7
Yritysvastuut	30 343	2 271	92	1 093	44,6
Vähittäisvastuut	42 382	-	213	49 384	14,8
Kiinteistövakuudelliset	37 251	-	97	48 632	11,7
Muut	5 132	-	116	753	37,2
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	363	-	-	-	
Yksinkertainen menetelmä	359	-	-	-	
PD/LDG-menetelmä	4	-	-	-	
Arvopaperistetut erät	715	-	-	-	
Muut erät	1 058	-	-	-	
Standardimenetelmä	10 429	69	-	-	
Valtio- ja keskuspankkivastuut	6 678	68	-	-	
Luottolaitosvastuut	265	1	-	-	
Yritysvastuut	785	-	-	-	
Vähittäisvastuut	2 697	-	-	-	
Muut	2 697	-	-	-	
Muut erät	3	-	-	-	
Yhteensä	93 284	2 709	305	50 477	

Keskimääräinen LGD on laskettu vastuuarvolla (EAD) painotettuna keskiarvona.

Vähittäisvastuiden takaukset ja vakuudet käsitellään osana LGD:tä.

Standardimenetelmässä ja sisäisten luokitusten menetelmässä luottolaitos- ja yritysvastuiden osalta hyödynnetään seuraavia vakavaraisuussäännösten määrittelemiä reaalivakuuksia: asuinkiinteistöjä ja asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavia osakkeita, talletuksia ja arvopapereita (osakkeita). Talletukset ja arvopaperit ovat säännösten tarkoittamia rahoitusvakuuksia ja näiden käsittelyyn laskennassa on valittavissa vaihtoehtoisia menetelmiä. OP-Pohjola-ryhmässä rahoitusvakuudet em. menetelmissä on käsitelty ns. kattavalla menetelmällä käyttämällä valvojan määrittämiä volatilitteettikorjauksia.

Standardimenetelmässä ja sisäisten luokitusten menetelmässä luottolaitos- ja yritysvastuiden osalta voidaan hyödyntää vain vakavaraisuussäännösten määrittelemiä hyväksytyjä takaajia, kuten Suomen valtion ja muiden valtioiden antamia takauksia sekä kuntien ja pankkien antamia takauksia. Yritysten antamia takauksia tai luottojohdannaisia ei laskennassa ole hyödynnetty. Vakavaraisuuslaskennassa ei ole sovellettu tase-erien tai taseen ulkopuolisten erien nettoutusta.

Vähittäisvastuissa sisäisten luokitusten menetelmässä voidaan hyödyntää laajemmin vakuuksia kuin standardimenetelmän vastuille sekä luottolaitos- ja yritysvastuille. Vähittäisvastuiden LGD-estimaattien määrittelyssä on käytetty sopimus-, vakuus- ja perintätietoja vuosilta 2003–2009. Maksukyvyttömyyden määrittelyä sovellettiin yhtenäisen PD-mallien kanssa.

Vakuutena olevat asuinkiinteistöt ja asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavat osakkeet muodostavat suurimman vakavaraisuudessa hyödynnetyn vakuuslajin. Muiden reaalivakuuksien vaikutus luottoriskin vakavaraisuuteen on selvästi vähäisempi. Hyödynnettyjä takauksia ovat antaneet useat eri takaajat. Merkittävin yksittäinen takaaja on Suomen valtio.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 97. Johdannaissopimukset ja vastapuoliriski

Johdannaissopimuksista aiheutuva luottoriski määritellään luottovasta-arvona, joka perustuu johdannaissopimusten päivittäiseen markkina-arvostukseen.

Asiakaslimiittien koot määritellään johdannaissopimusten pääomien ja arvioitujen voimassaoloaikojen perusteella.

Pankkivastapuolten johdannaista aiheutuvaa luottoriskiä vähennetään vakuuksien avulla, jolloin käytössä on ISDA-yleissopimukseen liitettävä ISDA Credit Support Annex-sopimus (CSA). Vakuusjärjestelmässä vastapuoli toimittaa saatavan vakuudeksi käteistä tai arvopapereita. Täsmätykset vastapuolten välillä tehdään päivittäin.

Johdannaissopimuksista muodostuva vastapuoliriski muodostuu saamisista, joita Pohjola Pankki Oyj:llä voi olla kaupankäyntivastapuoliaan kohtaan vastapuolten maksukyvyttömyyshetkellä. Vastapuoliriskiä mitataan OP-Pohjola-ryhmässä käyvän arvon menetelmällä, jossa vastuun määrä muodostuu sopimuksen markkina-arvosta sekä arvioidusta potentiaalisesta tulevaisuuden luottoriskistä.

Pohjola Pankki Oyj hallitsee johdannaissopimuksista muodostuvaa vastapuoliriskiä konkurssinettoutuksen mahdollistavilla johdannaissopimuksilla, vakuuksilla sekä optionaalisilla eräännyttämisehdoilla. Johdannaissopimuksista on kirjalliset ulkopuolisen oikeudellisen asiantuntijan lausunnot nettoutuksen sitovuudesta kunkin johdannaissopimuksen vastapuolen kotivaltioiden lainsäädännössä. OP-Pohjola-ryhmä nettouttaa johdannaissopimuksista muodostuvan vastapuoliriskin sekä vakavaraisuuslaskennassa että luottoriskilimiittien seurannassa. Lisäksi luottolaitosvastapuolten osalta käytetään aina johdannaissopimusten vakuusliitettä, jolloin saadut vakuudet vähentävät vastapuoliriskiä.

Yritysvastapuolten vastuurajat vahvistetaan kerran vuodessa, jolloin myös tarkistetaan johdannaissopimusten vakuustilanne.

OP-Pohjola-ryhmän S&P-ratingin putoaminen AA-:sta A:han olisi 31.12.2012 aiheuttanut 5 miljoonan euron (9) lisävakuusvaateen.

Vastapuoliriskistä johtuvaa vakavaraisuusvaatimusta voi syntyä sekä rahoitustoiminnan että kaupankäyntivaraston eristä. Vastapuoliriskistä johtuvaa vakavaraisuusvaatimusta lasketaan muun muassa OTC-johdannaisille sekä takaisinosto- ja myyntisopimuksille.

OTC-johdannaisten vastapuoliriski on esitetty liitteessä 53. Takaisinosto- ja myyntisopimusten vastuarvo oli 0 milj. euroa.

Vastapuoliriskin sopimustyyppit, 31.12.2012, milj.e	Brutto- vastuuarvo	Nettoutuk- sesta		Saadut vakuudet	Vastuu- arvo
		saatavat hyödyt	Vastuuarvo nettoutuksen jälkeen		
Johdannaissopimukset	5 946	4 381	1 565	0	1 565
Korkojohdannaiset	5 061	3 792	1 269	0	1 269
Valuuttajohdannaiset	661	480	181		181
Osake- ja indeksijohdannaiset	155	105	50		50
Muut	68	4	65		65
Yhteensä	5 946	4 381	1 565	0	1 565

Vastapuoliriskin sopimustyyppit, 31.12.2011, milj.e	Brutto- vastuuarvo	Nettoutuk- sesta		Saadut vakuudet	Vastuu- arvo
		saatavat hyödyt	Vastuuarvo nettoutuksen jälkeen		
Johdannaissopimukset	4 939	3 037	1 902	408	1 494
Korkojohdannaiset	3 769	2 392	1 377	273	1 104
Valuuttajohdannaiset	972	578	394	104	290
Osake- ja indeksijohdannaiset	150	63	86	30	56
Muut	49	3	46	1	44
Luottojohdannaiset	4	-	4	-	4
Yhteensä	4 943	3 037	1 906	408	1 498

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

PILARI III MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT

Liite 98. Arvopaperistettut erät

Arvopaperistettut erät rating-luokittain, Moody's vastaavuus, milj.e	2012	2011		
	Vastuun määrä	Riskipai-notetut erät	Vastuun määrä	Riskipai-notetut erät
Kaupankäyntivaraston ulkopuoliset				
Arvopaperistettut erät	311	603	698	600
Aaa	99	7	391	29
Aa1-Aa3	30	3	57	5
A1-A3	52	10	73	12
Baa1-Baa3	67	50	92	55
Ba1-Ba3	31	113	68	286
B1 tai alempi	32	421	16	213
Uudelleen arvopaperistettut erät	10	38	18	209
Aaa	-	-	-	-
Aa1-Aa3	-	-	-	-
A1-A3	-	-	2	0
Baa1-Baa3	-	-	-	-
Ba1-Ba3	-	-	-	-
B1 tai alempi	10	38	16	209
Yhteensä	321	640	715	809

Eräntyneet ja arvonalentuneet arvopaperistettut erät vastuutyypeittäin, 31.12.2012, milj.e	Vastuun määrä	Eräntyneet	Arvonalentuneet	Arvonalentumistappiot
Kaupankäyntivaraston ulkopuoliset				
Arvopaperistettut erät	311	-	-	-
CDO	5	-	-	-
ABS	2	-	-	-
RMBS	303	-	-	-
Uudelleen arvopaperistettut erät	10	-	10	7
CDO	10	-	10	7
Yhteensä	321	-	10	7

Erääntyneet ja arvonalentuneet arvopaperistettut erät vastuutyypeittäin, 31.12.2011, milj.e	Vastuun määrä	Erääntyneet	Arvonalen- tuneet	Arvonalen- tumistappiot
Kaupankäyntivaraston ulkopuoliset				
Arvopaperistettut erät	698	-	23	15
CDO	49	-	23	15
ABS	81	-	-	-
RMBS	568	-	-	-
Uudelleen arvopaperistettut erät	18	-	17	11
CDO	18	-	17	11
Yhteensä	715	-	40	25

Arvopaperistettut erät on käsitelty sisäisten luokitusten menetelmän (IRBA) mukaan. Sijoitettaessa arvopaperistettuihin eriin ja niiden juoksuaikana, kiinnitetään erityistä huomiota lainojen rakenteellisiin ja vakuuksien ominaispiirteisiin.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 99. Vahinkovakuutustoiminnan riskinkantokyky

Vahinkovakuutuksen vakavaraisuuspääoma vuoden 2012 lopussa oli 914 miljoonaa euroa (787) eli suhteessa maksutuottoihin 81 % (77). Pohjola Vakuutuksen Standard & Poor'silta saama vakavaraisuusluokitus on AA-. Yhtiön hallitus on vahvistanut tavoitteeksi A luottoluokituksen.

Vahinkovakuutuksen tulee täyttää viranomaisten asettamat vakavaraisuusvaatimukset. Viranomaiset asettavat vakavaraisuusvaatimuksensa pääasiassa yhtiötasolla. Kaikilla vahinkovakuutusyhtiöillä on minimivaatimuksena sama EU direktiiveistä tuleva toimintapäätös. Lisäksi suomalaisilla vakuutusyhtiöillä on myös Suomen lainsäädännössä säädetty vakavaraisuusvaatimus.

Riskinkantokyvyllä kuvataan sitä, kuinka paljon yhtiöllä on vakavaraisuuspääomaa suhteutettuna erilaisiin tulos- ja tase-eriin. Korvauskuluihin ja vakuutusmaksutuottoihin suhteutettu vakavaraisuuspääoma kuvaa yhtiön kykyä selviytyä vakuutusriskistä. Vakuutusvelkaan suhteutettu vakavaraisuuspääoma kuvaa yhtiön kykyä selviytyä vakuutusvelan arviointiriskistä ja vastaavasti sijoituskantaan suhteutettu vakavaraisuuspääoma kuvaa yhtiön kykyä selviytyä sijoitustoiminnasta aiheutuvasta riskistä.

	31.12.2012	31.12.2011		Riskinkantokyky, %
	Milj. e	Riskinkantokyky, %	Milj. e	
Vakavaraisuuspääoma	914		787	
Korvauskulut *	830	110	754	104
Vakuutusmaksutuotot*	1 126	81**	1024	77**
Vakuutusvelka*	2 372	39	2 254	35
Sijoituskanta	3 149	29	2 863	27

* Vähennettynä jälleenvakuuttajien osuudella (nettoliike)

** Vastuunkantokyky

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 100. Vahinkovakuutustoiminnan riskiherkkyys

Oheisessa taulukossa on kuvattu eri riskimuuttujien vaikutusta tulokseen ja vakavaraisuuspääomaan.

Riskimuuttuja	Kokonais- määrä 2012, milj. e	Muutos riskimuut- tujassa	Vaikutus tulokseen/ omaan pääomaan, milj. e	Vaikutus yhdistettyyn kulusuhteeseen
Vakuutusmaksutuotto	1 126	kasvaa 1 %	11	paranee 0,9 % -yksikköä
Korvauskulut	830	kasvaa 1 %	-8	heikkenee 0,7 % -yksikköä
Suurvahinko yli 5 milj. e	-	1 kappale	-5	heikkenee 0,4 % -yksikköä
Henkilöstökulut	129	kasvaa 8 %	-10	heikkenee 0,9 % -yksikköä
Toimintokohtaiset kulut *	306	kasvaa 4 %	-12	heikkenee 1,1 % -yksikköä
Inflaatio kollektiivisessa korvausvastuussa	550	kasvaa 0,25 %-yksikköä	-4	heikkenee 0,3 %-yksikköä
Elinikä diskontatussa vakuutusvelassa	1 483	kasvaa 1 vuotta	-34	heikkenee 3,0 %-yksikköä
Diskonttokorko diskontatussa vakuutusvelassa	1 483	laskee 0,1 %-yksikköä	-18	heikkenee 1,6 %-yksikköä

* Vahinkovakuutuksen toimintokohtaiset kulut ilman sijoitusten hoitokuluja ja muiden palveluiden tuottamiseen liittyviä kuluja.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 101. Vakuutusmaksutulon ja vakuutusmäärien luokkajakaumia

Vakuutusmaksutulon jakautuminen EML-luokittain* yritysten omaisuusvakuutuksessa

Omaisuusvakuutuksen riskillisyyttä voidaan tarkastella luokittelemalla riskit luokkiin niiden EML* määrien mukaan. Oheisessa taulukossa on luokittelun perusteella laskettu kuhunkin luokkaan tulevien riskien maksutulo.

Milj. e	5-20	20-50	50-100	100-300
2012	14	15	14	6
2011	15	12	15	4

* EML = Estimated Maximum Loss, kohdekohtainen maksimivahingon määrä

Vakuutusmaksutulon jakautuminen TSI-luokittain* yritysten vastuuvakuutuksessa

Vastuuvakuutuksen riskillisyyttä voidaan tarkastella luokittelemalla riskit luokkiin niiden TSI-määrien* mukaan. Oheisessa taulukossa on luokittelun perusteella laskettu kuhunkin luokkaan tulevien riskien maksutulo.

Milj. e	2-4	4-10	10-30	30-90
2012	4	6	7	2
2011	2	6	4	3

* TSI= Total Sum Insured, kokonaisvakuutusmäärä

Takausvakuutuksen sekä rakennusvirhevakuutuksen vakuutusmäärät

Takausvakuutuksen ja rakennusvirhevakuutuksen volyymia kuvaa vakuutus sopimusten vakuutusmäärä. Vakuutusmäärän brutto- ja nettoluvut on eritelty oheisessa taulukossa sopimustyypeittäin. Rakennusvirhevakuutuksen vakuutuskausi on 10 vuotta.

Milj. e	Brutto		Netto*	
	2012	2011	2012	2011
Sopimustakaukset	1	1	1	1
Lainatakaukset	1	3	1	3
Muut	2	3	2	3
Takausvakuutus	4	7	4	7
Rakennusvirhevakuutus	2 110	1 937	2 105	1 904

* Vakuutusyhtiön vastuulla jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen, ennen vastavakuuksia

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 102. Suurvahinkojen kehitys

Havaittujen suurvahinkojen lukumäärät havaitsemisvuosittain vuosilta 2008–2012

Vahinkovakuutuksessa seurataan tiiviisti suurvahingoista aiheutuvaa korvausmenoa. Tämä korvausmeno selittää merkittävän osuuden vakuutusliikkeen vuosittaisesta tuloksen vaihtelusta. Lisäksi suurvahingoista aiheutuvan korvausmenon seurannalla voidaan havaita riskeissä tai niiden valinnassa tapahtuneita muutoksia. Tässä tarkastelussa suurvahingoiksi on luokiteltu vahingot, joiden brutto- tai nettomäärä on yli 2 milj. e. Suurvahinkoja tapahtuu eniten omaisuus- ja keskeytysvakuutuksessa. Lakisääteisissä vakuutuksissa suurvahinkoriski on pieni suhteessa vakuutuslajin suureen volyymiin.

Bruttomäärä

Yli 2 milj. e vahinkojen lukumäärä	Laki- sääteiset	Muu tapaturma ja sairaus	Kasko ja kuljetus	Omaisuus ja keskeytys	Vastuu ja oikeus- turva	Pitkä- kestoiset
2008	-	-	-	4	1	-
2009	3	-	-	5	2	-
2010	1	-	-	12	-	-
2011	-	-	-	5	-	1
2012	3	-	-	7	1	-
				Korvaukset yhteensä		241 milj. e

Bruttomäärä korvaukset yhteensä, milj. e

2008–2012	14	-	-	190	30	7
-----------	----	---	---	-----	----	---

Nettomäärä

Yli 2 milj. e vahinkojen lukumäärä	Laki- sääteiset	Muu tapaturma ja sairaus	Kasko ja kuljetus	Omaisuus ja keskeytys	Vastuu ja oikeus- turva	Pitkä- kestoiset
2008	-	-	-	4	1	-
2009	3	-	-	4	1	-
2010	-	-	-	10	-	-
2011	-	-	-	4	-	1
2012	3	-	-	6	1	-
Korvaukset yhteensä						135 milj. e

Nettomäärä korvaukset yhteensä, milj. e

2008–2012	13			107	11	4
-----------	----	--	--	-----	----	---

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 103. Vakuutusliikkeen kannattavuus

Vakuutusmaksutuottojen (brutto ja netto) sekä yhdistetyn kulusuhteen (netto) kehitys

Vakuutusmaksutuotoilla kuvataan vakuutusluokan volyyymiä. Sen avulla voidaan arvioida vakuutusluokan merkittävyyttä kokonaisuuden kannalta. Vastaavasti yhdistetyn kulusuhteen (CR) avulla voidaan arvioida vakuutusluokan tuloksen vaihtelua sekä vakuutusluokan kannattavuutta. Yhdistetty kulusuhde on esitetty erikseen oikaistuna kertaluonteisilla erillä, jotka kohdistuvat aikaisempiin vakuutuskausiin.

2012, milj. e	Brutto	Netto	Netto	Netto**
	VM-tuotto	VM-tuotto	CR*	CR*
Lakisääteiset	422	420	95 %	83 %
Muu tapaturma ja sairaus	134	134	97 %	97 %
Kasko ja kuljetus	240	237	96 %	96 %
Omaisuus ja keskeytys	309	265	95 %	94 %
Vastuu ja oikeusturva	73	67	99 %	99 %
Pitkäkestoiset	5	4	0 %	0 %
Yhteensä	1 183	1 126	95 %	91 %

2011, milj. e	Brutto	Netto	Netto	Netto**
	VM-tuotto	VM-tuotto	CR*	CR*
Lakisääteiset	385	384	98 %	83 %
Muu tapaturma ja sairaus	124	124	91 %	91 %
Kasko ja kuljetus	217	214	95 %	95 %
Omaisuus ja keskeytys	280	239	97 %	97 %
Vastuu ja oikeusturva	65	59	88 %	88 %
Pitkäkestoiset	4	3	24 %	24 %
Yhteensä	1 076	1 024	96 %	90 %

* Yhdistetty kulusuhde (Combined ratio) lasketaan jakamalla korvauskulujen (netto) ja vakuutusliikkeen liikekulujen summa vakuutusmaksutuotoilla (netto). Aineettomien oikeuksien poistoja ei ole otettu huomioon.

** Kertaluonteiset vakuutustekniseen laskelmaan vaikuttavat muutokset eliminoitu.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 104. Vakuutusvelan luonnetta kuvaavia tietoja

Velan luonnetta kuvaavia tietoja	2012	2011
Velat vakuutus sopimuksista (netto, milj. e)		
Latentit ammattitaudit	29	32
Muu	2 343	2 222
Yhteensä (ennen siirtoja)	2 372	2 254
Velan duraatio (vuosina)		
Diskontattu vakuutusvelka	12,4	12,1
Diskonttaamaton vakuutusvelka	2,1	2,1
Yhteensä	8,6	8,3
Diskontatun velan määrä (netto, milj. e)		
Tunnettu eläemuotoinen korvausvastuu	1 206	1 157
Kollektiivinen korvausvastuu	240	235
Vakuutusmaksuvastuu	36	35
Yhteensä	1 483	1 427

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 105. Vakuutusvelan arvioitu maturiteettijakauma

31.12.2012, milj. e	0-1 v	1-5 v	5-10 v	10-15 v	yli 15 v	Yhteensä
Vakuutusmaksuvastuu*	320	92	16	5	8	440
Korvausvastuu						
Diskonttaamaton	253	174	46	9	3	485
Diskontattu	90	403	297	219	437	1 446
Vakuutusvelka yhteensä	663	669	359	233	448	2 372

* Sisältää diskontattua vastuuta 34 milj. e.

31.12.2011, milj. e	0-1 v	1-5 v	5-10 v	10-15 v	yli 15 v	Yhteensä
Vakuutusmaksuvastuu*	291	83	15	4	7	400
Korvausvastuu						
Diskonttaamaton	244	163	44	8	3	462
Diskontattu	90	398	289	211	404	1 392
Vakuutusvelka yhteensä	625	644	347	223	414	2 254

* Sisältää diskontattua vastuuta 33 milj. e.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 106. Sijoitustoiminnan riskiasema

Sijoituskannan allokaatiojakauma	31.12.2012		31.12.2011	
	Käypä arvo*, milj.e	%	Käypä arvo*, milj.e	%
Rahamarkkinat yhteensä	42	1	48	2
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	44	1	83	3
Johdannaiset***	-2	0	-34	-1
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	2 369	75	2 050	72
Valtiot	469	15	672	23
Inflaatiolinkatut joukkovelkakirjalainat	71	2	96	3
Investment Grade	1 460	46	988	35
Kehittyvät markkinat ja High Yield	352	11	287	10
Strukturoidut sijoitukset	16	1	6	0
Osakkeet yhteensä	367	12	379	13
Suomi	83	3	92	3
Kehittyneet markkinat	126	4	153	5
Kehittyvät markkinat	53	2	53	2
Käyttöomaisuus ja ei-noteeratut osakkeet	6	0	5	0
Pääomasijoitukset	99	3	91	3
Osakejohdannaiset***	0	0	-16	-1
Vaihtoehtoiset sijoitukset yhteensä	82	3	132	5
Hedge-fund-rahastot	38	1	69	2
Raaka-aineet	6	0	0	0
Vaihtovelkakirjat	38	1	64	2
Kiinteistösijoitukset yhteensä	290	9	254	9
Suorat kiinteistöt	186	6	161	6
Epäsuorat kiinteistösijoitukset	103	3	92	3
Yhteensä	3 149	100	2 863	100

* Sisältää siirtyneet korot

** Sisältää rahoitusvarojen lainat ja saamiset -luokkaan uudelleenluokitellut saamistodistukset, kauppahintasaamiset ja -velat sekä johdannaisten markkina-arvon.

*** Johdannaisten vaikutus omaisuuslajin allokaatioon (deltavasta-arvo)

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 107. Sijoitusriskien herkkyysanalyysi

Alla olevassa taulukossa on selvitys sijoitusriskien herkkyyksistä sijoitusluokittain. Vakuutusvelan laskentaan liittyvän diskonttauskoron herkkyystarkastelu on esitetty vakuutusvelan liitetiedoissa 100. Sijoitusten ja vakuutusvelan muutosten vaikutukset kumoavat toisiaan.

Vahinkovakuutus	Kanta käyvin arvoin 31.12.2012, milj. e	Riskiparametri	Muutos	Vaikutus omaan pääomaan, milj. e	
				31.12.2012	31.12.2011
Joukkolainat ja korkorahastot *	2 406	Korko	1 %-yksikkö	72	84
Osakkeet **	300	Markkina-arvo	10 %	30	35
Pääomasijoitukset ja noteeramattomat osakkeet	105	Markkina-arvo	10 %	10	10
Raaka-aineet	6	Markkina-arvo	10 %	1	0
Kiinteistöt	290	Markkina-arvo	10 %	29	25
Valuutta	254	Valuutan arvo	10 %	25	20
Luottoriskipreemio***	2 428	Luottoriskimarginaali	0,1%- yksikköä	9	8
Johdannaiset****	-	Volatiliteetti	10 %- yksikköä	2	4

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset, vaihtovelkakirjalainat ja korkojohdannaiset

** Sisältää hedge fund-rahastot ja osakejohdannaiset

*** Sisältää jvk- ja vvk-lainat sekä rahamarkkinasijoitukset mukaanlukien kehittyneiden valtioiden liikkeellelaskemat jvk-lainat ja korkojohdannaiset

**** Osakejohdannaisissa 20 %-yksikköä, korkojohdannaisissa 10 %-yksikköä ja valuuttajohdannaisissa 5 %-yksikköä.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 108. Korkoriski

Koron muutoksista aiheutuvaa markkinariskiä seurataan luokittelemalla sijoitukset instrumenteittain duraation mukaan. Vakuutusvelan korkoriskiä tasaavaa vaikutusta ei ole esitetty taulukossa, koska vakuutusvelasta vain osa on diskontattu hallinnollisella korolla (liite 36).

Käypä arvo juoksuajan tai uudelleenhinnoittelupäivän mukaan*, milj. e	31.12.2012	31.12.2011
0-1 vuotta	135	249
>1-3 vuotta	545	612
>3-5 vuotta	909	629
>5-7 vuotta	392	265
>7-10 vuotta	236	257
>10 vuotta	139	134
Yhteensä	2 356	2 146
Modifioitu duraatio	4,2	3,9
Efektiivinen korko, %	1,8	3,4

*sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkovelkakirjalainat, vaihtovelkakirjalainat ja korkorahastot

Korkosalkun maturiteetti- ja luottokelpoisuusjakauma 31.12.2012, milj. e

Vuotta	0-1	1-3	3-5	5-7	7-10	10-	Yhteensä	Osuus, %
Aaa	14	145	323	187	106	77	853	36,2 %
Aa1-Aa3	27	47	142	23	12	27	278	11,8 %
A1-A3	37	194	220	88	38	1	578	24,5 %
Baa1-Baa3	25	80	176	68	74	26	448	19,0 %
Ba1 tai alempi	32	79	47	26	6	8	198	8,4 %
Sisäisesti luokiteltu	1	0	0	-	0	-	1	0,0 %
Yhteensä	135	545	909	392	236	139	2 356	100,0 %

Maturiteetti on ilmoitettu juoksuajan loppuun. Jos paperilla on Call-mahdollisuus, maturiteetti on ilmoitettu ensimmäiseen mahdolliseen Call-päivään saakka.

Vahinkovakuutuksen korkosalkun keskimääräinen luottoluokitus Moody's:n luokituksen mukaan on Aa3.

Vahinkovakuutuksen korkosalkun keskimääräinen jäljellä oleva juoksuaike on 4,7 vuotta (laskettu Call-päivän ja eräpäivän perusteella)

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 109. Valuuttariski

Valuuttapositio, milj. e	31.12.2012	31.12.2011
USD	98	64
SEK	-4	9
JPY	11	-7
GBP	8	4
LVL, LTL**	0	-22
Muut	132	90
Yhteensä*	254	196

* Valuuttapositio on 8,1 % (6,8 %) sijoituskannasta. Valuuttapositio lasketaan yksittäisten valuuttojen itseisarvojen summana.

** Kuuluvat ERM2-valuuttoihin

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 110. Vastapuoliriski

Luottoluokitusjakauma, milj. e	31.12.2012		31.12.2011	
	Sijoitus*	Vakuutus**	Sijoitus*	Vakuutus**
Moody's vastaavuus				
Aaa	853	0	784	0
Aa1-Aa3	278	20	345	39
A1-A3	578	26	426	38
Baa1-Baa3	448	0	334	0
Ba1 tai alempi	198	-	180	-
Sisäisesti luokiteltu	1	35	17	35
Yhteensä	2 356	82	2 085	112

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkolainat ja korkorahastot

** Sisältää jälleenvakuuttajien osuuden vakuutusvelasta ja saamiset jälleenvakuuttajilta.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VARALLISUUDENHOIDON RISKIASEMA

Liite 111. Varainhoito

OP-Pohjola-ryhmässä Pohjola Varainhoito Oy harjoittaa omaisuudenhoitoliiketoimintaa ja tarjoaa instituutioasiakkaille ja varakkaille yksityishenkilöille täyden valtakirjan salkunhoitoon ja konsultatiiviseen salkunhoitoon perustuvia omaisuudenhoitopalveluita. Pohjola Varainhoito Oy:llä on salkunhoitovastuu valtaosasta OP-Rahastoyhtiön hallinnoimista sijoitusrahastoista.

Pohjola Varainhoito Oy:n täyden valtakirjan omaisuudenhoitosopimuksiin perustuvat hallinnoitavat asiakasvarat 31.12.2012 olivat 20,8 miljardia euroa (19,4) ja konsultatiivisten omaisuudenhoitosopimusten perusteella hallinnoitavat varat olivat 9,9 miljardia euroa (9,8).

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VARALLISUUDENHOIDON RISKIASEMA

Liite 112. Henkivakuutustoiminnan luonnetta kuvaavia tietoja ja vakuutusvelan herkkyyshanalyysi

Henkivakuutustoiminnan riskinkantokyky lakisääteisissä mittarein

Henkivakuutusyhtiöiden tulee täyttää lainsäädännön mukaiset vakavaraisuusvaatimukset. Keskeisimmät seurattavat vaatimukset ovat, että toimintapääoma on suurempi kuin sen vähimmäisvaatimus, sekä henkivakuutusyhtiöiden ennakoivan valvonnan vaatimukset. Ennakoivan valvonnan pääperiaatteet noudattelevat EU:ssa valmisteilla olevan Solvenssi II -hankkeen periaatteita ja sen tarkoitus on valmistaa henkivakuutusyhtiöitä tulevaan lainsäädäntöön, joka korvaa mm. toimintapääomavaatimuksen.

Henkivakuutusyhtiöiden toimintapääoma taloudellisesti vaikean vuoden 2012 lopussa oli 780 milj. e. Vuotta aikaisemmin oli 552 milj. e. Toimintapääoman vähimmäismäärä on 218 milj. e (202 milj. e).

Henkivakuutuksen riskinkantokykyä mitataan vakavaraisuusasteella, jolla tarkoitetaan toimintapääoman ja tasoitusmäärän summan, vakavaraisuuspääoman, suhdetta kansallisen tilinpäätöksen vastuuvélkaeristä muodostettuun summaan. Ryhmän strategisissa mittareissa on asetettu tavoitteeksi henkivakuutuksen 14 prosentin vakavaraisuusaste. Lisäksi seurataan toimintapääoman vähimmäismäärän ylittävän vakavaraisuuspääoman ja sijoitustoimintaan sisältyvän riskin suhdetta.

Henkivakuutusliiketoiminnan vakuutus- ja sijoitussopimuskanta 31.12.2012

	Vastuu 31.12.2012, milj. e	Vakuutettuja tai sopimuksia, kpl	Duraatio korkokäyrällä 31.12.2012
Sijoitussidonnaiset sopimukset	5 353	369 687	10,4
Sijoitussidonnaiset vakuutus sopimukset	4 283	296 060	10,1
Henkivakuutus/Säästäminen	3 395	161 897	9,7
Yksilöllinen eläkevakuutus	847	129 540	11,2
Ryhmäeläkevakuutus	41	4 623	16,2
Sijoitussidonnaiset sijoitussopimukset	1 070	73 627	11,8
Eläkesopimukset	1 011	73 354	12,4
Kapitalisaatiosopimukset	59	273	3,0
Muut kuin sijoitussidonnaiset sopimukset	3 397	405 193	10,5
Vakuutus sopimukset diskontattuna perustekorolla	3 383	405 147	10,6
Henkivakuutus/Säästäminen	1 124	48 431	7,4
Takuukorko 4,5 %	69	2 336	7,7
Takuukorko 3,5 %	631	20 976	9,7
Takuukorko 2,5 %	420	24 868	3,6
Takuukorko 1,5 %	4	251	8,3

Yksilöllinen eläkevakuutus	924	62 868	10,5
Takuukorko 4,5 %	294	10 534	5,7
Takuukorko 3,5 %	428	25 353	8,6
Takuukorko 2,5 %	201	26 883	15,0
Takuukorko 1,5 %	1	98	9,5
Ryhmäeläkevakuutus	1 162	35 009	14,2
Etuusperusteinen 3,5 %	1 094	30 720	14,2
Etuusperusteinen 2,5 %	36	1 042	12,9
Etuusperusteinen 1,5 %	0	28	12,9
Maksuperusteinen 3,5 %	4	66	14,1
Maksuperusteinen 2,5 %	24	3 097	16,9
Maksuperusteinen 1,5 %	3	56	14,1
Yksilölliset vakuutukset	160	251 147	4,0
Ryhmähenkivakuutukset	14	7 692	0,9
Muut kuin sijoitussidonnaiset sijoitussopimukset diskontattuna perustekorolla	14	46	2,0
Kapitalisaatiosopimukset	14	46	2,0
Takuukorko 3,5 %	1	3	0,5
Takuukorko 2,5 %	12	42	2,2
Takuukorko 1,5 %	0	1	4,0
Markkinakorolla diskonttauksen vaikutus	163	-	-
Muut vakuutusvelan erät	32	-	-
Yhteensä	8 945	774 880	10,4

Henkivakuutusvelkojen herkkyys laskentaolettamuksien muutoksille

Koska säästö- ja sijoitusmuotoisia vakuutuksia on myyty runsaasti hyvin pitkäaikaisina sopimuksina, vakuutusnottajat päättävät sopimuksiaan elämäntarpeidensa mukaan takaisinostoon ennen sopimuksen mukaista päättymispäivää. Tämän takia takaisinostojen määrä on suuri. Yhtiö huomioi tästä aiheutuvan tulevien yli- tai alijäämien poisjäännin henkivakuutusyhtiöiden ennakoivan valvonnan vaatimuksia laskiessaan.

Sen sijaan yksilöllinen eläkevakuutusten takaisinostoriski on hyvin vähäinen, sillä lainsäädäntö rajaa takaisinostomahdollisuudet vain laissa mainittuihin tilanteisiin kuten avioero ja pitkäaikainen työttömyys. Takaisinostona maksetaan kertynyt vakuutussäästö.

Yksilöllisten eläkevakuutusten eläkkeitä lykätään. Vakuutusta ottaessaan vakuutusnottajalla ei ole ollut usein realistista käsitystä todellisesta eläkkeelle jäämisestään. Toisaalta yksilöllisten eläkevakuutusten verokohtelua on muutettu vuosikymmenien aikana useampaan kertaan siten, että eläkkeelle jäämisen mahdollisuutta vakuutuksen avulla on lykätty myöhempään ikävuosiin.

Eläkevakuutusten kuolevuushavainnot osoittavat, että laskuperusteiden elinajanodotteet ovat liian pieniä. Yksilöllisten eläkevakuutuksien kuoleman- ja elämänvaraturvien riskit kompensoivat toisiaan niin suurella määrällä, että elinajanodotteen kasvamisesta huolimatta tarvetta kuolevuustäydennykseen ei ole. Sen sijaan ryhmäeläkevakuutuksissa elämänvaraosan riski on suurempi kuin kuolemanvaran ja siten vakuutusvelkaa on ollut syytä täydentää. Mikäli kuolevuusoletusta muutetaan siten että vakuutettujen elinajanodote kasvaa keskimäärin 1 vuotta kasvaa vakuutusvelka 22 miljoonaa euroa (22).

Säästö- ja sijoitusvakuutuksissa kuoleman- ja elämänvaraturvien riskit lähes kompensoivat toisensa, joten niihin ei ole ollut syytä tehdä kuolevuustäydennystä.

Muodostaessaan vakuutus sopimusten velkaa yhtiö on noudattanut kansallisen tilinpäätöksen periaatteita lukuun ottamatta kahta kohtaa. Tasoitusmäärä ei ole vakuutusvelassa. Toiseksi yhtiö on siirtynyt diskonttauskorossa lähemmäksi ajantasaista korkoa. Yhtiön riskillä on vakuutus sopimusten säästöjä, joissa on takuukorko 1,5% - 4,5%. Niiden sopimusten, joiden takuukorko on 4,5%, vakuutusvelkaa on täydennetty niin, että kansallisen tilinpäätöksen vastuuvelan diskonttokorkona on perustekorko 3,5% ja muuten diskonttauksen perustekorko on takuukorko. Osaa markkina- ja diskonttauskoron välistä korkoriskiä yhtiö on suojannut korkojohdannaisilla. Koska johdannaisista saatava etu käytetään vakuutus- ja kapitalisaatiosopimusten taattuihin etuihin, lisätään niiden velkaa kansallisen tilinpäätöksen arvosta johdannaisten arvolla 163 miljoonaa euroa (62).

Sijoitussidonnaisten vakuutus sopimusten velka arvostetaan tilinpäätöshetken sopimukseen liitettyjen varojen markkina-arvoilla.

Sijoitussopimuksia on kahdenlaisia: OP- Henkivakuutuksen sijoitussopimukset ovat kapitalisaatiosopimuksia ja Aurum Sijoitusvakuutuksen eläkesopimuksia. Osassa kapitalisaatiosopimuksia on oikeus harkinnanvaraiseen lisäetuun ja ne on arvostettu vakuutus sopimusstandardin mukaan samalla tavalla kuin vakuutus sopimukset. Osassa taas ei ole tätä oikeutta ja ne on arvostettu ja luokiteltu standardin IAS 39 mukaan käypään arvoon tulovaikutteisesti kirjattaviksi. Kaikki Aurum Sijoitusvakuutuksen myöntämät eläkesopimukset arvostetaan standardin IAS 39 mukaan.

Kansallisessa tilinpäätöksessä 0,1%-yksikön diskonttauskoron alentaminen kasvattaisi vakuutusvelkaa 28 miljoonaa euroa (32).

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VARALLISUUDENHOIDON RISKIASEMA

Liite 113. Vakuutusvelan purkautuminen kassavirroiksi

31.12.2012, milj. e	Duraatio						
	2013–2014	2015–2016	2017–2021	2022–2026	2027–2031	2032–2036	2037–
Sijoitussidonnaiset sopimukset	-705	-824	-1 449	-1 114	-860	-588	-1 070
Vakuutus sopimukset	-636	-737	-1 200	-777	-577	-435	-942
Henkivakuutus/Säästäminen	-569	-620	-970	-590	-426	-317	-761
Yksilöllinen eläkevakuutus	-65	-113	-220	-177	-142	-110	-155
Ryhmäeläkevakuutus	-3	-3	-10	-10	-10	-9	-26
Sijoitussopimukset	-70	-87	-249	-337	-283	-153	-127
Eläkesopimukset	-41	-74	-231	-337	-283	-153	-127
Kapitalisaatiosopimukset	-28	-14	-19	-1	0	0	0
Muut kuin sijoitussidonnaiset sopimukset	-742	-627	-1 244	-843	-653	-497	-1 110
Vakuutus sopimukset	-732	-614	-1 230	-839	-652	-496	-1 110
Henkivakuutus/Säästäminen	-421	-181	-331	-184	-121	-82	-173
Takuukorko 4,5 %	-14	-18	-23	-13	-10	-6	-5
Takuukorko 3,5 %	-163	-89	-216	-135	-96	-71	-160
Takuukorko 2,5 %	-244	-74	-90	-35	-14	-5	-8
Takuukorko 1,5 %	-1	-1	-1	-1	-1	0	0
Yksilöllinen eläkevakuutus	-153	-297	-570	-348	-262	-187	-363
Takuukorko 4,5 %	-55	-101	-178	-64	-19	-3	0
Takuukorko 3,5 %	-72	-125	-231	-152	-103	-54	-43
Takuukorko 2,5 %	-26	-70	-161	-132	-140	-130	-320
Takuukorko 1,5 %	0	0	0	0	0	0	0
Ryhmäeläkevakuutus	-117	-115	-304	-299	-266	-227	-573
Etuusperusteinen 3,5 %	-112	-109	-289	-285	-252	-214	-538
Etuusperusteinen 2,5 %	-2	-3	-7	-5	-3	-3	-10
Etuusperusteinen 1,5 %	0	0	0	0	0	0	0
Maksuperusteinen 3,5 %	0	-1	-2	-1	-1	-1	-3
Maksuperusteinen 2,5 %	-2	-2	-6	-9	-9	-9	-20
Maksuperusteinen 1,5 %	0	-1	-1	0	-1	-1	-3

Yksilölliset riskihenkivakuutukset	-30	-19	-24	-8	-2	0	0
Ryhmähenkivakuutukset	-11	-1	0	0	0	0	0
Sijoitussopimukset	-7	-7	-1	0	0	0	0
Kapitalisaatiosopimukset	-7	-7	-1	0	0	0	0
Takuukorko 3,5 %	-1	0	0	0	0	0	0
Takuukorko 2,5 %	-6	-7	-1	0	0	0	0
Takuukorko 1,5 %	0	0	0	0	0	0	0
Vastaisten lisäetujen vastuu	-1	0	0	0	0	0	0
Korkotäydennys	-2	-6	-13	-4	-2	-1	0
Muut vakuutusvelan erät	-32	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	-1 479	-1 451	-2 693	-1 957	-1 513	-1 085	-2 180

Duraatio

31.12.2011, milj. e	2012-2013	2014-2015	2016-2020	2021-2025	2026-2030	2031-2035	2036-
Sijoitussidonnaiset sopimukset	-455	-560	-1 013	-646	-488	-360	-697
Vakuutusopimukset	-439	-549	-1 003	-644	-488	-360	-697
Henkivakuutus/Säästäminen	-377	-458	-797	-481	-347	-263	-569
Yksilöllinen eläkevakuutus	-60	-88	-194	-155	-135	-92	-115
Ryhmäeläkevakuutus	-2	-3	-12	-8	-6	-5	-13
Sijoitussopimukset	-16	-11	-11	-2	0	0	0
Eläkesopimukset	0	0	0	0	0	0	0
Kapitalisaatiosopimukset	-16	-11	-11	-2	0	0	0
Muut kuin sijoitussidonnaiset sopimukset	-858	-709	-1 291	-891	-714	-550	-1 156
Vakuutusopimukset	-842	-704	-1 288	-891	-714	-550	-1 156
Henkivakuutus/Säästäminen	-525	-286	-383	-210	-141	-92	-189
Takuukorko 4,5 %	-16	-12	-34	-13	-10	-8	-8
Takuukorko 3,5 %	-294	-100	-227	-152	-110	-77	-171
Takuukorko 2,5 %	-214	-172	-120	-43	-20	-7	-10
Takuukorko 1,5 %	-1	-1	-1	-1	-1	0	0
Yksilöllinen eläkevakuutus	-148	-273	-554	-347	-275	-201	-322
Takuukorko 4,5 %	-59	-97	-177	-68	-22	-4	0
Takuukorko 3,5 %	-67	-114	-234	-153	-105	-65	-49
Takuukorko 2,5 %	-22	-62	-142	-126	-148	-131	-273
Takuukorko 1,5 %	0	0	0	0	0	0	0
Ryhmäeläkevakuutus	-130	-126	-329	-326	-297	-257	-644
Etuusperusteinen 3,5 %	-125	-120	-310	-313	-285	-247	-617
Etuusperusteinen 2,5 %	-3	-3	-8	-6	-4	-3	-10
Etuusperusteinen 1,5 %	0	0	0	0	0	0	0

Maksuperusteinen 3,5 %	-1	-1	-2	-1	0	-1	-3
Maksuperusteinen 2,5 %	-2	-2	-7	-7	-7	-6	-12
Maksuperusteinen 1,5 %	0	0	-2	0	-1	-1	-2
Yksilölliset riskihenkivakuutukset	-27	-17	-22	-7	-2	0	0
Ryhmähenkivakuutukset	-12	-1	0	0	0	0	0
Sijoitussopimukset	-14	-5	-3	0	0	0	0
Kapitalisaatiosopimukset	-14	-5	-3	0	0	0	0
Takuukorko 3,5 %	-9	0	0	0	0	0	0
Takuukorko 2,5 %	-5	-5	-3	0	0	0	0
Takuukorko 1,5 %	0	0	0	0	0	0	0
Vastaisten lisätujen vastuu	-3	0	0	0	0	0	0
Korkotäydennys	0	0	0	0	0	0	0
Muut vakuutusvelan erät	-32	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	-1 345	-1 269	-2 304	-1 537	-1 202	-910	-1 852

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VARALLISUUDENHOIDON RISKIASEMA

Liite 114. Henkivakuutusliikkeen kannattavuus

Milj. e	2012			2011		
	Riskitulo	Korvausmenot	Korvaussuhde	Riskitulo	Korvausmenot	Korvaussuhde
Henkivakuutus	300	284	95 %	307	292	95 %
Riskivakuutus	30	15	52 %	26	12	46 %
Vakuutussäästäminen	271	269	99 %	281	280	100 %
Eläkevakuutus	30	28	94 %	22	61	277 %
Etuusperusteinen	21	19	91 %	13	52	393 %
Maksuperusteinen	9	9	102 %	9	9	104 %
OP-Henkivakuutus	330	313	95 %	329	352	107 %

Etuusperusteinen ryhmäeläke sisältää vuonna 2011 kuolevuustäydennyksen 40 milj. e ja 2012 1,8 milj. e.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VARALLISUUDENHOIDON RISKIASEMA

Liite 115. Sijoitustoiminnan riskiasema

Sijoitusomaisuuden jakauma	31.12.2012		31.12.2011	
	Käypä arvo	Osuus (%)	Käypä arvo	Osuus (%)
Korkosijoitukset*)				
Joukkovelkakirjalainat	1 609	40	959	24
Muut rahamarkkinavälineet****	332	8	232	6
Sijoitusrahastot	828	21	1 036	26
Osakkeet ja osuudet				
Osakkeet ja sijoitusrahastot****	230	6	601	15
Vaihtoehtoiset sijoitukset**	567	14	710	18
Kiinteistöt***	448	11	438	11
Yhteensä	4 014	100	3 976	100

* sis. kertyneet korot sekä rahoitusvarojen lainat ja saamiset -luokkaan uudelleenluokitellut saamistodistukset. Ei sis. Vakuutusvelan korkoriskin suojaamiseen käytettyjä korkojohdannaisia.

** sis. hedge-rahastosijoitukset ja pääomasijoitukset

*** ainoastaan suoria sijoituksia kiinteistöihin

**** ml osakefutuurin vaikutus

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VARALLISUUDENHOIDON RISKIASEMA

Liite 116. Sijoitusriskien herkkyysanalyysi

31.12.2012	Kanta käyvin arvoin, milj. e	Riskipara- metri	Muutos	Vaikutus omaan pääomaan, milj. e	
				31.12.2012	31.12.2011
Joukkovelkakirjalainat ja korkorahastot	2 437	Korko	1 %- yksikköä	90	63
Osakkeet ja vaihtoehtoiset	797	Markkina- arvo	10 prosenttia	80	131
Kiinteistöt	448	Markkina- arvo	10 prosenttia	45	66

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VARALLISUUDENHOIDON RISKIASEMA

Liite 117. Korkoriski

Käypä arvo juoksuajan tai uudelleenhinnoittelupäivän mukaan, milj. e	31.12.2012	31.12.2011
0-1 vuotta	644	840
>1-5 vuotta	1 268	1 074
>5-10 vuotta	716	207
>10-20 vuotta	133	44
>20 vuotta	6	9
Yhteensä	2 767	2 176
Modifioitu duraatio	3,2	3,0
Keskikorko, %	2,6	4,1

Korkosalkun maturiteetti- ja luottokelpoisuusjakauma 31.12.2012, milj. e

Vuotta	0-1	1-3	3-5	5-7	7-10	10-	Yhteensä	Osuus, %
Aaa	31	1	156	92	126	123	530	19,2 %
Aa1-Aa3	375	48	31	9	16	32	511	18,5 %
A1-A3	57	116	126	115	86	10	509	18,4 %
Baa1-Baa3	113	307	256	186	61	11	934	33,8 %
Ba1 tai alempi	58	90	35	56	9	1	249	9,0 %
Sisäisesti luokiteltu	7	0	21	0	4	-	33	1,2 %
Yhteensä	643	562	626	458	302	176	2 767	100,0 %

Maturiteetti on ilmoitettu juoksuajan loppuun. Jos paperilla on Call-mahdollisuus, maturiteetti on ilmoitettu ensimmäiseen mahdolliseen Call-päivään saakka.

Henkivakuutuksen korkosalkun keskimääräinen luottoluokitus Moody's:n luokituksen mukaan on A2.

Henkivakuutuksen korkosalkun keskimääräinen jäljellä oleva juoksu-aika on 4,1 vuotta (laskettu Call-päivän ja eräpäivän perusteella)

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VARALLISUUDENHOIDON RISKIASEMA

Liite 118. Valuuttariski

Valuuttapositio, milj. e	31.12.2012	31.12.2011
USD	153	303
SEK	2	2
JPY	0	0
GBP	17	14
Muut	190	19
Yhteensä*	361	337

*Kokonaisnettovaluuttapositio

Valuuttapositio oli 9,0 % sijoituskannasta (8,5 %).

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot

VARALLISUUDENHOIDON RISKIASEMA

Liite 119. Vastapuoliriski

Luottoluokitusjakauma, milj. e

Moody's vastaavuus	31.12.2012	31.12.2011
AAA	530	274
AA	511	505
A	509	372
BBB	934	508
BB+ tai alempi	249	445
Not Rated	33	71
Yhteensä *	2 767	2 176

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkolainat ja korkorahastot.

Tilinpäätöslausuma

Olemme hyväksyneet osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain sekä lain talletuspankkien yhteenliittymistä tarkoittaman osuuspankkien yhteenliittymän (OP-Pohjola-ryhmä) toimintakertomuksen ja yhdistellyn tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2012. Toimintakertomus ja tilinpäätös esitellään ja annetaan tiedoksi OP-Pohjola osk:n varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle.

Helsingissä 12. helmikuuta 2013

OP-Pohjola osk:n johtokunta

Reijo Karhinen Tony Vepsäläinen

Tom Dahlström Carina Geber-Teir

Harri Luhtala Erik Palmén

Teija Sarajärvi

Tilintarkastuskertomus

OP-Pohjola osk:n jäsenille

Olemme tilintarkastaneet lain talletuspankkien yhteenliittymästä sekä osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain tarkoittaman osuuspankkien yhteenliittymän (OP-Pohjola-ryhmä) yhdistellyn tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2012. Tilinpäätös sisältää yhdistellyn taseen, tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot

OP-Pohjola osk:n johtokunnan ja toimitusjohtajan vastuu

Johtokunta ja toimitusjohtaja vastaavat yhdistellyn tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että yhdistelty tilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti tilinpäätöksen liitetiedoissa tarkemmin kuvatulla tavalla ja että toimintakertomus antaa oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Velvollisuutenamme on antaa suorittamamme tilintarkastuksen perusteella lausunto yhdistelystä tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Tilintarkastuslaki edellyttää, että noudatamme ammattieettisiä periaatteita. Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää, että suunnittelemme ja suoritamme tilintarkastuksen hankkiaksemme kohtuullisen varmuuden siitä, onko tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa olennaista virheellisyttä.

Tilintarkastukseen kuuluu toimenpiteitä tilintarkastusevidenssin hankkimiseksi tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sisältyvistä luvuista ja niissä esitettävistä muista tiedoista. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan, johon kuuluu väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvan olennaisen virheellisuuden riskien arvioiminen. Näitä riskejä arvioidessaan tilintarkastaja ottaa huomioon sisäisen valvonnan, joka on yhtiössä merkityksellistä oikeat ja riittävät tiedot antavan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisen kannalta. Tilintarkastaja arvioi sisäistä valvontaa pystyäkseen suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta ei siinä tarkoituksessa, että hän antaisi lausunnon yhteisön sisäisen valvonnan tehokkuudesta. Tilintarkastukseen kuuluu myös sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuuden, toimivan johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden kohtuullisuuden sekä yhdistellyn tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleisen esittämistavan arvioiminen. Tarkastuksen yhteydessä olemme perehtyneet OP-Pohjola-ryhmän jäsenyhteisöjen noudattamiin tilinpäätösperiaatteisiin sekä niiden tilintarkastajien antamiin tilintarkastuskertomuksiin ja muihin raportteihin.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Lausunto yhdistelystä tilinpäätöksestä

Lausuntonamme esitämme, että yhdistelty tilinpäätös antaa EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot OP-Pohjola-ryhmän taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista.

Lausunto toimintakertomuksesta

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomus antaa Suomessa voimassa olevien toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot OP-Pohjola-ryhmän toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja yhdistellyn tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Helsinki 18. helmikuuta 2013

KPMG OY AB

Sixten Nyman

KHT

